

פרשת השבוע

נשא

~ תשפ"ו ~

הלכות, זוה"ק, מאמרים, פרפראות,
מעשיות וחידושי תורה נלהבים
מתוך שיעורו השבועי
של מז"ר ועט"ר הגאון המקובל
רבינו בניהו שמואל'י שליט"א
ראש ישיבת המקובלים נהר שלום
ונשיא ישיבתינו הקדושה

יו"ל ע"י ישיבת המייש"ר

רח' אורט ישראל 4 (כניסה ב' רח' יוספטל 80) בת ים

טלפון: 03-5520004

כל הזכויות שמורות
למכון "בני יששכר"
שע"י ישיבת המקובלים "נדר שלום" תכב"ץ

ניתן להשיג את הספר בישיבתנו הקדושה

או בחנות הישיבה "הידור מצוה"

רחוב אורט ישראל 4 בת ים

בעלות 6 ש' בלבד

לבירורים ניתן ליצור קשר

בטלפון: 03-505-1111

ניתן לשלוח הארות והערות

למכון "בני יששכר"

באמייל: m6222560@gmail.com

אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה

לעילוי נשמת מור אבינו עטרת ראשנו
ראש ישיבתנו הקדושה "נהר שלום" תכב"ץ
האי חסידא קדישא ופרישא
עמוד התפילה ענוותן כהלל
שייף עייל שייף נפיק
ולא מחזיק טיבותא לנפשיה
כמוהר"ר **שלום אהרן שמואל** זצוק"ל
ב"ר **שמואל ורחל** ז"ל
נלב"ע ביום שב"ק כ"ג סיון התשפ"ד

ולעילוי נשמת
אמנו היקרה הצנועה והחשובה
שזכתה לזכות את הרבים
ולהעמיד דורות ישרים מבורכים
מסרה עצמה למען התורה הקדושה
הרבנית הצדקנית
מרת **שולמית רחל שמואל** ז"ל
בת נחמיה ומוזל ז"ל
נלב"ע ביום השישי ז"ך אלול התשע"ט

ת.נ.צ.ב.ה.

לזכר עולם יהיה צדיק

לעילוי נשמת

מורנו ורבנו

שר התורה ועמוד ההוראה

גאון ישראל ותפארתו

הרועה הנאמן פוסק הדור

ראש ממשלת התורה

מרון הראשל"צ הגאון כמוהר"ר

עובדיה יוסף

זצוקלה"ה זיע"א

נפטר ג' בחשוון התשע"ד

ת.נ.צ.ב.ה.

כס"ד

ביום תג השבועות נראסר ועלה לציון

דוד המלך ע"ה

למעמד קריאת ספר התהלים
ותפילות למען עם ישראל
יחד עם מ"ר הצאן המקובל
חנן בניהו שמואל שליט"א

בשעה 16:30 אחד"צ
הציפור הקדוש מחמץ!

למסירת שמות ופרטים נוספים סרקו את הברקוד
או התקשרו: 03-5520004

הם לא יבקשו.

אנחנו נדאג,

כי גם להם מגיע חג!

בזכותכם נוכל להעניק סל מצרכים חלבי
למשפחות שזקוקות לזה באמת

זכות ראשונה:

שמות התורמים יוזכרו בתפילה מיוחדת

שיערוך מרן הגאון המקובל **הרב בניהו שמואלי** שליט"א
בקבר **זוד המלך** בחג השבועות - אחרי סיום כל ספר התהילים!

זכות שנייה:

הסגולה המיוחדת של **רבי חיים פלאג'י**

שנהגו לעשותה בערב חג השבועות

ומועילה **לפרנסה, שמירה וישועה!**

הזכות שלכם:

שליש סל - 104 ש"ח

הזכרת שם אחד בתפילה המיוחדת

סל שלם - 312 ש"ח

הזכרת 4 שמות בתפילה המיוחדת

התרומות מוכרות לצורכי מס ע"פ סעיף 46 לפקודת מס הכנסה

להשתתפות בחסד << 03-552-0004

הלכות ומנהגי חג השבועות

סדר ליל שבועות

- א. אם אפשר, יאחרו להתפלל תפילת ערבית בערב חג השבועות ויתפללו בנעימה קדושה ובשמחה גדולה, ועכ"פ צריך לקדש כשיהיה לילה ודאי, כדי שיהיו שבעה שבועות תמימות^א.
- ב. מנהגינו לומר הקידוש בליל יו"ט מעומד, ויברך שהחיינו בלב שמח, שזיכנו השי"ת ליום זה^ב.

עיונים והארות

עוד, ואף גם כל העולם כולו היה חוזר לתוהו ובוהו.

בי על כן צריכין אנו להראות בעצמנו הענין ההוא ולשמוח בשמחת אלהינו, ולהזכירו לידע את החסד הגדול אשר הפליא לעשות עם אבותינו ולנו, להיות לו לעם נחלה כהיום הזה, ויוציאנו לרויה מתוך עמקי הקליפות זוהמת הנחש, והתמלא עלינו רחמים באהבתו ובחמלתו, ומי הוא זה אשר יבין את זאת ולא יודה וישבח לאדון הכל כפי יכולתו והשגתו מלב ומנפש חפצה, על כל הטובה אשר עשה לישראל עמו, ויעמוד להתפלל לפני אלהיו בדעת שלימה וכוונה ראויה, ולא דרך עראי. עכ"ל.

ב. וכתב החינוך (מצוה שו) וז"ל, ומפני כן, כי היא כל עיקרן של ישראל ובעבורה נגאלו ועלו לכל הגדולה שעלו אליה, נצטוונו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה, להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו, כעבד ישאף צל, וימנה תמיד מתי יבוא

א. **כ"ב** כה"ח (סי' תצד ס"ק א) וז"ל, מאחרין להתחיל ערבית בכניסת שבועות כדי שיהיו ימי הספירה תמימות. (ט"ז ריש הסימן, חק יעקב אות א). וכן כתבו קצת מאחרונים. אמנם השל"ה (דף קע"ט ע"ב) כתב דאין צריך ליזהר רק בקידוש אבל מה שמתפללים מבעוד יום אינו כלום דהא רבי אושעיא צלי של מוצאי שבת בשבת אף על גב דעדיין שבת גמור הוא יעו"ש. ועל כן מי שאי אפשר לו לאחר בתפלה מכל מקום לא יקדש עד הלילה כמו שנכתוב באות שאחר זה, עכ"ל.

ו**כתב** בספר חמדת ימים (שבועות פרק ב) וז"ל, ונכון לומר תפילת ערבית בזימרה ושבחה ובנעימה קדושה, כדי לעורר הנועם העליון, ויתפלל "אתה בחרתנו" בששון ובשמחה, כי עיקרו ניתקן על פאר קדושת היום הזה אשר קידשנו במצוותיו וקירבנו לעבודתו, והבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת, ואי לאו האי יומא כמה בטלני איכא בשוקא, ולא יזכר שם ישראל

- ג. לא יאריך בסעודת הלילה ויאכל מעט ולא ימלא כריסו כדי שיוכל לעשות סדר התיקון בלי לישון כלל, כי המאכל מביא את השינה ויאמר דברי תורה להלהיב הלבבות על השלחן. וילך לבית הכנסת מוקדם כדי שיהיה מעשרה ראשונים.
- ד. צריך האדם שלא לישון בליל שבועות כלל ולהיות כל הלילה נעורים ועוסקים בתורה כנז' בזוהר. ודע כי כל מי שלא ישן בלילה הזה כלל אפילו רגע אחד ויהיה עוסק בתורה כל הלילה, מובטח לו שישלים שנתו ולא יארע לו שום נזק בשנה ההיא כמ"ש הרשב"י זיע"א^ג. ודע כי בשאר ימות השנה שאדם ניעור לילה אחד ועוסק בתורה ניצל מוכרת

עיונים והארות

המנהג הזה בישראל לעסוק בתורה כל ליל חג השבועות יעו"ש. וכן כתב בפרי עץ חיים (שער כ"ג פרק א').

ואביא לפניך לשון הזוהר בהקדמה (בראשית דף ט ע"ב) וז"ל: **תִּיבּוּ יִקְרִין תִּיבּוּ** שבו מכובדים שבו וְנִתְּנָה תִּקּוּן דְּכָלָה בְּהַאי לִילְיָא וְנַחֲדָשׁ וְנִתְּקוּ קִישׁוּטֵי הַכֹּלָה בּוֹה הַלִּילָה. דְּכָל מָאן דְּאַשְׁתַּתֵּף בְּהַדְּהָ בְּהַאי לִילְיָא שְׂכַל מִי שְׁמִשְׁתַּתֵּף עִמָּה וְלֹמֵד וְאִינוּ יִשְׁן כֻּלָּל וְעוֹשֶׂה אֶת הַתִּקּוּן הַנֶּצֶרֶךְ לִשְׁכִינָה בּוֹה הַלִּילָה, יְהֵא נְטִיר עֵילָא וְתִתָּא כָּל הַהֵיא שְׁתָּא יֵהִיָּה שְׁמֹר בְּעִלְיוֹנִים וּבַתְּחִתּוֹנִים כֹּל אוֹתָהּ הַשָּׁנָה, כְּלוּמַר שִׁיתְבְּטְלוּ מֵעֲלִיו גִּזְרֹת שְׁנֹגְרוּ מִלְּמַעְלָה, וְגַם יֵהִיָּה שְׂמַח לְמַטָּה וְלֹא יֻכְּלוּ לְהִרְעֵ לּוֹ, וְיִפְּיֵק שְׁתָּא בְּשָׁלֹם וְיוֹצִיא אֶת הַשָּׁנָה בְּשָׁלוֹם. עֲלִיָּהּ כְּתִיב עֲלֵיהֶם כְּתוּב (תהלים לד ח-ט) חֲזֹנָה מְלֹאךְ יְיָ סְבִיב לִירְאָיו וְיִחְלָצֵם. טַעֲמוֹ וְרֹאֵי כִי טוֹב יְיָ וּמִפְרֵשׁ שְׂמֵלָאךְ ה' שְׁהִיא הַשְׁכִּינָה הַקְּדוּשָׁה, מִקְפַּת לְאוֹתוֹ אָדָם וְשׁוֹמֵרֵת אוֹתוֹ בְּגִלְל שְׁזָכָה בּוֹה הַלִּילָה לְלַמּוֹד תּוֹרָה לְהַשְׁתַּתֵּף לְרֹאוֹת וּלְשִׁמּוּחַ בְּקִישׁוּטֵי הַכֹּלָה.

ועוד איתא בזוה"ק (אמור צז סוף ע"ב) וּמָאן דְּמִטֵּי טְהוֹר לְהַאי יוֹמָא וּמִי שְׁמַגִּיעַ טְהוֹר בְּיוֹם חַג הַשְּׁבֻעוֹת ע"י שְׁסַפֵּר אֶת הָעוֹמֵר, וְחוֹשְׁבָנָא לֹא אֶתְאָבִיד מִנֶּיהָ וְהַחֲשׁוֹן לֹא

העת הנכסף אליו שיצא לחירות, כי המנין מראה לאדם כי כל ישעו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא. וזהו שאנו מונין לעומר, כלומר כך וכך ימים עברו מן המנין, ואין אנו מונין כך וכך ימים יש לנו לזמן, כי כל זה מראה בנו הרצון החזק להגיע אל הזמן. ע"כ.

ג. ועיין כה"ח (שם ס"ק ו) שהביא לשון הזוה"ק וכן הביא לשון שער הכוונות, וז"ל, ואיתא בזוהר פרשת אמור (דף צח). חסידי קדמאי לא הוו ניימי בהאי ליליא והוו לעאן באוריייתא ואמרי ניתי לאחסנא ירותא קדישא לן ולבנן בתרין עלמין וכו' יעו"ש. ובהקדמת הזוהר (חלק א' דף ח' ע"א) כתב דכלהו דמתקנין תקונהא בהאי ליליא וחדאן בה כללהו יהון רשימיין וכתביין בספרא דדכרניא וקודשא בריך הוא מברך לון בשבעין ברכאן ועטרין דעלמא עלאה יעו"ש. וכן כתב בשער הכוונות (דף פט ע"א) שצריך האדם שלא ישן בלילה הזאת כלל ולהיות כל הלילה נעורים ועוסקים בתורה כנזכר באורך בהקדמת ספר הזוהר פרשת בראשית ופרשת אמור, ודע כי כל מי שלא ישן בלילה הזאת כלל אפילו רגע אחד ויהיה עוסק בתורה כל הלילה מובטח לו שישלים שנתו ולא יארע לו שום נזק בשנה ההיא וכו', ולא עוד אלא שהוראת חיי האדם בשנה ההיא תלויה בענין זה כי אם לא ישן כלל ודאי שלא ימות בשנה ההיא ודי בזה, ולכן פשט

עיונים והארות

בפיך, שכל זה עשית ע"י הבל פיך שלמדת, עי"ז תזכה שלא ימושו מפיד וכו'.

ועל דא, חסידי קדמאי לא הוו ניימי בהאי ליליא ועל זה החסידים הראשונים לא היו יושנים בזה הלילה של ליל שבועות, ויהיו לעאן באורייתא והיו לומדים ועוסקים בתורה, ואמרי, גיטי לאחסנא ירותא קדישא, קו, ולבנו, בתרין עלמין והיו אומרים, בואו לנחול את התורה שהיא ירושה קדושה לנו ולבנינו בשני עולמות. ויהוה ליליא, בנסת ישראל אתעטרא עליהו ובאותו לילה השכינה מתעטרת ונעשית כתר ואור על ראשם, ואתיא לאידוונא ביה במלכא ובאה למחרת ביום להתייחד בו במלך ז"א, בתפילות שחרית ומוסף כנודע מדברי הרב בשעה"כ, ותריוויהו מתעטרי על רישיהו, דאנון דזכאן להכי ושניהם, זו"ן, מתעטרים ומאירים מהיחוד העליון ומשפיעים שפע על ראשיהם של אותם שזכו לסייע ולגרום את היחוד הזה ע"י שעסקו בתורה בלילה.

רבי שמעון הכי אמר רשב"י כך היה אומר, בשעתא דמתכנשי חבריא בהאי ליליא לגביה בשעה שהיו מתקבצים החברים בזה הלילה אצלו, גיטי לתקנא תכשיטי כלה נבוא לתקן את התכשיטים של הכלה שהיא השכינה הקדושה, בגין דתשתבח למחר בתכשיטה, ויתקונתא כדי שתמצא למחר בשעת התפילה שאז הוא היחוד, מקושטת בתכשיטיה ותיקוניה שהם כ"ד צירופי אדנו"ת והשמות היוצאים מסוף הכ"ד ספרים, לגבי מלכא בידקא יאות ופאה חולקיהון דחבריא להעלותה לצורך היחוד לפני המלך ז"א כמו שצריך. אשרי חלקם של החברים, בד יתבע מלכא למטרונתא, מאן תקין תכשיטה כאשר יבקש המלך לדעת מן המלכה שתספר לו, מי הוא שתיקן את תכשיטיה שהם השמות שבסוף

נאבד ממנו, בד מטי להאי ליליא כאשר יגיע לזה הלילה, לבעי ליה למלעי באורייתא צריך הוא ללמוד ולעסוק בתורה, ולא תתברא בה, ולנמרא דכיו עלאה, דמטי עליה ביהוה ליליא, ואתגבי ולהתחבר בתורה ובשכינה ולשמור הטהרה העליונה שתגיע אליו באותו לילה ע"י הספירה שגמר לספור, וע"י הלימוד של הלילה הקדוש הזה יזכה לטהרה העליונה.

ואוליפנא, דאורייתא דבעי ליה למלעי בהאי ליליא ולמדנו, התורה שצריך האדם ללמוד בזה הלילה היא, אורייתא דבעל פה תורה שבעל פה שהם סודות התורה, חוץ מהמקרא והנ"ך ממה שלמד עד חצות לילה, בגין דיתדבון (ס"א דיתדבק) בחדא, ממבועא דנחלא עמיקא בשביל שיטהרו ויזככו עם ישראל והשכינה כאחד בשלמות מהמבוע של הנחל העמוק, שהוא הבינה העליונה, כי אחר הלימוד באשמורת הבוקר הולכים ישראל והשכינה הקדושה יחד למקוה העליון, כי למקוה התחתון של המלכות מספיק לספור שבעה ימים, אבל למקוה העליון של הבינה צריך ז' שבועות. לבתר בהאי יומא, גיטי תורה שבכתב, ויתחבר בה ואח"כ בזה היום שהוא חג השבועות, יבא התורה שהוא פרוצוף ז"א עם הנוק' שהיא תורה שבע"פ, וישתבחו בחדא בזווגא חד לעילא. ומצאו יחד ביחוד אחד למעלה. בגין מכריזי עליה ואמרי ואז מכריזים עליו, ואומרים על מי שהשתתף בלימוד בליל שבועות ותיקן וקישט את השכינה, (ישעיה נט כא) ואני זאת בריתי אותם אמר יי, רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי בפיה וגו' הקב"ה אומר זאת בריתי שהיא השכינה, וגם רוחי שהיא שפע מז"א הנקרא רוח ישרה וישכון עליך, ודברי שהוא לימוד כ"ד ספרים שקשטת את השכינה אשר שמתי

אחד, אמנם בליל שבועות מי שיזכה להמשיך כתר ז"א להכתיר אותו בודאי שיזכה להינצל מכמה כריתות שחייב עליהם, וזה סוד כרת אותיות כתר להורות כי על ידי תיקון זה ינצל מפגע זה, ולא עוד אלא שמכתירים אותו בכתר תורה והבן זה.^ז

ה. סדר הלימוד בלילה: בתחילה יעסוק במקרא ויקרא ג' פסוקים ראשונים וג' אחרונים

עיונים והארות

שהמלך" מלכי המלכים הקב"ה "במסבו" ברקיע כבר הקדים, שנאמר (שמות יט, טז), "ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר". [משל] למלך שגזר, ליום פלוני אני נכנס למדינה, וישנו להם בני המדינה כל הלילה, וכשבא המלך ומצאם ישנים, העמיד עליהם בקלאנין (חצוצרות שתוקעים בהן במלחמה) בְּקִינָס (שפופרות נגינה) ושופר, והיה השר של אותה מדינה מעוררן ומוציאן לאפנתי (לקראת פניו) של מלך, והיה המלך מהלך לפנייהם עד שהגיע לפלטין (לארמון) שלו. כך הקב"ה הקדים, דכתיב: "ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר", וכתיב (שם, יא) "כי ביום השלישי ירד ה' לעיני כל העם", ישנו להם ישראל כל אותו הלילה, לפי ששינה של עצרת עריבה והלילה קצרה. אמר רבי יודן אפילו פורטענא (פרעוש) לא עקץ בס. [ובהאיר היום] בא הקב"ה ומצאן ישנים, התחיל מעמיד עליהם בקלאנין (חצוצרות), הדא הוא דכתיב: "ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר, ויהי קולות וברקים". והיה משה מעורר לישראל ומוציאן לאפנתי (לקראת פניו) של מלך מלכי המלכים הקב"ה, הדא הוא דכתיב (שם, יז), "ויוצא משה את העם לקראת האלהים". והיה הקב"ה מהלך לפנייהם עד שהגיע [עמם ובראשם] להר סיני, דכתיב (שם, יח), "והר סיני עשן כולו". אמר רבי יצחק, זה הוא שמקנתרן על ידי ישעיה, שנאמר (ישעיה נ, ב), "מדוע באתי ואין איש, קראתי ואין עונה, הקצור קצרה ידי מפדות". ע"כ.

ד. בן כתב ספר מחברת הקודש משם הרב נתן שפירא זלה"ה.

כ"ד ספרים, וְאַנְהִיר עֶטְרָהָּ וְהֵאִיר אֶת עֲטֻרָתָהּ שֶׁהֵם הַמוֹחִין הַגְּדוֹלִים שֶׁמִּקְבֵּלָת בְּיוֹם זֶה, וְשְׁנֵי הַתְּקוּנָהּ וְסִידֵּר אֶת תִּיקוּנָהּ שֶׁהֵם כ"ד צִירופֵי אֲדֻנּוּ"ת. וְלִית לָךְ בְּעֶלְמָא מֵאֵן דִּידַע לְתַקְנָא תַּכְשִׁימִי בְּדָה, אֵלָּא חֲבַרְיָא וְאִין לָךְ בְּעוֹלָם מִי שִׁידוּעַ לְתַקֵּן אֶת תַּכְשִׁימֵי הַכֹּלָה אֲלָא הַחֲבָרִים שֶׁהֵם בְּעָלֵי קְבֵלָה שִׁידוּעִים סוּדוֹת הַתּוֹרָה שֶׁנִּקְרָאִים בָּנִים הַיּוֹדְעִים שֶׁכֹּל תִּיקוּנֵי הַשְּׂכִינָה תְּלוּיִים בָּהֶם, וְכָאֵה חוֹלְקֵיהוֹן בְּעֶלְמָא דִּין וּבְעֶלְמָא דְּאֵתִי אֲשֶׁרִי חֲלָקָם בְּעוֹלָם הַזֶּה וְהַעוֹלָם הַבָּא.

והטעם לפי הפשט הוא, איתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק מו), רבי חנינא אומר, בחודש השלישי, היום כפול מהלילה, וישנו ישראל עד שתי שעות ביום, ששינת יום העצרת עריבה (כי באביב האויר צח ולא חם ולא קר) והלילה קצרה (אין די בשינת הלילה, והאדם תאב לישן אף משהאיר היום), ויצא משה ובא למחנה ישראל, והיה מעורר ישראל משנתם, ואמר להם, עימדו משנתכם שהרי אלהיכם מבקש ליתן לכם את הארץ התורה, כבר החתן מבקש להביא את הכלה להכניס לחופה, כדי ליתן לכם את התורה, באה השעה, שנאמר (שמות יט, יז): "ויוצא משה את העם" וכו'. ואף הקב"ה יצא לקראתם, כחתן היוצא לקראת כלה, ליתן להם את התורה, שנאמר (שופטים ה, ד), "ה' בצאתך משעיר". ע"כ.

ובן הוא במדרש (שיר השירים רבה א, ב י"ב), רבי פנחס בשם רבי הושעיא אומר, "עד שהמלך במסבו" (שיר השירים א, יב) "עד

מכל פרשה בתורה וכעזה"ד בנביאים וכתובים, ואח"כ ילמד תרי"ג מצות, ואח"כ מדרש, ונהגו לקרוא מדרש יתרו העוסק בענין מתן תורה. ואח"כ שאר הלילה יעסוק בסודות התורה ובספר הזוהר כפי השגת שכלך. ונהגו לקרא אדרא רבא.

עיונים והארות

מהתיבות שבסוף כל ספר מהתנ"ך. וְאִהְיָ וְעוֹלָמְתָּהּ וְהָיָה הַשְׁכִּינָה וְז' נערוֹתֶיהָ שֶׁהֵם כִּנְגֵד ז' הַיְכָלוֹת שֶׁשֵּׁם נִמְצָאִים הַמְּלָאכִים הַמַּעֲלִים אֶת הַשְׁכִּינָה, עֲאֵלָת וְקִיּוּמָתָה עַל רִישִׁיהוֹן וְאַתְתָּקְנָתָהּ בְּהוֹ עוֹלָה וּנְכֻסְתָּ בְּבִתִּי כְּנִסוּת וְשׁוּרָה עַל רֹאשֵׁיהֶם שֶׁל הַצַּדִּיקִים שְׁעוֹסָקִים בַּתּוֹרָה וְכֵן שֶׁל פְּרָצוּפֵי הָאֲצִילוֹת וְנִתְתַּקְנָתָהּ וּמִתְקַשֶּׁטת בָּהֶם, וְחֶדֶת בְּהוֹ כָּל הָהוּא לִילִיָּא וְשִׂמְחָה בְּחִבְרִים שְׁעוֹסָקִים בַּתּוֹרָה, כָּל אוֹתוֹ הַלֵּילָה כִּי ע"י לִימוּדֵם מִמְּשִׁיכִים לֵה אוֹרוֹת וְקִישׁוּטִים. וְלִיּוֹמָא אַחֲרָא לֹא עֲאֵלָתָה לְחַפָּה אֵלָא בְּהַרְיָהּ וְלִיּוֹם הַמַּחֲרָת, יוֹם שְׁבֻעוֹת, אֵינָה נִכְנָסֶת לְחוּפָה אֲלָא עִם אוֹתָם צַדִּיקִים וְנִשְׁמוֹת שֶׁקִּשְׁטוּ אוֹתָהּ, כִּי הִיא מִתְלַבֶּשֶׁת בִּפְנִימִיּוֹת נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים שֶׁהֵם חוֹפִפִּים עֲלֶיהָ וְנֹעֲשִׂים לָהּ מַלְבוּשׁ מִמֶּשׁ וְחוּפָה, וְאַלִּין אֶקְרוֹן בְּנֵי חֲפָתָא וְהֵם נִקְרָאִים בְּנֵי הַחוּפָה כִּי הֵם הַחוּפָה שֶׁלָּה מִמֶּשׁ הַשּׁוֹשְׁבִינִים הַשְּׂמֵחִים עִמָּה בַּעַת הַחוּפָה. וְכִיּוֹן דְּעֲאֵלָתָה לְחַפָּתָא, קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא שְׂאִיל עֲלֵיהוֹ וְכִיּוֹן שֶׁנִּכְנָסֶת לְחוּפָה, הַקַּב"ה שׁוֹאֵל עֲלֵיהֶם, מִי אֵלוֹ הַחֲבֵרִים שֶׁבָּאוּ עִם הַשְׁכִּינָה וּמִבְּרַךְ לֹון וּמַעֲטָר לֹון בְּעִמְרָהּ דְּכִלָּה וּמִבְּרַךְ אוֹתָם בְּמוֹחִין חֲדָשִׁים וּמַעֲטָר אוֹתָם בָּאוֹר מִקֵּץ בַּעֲטוֹרֹת הַשְׁכִּינָה מִהֶמוּחִין וְהָאוֹרוֹת שֶׁקִּבְּלָה. וְכָפָה חוֹלְקָהוֹן אֲשֶׁרִי חִלְקָם.

ובשער הכוונות (דף פ"ט ע"א) כתב ז"ל, וזהו הסדר של המקרא שתעסוק בו בלילה הזה כדי להמשיך הכתר הנז' תתחיל מפר' בראשית ותקרא פ' בראשית עד אלה תולדות השמים והארץ בהבראם כו' ואח"כ תדלג ותקרא ג' פסוקים האחרונים של בראשית ומשם ואילך תקרא ג' פסוקים הראשונים וג' האחרונים מכל פרשה ופרש' משאר הפרשיות ואם נזדמנה

ה. כן מבואר בזה"ק (בראשית ח' ע"א) וז"ל רבי שמעון הוה יתיב ולעי באורייתא בליליא דכלה אתחברת בבבלה רשב"י היה יושב ועוסק בתורה בליל שבועות, ומקשט את הכלה שהיא השכינה בכ"ד קישוטיה כדי שלמחר, הכלה תתחבר עם בעלה שהוא ז"א. דתנינן, כל אגון חבריא דבני היכלא דכלה שנינו, כל אותם החברים בני היכל הכלה, אצטריכו ברהימא ליליא צריכים באותו לילה, דכלה אודמנת למיהוי ליומא אחרא, גו חפה בבבלה שהכלה שהיא השכינה מזמנת ומכינה עצמה ליום המחרת שהוא יום שבועות, להיות בחופה עם בעלה ז"א בחיק אימא עילאה, למיהוי עמה כל ההוא ליליא וכדי להכין את הכלה, צריכים הם להיות נעורים עם השכינה כל אותו הלילה, ליל שבועות, ולעסוק בתורה, ועי"ז השכינה שורה עליהם, ולמחרתי עמה בתקונתא ולשמוח איתה בתיקוניה ע"י התכשיטים הרוחניים דאיהי אתתקנת שהיא נתקנת בהם, וזאת ע"י שאנחנו צריכים, למלעי באורייתא לעסוק וללמוד בתורה שבכתב שהיא ב"א ובתורה שבע"פ שהיא בנוק, ועי"ז ניתנים זון, מתורה לגביאים בלימוד התורה מתקנים "תפארת" דזון, וע"י הנביאים מתקנים "נצח הוד" דזון ומגביאים לבתובים ובמדרשות דקראי וע"י הכתובים מתקנים "יסוד ומלכות" דזון, וע"י המדרש מתקנים "בינה" דזון, ובגרי דחכמתא ובסודות חכמת הנסתר שהוא חכמה דזון, והכתר נתקן בלימוד ובטבילה בשחרית. בגין דאלין אגון תקונין דילה ותכשיטתא מכיון שאלו הם התיקונים שלה שהם כ"ד צירופי אדני והתכשיטים שלה הם שמות י"פ ע"נ וכו' היוצאים

עיונים והארות

שהוא תיקון גדול, והוא עדיף מלימוד גמרא בלילה זה. ואף אם לא מבינים את כל מה שקוראים, וקוראים קריאה בעלמא, עדיף הוא על לימוד גמרא. (וראה בשו"ע הגר"ז הלכות תלמוד תורה פרק ב' סעיף י"ב וי"ג). וראה בבא"ח (בפרשת במדבר אות ג') שכתב, שהלימוד המתוקן ללילה הזה, עושה פרי גדול למעלה, וממשיך לנפש האדם קדושה וטהרה. ועל כן, אף שבחוק יעקב (בסימן תצ"ד ס"ק א') כתב, שאין צריך ללמוד דוקא את התיקון, שלא נתקן אלא לעמי הארץ שלא יודעים ללמוד, מכל מקום העיקר הוא שאף בני תורה אין להם להמנע מקריאת התיקון שמסר האריז"ל שיש לאומרו. וצא וראה מה שכתב החיד"א בספר לב דוד (פרק ל"א), שקרא תגר על קצת לומדים, שלומדים אז את ספרי הרמב"ם או האדרא, ולא לומדים את תיקון האריז"ל, שלא טוב עשו בזה, וחיובא רמיא עליהו ללמוד הסדר הלז בכלל כל ישראל, והאריך בזה ע"ש. וראה גם בדברי השל"ה (בריש מסכת שבועות) ובספר מועד לכל חי (סי' ח'), ע"ש. ועל כן יש לקרוא את סדר התיקון, תנ"ך, תרי"ג מצוות, מדרש, וקבלה דהיינו האדרה רבא. ואף מי שחשקה נפשו יותר בלימוד גמרא ונהנה בזה יותר, מכל מקום לא ימנע מקריאת התיקון בליל שבועות. ויעסוק ביום בגמרא. ואף די לו בקריאת כל התנ"ך וקטע זוהר כדי לצאת את חיוב התיקון, שכן לענין זה לא נאמר בשער הכוונות שם כמה שיעור ילמד, ורק בתנ"ך יש סדר מסוים המוכרח ללילה זה, ע"ש לשוננו. (וראה גם בספר אור לציון תשובות ח"ב פרק י' תשובה ה'). ולכן יכול לקרות התיקון עד חצות, ואחר חצות יעסוק בגמרא כאוות נפשו. או ילמד את הציבור תרי"ג מצוות, ויעמוד יותר על המצוות השייכות בזמנינו. ויש בזה מעלה גדולה, וגם מקיים בזה מצות עשה מן התורה של ושננתם לבניך - אלו תלמידך, כמבואר בדברי

פרשה קטנה של ד' או של ה' פסוקים הן בהתחלת איזה פרשה הן בסופה תקראנה כולה וכשתגיע לפ' יתרו אז תקרא ג' פסוקים הראשונים ותדלג ותקרא מן בחדש השלישי לצאת בני ישראל עד סוף פרשת יתרו. וכשתגיע לפ' משפטים תקרא שלשה פסוקים הראשונים ותדלג ותקרא מן ואל משה אמר עלה אל ה' כו' עד תשלום הפרשה. וכשתגיע לפ' ואתחנן תקרא שלש פסוקים הראשונים ותדלג ותקרא עשרת הדברות השניות שהם מן ויקרא משה אל כל ישראל עד סיום פרשת שמע ישראל שהוא עד ובשערך ומשם תדלג ותקרא שלשה פסוקים האחרונים וכשתגיע לפרשת ראה תקרא ג' פסוקים הראשונים ותדלג ותקרא מן שבעה שבועות תספר לך עד סוף הפ'. וכשתסיים לקרוא כל הפרשיות על הסדר תקרא כל נביא ונביא וכל כתוב וכתוב מן הכתובים ע"ד הנז' ג' פסוקים ראשונים וג' אחרונים שבכל א' וא' מהם עד שתסיים כל הכ"ד ספרים. והפסוקים של מגילת איכה תקראם בלחש מפני שהוא י"ט ומגלת רות תקראנה כולה. ובהגיעך אל יחזקאל תקרא הפטרת יום א' של שבועות כולה שהיא מן ויהי בשלשים שנה כו' עד תשלומה ותדלג אל פ' ותשאני רוח כו' ומשם תדלג אל שלשה פסוקים האחרונים שבו ובהגיעך אל חבקוק תקרא שלשה פסוקים הראשונים שבו ותדלג אל פ' והיכל קדשו כו' תפלה לחבקוק כו' עד סוף חבקוק כי זאת היא הפטרת יום ב' דשבועות וזהו הסדר המוכרח בענין המקרא ואח"כ שאר הלילה בסודות התורה ובס' הזוהר כפי השגת שכלך, עכ"ל.

ועיין למו"ר האור לציון (ח"ג פ"ח הלכה י"א בהערה) וז"ל, ועל כן, אף שבכל השנה אדם לומד מה שלבו חפץ, מכל מקום בליל שבועות לא ישנה מן הסדר שמסר האריז"ל,

ו. יש אומרים שגם ספר "תרי עשר" קוראים מכל ספר וספר לקרא ג' פסוקים ראשונים וג' פסוקים אחרונים ואין מנהגינו כך אלא יש לקרוא שלשה פסוקים ראשונים מספר הושע (שהוא הראשון בתרי עשר), ושלשה פסוקים אחרונים מספר מלאכי בלבד (שהוא האחרון בתרי עשר). וביניהם קוראים בספר חבקוק מתרי עשר: "וה' בהיכל קדשו" וגו' עד סוף הספר (מפרק ב פסוק כ עד סוף פרק ג) מכיון שהוא הפטרת יום שני של שבועות לבני חו"ל.

עיונים והארות

שכתב ג' פסוקים ראשונים, משמע שצריך לקרא מכל התרי עשר ג' פסוקים, שאם לא כן, היה די שיכתוב הרב, שיאמר הפטרה של יום ב' דשבועות, אלא ודאי שצריך לקרא מכל ספר דתרי עשר ג' פסוקים ראשונים ואחרונים כמו שעושים בפרשיות התורה. וכן עשה הלכה למעשה הגאון הנאמ"ן שליט"א, וכן הרב המקובל כה"ר יעקב משה הלל שליט"א. אבל המעיין בפע"ח יראה שהרב סתם הדברים, דכתב דתרי עשר כחד חשיבי ולא פירט ג' פסוקים ראשונים. וכן מהרש"ו בסידור חמדת ישראל שהוא קיצור שעה"כ לא כתבו. ועיין עליה ב"משנת חסידים" חלק אייר וסיון סי' ג' סעיף י' שכתב שלא לפרט אותם דתרי עשר כחד חשיבי.

ועיין עוד בספר פתח עינים החדש (ח"ז דף רלז) שכתב שם מספרו אוצר נחמד שנת תש"ם עמוד יח), וז"ל: ושאלתי דבר זה לפני למעלה משלשים שנה בשנת תש"ו את פי הגה"צ ר' בן ציון שפירא בהרה"ק ר' צבי מיכל שפירא זצ"ל ולא מצא מענה. וכתב ע"ז הגאון ר' שריה שליט"א, ונלע"ד שהוא טעות מעתיק. ומכיון שהרב בן ציון שפירא לא מצא מענה, והוא היה מיחידי רשומי ק"ק בית אל בעיר העתיקה, ואם היה המנהג שם לומר ג' פסוקים מכל ספר וספר דתרי עשר בודאי שהיה משיב לו, ומדלא מצא מענה, משמע שמנהג ק"ק בית אל שלא לומר אותם, ע"כ. וכן אנחנו כל ימינו לא היינו אומרים

הרמב"ם בפרק א' מהלכות תלמוד תורה הלכה ב'. ובכל השנה יכול ללמוד כאשר תאוה נפשו, מלבד שני לילות, ליל הושענא רבה וליל שבועות, שיש ללמוד התיקון שעל פי האריז"ל, עכ"ל.

וכתב הרב צמח משם הרב ראשית חכמה ז"ל, כי בלילות האלו כמו שביעי של פסח וליל שבועות וליל הושע"ר, מצוה לפרש ולגלות עומק החכמה, לפי שבאלו הימים הזמן גרמא והוא מוכן לסודות התורה וראוי לפרשם אז (פע"ח שבועות פ"א), ונהגו החברים ללמוד אדרא רבה (פע"ח שם), ואם יש זמן ילמדו האדרא זוטא גם כן (בא"ח במדבר ג).

ו. **ספר** "תריעשר", כולל שנים עשר ספרים קטנים: א. הושע. ב. יואל. ג. עמוס. ד. עובדיה. ה. יונה. ו. מיכה. ז. נחום. ח. חבקוק. ט. צפניה. י. חגי. יא. זכריה. יב. מלאכי. ועיין סידור רחובות הנהר (תשי"ע. דף לב-לג) וז"ל: הנה יש מוסיפין בלימוד הכ"ד ספרים גם לימוד מפורט לתרי עשר, ר"ל ג' פסוקים ראשונים ואחרונים דכל נביא ונביא מתרי עשר, כן סידר מו"ר המקובל האלקי כה"ר יהודה פתיה זצוק"ל, והביא את דבריו הרב המקובל כה"ר שמואל דרזי זצ"ל, וראיתו היא ממה שכתוב בשעה"כ דף פ"ט: בהגיע אל חבקוק: תקרא ג' פסוקים הראשונים שבו, ותדלג אל פסוק וה' בהיכל קדשו הס מפניו כל הארץ, תפילה לחבקוק הנביא עד סוף חבקוק, כי זאת הפטרת יום ב' דשבועות ע"כ. וא"כ, ממה

ז. אין ללמוד משניות בליל שבועות רק ביום!

עיונים והארות

בעולם הבריאה, והלומד בסתרי תורה מתקן בעולם האצילות, ע"כ.

ועיין בזוה"ק בראשית (דף כ"ז כ"ח) שבעולם היצירה עולם דמטטרו"ן הנקרא עבד טוב וכו', והתורה אשר שם היא שית סדרי משנה "הנקראים שפחה". ועוד שם, ולכן נקראת משנה לפי ששם יש "שנויים" הפוכים טוב מסטרא דעבד טוב היתר, כשר, טהור. רע מסטרא דעבד רע, איסור, טמא, פסול.

גם מלשון הפסוק כי מרדכי היהודי "משנה למלך" שהיא שפחה הנקראת עבד מלך מלך.

גם נקרא מלשון "שינה" וכו' עיי"ש.

ועיין בהקדמת מהרח"ו לשער ההקדמות המובאת בתחילת "עץ חיים" שהאריך בזה איך לימוד פשטי התורה בלא לימוד סודות התורה הוא כגוף בלא נשמה ודומה למי שמתעסק בלבושין ובכיסויים ובקליפין ולא בעיקר הפרי בנשמה, כי עסק המשנה כפי פשטיה אין ספק שהם לבושין וקליפין חיצונים בתכלית אצל סודות התורה הגנוזים והנרמזים בפנימיותה, כי כל פשטיה הם בעיני העוה"ז בדברים חומריים תחתונים. אמנם הם קליפין טובים למאכל כקליפת קנה הבושם. ולכן בהיותם עוסקים בפשטי המשנה ומבינים בה כהלכתה בלי טעות נקראים עץ הדעת טוב, ואם ח"ו שוגים בה אז תהפכם לעץ הדעת רע ומר להם, עכ"ל.

היוצא מכל הנ"ל כי המשנה היא בעולם היצירה, ונקראת שפחה. ואשה שבעולם האצילות נקרא גבירה, בעלת הבית, מטרוניתא, והיא השכינה הקדושה מלכות דעולם האצילות.

אותם גם בק"ק חסידים נהר שלום של רבנו מרדכי שרעבי זצוק"ל, וכן כל הספרדים בכל בתי הכנסיות לא אומרים אותם, וכן סדרו כל הסידורים שאין אומרים אותם. וכ"ה פשטות הגמרא, דתרי עשר נחשב כספר אחד, וא"כ א"צ לחלק קריאתו, ולא דמי לפרשיות חמשה חומשי תורה שמחלקים קריאתם, דכאן לא גילה לן רבנו האריז"ל לחלקם, והנה גם עזרא ונחמיה הם שני ספרים ועושים אותו אחד, וכן התהלים יש בו חמשה ספרים ובכ"ז קוראים ג' פסוקים ראשונים ואחרונים של כל התהלים. וכ"ה בכל הסידורים שסידרו סדר תרי עשר כספר אחד עד ימינו.

ז. בא"ח (שם) ועיין עוד בכה"ח (שם ס"ק ט'). והטעם שלא לומדים משניות בליל שבועות: כתב הגאון חיד"א בספרו לב דוד (סי' ל"א ד"ה ודע) וז"ל ודע שכתב מהרי"א גדליה זלה"ה בפירוש הילקוט ביחזקאל (סי' כ') ששמע מהרב החסיד המקובל כמוהר"ר חיים כהן זצ"ל תלמיד מהרח"ו, כי אין נכון ללמוד משניות בשום אופן בלילה הזאת במשנה סוד "שפחה דמטרוניתא", והלילה הזו צריך לתקן "המטרוניתא" אלא יתעסק ברזי אוריתא וכו', עכ"ל. וכן כתב מו"ר הבא"ח פרשת (במדבר הלכה ד'), וכן כתב בכף החיים (סי' תצד ס"ק ט').

ורצינו לדעת מדוע הזהירו רבותינו המקובלים לא ללמוד משניות בלילה הקדוש הזה, והרי מסופר על מרן הבית יוסף שלמד משניות וכן כתב השל"ה, ועוד, שאפשר ללמוד משניות?

תשובה, הנה כתב רבינו האר"י בשער המצות (דף לה ע"א) כי הלומד בתורה שבכתב מתקן בעולם העשיה, והלומד משניות מתקן בעולם היצירה, והלומד בתלמוד מתקן

ת. יזהרו שלא לדבר שיחת חולין כל הלילה, וילמדו כל סדר הלימוד של זה הלילה בחשק גדול ובשמחה רבה ובהתלהבות הנפש.

ט. כחצי שעה קודם חצות, יאמרו ק"ש שעל המיטה עם כל הפסוקים. ובחצות הלילה יאמרו ברכות השחר חוץ מברכת ענט"י וברכות התורה. ובהגיע עלות השחר יאמרו ברכות התורה.

עיונים והארות

באדרא רבה יכול לעיין מעט בש"ס אין בזה בעיה, כי לימוד הגמרא הוא בעולם הבריאה, ולא בעולם היצירה, ושם רובו טוב ומיעוטו רע, משא"כ בעולם היצירה ועשיה שרובו רע ולכן לא יעסוק במשנה שביצירה. אבל בתלמוד שהוא בעולם הבריאה שרובו טוב והוא שכן לעולם האצילות אפשר ללמוד, וכן כתב מו"ר הגרב"ץ באור לציון (ח"ג דף קצג), שאפשר ללמד בתלמוד בלילה הזה. וכן כתב בספר זוהר חי לאדמו"ר מקאמרנא זצ"ל (ח"א דף ל"א) שאפשר ללמוד גמרא בלילה הזה. וכן כל האזהרה הזאת שלא ללמוד משנה רק בלילה אבל ביום אדרבה גורם ליחוד זו"ן שהוא תורה שבכתב ושבע"פ ע"י שלומד המשנה שהיא הנוק' ומחברה לבעלה.

ת. בא"ח (שם). וכן כתב הכה"ח (שם ס"ק יא) וז"ל, יזהרו שלא לדבר שיחת חולין כל הלילה וכל שכן דברים בטלים, ובפרט במקום שיש אסיפת אנשים שדרכו של יצר הרע להכשילם לדבר דברי חול ומדבר לדבר יבואו ח"ו לדברים אסורים או לדברי שחוק וקלות ראש, כי גדולה קדושת זה הלילה והלימוד עושה פרי למעלה. ועל כן צריך להיות זך ונקי בלי תערובת דברים אחרים, וגם יהיה בחשק גדול ובשמחה רבה והתלהבות הלב כדי שיעשה יותר פרי למעלה ויגדל שכרו, וכאשר האריכו האחרונים בזה ויעו"ש בדבריהם, עכ"ל.

ט. כתב מו"ר האור לציון (שם) וז"ל, ולענין קריאת שמע שעל המיטה, אף שלפי הפשט

והנה בליל שבועות ע"י לימוד התנ"ך אנחנו מקשטים את השכינה הקדושה הגבירה בכ"ד קישוטי כלה שהם נוק' דז"א שבעולם האצילות, ומוליכים הכלה לבית הטבילה להמשיך לה הכתר העליון, ולהכין אותה לצורך היחוד הגדול והנורא שיעשה בתפלה, וגם אנחנו זוכים על ידה לקבל אור השפע מכתר העליון וכמו שהאריך בזה בזוה"ק בהקדמת בראשית (דף ח').

אם כן, הלומד משניות בלילה החשוב הזה מעטר בקשטים את השפחה שבעולם היצירה, ולא עוסק בעיקר לעטר את הכלה העליונה היא שכינת עוזנו שבעולם האצילות להמשיך לה את האורות הגדולים מהכתר העליון, כי מחג הפסח ליל הסדר וכן ימי ספירת העומר המשכנו את האורות הגדולים כל יום מעט מעט כדי להגיע ללילה הקדוש הזה, לעטר הכלה העליונה להביא אותה לחופה העליונה.

ומי שלומד משניות לוקח כביכול את השפחה במקום הגבירה בעלת הבית, וכזה לא יעשה, ולכן אין ללמוד בלילה הזה משניות, וכמו שכתב הגאון חיד"א. ועוד כי הזוה"ק כתב כי משנה לשון שינה ובלילה הקדוש הזה אסור לישון ולכן אין ללמוד המשנה כי נחשב לו כישן, ויש סוד גדול שהלילה הזה אנחנו משיגים באריך אנפין שאין שם שינה, ולכן לא ילמד המשנה.

אמנם מי שרוצה ללמוד בש"ס ופוסקים לאחר שלמד את הסדר המתוקן ועוסק ג"כ

י. לא נהגו הנשים לקרוא סדר ליל שבועות כלל היות ולא שייכות בהם ע"פ סודן של דברים'.

יא. בליל שבועות, בהגיע אשמורת הבוקר מעט קודם עלות השחר, אז צריך לטבול במקוה, ועי"כ אנחנו מומשיכים תוספת קדושה מבחינת הכתר העליון הנקרא שער החמשים בסוד וזרקתי עליכם מים טהורים. ונוהגים לטבול טבילה זו מלבד הטבילה שטובלים בערב החג. ויאמר לשם יחוד וכו' ויטבול ה' טבילות, ויכוין בשם הוי"ה ב"ה בניקוד קמץ כזה יְהוָה יא.

עיונים והארות

השחר, שכיון שרגיל בכך יזכור ולא יטעה.

עוד כתב האור לציון (שם) ויש ליטול ידיים בעלות השחר בלא ברכה, כמבואר בשו"ע (בסי' ד' סעי' יג) וברמ"א (שם).

י. רב פעלים (ח"א סוד ישרים סי' ט), מיהו עיין כה"ח (שם ס"ק ח) שכתב וז"ל, ולפי זה גם הנשים הנוהגות לספור העומר כמו שכתבנו לעיל סימן תפ"ט אות ט' יעו"ש יכולין ללמוד התנ"ך גם כן כיון שהוא תשלום התיקון של ספירת העומר כנזכר, אבל אם אינם סופרות העומר אינן צריכות ללמוד התנ"ך אלא ילמדו דבר אחר.

יא. מקורו מהזה"ק (פר' אמור צח.) וז"ל, תא חזי בא וראה, חֲבֵרִיָּא מְתַקְנֵי בְּהַאי לִילֵיא תְּכַשִּׁיטָהָ לְכָלָה, וּמַעֲטָרֵי לָהּ בְּעֶמְרָהָא החברים ע"י לימוד ליל שבועות, מתקנים בזה הלילה את הנוק' שהיא השכינה הקדושה בכ"ד קישוטים ומעטרים אותה בעטרות ע"י שממשיכים לה את המוחין, לְגַבִּי מַלְכָּא כדי שתוכל לעלות למלך ז"א. וּמֵאֵן מְתַקֵּין לִיָּה לְמַלְכָּא בְּהַאי לִילֵיא ושואל, ומי מתקן את המלך שהוא ז"א בזה הלילה, לְאִשְׁתַּפְּחָא בְּהַ בְּכָלָה, לְאִזְדָּוָנָא בְּהַ בְּמַטְרוֹנִיתָא להמצא עם הכלה להתייחד עם השכינה, כלומר שז"א יהיה מתוקן ומזומן עם המוחין להתייחד עם השכינה, הגורם לזה הוא. נִהְרָא קְדִישָׁא עֲמִיקָא דְּכָל

אין צריך לקורא אלא לפני שהולך לישן כדי לבטל את המזיקים של השינה, וכדאיתא בברכות (דף ד' ע"ב ודף ה' ע"א) וברבנו יונה שם, מכל מקום לפי הקבלה יש לקרוא לפני חצות לילה, ואף שלא הולך לישן, כמבואר בשער הכוונות (דף נ"ג ע"א), ע"ש. ומשום שלפי הקבלה יש חיוב לקרוא ד' פעמים ק"ש בכל יום. וכמו שנתבאר באורך בשער הכוונות (דף יט ע"ב) ובבא"ח (פרשת שמות אות ב'). וראה גם בכה"ח (בסימן רמ אות ד'). וכן כתב בבא"ח (בפרשת פקודי אות יד ופרשת וזאת הברכה אות ג), ע"ש. והיינו עם כל הפסוקים שאומרים עמה, יעלוזו חסידים וכו', וכמ"ש בבא"ח שם. ופשוט שברכת המפיל אין אומרים אלא כשהולכים לישון.

ומעט אחר חצות, יש לומר ברכות השחר כולן חוץ מברכת על נטילת ידיים וברכות התורה. ולפי הקבלה יש קפידא לומר דוקא מיד אחר חצות לילה את ברכות השחר, שיש בזה תיקון גדול ומעלה גדולה. וכן היו נוהגים בני ספרד. וכן יש לנהוג בכל ימות השנה, שכל שנעור הוא אחר חצות לילה, אף שדעתו לישן, יברך אז ברכות השחר. והרש"ש היה מקפיד על זה מאוד, וכמ"ש בנהר שלום, והביא לשונו בשו"ת רב פעלים (ח"ד סימן א'), ע"ש. וראה עוד בבא"ח (בפרשת תולדות אות י"ד). ואין לחוש שמא ישכח בבוקר ויאמר שוב את ברכות

עיונים והארות

אֶתְקִינָת בִּי טְבִילָה, אֶתֶר דְּמִיִּין נִבְעִין
אמרה להם אמא עילאה, הרי תיקנתי את בית
הטבילה מקום של מים נובעים כדי שתטהר מן
החיצוניים שסובבים אותה, וְכָל רִיחִין וּבּוֹסְמִין
סוֹחְרֵי אֲנּוֹן מִיִּין, לְדַבָּאָה לְבִלְתִּי וְכָל
ריחות ובשמים טובים סביב אותם המים כדי לטהר
את כלתי, לִיתִי פִלְתִּי, מְטֻרְוֹנִיתָא דְבָרִי
וְעוֹלָמְתָּהּ, וְאִ"כ תבוא כלתי המלכה של בני
ונערותיה, וְיִתְדִפּוֹן בְּהָהוּא אֶתֶר דְּאֶתְקִינָת
בְּהָהוּא בִּי טְבִילָה וְיִטְהַרוּ באותו מקום
שתיקנתי באותו בית הטבילה, דְּמִיִּין נִבְעִין
דְּעָמִי של מים נובעים שאצלי. לְבִתְר תְּקִינּוּ
לָהּ בְּתַבְשִׁיטָהּ לאחר מכן תקשטו אותה
בתכשיטה, אֲלִפִּישוּ לָהּ לְבוּשָׁהּ ותלבישו
אותה בלבושה, אַעֲטִרוּ לָהּ בְּעִטְרָהּ ותעטרו
אותה בעטרותיה. לְמַחֵר כֹּד יִיתִי בְּרִי
לְאֻדְוֹנָא בְּמְטֻרְוֹנִיתָא ולמחר כאשר יבא בני
להתייחד עם המלכה, יִתְקִין הֵיכְלָא לְבִלְהוֹן,
וְיִשְׁתַּבַּח מְדוּרֶיהָ בְּכוּ בַּחֲדָא הוא יכון היכל
לכולם וימצא דירתו בכס יחד.

בְּךָ מַלְכָּא קַדִּישָׁא, וּמְטֻרְוֹנִיתָא, וְחִבְרִיָּא, כְּהִאי
גִּוְנָא והנמשל, כך המלך הקדוש ז"א והמלכה,
והחברים הצדיקים העוסקים בתורה כעין זה.
וְאִמָּא עֲלָאָה דְּמִתְקַנָּת כָּלָא ואמא העליונה
שמתקנת את הכל. אֲשֶׁתַּבַּח דְּמַלְכָּא עֲלָאָה,
וּמְטֻרְוֹנִיתָא, וְחִבְרִיָּא נמצא שהמלך העליון
והמלכה והחברים, מְדוּרֵיהוֹן בַּחֲדָא, וְלֹא
מִתְפָּרְשִׁין לְעֻלְמִין משכנם יחד ואינם נפרדים
לעולם. הֲדָא הוּא דְּכֶתִיב זהו שכתוב (תהלים
טו א-ב), יי' מִי יִגֹּד בְּאַחֲלָךְ וְגו', הוֹלֵךְ
תָּמִיד וּפּוֹעֵל צֶדֶק. מֵאֵן הוּא פּוֹעֵל צֶדֶק מִי
הוּא פּוֹעֵל צֶדֶק. אֵלָּא, אֵלֵּין אֲנּוֹן דְּמִתְקַנִּי
לְמְטֻרְוֹנִיתָא בְּתַבְשִׁיטָהּ, בְּלְבוּשָׁהּ,
בְּעִטְרָהּ. וְכָל חַד, פּוֹעֵל צֶדֶק אֶקְרִי הֵם
אותם הצדיקים שמתקנים את המלכות בתכשיטה

נְהָרִין, אִמָּא עֲלָאָה הנהר הקדוש העמוק מכל
הנהרות שהיא אמא העליונה, שהיא נותנת לו את
המוחין ומתקנת לו את הכתר מהת"ת שלה כנודע.
הֲדָא הוּא דְּכֶתִיב, זהו שכתוב (שיר השירים ג
יא) צִיִּינָה וְרִאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמִלְךָ שְׁלֹמֹה
וְגו'. לְבִתְר דְּאֶתְקִינָת לִיהָ לְמַלְכָּא,
וְאֶעֱטֶרָת לִיהָ אחרי שהאמא העליונה תיקנה את
המלך ועיטרה אותו במוחין דכח"ב, אֲתִיִּית
לְדַבָּאָה לָהּ לְמְטֻרְוֹנִיתָא היא באה לטהר את
המלכה, וְלֹאֲנּוֹן דְּמִשְׁתַּבְּחִי גְבַהּ ולכל אותם
שנמצאים אתה, כלומר בני ישראל העוסקים
בתורה.

לְמַלְכָּא דְּהוּא לִיהָ בְּרִי יְחִידָאִי משל למלך שהיה
לו בן יחיד, אֲתָא לְוִזוּנָא לִיהָ
בְּמְטֻרְוֹנִיתָא עֲלָאָה בא להשיא לו את הכלה
העליונה והחשובה, מֵאִי עֲבָדָת אִמִּיָּה כָּל
הָהוּא לִילִיאָה מה עשתה אימו אותו ליל
הנישואין, עֲאֵלָת לְבִי גְּנִיזָהּ נכנסה לבית
האוצרות, אִפִּיקָת עֲטָרָא עֲלָאָה בְּשַׁבְּעִין
אֲבָנֵי יָקָר סַחֲרָהּ, וְאֶעֱטֶרָת לִיהָ והוציאה
עטרה עליונה וחשובה שקבועות בה שבעים אבנים
יקרות סביבה, שהם כנגד שבעים אותיות של
עסמ"ב קס"א קמ"ג קנ"א (ע"ה) והעטירה לחתן
בהם. אִפִּיקָת לְבוּשִׁין דְּמִילָת וְאֲלִפִּישָׁת
לִיהָ ועוד הוציאה מלבושי משי והלבישה אותו
בסוד אור מקיף, וְאֶתְקַנָּת לִיהָ בְּתַקְוִי
דְּמַלְכִּין ותיקנה אותו במלבושי מלכים.

לְבִתְר עֲאֵלָת לְבִי פִלָּה ולאחר מכן נכנסה אמא
עילאה לבית הכלה, חֲמָאָת
עוֹלָמְתָּהּ, דְּקָא מִתְקַנִּי עֲטְרָהּ וראתה את
נערותיה שהם הצדיקים שמתקנים את עטרותיה
שהם המוחין שלה, וְלְבוּשָׁהּ, וְתַבְשִׁיטָהּ,
לְתַקְנָא לָהּ ואת תכשיטה שהם אורות המקיפים
שלה, ואת תכשיטה שהם השמות שיוצאים מכ"ד
ספרים כדי לתקן ולקשט אותה. אֲמָרָה לוֹן, הָא

עיונים והארות

פ"ג ויהי' הכל בגי' קנ"ג הסר משם ב' כוללים של ב' השמות הנז' וישארו בגי' קנ"א כמנין מקו"ה, ותכוין שהיא טובל' עתה במקוה הזה לקבל הכתר שבה כנז' וזהו הנראה לע"ד ששמע בזה ואינו זוכר היטב.

ולכן נראה כי קודם שיכנס למקוה, יכוין כל השמות הנ"ל גי' מקוה שהם סוד המקוה ואז יטבול, ועיין "משנת חסידים" שכתב כי בטבילה יכוין שמקוה זה של הכתר הוא מס' יוד הי' דע"ב ודס"ג ומ"ו ול"ז, וכאשר יוסר מהם ב' כוללים של שני השמות ישארו מס' מקוה וזה יכוין בטבילה זו, ובזה מתקן הכתר דנו"ק שתהיה ראויה להזדווג בתפילת היום כמו בשאר ימים טובים. ולא שיחלק את הכוונות בב' טבילות אלא כולם יכוין אותם בטבילה אחת בלבד.

ואמנם עיין בספר "לשון חכמים" להרי"ח טוב שכתב לכוין בשם הויה בניקוד קמץ שבכתר- טבילה ראשונה קמץ, שניה ה' קמץ, שלישית ו' קמץ, רביעית ה' קמץ, וחמישית אור החסד העליון שהוא הרצון העליון המתגלה במזל השמיני הנקרא נוצר חסד.

ובסידור הרב האר"י "קול יעקב" דף ק"א ע"א כתב: תכוין כי המקוה הזה הוא סוד מדור העליון הנקרא עליה ששם הוא סוד שער הנ' דבינה, המגיע עד שליש ת"ת העליון דבינה אשר משם נעשה בחי' הכתר הנודע, ושם עייל ההוא שביל דקיק דלא אתידע. ושם הם שני שמות יו"ד ה"י דע"ב ודס"ג ושני שמות מילוי מ"ו ול"ז, ולכן צריך לכוין שמקבל ב' מוחין שהם ב' שמות-יוד הי', יוד הי', גי' ע'. ומילואים של ע"ב ס"ג בגי' פ"ג ס"ה קנ"ג, ותסיר ב' כללות השמות, נשאר קנ"א כמנין מקוה והוא סוד מקוה העליונה, כי יש מקוה למטה במדור התחתון הוא סוד שם קנ"א גי' מקוה, ועתה

בלבושה ובעטרותיה וכל אחד נקרא פועל צדק.

אמר רבי חייא, אֶלְמָלָא לֹא זָכִינָא בְּעֵלְמָא, אֶלָּא לְמִשְׁמַע מְלִין אֶלִין דִּי אִמְר רַבִּי חֵיִיא, אִם לֹא הֵייתִי זֹכֶה בְּעוֹלָם אֵלָּא לְשִׁמּוּעַ מִלִּים אֱלוֹ דִּי לִי. **וְכֵּן אֵתָּה חוֹלְקִיהוֹן דְּאַנְוִין דְּמִשְׁתַּדְּלִי בְּאַרְיִיתָא** אשרי חלקם של אותם שעוסקים בתורה, **וְיִדְעִין אֲוִרְחֵי דְּמִלְכָּא קְדִישָׁא** ויודעים את דרכיו ומצותיו של המלך הקדוש, **דְּרַעוּתָא דְּלֵהוֹן בְּאַרְיִיתָא** ושהרצון שלהם בתורה ובמצות, **עַלִּיהוּ קְתִיב עֲלֵיהֶם כְּתוּב (תְּהִלִּים צֹא יָד) כִּי בִי חֶשֶׁק וְאַפְלָטָהוּ.** **וְכְתִיב (תְּהִלִּים צֹא טו) וְאַחֲלָצְהוּ וְאַכְבַּדְהוּ.**

וכ"כ בשער הכוונות (דף פ"ט ע"א) וז"ל, ובהגיע אשמורת הבוקר מעט קודם עלות השחר בעת שמשחירין פני הרקיע במזרח אשר אז נק' אילת השחר כנודע. אז צריך שתטבול במקוה, ותכוין אל המקוה העליון שהוא כתר עליון דז"א הנמשך לו בלילה הזה והוא נקרא שער החמשים כמ"ש ועליו נאמר וזרקתי עליכם מים טהורים כו', ועי"כ אנו מקבלים תוספת קדושה מבחי' הכתר הזה. וטעם הדבר הוא לפי שאנחנו בלילה הזה עושים ב' דברים הא' הוא להמשיך את כתר העליון דז"א ע"י עסק התורה כנז', ואחר כך באשמורת הבוקר אנו נעשים שושביני' דמטרוניתא רחל נוק' דז"א ומוליכין את הכלה הכלולה לבית הטבילה וטובלת במקוה העליון הנז' שהוא הכתר הנז' וגם אנחנו שושבינין דילה טובלים עמה, עכ"ל.

וכתב שם עוד וז"ל, אבל הנלע"ד שזה הוא מה ששמע ממוז"ל והוא שיכוין להמשיך בחי' הכתר שבה ג"כ כנז' וזהו יהיה ע"י הטבילה הזו, ותכוין בב' אותיות י"ה הראשו' שבהויה דע"ב ודס"ג שהם יו"ד ה"י יו"ד ה"י והם בגימ' ע', ותחבר ג"כ עמהם שני מילויי הויות דע"ב ס"ג שהם מ"ו ל"ז כנודע והם בגי'

סדר תפילת יום שבועות

א. תפילת שחרית ומוסף יתפללו בהתלהבות וזריזות כדי שלא תחטפנו שינה באמצע ויבוא לידי טעות. וידוע כי גמר הפרי של תיקון ספירת העומר ולימוד ליל חג השבועות יהיה בתפילת מוסף, לכן צריך להזהר בה הרבה כי הכל הולך אחר החתום, וביותר יזהר בקדושת כתר דמוסף שבה נמשך הכתר העליון י^ב.

ב. ביום שבועות יקרא ג"פ י"ג מידות בעת פתיחת ההיכל ויאמר תפלה רבש"ע וכו' מרבנו האריז"ל כמסודר במחזורים, ואח"כ יאמר ואני תפילתי ג"פ" וכן הוא מנהג בית אל, וכן הנהיג המקובל האלהי כמוהר"ר מרדכי שרעבי צוק"ל בשיבת ק"ק "נהר שלום" תכב"ץ. ואחר שיאמר ואני תפילתי, טוב לכון בכ"ד צרופים היוצאים מר"ת וס"ת של תיבה שניה של פסוק אחרון דכל ספר וספר מהתנ"ך י^ד.

עיונים והארות

הלכה ט) וז"ל, יתגבר כארי בתפלת שחרית לבל יתן שינה לעיניו ולעפעפיו תנומה, שלא יצא שכרו בהפסדו אם יישן בשעת קריאת שמע ותפלה. [ואסור לילך לישן תוך חצי שעה לפני עמוד השחר והלאה (שו"ת בנין עולם סימן א עי"ש)].

יג. שעה"כ (דפ"ט ע"ב וע"ג). ומו"ר מופת הדור כתב (חזו"ע פסח דף רמ"ה הלכה ד) שלא לומר, וז"ל: בהוצאת ס"ת, יש נוהגים שהשליח ציבור פותח באמירת י"ג מדות, בטעמי המקרא כאדם הקורא בתורה, והציבור עונים אחריו. ויש מפקפקים על זה, שעל כל פנים אין לומר י"ג מדות ביו"ט. ולכן שב ואל תעשה עדיף. וכן אנו נוהגים שלא לומר י"ג מדות כלל, לא ברגלים ולא בימים הנוראים.

יד. פע"ח (שבועות פ"א). ועיין מ"ש בסידור רחובות הנהר (עמוד כ"ב) כמה סגולות יש בשמות אלו, וז"ל, ועי' בסידור למהר"א פירא, שאחר גמר כוונות כ"ד קישוטים כתב בשם פע"ח שם שהם מסוגלים לזכירה והצלחה וטובים

היא טובלת במקוה העליונה ומקבלת הארת הכתר, ותכוין להמשיך הארה זו גם לנשמתך ויקוים בו "וזרתי עליכם מים טהורים" ויקוים גם בך "תתחדש כנשר נעורירך", כמו שהיא מתחדשת עתה ונטהרת מכל טומאה, כן תטהר נשמתך ותתחדש. ועוד כתב שם בשם הרב האר"י ז"ל: צריך לטבול ד' פעמים נגד ד' אותיות הוי"ה בניקוד קמץ, כל טבילה אות אחת כי זה הויה דכתר כנודע. עי"ש. וכן סידור הרי"ח טוב כדלעיל. וכתב עוד-ותאמר ליחידא שמה דקוב"ה בדחילו ורחימו בשם כל ישראל הריני טובל את גופי במקוה זו לטהר את עצמי מטומאתי ולקבל נר"ן מעלמא דדכורא מסיטרא דאצילות. וכתב השל"ה הקדוש שיאמר במקוה י"ג מדות בחילוף א"ת ב"ש כי קבלת הארת הכתר הוא מדיקנא דא"א. וקודם הטבילה יאמר הפסוקים מי אל כמוך נושא עוון ועובר על פשע וכו'.

יב. בא"ח, (שנה א' פרשת במדבר, אות ה). ועי' מש"כ מו"ר מופת הדור (חזו"ע יו"ט דף שי"ג

- ג. רימונים של הס"ת יש בהם ענין גדול ונשגב ע"פ הסוד. ועל כן נהגו למכור מצוות הנחת הרימונים לס"ת טו.
- ד. כל אדם ישתדל להסתכל באותיות הס"ת מקרוב ממש, באופן שיוכל לקרותם היטב, כי עיניו נמשך אור גדול אל האדם טו. וטוב שיסתכל האדם בתיבה שאות ראשונה של התיבה כמו אות ראשונה שבשמו טו. וצדיכין כולם להשתחוות לס"ת כשהוא פתוח, אפילו הנשים והטף, ובעת שהכתב לפניו יכרע ויאמר וזאת התורה וכו' תורת ה' תמימה וכו' אל שדי אמת, משה אמת, ותורתו אמת יו.
- ה. מנהג בית אל, שלא להוסיף על הקרואים לספר תורה ביום טוב יותר על חמשה לפי שמנין העליות מכון ע"ד הסוד טו.

עיונים והארות

שיבא קונה המצוה של הלבשת הרימונים להשיג הרמונים על הס"ת בעת הראוי ומתוקן למצוה זו, שהוא סמוך לפתיחת התיק של הס"ת, להראות בתורה להקהל העומדים ולקרות בו הש"ץ, ודבר בעתו מה טוב, משא"כ אם היה הס"ת מלובש ברמונים מעיקרא בתמידות אין ניכר הרמז של הסוד שרומזים אליו הרמונים שהוא ענין תרין עטרין דחסד וגבורה הנז"ל אשר הם מתגלים ומאירים בעת ההיא, עכ"ד.

טז. ע"פ מהרח"ו בשעה"כ, והביאו דבריו בבא"ח (שנה ב' פ' תולדות אות טז) ובכה"ח (ס' קלד סק"י).

יז. בא"ח (שם). ובכה"ח (שם סקי"ג) כתב ששמע הטעם שהוא מועיל להצלחה.

יח. שו"ע (סי' קלד סעי' ב) ומ"ב (סקי"ב) ובא"ח (שם). וכ"כ גם בדברי מו"ח החיד"א בספרו לדוד אמת (סי' גי אות ה) דהעיקר להשתחוות דוקא כשהספר פתוח לפניו ורואה הכתב.

יט. עיין להגה"ק הרב שמן ששון על הכוונות (חלק ג' דף ק"ג ע"ב אות כ"ז) שהעיד שכך היה מנהג בית אל וז"ל: ומנהגינו פה ק"ק בית אל

ומסוגלים מאד מאד, וכ"כ בסידור היר"א הדאיה (דף 359) שטובים לזכירה ומסוגלים מאד, ויזהר לכיין בהם. וידוע ג"כ ששמות אלו מסוגלים שתתקבל תפילתו כמ"ש הרב בשעה"כ דרושי כפור. ואפשר מכיין שהיום הוא שורש של השנה בענין לימוד התורה, לכן יכין בהם שיהיה לו הצלחה וזכרון בלימוד.

טו. כ"ב רבנו הבא"ח בשו"ת רב פעלים (ח"ד ירד סי' ל) שהרימונים לא נתקנו בשביל נוי, דאז היה אסור להסירם כלל מעליו, כי צריך שיהיה הס"ת מלובש בעדי ונוי תמיד בין אם הוא עומד בחוץ בין הוא עומד בפנים, ואיך נוהגים בכל המקומות להסירם אחר שיצניעו הס"ת בהיכל, אלא עיקר הדברים שיש בזה טעם ע"ד הסוד, ורומזים לדברים העומדים ברומו של עולם, כמבואר בפרי עץ חיים [שער קריאת התורה] שהם כנגד ב' תרין עטרין דחסד וגבורה, ולפ"ז ניהא שתקנו להלבישם רק בעת הוצאת ס"ת סמוך לפתיחתו ולקריאתו, אשר זה ירמוז לאורות גדולים המתעוררים ומתגלים בעת ההיא.

עוד כתב מו"ר (שם) שיפה עושה השמש להסיר הרימונים מן הס"ת קודם שעה או יותר, כדי

1. בקריאת התורה צריך להיות אזניו קשובות כאילו עתה עומד על יד הר סיני ושומע עשרת הדברות מפי הגבורה, כמ"ש בזוה"ק. וכפי הכנתו כך ירגיש הארה עצומה בנפשו לקבל התורה מחדש ביום הקדוש הזה.²
2. יש נוהגים לעמוד בעשרת הדברות כמו בעת קבלת התורה שנאמר ויעמוד העם וגו' ומנהג קהילות קודש הספרדים ברוב המקומות שהקהל יושבים בקריאתם, כדי שלא יאמרו רק אלו מהקב"ה ויבואו לכפירה, ונהגו שהחכם עולה וקורה בפיו בקול רם עשרת הדיברות כ"א.

עיונים והארות

נמצאנו למדים שממש בכל שנה מתחדשת קבלת התורה, וצריך האדם להרגיש ולראות כאלו ממש עומד ומקבל את התורה על הר סיני, וע"י זה יחיה לאורך ימים על התורה ועל העבודה.

כא. כתב ג"ע החיד"א בספרו טוב עין (סי' י"א), לאשר ולהתיר את המנהג לעמוד בזמן קריאת עשרת הדברות וז"ל, שאלה בכמה מקומות נהגו העם לקום כשקורין עשרת הדברות בספר תורה בפרשת יתרו ושבועות ופרשת ואתחנן. ויש שערערו על זה דמוכח בש"ס דאין לעשות הפרש בין עשרת הדברות לשאר התורה וכמ"ש בש"ס דבטלו קריאתן מפני תרעומת המינין יורינו המורה ושכמ"ה.

תשובה: נראה דלא דמי, דתרעומת המינין הוא כמ"ש בירושלמי פ"ק דברכות שלא יאמרו אלו לבדם ניתנו למשה בסיני, ורש"י הוסיף לבאר בבבלי שם פרק קמא דברכות שלא יאמרו עמי הארץ אין שאר תורה אמת ותדעו שאין קורין אלא מה שאמר הבורא ברוך הוא ושמעו מפיו בסיני עכ"ל. ואם כן הכא שקורין בספר תורה כל התורה מידי שבת בשבתו וגם ביום זה שהם קורין עשרת הדברות קורין איזה חלק מהתורה בספר תורה לית לן בה, דמוכח דהכל אמת, אלא שהם עומדים בהם להיות שהם

יכב"ץ דאין עולים לספר תורה בשבת ויום טוב רק כפי המספר הנזכר [היינו] ז' בשבת וה' ביום טוב ולא עוד עכ"ל.

כ. ואיתא בילקוט (פ' יתרו) שאמר הקב"ה לישראל: בני, היו קורין את הפרשה הזאת בכל שנה ושנה ואני מעלה עליכם כאילו אתם עומדים לפני על הר סיני ומקבלים את התורה.

וסיפר לנו הרב קולדצקי חתנו של הגאון ר' חיים קנייבסקי שליט"א שמעשה היה באברך ת"ח שחלה במחלה הקשה ל"ע ובא אותו אברך למרן הגאון ר' יוסף שלום אלישיב זצוק"ל והיה בוכה ומספר לרב את מה שגילו שהוא חולה מאוד ובקש מהרב שיברך אותו והיה זה מספר ימים לפני חג השבועות. ואמר לו הרב, תשמע הרי בעוד מספר ימים מגיע חג השבועות וקוראים בתורה את פרשת מתן תורה עשרת הדברות, וידוע מה שאמרו חז"ל (ילקוט"ש רע"ב) שבשעה שנתן הקב"ה את התורה לעם ישראל כל החולים נתרפאו. ולכן תלך אתה לבית הכנסת ותשמע מהחזן שקורא בתורה מלה במלה ותחשוב ותכוין דעתך כאלו אתה עומד ממש בהר סיני, ובעזרת ה' תהיה בריא. שמע אותו אברך לעצת הרב זצוק"ל ועשה כן. לאחר מכן כשהלך לעשות בדיקות ראו שהמחלה נעלמה וכלא היתה.

ח. מנהג ק"ק בית אל שהשליח ציבור ביו"ט עולה משלים^כ, ומפטירין במרכבה דיחזקאל, והטעם לפי שכל ישראל השיגו באותו יום מעין מעשה מרכבה דיחזקאל הנביא ע"ה, ועוד דנבואתו היתה בשבועות כמרומו בפסוקים^כ.

דיני סעודת יו"ט

א. יעשה סעודת יו"ט ביום שבועות ויזהר בה אשר היא מתקנת בחי' חיצוניות העולמות

עיונים והארות

משאר העליות מה שאין כן בשבת [שאז הששי הוא כנגד היסוד והוא החשוב מכולם] והבן זה עכ"ל.

ומו"ר הרי"ח הטו"ב בספרו בן איש חי (שנה שניה פרשת תולדות אות י"ז) כתב כן וז"ל, וביום טוב עולים חמשה. הראשון כנגד נצח דחכמה, והשני נגד נצח דבינה, והשלישי הוד דחכמה, והרביעי הוד דבינה, והחמישי יסוד דחכמה, וכנזכר בשער הכוונות. ולפי זה ביום טוב, החמישי גדול מכולם עכ"ל.

כג. עי' כה"ח (סי' תצ"ד ס"ק כ"ז).

וכתב הרב שלמי חגיגה (דף רצ אות יג), ואנו מפטירין בו, שהוא דוגמת מעמד הר סיני שנגלתה אליו המרכבה פנים בפנים, ולפיכך יאותה לנו לעמוד על עמדינו בקריאתה. וכן ראוי להיות המפטיר גדול וחכם, ולא על ידי קטנים ותעלולים. עכ"ל.

והגאון החיד"א ז"ל כתב בספרו ברכי יוסף (סי' תצד אות ג) בשם מהר"י לינגו ז"ל הטעם להפטרה זו היום, כי בזוהר חדש (יתרו דף לז ע"ד) איתא כי ביום חג השבועות ראה הנביא יחזקאל ע"ה את המרכבה.

יסוד התורה ונכתבו בלוחות ואמרם הבורא ברוך הוא לכל ישראל ויחד כל העם באמירת הקב"ה אותם ורוצים לעשות איזה זכר לקום באמירתן. ובזה לא יש קפידא. והוחזקו במנהג זה כמה שנים כידוע ומעין דוגמא כתב הרב מטה יהודה (סוף ס"ק ה') על מ"ש הרב בית יעקב ע"ש.

אמנם עיין למו"ר מופת הדור בשו"ת יחיה דעת (חלק א' סימן כ"ט) שכתב באריכות בענין זה והביא שדעת שו"ת קול אליהו (חלק אורח חיים סימן ה') וכן בספר ווי העמודים על היראים (סי' ל"ו אות י') ובפתח הדביר (ס' קמ"ו אות ג) ובשו"ת ציץ הקודש (סי' כ"ו אות ט') ובשדי חמד בפאת השדה (מערכת ב"ת כלל כ"ט) וכן בספר נוה שלום (בהל' קריאת התורה אות כ"ב) שכולם הסכימו ועלתה בדעתם לאסור לעמוד בקריאת עשרת הדברות כדעת הרמב"ם הנז"ל עיין עליו עוד שם מ"ש בזה.

כב. דברי שלום (אות ל"ה) עיין במחברת הקודש (דף ס"ז ע"ג) שכתב להעיר ולתת טעם ע"פ הסוד מדוע משלים עדיף משאר העולים וז"ל, ונלע"ד מאחר שהחמישי כנגד יסוד אבא המגולה לחוץ לכן המשלים הוא יותר חשוב

ויש סוד בדבר י^ב. ויזהר לאכול הסעודה קודם חצות היום י^ב ולכתח' יסמך הסעודה אחר התפילה מיד.

ב. מנהג ישראל לאכול מאכלי חלב בחג השבועות ואח"כ מאכלי בשר לשמחת יו"ט. והטוב ביותר שלאחר התפילה יעשו קידוש ויטלו ידים ויברכו המוציא ויאכלו מאכלי חלב, ולא יאכל עוגות בלבד מפני שפעמים אוכלים כמה מיני עוגות חלביות ובאים לספק ברכת המזון י^ב, וגם נהגו לאכול מאכלי דבש בשבועות, וסימנך "דבש וחלב תחת

עיונים והארות

צריכים הכנה רבה, לשחוט בסכין בדוק בלי פגם כאשר צוה ה', ולנקר החלב וגיד הנשה, ולמלוח הבשר ולהדיחו, ולבשל הבשר בכלים חדשים, כי הכלים שהיו להם מקודם, שבישלו בהם תוך מעת לעת, נאסרו מפני המאכלים שנתבשלו בהם קודם מתן תורה, שלא היו כשרים לאכילה לאחר מתן תורה. [ובלאו הכי לכולי עלמא תורה ניתנה בשבת (המועדים בהלכה)]. ולכן היו זקוקים למאכלי חלב. ואנו עושים זכר לזה. (משנ"ב סי' תצד ס"ק יב). והוסיף הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל רמז לטעם זה. מצינו בגמרא שבת (פו:) דלכולי עלמא בשבת ניתנה תורה לישראל. בכך מתיישבת התמיהה שהלא היה באפשרותם להגעיל כלים ולהכשירם, ולמה הוצרכו דוקא למאכלי חלב. אלא מכיון שאותו יום שבת היה ואסור היה להעביר אש ולהרתיח מים להגעלה. ודבר זה מרומז בפסוק 'דבש וחלב תחת לשונך', אשר לפי המדרש קאי על מתן תורה, וסופי תיבות של דבש וחלב תחת נוסריקון "שבת", לרמז כי בגלל יום השבת נצטרכו להיות נזונים ביום מתן תורה בדבש וחלב כנ"ל. (חכמת חיים). ובספר תורת חיים לבבא מציעא (פו:) כתב הטעם שאוכלים מאכלי חלב ביום מתן תורה, על פי האגדה, שכשבא הקב"ה ליתן את התורה לישראל קיטרגו עליהם המלאכים, כי רצו לקבל את התורה לעצמם, אמר להם הקב"ה בכולהו זמנין מקטרגין עליהון, ואתון בשעתא דאתיתו

כד. כ"ב בסידור הרש"ש בנהר שלום (דף ל"ז ע"א) וכ"כ בסידור רחובות הנהר (דף תל"ז) וז"ל, ובסעודת יום שבועות יכוין להמשיך המוחין דא"פ דפנים דחיצוניות אשר כבר נמשכו המוחין דאב"א דכל הבחינות הנז' לחיצו' דז"ן ע"י מנחת שעורין ועתה יכוין המוחין דפ"פ ולזווגם דוגמת מה שנעשה בתפילות ולהמשיך טיפת ה"ח הנמשכים ע"י שתי הלחם דחטים כי חט"ה גי' כ"ב אתון סוד ה"ח כנודע.

כה. עי' אור לציון (ח"ב פכ"א במקורות לתשובה ד) שכתב ה"ה בסעודת יו"ט שיש לסעוד דוקא קודם חצות היום ובפרט בחג השבועות שרגילים לאכול בבוקר מזונות ואת סעודת החג מאחרים לשעת הצהרים שיש להזהר לערוך את הסעודה קודם חצות.

כו. עיין למו"ר מופת הדור בחזון עובדיה (דף שי"ח) שנתן כמה טעמים למאכלי חלב וזת"ד, ויש נותנים טעם למנהג מאכלי חלב בחג השבועות, מפני שבעשרת הדברות נתגלו לאבותינו כל חלקי התורה ומצותיה, וכמו שכתב רב סעדיה גאון, שבעשרת הדברות כלולות כל מצות התורה, וכשירדו מאצל הר סיני אל בניהם לא מצאו מה לאכול תיכף, זולת מאכלי חלב, (אם כי יש מקום לשאול והלא דור מקבלי התורה נזונו מהמן שירד להם, ומסתבר שנוסף למן אכלו שאר מאכלים, וגם צאן ובקר שחטו להם, והראיה מפרשת השליו ומעוד מקומות). כי לבשר היו

עיונים והארות

נסכים. והוא מנהג קדמון לפנינו בישראל.
מצוות לא תעשה של בשר וחלב היא ה-66 במנין מצוות לא תעשה, והיא מקבילה לחג השבועות שהוא יום ה-66 מראש השנה לחדשים - ראש חודש ניסן

הרה"ק רבי חיים ויטאל זי"ע כתב: איתא בזהר הק', ששס"ה לאוין שבתורה מכוונים נגד שס"ה ימות החמה, ובכל יום יש לו את הלאו שכנגדו! (במסכת מכות כג: ובמדרש תנחומא פר' כי תצא מובא: שס"ה מצוות לא תעשה כמנין ימות החמה. ובכל יום ויום שהחמה זורחת עד שהיא שוקעת, צווחת ואומרת לאדם: גוזרני עליך במי שהגיע ימך ליום הזה, אל תעבור בי את העבירה הזאת). צא וחשוב, ותמצא שמצוות לא תעשה של בשר וחלב היא ה-66 במנין מצוות לא תעשה, והיא מקבילה לחג השבועות שהוא יום ה-66 מראש השנה לחדשים - ראש חודש ניסן...

יום הביכורים מכוון נגד הלאו של לא תבשל גדי בחלב אמו

עוד נראה, כי מסמיכות הפסוקים "ראשית בכורי אדמתך" וגו' - "לא תבשל גדי בחלב אמו", נרמז שיום הביכורים מכוון נגד הלאו של לא תבשל גדי בחלב אמו. ולכן המנהג לדקדק לאכול מאכלי חלב ומאכלי בשר - כפי הלכותיהן - בהפסק קינוח והדחה, לעשות פעולה ניכרת שאנחנו מקיימים מצוות אזהרת בשר בחלב שהוא נגד יום הביכורים - חג השבועות...

הסיבה שאנו אוכלים מאכלי חלב בשבועות, להורות דבתר השתא אזלינן - אנו מסתכלים על המצב שנמצא בו כעת האדם, וכל העוונות מתכפרים

הגה"ק מהרש"ם מבאר זי"ע כתב, הטעם שנהגו לאכול מאכלי חלב, על פי מה שמואב בירושלמי (פר"ד דר"ה ה"ח), בכל הקרבנות

לגבי אברהם אכליתו בשר וחלב, שנאמר "ויקח חמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה", ואילו תינוק של ישראל אינו אוכל בשר וחלב ביחד, מיד הלכו להם בפחי נפש. ולכן נוהגים לאכול מאכלי חלב ביום מתן תורה, ואחר קינוח והדחה אוכלים בשר, שיראו המלאכים שאנו נזהרים יפה בדיני בשר וחלב וכו'. וכן כתב בספר בגדי שש. [ועיין עוד בשו"ת נודע ביהודה תנינא (חיו"ד סוף סימן סד). ובילקוט הגרשוני. ועיין בשו"ת ברכת יוסף לנדא (סי' כ.).] וצריכים להזהר שלא לאכול מאכלי חלב אחר בשר כי אם כעבור שש שעות, וכתורה יעשה, ומנהגנו לאכול תחלה מאכלי חלב, ואחר קינוח והדחה כמשפט, אוכלים מאכלי בשר. ויש נוהגים לאכול דבש וחלב, לרמוז על מתן תורתנו שנמשלה לדבש וחלב, כמו שנאמר "דבש וחלב תחת לשונך".

עוד טעמים לאכילת מאכלי חלב

יש בזה זכרון לשתי הלחם שהיו מקריבים ביום הביכורים

הרמ"א (סי' תצד סעי' ג) כתב שכשם שלוקחים בליל פסח שני תבשילים, זכר לפסח ולחגיגה, כן אוכלים בשבועות מאכלי חלב ואחר כך מאכלי בשר, וצריך להביא עמהם שתי לחם על השולחן (כי לחם הנאכל עם חלב אי אפשר לאכול עם בשר - מ"ב ס"ק י"ד) שהוא במקום המזבח, ויש בזה זכרון לשתי הלחם שהיו מקריבים ביום הביכורים. [וכמו שאנו עושין זכר בפסח ליקח ב' תבשילין בליל הסדר, זכר לקרבן פסח ולקרבן חגיגה]. ועיין גם בדברי הכנה"ג שהוא בכה"ח (שם ס"ק ס"א), שמוכח שהיה נוהג לאכול מאכלי החלב בסעודת פת, שהרי כתב שהיה מברך אחריה ברכת המזון.

וכתב מרן החיד"א בספרו לב דוד (פרק ל"א) מנהג נכון לאכול חמץ ומצה בסעודת היום. לפי שהיו חמץ ומצה בשתי הלחם ובמנחת

עיונים והארות

(תענית כ): "לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז".

ויש טעם נחמד כי התורה נמשלה לדבש וחלב והפירוש הוא שבחי' דבש שהרי הדבורה היא מלקטת מכל הפרחים ועושה דבש כן הת"ח שומע ומלקט דברי תורה מן חכמי ישראל. והחלב רומז שאח"כ הוא מעכל ואוכל המאכלים ונהפך אצלו לדם וזה הופך לחלב כי מייצר את הדם שנהפך להיות חלב וזה שאמרו שמקיא חלב שינק משדי אמו.

החלב רומז לחסד ובא להודיע דהקב"ה נתן לנו התורה כי גבר עליו חסדו

חלב רומז לחסד, גוון לובן, ומה שנתן לנו את תורתו הוא מצד החס"ד הגמור והרחמי"ם, כי גבר עלינו, להודיע לבריותיו ולגלות להם מסתורין דיליה, והנה להגיד בבוקר חסדך ראשי תיבות חלב. (בני יששכר).

הביאו ראייה מבשר וחלב שפוסקים בו להלכה 'תתאה גבר', ובזה ניצח משה רבינו את טענת המלאכים, ולכן אוכלים מאכלי חלב בחג השבועות

ונראה לבאר על פי דברי השולחן ערוך (יו"ד סימן צא סעיף ד') שאם נפל בשר צונן לתוך חלב רותח או חלב צונן לתוך בשר רותח הכל אסור משום דתתאה גבר, כלומר התחתון הרתח גובר על העליון הצונן ומנצחו. ולכן כשביקשו המלאכים לפגוע במשה רבינו ואמרו להקב"ה (שבת פח:): מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו (תהילים ח-ה) ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים, והיתה שאלה האם העליון כלומר המלאכים, נוצח את התחתון כלומר בני האדם, או להיפך, הביאו ראייה מבשר וחלב שפוסקים בו להלכה 'תתאה גבר', ובזה ניצח משה רבינו את טענת המלאכים, ולכן אוכלים מאכלי חלב בחג השבועות. (הרה"ק מהר"ם מריאנוב זי"ע).

כתיב חטא ובעצרת אין כתיב חטא, (דכתוב במוסף "ושעיר אחד לכפר", ולא כתוב "חטאת"). א"ל הקב"ה כיון שקבלתם עליכם עול תורה מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם. והנה ידוע, שהענין שלא מזכירים לבעל תשובה את חטאיו, היא מהסיבה שאנו לא מסתכלים "מה היה", אלא "מה עכשיו", ובתר השתא אזלינן, ולמדים זאת מ'חלב' שמותר באכילה ושתיה אף שלכאורה נוצר מהדם של הבהמה כמובא בגמרא (נדה ט.). דם נעכר ונעשה חלב, ולכאורה היה צריך לאסרו, אך מכיון שהוא נהפך לדבר אחר, אז מותר, (ועיין במג"א סימן רט"ז וח"י סימן תס"ז). וזו הסיבה שאנו אוכלים מאכלי חלב בשבועות, להורות דבתר השתא אזלינן - אנו מסתכלים על המצב שנמצא בו כעת האדם, וכל העוונות מתכפרים...

אותו היום שהניחה אמו של משה אותו ביאור ששה בסיון היה, מלמד שהחזירוהו למשה על כל המצטרות כולם ולא ינק, לזאת אוכלים מאכלי חלב.

עוד טעם מובא בשו"ת כנף רננה בהקדמה ליו"ד, ע"פ הגמרא (סוטה יב:): ר' אחא בר חנינא אמר אותו היום שהניחה אמו של משה אותו ביאור ששה בסיון היה, וכתיב, "וקראתי לך אשה מינקת מן העבריות" - מלמד שהחזירוהו למשה על כל המצטרות כולם ולא ינק, לזאת אוכלים מאכלי חלב להורות על דברי הגמרא הנ"ל, שעל שעתיד משה לקבל תורה בסיני ביום זה נמנע מלאכול חלב טמא.

סימן שיהודי צריך להיות רך כחמאה

שנה אחת בעת סעודת החלב בשבועות ישב הרה"ק בעל הדברי שמואל מסלונים זי"ע ושאל את חסידיו: תאמרו נא מדוע אוכלים מאכלי חלב בחג השבועות, נענו כמה מזקני החסידים ואמרו כמה וכמה טעמים, נענה הרבי ואמר: בואו ואומר לכם מהו הטעם: אכילת מאכלי החלב, הם לסימן שיהודי צריך להיות רך כחמאה, כמו שאמרו חז"ל

לשונך"ז. ואח"כ ינוח מעט ויקום קודם חצות היום ויעשה סעודת יו"ט בבשר ויין לשמחת יו"ט כח.

הלכות ומנהגי יום שבועות

א. בחג השבועות שזכינו בו לכתר תורה יש חיוב יותר לשמוח כט, וכמו שאמרו דהכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכס"ל.

עיונים והארות

ורבנו האריז"ל כתב בשעה"כ (דף ע"ז ע"ג) שמחויבים אנחנו לשמוח ביום טוב יותר ממשבת, שביום טוב מרבין בסעודה ובבשר וביין ע"כ.

ומהר"ח זע"א בספרו שערי קדושה (חלק א' שער ד') מנה את השמחה כמצות עשה כדעת הרמב"ם, וכתב שמצות דאורייתא לשמוח בשלוש רגלים פסח ושבועות וסוכות ולשמח אשתו ובניו העניים כל אחד כראוי לו עכ"ל.

כט. ועיין במעשה רב שכתב וז"ל, ומאד שמח רבינו ז"ל ותגדל לו השמחה יותר מכל רגל, ועלז לבו בשמחת מתן תורה והאריך בשלחנו במאכל ומשתה ובשבחים.

ל. וזה לשון הרמב"ם (פ"ו מהלכות יו"ט הי"ט) אף על פי שאכילה ושתייה במועדות בכלל מצות עשה, לא יהיה אוכל ושותה כל היום כולו, אלא כך היא הדת, בבקר משכימין כל העם לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ומתפללין וקורין בתורה בענין היום וחוזרין לבתיהם ואוכלין, והולכין לבתי מדרשות קורין ושונין עד חצי היום, ואחר חצי היום מתפללין תפלת המנחה וחוזרין לבתיהן לאכול ולשתות שאר היום עד הלילה, עכ"ל. וכן פסק מרן השו"ע (ס' תקכט סעי' א) וז"ל מצות יום טוב לחלקו חציו לבית המדרש וחציו לאכילה ושתייה.

נז. כה"ח (שם ס"ק ס').

כח. והרמב"ם (בפ"ו מהלכות יום טוב הלכה יז-יח) כתב וז"ל: וחיוב אדם להיות בהן שמח וטוב לב הוא ובניו ואשתו ובני ביתו וכל הנלוים עליו שנאמר (דברים ט"ז) ושמחת בחגך וגו', אף על פי שהשמחה האמורה כאן היא קרבן שלמים כמו שאנו מבארין בהלכות חגיגה יש בכלל אותה שמחה לשמוח הוא ובניו ובני ביתו כל אחד ואחד כראוי לו. כיצד? הקטנים נותן להם קליות ואגוזים ומגדנות, והנשים קונה להן בגדים ותכשיטין נאים כפי ממנו, והאנשים אוכלין בשר ושותין יין, שאין שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא ביין. עכ"ל.

והגאון חיד"א בברכי יוסף (סי' תקכ"ט סעיף ד) גם כן פסק שכיום מצות השמחה ברגל היא מדאורייתא וז"ל, חייב אדם להיות שמח וכו' גם בזמן הזה דליכא שלמי שמחה מצות עשה מן התורה לשמוח ביום טוב כראוי לו, ובמה שנהנה ממנו עיין שו"ת שאגת אריה (חדש סימן ס"ה) עכ"ל.

ובמשנה ברורה (סי' תקכ"ט ס"ק מ"ו) הביא דעת הגאון שאגת אריה להלכתא והוסיף דגם הנשים מצוה עליהן לשמוח בחג וז"ל, חייב אדם להיות שמח וכו' והוא מצות עשה מן התורה דכתיב ושמחת בחגך ונוהגת גם בנשים עכ"ל.

ב. ישתדל מאוד ללמוד גם ביום קבלת התורה, ואי לא אפשר מתוך כובד ראש בשינה, ינוח מעט ויקום ויחזור ללימודו כל היום כי גדול וקדוש היום שהוא יום קבלת התורה לא.

ג. לימוד התהלים ביום חג השבועות הוא צורך גדול שבו נפטר דוד המע"ה לב ויעלה לרצון ביותר. ולכן, כל אחד יקרא התהלים כולו ביום חג השבועות, ויזהר לדלג לשון מחילה וסליחה של עוונות ופשעים האמור בבקשות המתוקנים לאמרם קודם תהלים ואחר תהלים כי יו"ט הוא. וכן יזהר שלא לומר "ונזכה ונחיה שבעים שנה וכו'" בבקשות הנ"ל אלא יאמר ונזכה ונחיה אורך ימים ושנות חיים בתורה ובמצות ובמעשים טובים לב.

ד. נהגו לקרות מגילת רות בשבועות, ומגילה זו נכתבה ע"י שמואל הנביא. ומנהג בני ספרד שקוראים אותה בליל שבועות עם הכ"ד ספרים, בטעמי הכתובים, ובנוסף גם קוראים אותה ביום עם מפרשים כל אחד בביתו לב.

עיונים והארות

לא. כף אחת להחיד"א ז"ל (סי' כ"ב אות ז').

בשבעה באדר.

לג. בא"ח (ש"א פר' במדבר אות ו). כה"ח (שם ס"ק לד).

ומורנו הרב חיים פלאג'י ז"ל בספרו מועד לכל חי (סי' ח אות יט) כתב, באשמורת הבוקר, יחלקו התהלים בין היחידים, ואחר הלימוד סמוך לעלות השחר יאמר התפילה שבספר יוסף בסדר. עכ"ל.

לד. וכמה טעמים נאמרו בקריאתה ביום זה: א. בילקוט רות (רמז תקצ"ו) איתא מה ענין רות אצל עצרת בזמן מתן תורה, כדי ללמודנו שלא ניתנה תורה אלא ע"י יסורין ועוני כמו שהיה לרות כשנתגיירה. ב. לפי שמגילה זו היא יחוס לדוד המלך ע"ה, שנכתבה לדורות שכשר לבוא בקהל, כמ"ש ביבמות (עז), ובעצרת הוא יום פטירתו, וממילא גם יום לידתו, שהשי"ת ממלא שנותיהם של צדיקים, וכמ"ש בשע"ת (ס' תצד סק"ז). ג. לראות שבח גומלי חסדים כדאמר ר'

לב. ובן מובא בירושלמי בביצה (פ"ב ה"ד) ובחגיגה (פ"ב ה"ג), שהביאו מחלוקת ב"ש וב"ה אם מקריבין עולות ביו"ט, דב"ש אוסרין וב"ה מתירין, אבל שלמים שהם לאכילת אדם לכו"ע מותרין, וכו' ועל כרחך כדא"ר יוסי בי רבי בון, דדוד מת בעצרת והיו כל ישראל אונגין והקריבו למחר. וכן הוא בילקוט שמעוני תהילים (רמז תשל"ה ד"ה הודיעני) כתב דוד מת בעצרת שחל בשבת.

גם ידוע מה שכתבו המפרשים ז"ל הטעם שלומדים רות בעצרת, לפי שממנה יצא דוד המלך ע"ה שנוולד בעצרת, כי כל מגילת רות לא נכתבה אלא בשביל יחוס דוד המלך ע"ה, וכיון דנוולד בעצרת לכך קורין רות בעצרת. ולכן נפטר בעצרת, כי הקב"ה משלים שנותיהן של צדיקים מיום ליום, וכמו שאמרו (קידושין לח). על משה רבנו ע"ה שנוולד בשבעה באדר, ולכן נפטר

ה. משה תיקן להם לישראל שיהיו שואלין ודורשין בענינו של יום, הלכות פסח בפסח, הלכות עצרת בעצרת והלכות חג בחג, ועל כן יש חיוב ללמוד וכן לדרוש לציבור בהלכות יו"ט בחג השבועות לה.

ו. כתב הטור (ס' תצ"ד) ונוהגין בכל המקומות לומר במוסף אחר חזרת התפלה אזהרות העשויות על מנין המצות וכל מקום ומקום לפי מנהגו ל'. ונכון ללמוד ביום שבועות בדברי הימים א' סי' כ"ח וסי' כ"ט דדבר בעתו מה טוב ל'.

עיונים והארות

דמיניה ילפינן כדאיתא בפסחים (דף ו:): שהרי משה עמד בפסח ראשון והזהיר על פסח שני להאנשים הטמאים בפסח ראשון ושאלוהו למה נגרע מלהקריב קרבן ה', והיה די אם היה משיב לשאלתם כיון שהם טמאים אסורים לעשות פסח ראשון, והוסיף להודיע להם שיעשו פסח שני, ובין פסח ראשון לשני יש שלשים יום, אלמא דשלושים יום לפניו יש לדרוש. ומפסח ילפינן לשאר ימים טובים.

ורעת הב"ח דלאחר שלמד ל' יום קודם שוב א"צ ללמוד בחג עצמו, וכתב הביאור הלכה (שם ד"ה שואלין) דהרבה אחרונים חולקין עליו ע"ש. וכ"ד המג"א (שם).

לו. **יסודתם** של האזהרות מרבותינו הקדמונים זיע"א. והנדפס אצלנו בסידורים הוא מרבי שלמה בן גבירול. וכתב בברכ"י (ס' תצד ס"ק י'), מנהגן של ישראל ללמוד ביום שבועות אזהרות אשר יסד מהר"ש בן גבירול או אזהרות הרב יצחק בר ראובן, וכיוצא. וכבר ידוע שכל אלו אזהרות לא סלקי שפיר לדעת הרמב"ם, ולכן טוב וישר ללמוד בתרי"ג מצוות לדעת הרמב"ם. ומה נעים ללמוד איזה מצוות שהם מתרי"ג לדעת הרמב"ן.

לו. **בא"ח** (במדבר אות ו), כה"ח (שם ס"ק ל"ג). ויש נוהגים לאמרם על השולחן בסעודה.

זעירא שהתורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים. (אליהו זוטא ס' תצד סק"ו, ובברכ"י סקי"א). ד. להראות שכרם של גרים הבאים לחסות בצל השכינה שאהובים אצל הקב"ה עד שיצא מרות מלך המשיח, והוא עדות לכל באי עולם שכל מי שבא לחסות תחת כנפי השכינה באמת הרי הוא אהוב אצל השי"ת אפילו היה נכרי בזוי, וכן אבותינו נכנסו בברית כמ"ש בכריתות בג' דברים נכנסו אבותינו לברית ונעשו גרים, במילה וטבילה והרצאת דמים (אבודרהם).

לה. **דעת** הרב ב"י (ס' תכט ד"ה תניא) דדוקא בפסח בעינן שלשים יום משום דהלכתא רבתי לפסח, מה שאין כן בשאר ימים טובים. ועוד, כמו שכתבו התוספות (עבודה זרה ה: ד"ה והתנן) דבפסח מהאי טעמא בעינן שלשים יום משום קרבן. אף על גב דלביקור ממומין סגי בארבעה ימים, מכל מקום צריך זמן לחקור למצוא בהמה הראוי לו ותמימה. ואף בזמן הזה דליכא קרבן, מכל מקום נשאר תקנה ראשונה, ומצינו כהאי גוונא טובא, וזה שייך דוקא ביום טוב של פסח דכל אחד צריך לקרבן פסח, מה שאין כן בשאר ימים טובים.

אולם דעת המג"א (שם ס"ק א') דהוא הדין בשאר ימים טובים בעי שלשים יום לדרשה, והא דהזכירו במפורש דוקא פסח משום

ז. הרמ"ק ז"ל כתב דביום שבועות היה עוסק בחכמת האמת והיה רואה סימן יפה במשנתו^ל.

ח. אם בר הכי הוא, ישתדל לחדש איזה חידוש בתורה, והוא סימן טוב להתחיל לחדש ביום מתן התורה לכל השנה, ואם לאו בר הכי הוא, ישתדל לידע חידוש בתורה אשר לא ידעו מקודם^{לט}. וכל דבר חדש שלא למדו עד עתה חשיב כחידוש^מ.

ט. ישמח מאד בחג הקדוש הזה ויתעורר על אשר בחסדיו יתברך הגדולים נתן לנו את תורתו הקדושה^{מא}. ואמרו רבותינו ז"ל, שכל המקבל על עצמו עול תורה מעלה הקב"ה עליו כאילו לא חטא מימיו^{מב}. על כן יתחזק האדם בפרט ביום זה, ויקבל על עצמו בכל לבו ונפשו, ללמוד וללמוד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי התורה הזאת ויזכה בזה לכפרת עוונותיו, לטוב לו בזה ובבא^{מג}.

עיונים והארות

בתורה ובמצוות שניתנו ביום הזה. וכן מצינו במר בריה דרבינא, דכולא שתא הוה בתעניתא בר ממעצרתא וכו'. מטעם זה שאמרנו, אין ראוי לענות הגוף ביום זה, כיון דבאמצעות הגוף התורה מתקיימת ואין זולתו קיום, וראוי לשמחו ולענגו בשמחת התורה יותר משאר חגים ומועדים. ועם כל זה, אין ראוי למשוך בשמחתו כל היום, כי גם הנפש המשכלת צריכה שמחה, כי עיקר תועלת הלימוד והקיום תלוי בהבנת השכל, להבדיל בין טמא לטהור, ובין אסור ומותר, שמחתה כי אם לעסוק בתורה ומצוות. עכ"ל.

מב. כ"ה בירושלמי (ר"ה פ"ד ה"ח) וז"ל, בכל הקרבנות כתיב חטא ובעצרת אין כתיב חטא, אמר להן הקב"ה: מכיון שקיבלתם עליכם עול תורה מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימייכם.

מג. וב"ב בחידושי הרי"ם שכיון שיום מתן תורה הוא כיום חופה בין הקב"ה וכנסת ישראל, הרי הוא יום מחילת עוונות, וגם בכל שנה ושנה נעשה כן.

לח. החיד"א בעבודת הקודש, כה"ח (שם ס"ק ל"ו).

לט. כף אחת להחיד"א ז"ל (סי' כ"ב או' ח'). כתבו הקדמונים שביום שבועות נגזר על האדם כמה יחדש בתורה, על כן יהא זהיר וזריז שלא לאבד היום הקדוש הזה בשינה. כי לימוד שעה אחת בשבועות היא כערך לימוד של כמה שעות בימים אחרים. וישתדל כפי כוחו לחדש בתורה, שיהא לו לסימן טוב לכל השנה.

מ. אחרונים.

מא. מורה באצבע להחיד"א ז"ל (אות רכה) וז"ל: ישמח מאוד בחג הקדוש הזה, ויתעורר על אשר בחסדיו הגדולים נתן לנו את תורתו הקדושה. עכ"ל.

ובספר סדר היום (סדר חג השבועות) כתב: בחג השבועות ראוי שישמח בו האדם שמחה יתירה, מפני שהוא יום שניתנה בו תורה לישראל, והכל מודים בקדושתו הגדולה מקדושת שאר הימים-טובים. הכל מודים בעצרת דבעינן לכם (פסחים סח:) והטעם, כדי לשמח הגוף שעוסק

י. נוהגים לעלות לרגל ביום חג השבועות זכר למקדש ועולין לכותל ומתפללים שם מוסף ושמחים שם ויש בזה מצוה דרבנן^{יד} וכן נוהגים אנשי ירושלים להשתטח על קבר דוד המע"ה ביום שבועות ואומרים שם מזמורי תהילים ומברכין ברכות ושרים שירות ותשבחות להשי"ת ואם לא הספיק לעלות בחג יעלה אחר החג באסרו חג לכותל ולקבר דהמע"ה ויכול לעלות ולהשלים עד י"ב סיון שהוא סוף ימי המילואים^{יז}.

יא. אם חל חג השבועות ביום שישי לא יקראו שנים מקרא ואחד תרגום ביום טוב של שבועות אלא ביום שבת לאחר תפילת מוסף לפני הקידוש^{יח}.

יב. זכות גדולה מאד למכניס ס"ת חדש לבית המדרש בחג השבועות ונחשב לו כאילו הקריב מנחה חדשה לה' בזמנה^{יט}.

יג. רבינו החפץ חיים זצוק"ל היה רגיל בכל חג השבועות לספר בפרוטרוט על גר הצדק הגרף פוטוצקי, שהיה בזמן רבינו הגר"א זיע"א, שמסר עצמו על קידוש ה' ונשרף

עיונים והארות

אומר לנו חידושים נפלאים וסיפורי צדיקים הפלא ופלא וכן היינו פוגשים במנין של מו"ר הגאון כמוה"ר יעקב מוצפי זצוק"ל והיה שמחה גדולה וכאשר היינו יורדים לכותל אלפים היו חוזרים בחזרה מהתפלה והיינו רואים ת"ח מופלגים בתורה ובראשם הגאון הגדול מרן הרב יוסף שלום אלישיב זצוק"ל שהיה גבוה ומורם מעם ומרחוק היו מזהים אותו. וכאשר היינו מגיעים לכותל המערבי הייתה לנו שמחה גדולה והיינו מתפללים מוסף ואומרים המזמור של החג וחוזרים בחזרה עם מרן ראש הישיבה והוא אמר לנו חידושים נפלאים ומוסרים החודרים ללב ולא היינו מרגישים הדרך, אשרינו שזכינו לזה.

מה. אחרונים.

מו. בא"ח (שנה ב' פ' לך לך אות ט), וכ"כ באול"צ (פי"ח תשובה יב).

מז. ברכ"י (ס' תצ"ד אות י"ב) והביאו הכה"ח (ס"ק י"ט).

מד. מו"ר הראשל"צ מופת הדור רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל (בשו"ת יחיה דעת). אמנם מו"ר הגאון המקובל כמוה"ר מרדכי שרעבי לא היה הולך לכותל להתפלל ביום חג השבועות כיון שרצה שנתפלל בנחת, וגם שמתפללים בכוונות הרש"ש, ואמר לנו שזה לא מתאים לילך כל הדרך הזה אלא תלכו ביום אחר, ואמר לנו דעו כי חבל על הזמן של יום קדוש זה יותר כדאי לעסוק בתורה זה המעלה הגדולה ביותר.

וזכורני ימים מקדם לאחר חתונתי הייתי חזן קורא בתורה בבהכנ"ס אברהמוב תכב"ץ ושם היו מתפללים מו"ר חסידא קדישא חכם ששון לוי זצוק"ל ועוד רבנים חשובים, וזקנים צדיקים, ובשלש רגלים לאחר תפילת שחרית וקריאת התורה היו הולכים כל הקהל הקדוש להתפלל מוסף בכותל המערבי ובדרך היינו פוגשים את מנין של מו"ר מרן ראש הישיבה כמוה"ר יהודה צדקה זצוק"ל והיינו הולכים יחד עם ראש הישיבה וכל הדרך היה

חי לכבוד ה', ויש קבלה בשם הח"ח שאם היו מזנין יהודים עונים אמן על ברכתו שברך אשר קדשנו במצותיו וצונו לקדש שמו ברבים, היתה באה הגאולה^{מח}.

עיונים והארות

תתנכם אתה בנו..." השיב הגר בחיוך שלו, חופשי מכעס ונקמה, אל מעניו צמאי הדם: "אספר לכם משהו מימי נעורי. באחוזתו של אבי הייתי משחק עם ילדי האיכרים. פעם, לאחר שעות עבודה, עלה בידי לייצר מחמר פסלים של חיילים שהצבתים בתוך הגן. באו חברי, ילדי האיכרים, ובמגפיהם הגסות רמסו את הכל לעפר. מיד אצתי אל אבי, ובדמעות בעיני סיפרתי לו על 'אסוני הכבד', ובקשתיו כי יעניש קשות את חברי. ברם אבי, תחת למלא בקשתי, הוכיחני על פני באומרו: 'היות ואתה משכיל יותר מילדי האיכרים, אל לך לדרוש עונשים על דברים פשוטים חסרי ערך כאלו'. הרהרתי בלבי: אמנם כעת הנני חדל אונים, אך לכשאגדל - כבר אקח אני בעצמי נקמה במחבלי מעשה ידי...". "כסבורים אתה" - המשיך אברהם - "כי משגדלתי עלתה אי פעם במחשבתי להנקם בהם? וכי מה עשו לי אז, בהיותם ילדים נבערים מדעת? שברו דמויות של חמר, רמסו בוץ, ותו לא..." כאן פנה גר הצדק למעניו ואמר: "כלום סבורים אתם שבעולם האמת, לכשיהיה הכל ברור בשכלי, תהיה דעתי נתונה לנקמה בכם, על שבערותכם שרפתם את בשרי וחרכתם את עצמותי, שאינם אלא עפר מן האדמה?!!"

ובמה מדהימים ומפליאים המה דברי הגר אודות אותו מלשין שפל: "אם רק אזכה לזכות כלשהי בעולם האמת, לא אנוח ולא אשקוט, עד שיעלה בידי להביא את אותו מלשין לחיי עולם הבא, שהרי הוא אשר זיכני באושר גדול שכזה, להשרף על קדושת השם הגדול!"

מִרְן ה"חפץ חיים", שהיה רגיל לספר דברים אלו, היה תמה: מהיכן זכה גר זה לנשמה כל כך נשגבה ואצילה? וכה פירש: בשעת מעמד הר

מח. **בחג** השבועות חל היארציית של גר הצדק מוילנא - הגרף פוטוצקי זצ"ל.

דמות מופלאה בהסטוריה של יהדות ליטא, היתה דמותו המזהירה של גר הצדק, הגרף פוטוצקי, המפורסם בישראל בשם "אברהם בן אברהם". לאחר שהתגייר, הסתתר אברהם מאימת הכנסיה הקתולית בוילנא, בעיר אילייא שבליטא, שם למד בבית המדרש המקומי בשקידה רבה. בעיר זו התגורר נער יהודי פוחז ועז פנים, שהיה יורד לחיי הגר הנרדף ומפריע לו בלימודו. פעם, לאחר שהנער החצוף הציק לו, מרוב צער קרא לעברו הגר מילת גנאי. הלך הנער וסיפר את הדבר לאביו. האב, שדמה בתכונותיו לבנו, בא לבית המדרש, ותקף בכעסו את הגר, חירפו וגידפו. התנצלותו של הגר ובקשת הסליחה מצדו, לא הועילו להשקיט את חמת האב האכזר. לא נתקררה דעתו של אותו כעסן ולא שלט על יצירי, עד שבחימה רצחנית הלך ועשה מעשה שפל ביותר. הוא נחפז למשטרה העירונית והלשין כי בבית המדרש המקומי נמצא הגרף פוטוצקי - האיש המבוקש כל כך על ידי השלטונות.

מיד נאסר הגר, ונחבש בבית האסורים המרכזי בעיר וילנא, מקום שם נידון, או לשוב לנצרות או להשרף חי. הגר"א מוילנא שלח להודיעו, כי יש באפשרותו על ידי כוחות טמירים להצילו, אולם הגר הצדיק השיב: "אינני מבקש הצלה, מעדיף אני להישרף חי על קדושת השם!" הנוצרים, בראותם את עקשנות הגר ודביקותו בדת ישראל, לבלי שוב לנצרות על אף כל האיומים, התעללו בקורבנם קשות. לפני ביצוע גזר הדין צחקו ואמרו לו: "כאן, בעולם הזה, אנו נוקמים בך, אך לעומת זאת שם בעולם העליון

עיונים והארות

סיני, חזר הקב"ה על כל אומה ולשון, ולא אבו לקבל את התורה. אך אין זאת אומרת שכולם ממש לא חפצו בה. נמצאו יחידים מבין האומות שכן חפצו לקבל את התורה, ומכאן סוד מקור מחצבתם ומסירות נפשם של נשמות הגרים.

לעומת זאת, כשבא הקב"ה ליתן את התורה לישראל, פתחו כולם ואמרו "נעשה ונשמע", אולם יתכן שהיו בודדים מהעם היהודי שלא אבו לקבל את התורה, ונשמות אלו הן מקור המשומדים בישראל, כי הרי אמרו חז"ל שכל הנשמות מכל הדורות העתידים, היו נוכחים במעמד הר סיני.

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, בספרו "הגדה של פסח - חישוקי חמד", מביא נידון מעניין בסיפורו של גר הצדק הגרף פוטוצקי.

בספר "הגאון מוילנא" מסופר, כי את דרכו האחרונה אל המוקד שהוכן עבורו, עשה ר' אברהם בן אברהם בצעידה דרך רחובות העיר, כאשר מלוויו מובילים אותו. יהודי העיר שחששו ממעשי נקמה של ההמון הנוצרי המוסת, הסתגרו בבתיים מאחורי דלתות נעולות ותריסים מוגפים.

כשעבר גר הצדק תחת חלון ביתו של רבנו הגר"א, פתח הגר"א את החלון, וקרא לעברו

"ר' אברהם, לך בזריזות!"...

ונתבאר הדברים באופן זה. ספק הלכתי עליה בלבו באותה שעה של ר' אברהם, האם על פי דין תורה הוא חייב להאט את צעדיו, כדי להציל עצמו לחיי שעה ולהרויח עוד כמה דקות של חיים, או שמא מחייבת מצות קידוש ה' דווקא להזדרז ולמהר, משום "זריזים מקדימין למצוות", ובכך להגדיל גם את מעשה קידוש השם. בא הגר"א והכריע עבורו את פסק ההלכה,

כי מוטב שיחיש את צעדיו כדי לקדש שם שמים, ויפה שעה אחת קודם. עד כאן דבריו.

ויש להקשות: מדוע שלא ישתדל הגר להאט את צעדיו, מתוך תקוה שאולי בינתיים תתבטל הגזירה, וכמו שמצינו בספר "מחנה ישראל" לגבי חייל הצריך לעשות מלאכה במשך השבת, שאסור להקדים לעשותה בבין השמשות, אף שהוא רק ספק שבת, משום ש"גזירה עבידא דבטלה", והוא הדין בענייננו, היה לו לקוות שיתבטל גזר דין המוות, וכפי שאכן קרה, כמסופר שם, שאמו של הגר התחננה אליו שיחזור בו, והוא ענה: "אמא יקרה, את מאד יקרה לי, אבל האמת עוד יותר יקרה לי", ובליט בריה, מיהרה לנסוע אל הקיסר בכבודו ובעצמו, לבקש על חיי בנה, ואכן השיגה ממנו אישור מיוחד להשאירו בחיים, אלא שהכמרים הקדימוה ביום אחד, והוציאוהו להורג יום לפני בוא האישור.

מדוע, אם כן, הורה לו הגר"א להחיש צעדיו אל מיתתו? שני תירוצים בדבר:

א. לא איכפת לן אם הגזירה תתבטל, כי מצות קידוש ה' עצומה היא.

ב. יש לכל אדם לחוש אולי מחמת הפחד הנורא יחזור בו מהנכונות למסור נפשו על קידוש ה', ועל כן יש לו למהר ולעשותה.

דבר זה ניתן ללמוד זאת מאברהם אבינו. הלא הלכה זו של זריזין מקדימין למצוות נלמדת מאברהם אבינו, כמבואר בגמרא (פסחים ד ע"א): "כל היום כולו כשר למילה, אלא שזריזין מקדימים למצוות, שנאמר: 'ויושכם אברהם בבקר'". והרי אברהם הלך לשחוט את יצחק, ואף על פי כן לא עיכב הליכתו כדי שיחיה יצחק עוד חיי שעה, אלא הלך בזריזות לקיים מצות בוראו, והוא הדין כאשר גויים מוציאים אדם להורג על קידוש ה' - יש לו ללכת בזריזות לקיום המצוה.

ולכן כל אדם בכל יום ובפרט ביום מתן תורה יאמר בכונה "ברוך אלהינו שבראנו

יד. יום אסרו חג קדוש מאד ויש לשמוח בו^ט וישתדל לעשות סעודה נאה כי יש סוד בדבר, וגם ע"פ הפשט הוא מצוה^י. ויום אסרו חג דשבועות הוא גדול מכל ימי האסרו חג שהוא יום טבוח ויש בו קדושה גדולה.

טו. עד י"ב בסיון אין אומרים תחנון היות והם ז' ימי מילואים דחג השבועות ובזמן ביהמ"ק היו מקריבים קרבנות כל ז' מי שלא הקריב בתחילה ואין מספידין ואין צידוק הדין נא.

מאמרי הזוה"ק

בו ידבר בהרחבה גדולה במעלת הלילה הגדול הזה וסדר הלימוד

בראשית ח' ע"א

רְבִי שְׁמַעוֹן הָוָה יְתִיב וְלָעִי בְּאוֹרֵייתָא בְּלִילְיָא דְּבִלָּה
אֶתְחַבֵּרַת בְּבַעֲלָה רשב"י היה יושב ועוסק בתורה כליל שבועות, ומקשט את

הכלה שהיא השכינה בכ"ד קישוטיה כדי שלמחר, הכלה תתחבר עם בעלה שהוא ז"א.
דְּתַנִּינָן, כָּל אֲנוּן חֲבֵרְיָא דְּבִנֵּי הַיִּבְלָא דְּבִלָּה שנינו, כל אותם החברים
בני היכל הכלה, אֲצַטְרִיכוּ בְּתַהֵיא לִילְיָא צריכים באותו לילה, דְּבִלָּה
אֲדַמְנַת לְמַהֵי לְיוֹמָא אַחְרָא, גו' חֲפָה בְּבַעֲלָה שהכלה שהיא השכינה

עיונים והארות

מט. החיד"א (שם אות רכ"ח)

נ. החיד"א (שם אות ר"כ)

נא. אחרונים.

לכבודו, והבדילנו מן התועים, ונתן לנו תורת אמת, הוא יפתח לבנו בתורתו, וישים בלבנו אהבתו ויראתו לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם".

מזמנת ומכינה עצמה ליום המחרת שהוא יום שבועות, להיות בחופה עם בעלה ז"א בחיק אימא עילאה, **לְמַחְוֵי עֲמָה כָּל הָהוּא לִילְיָא** וכדי להכין את הכלה, צריכים הם להיות נעורים עם השכינה כל אותו הלילה, ליל שבועות, ולעסוק בתורה, ועי"ז השכינה שורה עליהם, **וְלִמְחֲרֵי עֲמָה בְּתִקּוּנָהָ** ולשמוח איתה בתיקונה ע"י התכשיטים הרוחניים **דְּאִיהִי אֶתְתַּקַּנְתָּ** שהיא נתקנת בהם, וזאת ע"י שאנחנו צריכים, **לְמַלְעֵי בְּאוֹרֵייתָא** לעסוק וללמוד בתורה שבכתב שהיא בז"א ובתורה שבע"פ שהיא בנוק', ועי"ז ניתנים זו"ן, **מִתּוֹרָה לְנִבְיָאִים** בלימוד התורה מתקנים "תפארת" דזו"ן, וע"י הנביאים מתקנים "נצח הוד" דזו"ן **וּמִנְּבִיאִים לְכַתּוּבִים וּבְמִדְרָשׁוֹת דְּקָרְאִי** וע"י הכתובים מתקנים "יסוד ומלכות" דזו"ן, וע"י המדרש מתקנים "בינה" דזו"ן, **וּבְרָוִי דְּחֻכְמָתָא** ובסודות חכמת הנסתר שהוא חכמה דזו"ן, והכתר נתקן בלימוד ובטבילה בשחרית. **בְּגִין דְּאֵלִין אֲנִין תִּקּוּנֵין דִּילָה וְתִבְשִׁיטָהָ** מכיון שאלה הם [א] התיקונים שלה שהם כ"ד צירופי אדנ"י והתכשיטים שלה הם שמות י"פ ע"ג וכו' היוצאים מהתיבות שבסוף כל ספר מהתנ"ך. **וְאִיהִי וְעוֹלָמָתָהָ** והיא השכינה וז' נערוּתֶיהָ שהם כנגד ז' היכלות ששם נמצאים המלאכים המעלים את השכינה, **עָאֵלָת וְקִיּוּמָתָא עַל רִישִׁיהוּן וְאֶתְתַּקַּנְתָּ בָּהּ** עולה ונכנסת בבתי כנסיות ושורה על ראשיהם של הצדיקים שעוסקים בתורה וכן של פרצופי האצילות ונתתקנת ומתקשטת בהם, **וְחֲדַת בָּהּ כָּל הָהוּא**

עיונים והארות

לעולם. וצריך לדעת מה שכתוב בזוה"ק פרשת אחרי מות: דהטלת הזוהמא בחוה היה כ"ד זיני מסאבותא, ולכן כדי לבטל זה, מכוונים בכ"ד צירופי אדנו"ת הנ"ל, וכן קורין כ"ד פרקי שבת, וסימנך, "ואי"ב אשית בינך" ואיב"ה גימט' כ"ד.

א. ורמז "ותמלא כד"ה ותעל" פי', אם נתקן כ"ד קישוטים של אות ה' שהיא השכינה, אז ותעל השכינה יש לה עליו. ועוד ע"פ הפסוק "ושמתי כדכד שמשותין", כי ע"י כ"ד קישוטים ועי" כ"ד צירופי השמות היוצאים מכל ספר, יצא אור גדול

לִילִיָּא וּשְׂמַחָה בַּחֲבָרִים שְׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, כֹּל אוֹתוֹ הַלִּילָה כִּי ע"י לִימוּדָם מִמְּשִׁיכִים לֵה אוֹרוֹת וְקִישׁוּטִים. וְלִיּוֹמָא אַחֲרָא לָא עָאֵלֶת לַחֲפָה אֶלָּא בְּהַדְיָהּ וְלִיּוֹם הַמַּחֲרַת, יוֹם שְׁבוּעוֹת, אֵינָה נִכְנַסֶּת לַחּוּפָה אֵלָּא עִם אוֹתָם צְדִיקִים וְנִשְׁמוֹת שֶׁשְׁטוּ אוֹתָהּ, כִּי הִיא מִתְּלַבֶּשֶׁת בַּפְּנִימִיּוֹת נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים שֶׁהֵם חוֹפִפִּים עֲלֶיהָ וְנֹעֲשִׂים לֵה מִלְּבוּשׁ מִמֶּשׁ וְחוּפָה, וְאַלִּין אֶקְרוֹן בְּנֵי חֲפָתָא וְהֵם נִקְרָאִים בְּנֵי הַחּוּפָה כִּי הֵם הַחּוּפָה שֶׁלֵּה מִמֶּשׁ הַשּׁוֹשְׁבִינִים הַשְּׂמַחִים עִמָּה בַּעַת הַחּוּפָה. וְכִיּוֹן דְּעָאֵלֶת לַחֲפָתָא, קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא שְׂאִיל עֲלֵיהּ וְכִיּוֹן שֶׁנִּכְנַסֶּת לַחּוּפָה, הַקִּב"ה שׁוֹאֵל עֲלֵיהֶם, מִי אֵלוֹ הַחֲבָרִים שֶׁבָּאוּ עִם הַשְּׂכִינָה וְכִיּוֹן לֹא וְכִיּוֹן לֹא שֶׁנִּכְנַסֶּת לַחּוּפָה וְכִיּוֹן לֹא שֶׁנִּכְנַסֶּת לַחּוּפָה. אוֹתָם בְּמוֹחִין חֲדָשִׁים וְכִיּוֹן אֵלָּא בְּאוֹר מִקִּיף בַּעֲטוֹת הַשְּׂכִינָה מִהֶמוּחִין וְהַאֲרוֹת שֶׁקִּבְּלָהּ. וְכָאֵה חוֹלְקָהּ אֲשֶׁרִי חֲלָקָם.

וְהָיָה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְכָלֵהוּ חֲבָרִיא מְרַנֵּן בְּרִנָּה דְּאוֹרֵייתָא וְהָיָה רַשְׁב"י וְכָל הַחֲבָרִיא קְדִישָׁא שְׂמַחִים בְּשִׂמְחַת הַתּוֹרָה וּמְרַנֵּנִים בְּנִיגוֹן הַטַּעֲמִים דְּטַנְתָּא לִיחָד יחוד עֲצוֹם עַל יָדָם, וְכִיּוֹן מְלִין דְּאוֹרֵייתָא כָּל חַד וְחַד מְנִיָּהּ וּמַחֲדָשִׁים חֲדוּשִׁים בְּפֶרֶד"ס הַתּוֹרָה וְכִיּוֹן מִקְשָׁטִים אֶת הַשְּׂכִינָה כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶם, וְהָיָה חֲדֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן וְכָל שְׂאֵר חֲבָרִיא וְהָיָה שְׂמַח רַשְׁב"י וְכָל הַחֲבָרִים. אֲמַר לֹא רַבִּי שְׁמַעוֹן אֲמַר לֵהם רַשְׁב"י, בְּנֵי, וְכָאֵה חוֹלְקָבֹן, בְּגִין דְּלִמְחָה, לֹא תִיעוֹל כָּלָה לַחֲפָה אֶלָּא בְּהַדְיָהּ בְּנֵי, אֲשֶׁרִי חֲלָקָם, כִּיּוֹן שֶׁלְּמַחֲרָה יוֹם שְׁבוּעוֹת, לֹא תִכְנַס הַכֹּלָה, הַשְּׂכִינָה לִיחּוּד הָעֲלִיּוֹן לַחּוּפָה אֵלָּא אִתְּכֶם. בְּגִין דְּכָלֵהוּ דְּמִתְקַנֵּין תְּקוּנָתָהּ בְּהָאִי לִילִיָּא וְחֲדָאן בָּהּ בְּשִׁבְלִי שְׁכָל אוֹתָם הַחֲבָרִים שְׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּמִתְקַנֵּים אֶת תְּכִשְׁיָתָהּ בִּזְהַר הַלִּילָה וְשְׂמַחִים בָּהּ, כָּלֵהוּ יְהוֹן רְשִׁימִין

וּכְתִיבִין בְּסִפְרָא דְדְכֻרְנִיָּא כולם יהיו רשומים וכתובים בספר הזכרון שהוא המלכות כי הספר הוא בחי' המלכות והזכרון הוא היסוד, וא"כ כל החברים יהיו חקוקים בשכינה הקדושה, **וְקִדְשָׁא בְּרִידָה הוּא מְבַרְךְ לֹון בְּשִׁבְעִין בְּרָכָאן** והקב"ה מברך אותם בשבעים ברכות, שהם אותיות עסמ"ב קס"א קמ"ג קנ"א שיש בהם ע' אותיות (ע"ה), וכן שבע ספירות של ז"א שכל אחת כלולה מעשר, **וְעִטְרִין דְּעֵלְמָא עֵלְאָה** ועטרות, שהוא אור מקיף, מעולם העליון, שהיא אמא עילאה, אל המלכות.

פֶּתַח רַבִּי שְׁמֵעוֹן וְאָמַר, הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל (תהלים יט ב) השמים הוא הת"ת שהוא הז"א, ואמר, ה-שמים לכלול את הנוק' עם ז"א, ויש יחוד ז"א ונוק', ולכן הם מאירים כספירים, וכאשר מזדווגים, אז מאיר ז"א אל המלכות הנקראת "כבוד אל" גימט' ס"ג, כי עתה ביום שבועות, המלכות יש לה הארה מן הדעת הפנימית שהיא ס"ג. **קָרָא דָּא הָא אוֹקִימָנָא לֵיהּ** פסוק זה כבר פירשנו אותו. **אֲבָל בּוֹמָנָא דָּא דְּכֻלָּה אֶתְעָרָא לְמִיעַל לַחֲפָה בְּיוֹמָא דְּמָחָר** אבל בזמן הזה, בליל שבועות, כשהכלה היא השכינה מתעוררת כל הלילה להכנס לחופה למחרת ביום שבועות, **אֶתְתַּקְּנַת וְאֶתְנַהֲרַת בְּקִשּׁוּטָהָ בְּהִי חֲבֵרִיָּא דְּחֻדָּאן עֲמָה** כל הֵיָא לֵילִיָא נתקנת בכ"ד צירופי אדנ"י ומאירה בקישוטיה מהשמות היוצאים מכל ספרי התנ"ך יָפְ עָנְ וכו' יחד עם החברים השמחים איתה, שעסקו בתורה כל אותו הלילה, **וְאִיהִי חֻדָּאָת עֲמָהוֹן** והיא שמחה עמהם. **וּבְיוֹמָא דְּמָחָר** וביום המחרת בתפילות שחרית ומוסף, **בְּמָה אוֹכְלוּסִין חֵיילִין וּמִשְׁרֵיין מִתְבַּנְּשִׁין בְּהֻדָּה** כמה אוכלוסין שהם חיילות דמלכות דבריאה וחיילות דמלכות דיצירה וחיילות דמלכות דעשיה מתכנסים אתה יחד בעלייתה ליחוד לקבל השפע. **וְאִיהִי וְכֻלָּהוּ**

מִחֲכָאן לְכָל חַד וְחַד דִּתְקִינּוּ לָהּ בְּהַאי לִילְיָא והיא וכל אותם חיילות מחכים לכל אחד ואחד שתיקנו אותה וקישטו אותה בזה הלילה היות ואי אפשר לכוין השעה של כל המתפללים בארץ ובעולם שתיקנו וקישטו אותה בזה הלילה כי בלימוד תיקנו בחי' האח' שלה ועתה בתפילה מתקנים בחי' הפנים שלה וגורמים היחוד בשים שלום. **בִּיּוֹן דְּמִתְחַבְרֵן בְּחֻדָּא** מכיון שכבר כולם מתחברים כאחד העליונים והתחתונים יחד עם השכינה, ובודאי שהם עולים עמה אבל לא נכנסים עמה יחד לחופה, **וְאִיהִי חֲמַאֲתָ לְבַעֲלָהּ** והיא השכינה רואה ומתייחדת עם בעלה פ"פ. **מַה בְּתִיב** מה כתוב **הַשָּׁמַיִם מִסְפָּרִים [ב] כְּבוֹד אֵל. הַשָּׁמַיִם דָּא חֲתָן דְּעָאֵל לְחַפָּה** השמים זה החתן שהוא ז"א שנכנס כדי להזדווג עם השכינה. **מִסְפָּרִים, מְנַהֲרִין בְּזוֹהָרָא דְּסִפִּיר** מספרים פירוש מאירים מכח המוחין שקיבל מפרצופי או"א וא"א כזוהר הספיר, **דְּנִהֵיר וְזִהֵיר מְסִיפִי עֲלֵמָא וְעַד סִיפִי עֲלֵמָא**. שמאיר ומזהיר מסוף העולם מהכתר, עד סוף העולם שהוא עד המלכות, היות וקבל המוחין מאו"א וא"א, ובתחילה קודם קבלת המוחין היה מאיר מהחסד עד המלכות ועתה מהכתר עד המלכות.

כְּבוֹד אֵל, דָּא כְּבוֹד בְּלָה דְּאַקְרִי אֵל זה כבוד הכלה שהיא השכינה הקדושה שנקראת אל, **דְּכְתִיב** (תהלים ז יב), **וְאֵל זֹעֵם בְּכָל יוֹם** המלכות זועמת מתוקף הדינים שיש בה ושם א"ל שבה ממתק אותם. **בְּכָל יוֹמֵי שְׁתַּא אֶקְרִי אֵל** בכל ימות השנה נקראת המלכות בשם אל בלבד, **וְהַשְׁתָּא דְּהָא**

עיונים והארות

לה הארה זו רק בשבת ובשבועות ולכן שבועות רק יום אחד.

ב. בכל השנה כולה, המלכות מקבלת הארת "אל" בלבד ולכן נקראת "אל", אבל בשבועות מקבלת הארה משם ס"ג העולה בגימט' "כבוד אל" ואין

עָאֵלֶת לַחֶפֶה ועתה ביום שבועות שהיא נכנסת לחופה ומקבלת שפע דמוחין דדעת הפנימי שהוא שם ס"ג שמספרו כבד"א ל', **אֶקְרִי כְבוֹד** נקראת כבוד ג"כ ע"י כ"ד קישוטי כלה, **וְאֶקְרִי אֵל** ונקראת אל כי ג"כ מקבלת שפע מהכתר העליון. **יָקָר עַל יָקָר**. כבוד על כבוד, שקבלה מח חכמה **נְהִירוֹ עַל נְהִירוֹ** אורות על אורות כנגד מח בינה. **וְשִׁלְטָנוֹ עַל שִׁלְטָנוֹ**. ושלטון ומלכות על שלטון ומלכות, כנגד הדעת, ועתה נשלמו לה מוחין דחב"ד, ועי'ז היא שולטת ומנהיגה את העולם. **בְּדִין בְּהִיא שְׁעָתָא דְּשָׁמַיִם עָאֵל לַחֶפֶה** ואז באותה שעה שעם ישראל מתפללים שחרית ומוסף שאז ז"א שנקרא שמים נכנס להזדווג עם המלכות בהיכל או"א, **וְאֵתִי וְנְהִיר לָהּ** ובא ומאיר ונותן מוחין לנוק', **כָּל אֲנֹן חֲבֵרֵיִיא דְּאֶתְקִינוּ לָהּ** כל אותם החברים שתקנו וקשטו את הכלה בליל שבועות, **כְּלָהּ אֶתְפָּרְשִׁי בְּשִׁמְחָה תַּמָּן** כולם נזכרים בחופה העליונה בשמותם פלוני בן פלוני, ע"י היסוד דז"א בספר הזכרון להזכירם לברכה. **הָדָא הוּא דְּכֶתִיב** זהו שכתוב (תהלים יט ב), **וּמַעֲשֵׂה יָדָיו** הם ישראל הקדושים מעשה ידיו דזו"ן, **מְגִיד הֶרְקִיעַ** היסוד שנקרא רקיע מפרש את שמותם. **מַעֲשֵׂה יָדָיו, אֵלֵין אֲנֹן מְאִירֵי קִיּוּמָא דְּבְרִית בְּהָדִי כְּלָה** אלו אותם בעלי שמירת הברית עם הכלה שהיא השכינה שכרתו עמה ברית, **וְאֲנֹן מְאִירֵי קִיּוּמָא דְּבְרִית אֶקְרוּן מַעֲשֵׂה יָדָיו** אותם בעלי שמירת הברית נקראים מעשי ידיו, **כְּמָה דְּאֵת אָמַר** כמו שנאמר (תהלים צ יז), **וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ בּוֹנֵנָהוּ דָא בְּרִית קִיּוּמָא דְּחֵתִים בְּבִשְׂרָא דְּכַר נָשׁ** פי' זה ברית קודש ששמורה וחתומה בבשר של האדם

שאנחנו מלים אותה "כוננהו" שלא יבא לידי עבירה [ג].

ח"א דף ט' ע"א

וסיים רשב"י המאמר ואומר ומפרש שכרו של מי שלומד כל הלילה:

תִּיבּוֹ יִקְרִין תִּיבּוֹ שְׁבוּ מְכֻבָּדִים שְׁבוּ וּנְחַדֵּשׁ תִּקְוֹן דְּכֻלָּה בְּהֵאֵי לֵילְיָא

ונחדש ונתקן קישוטי הכלה בזה הלילה. **דְּכָל מָאן דְּאַשְׁתַּתֵּף בְּהַדָּה**

בְּהֵאֵי לֵילְיָא שכל מי שמשתתף עמה ולומד ואינו ישן כלל ועושה את התיקון הנצרך

לשכינה בזה הלילה, **יְהֵא נָטִיר עֵילָא וְתַתָּא כָּל הָהֵא שְׁתָּא** יהיה שמור

בעליונים ובתחתונים כל אותה השנה, כלומר שיתבטלו מעליו גזירות שנגזרו מלמעלה, וגם יהיה

שמח למטה ולא יוכלו להרע לו, **וַיִּפִּיק שְׁתָּא בְּשָׁלָם** [ד] ויוציא את השנה בשלום.

עֲלִיָּהּוּ בְּתִיב עליהם כתוב (תהלים לד ח-ט) **חֲזֹנָה מִלְּאֲדִי יִי סָבִיב לִירְאִיו**

וַיַּחֲלֹצֵם. טַעְמוֹ וְרָאוּ בִּי טוֹב יִי ומפרש שמלאך ה' שהיא השכינה הקדושה,

מקפת לאותו אדם ושומרת אותו בגלל שזכה בזה הלילה ללמוד תורה להשתתף לראות ולשמוח

בקישוטי הכלה.

עיונים והארות

שורש של כל לילות השנה כי הוא בחי' "הכתר" וכתר הוא אותיות "כרת", וניצול מכל כריתות של כל השנה. ולכן יוציא שנתו בשלום בלא פגע. וגם מכתירים אותו בכתר תורה עיי"ש. ועוד, ע"י ששומע קריאת התורה שזה כמו מעמד הר סיני שאז נתרפאו כל עם ישראל ונעשו כבריה חדשה, גם הוא יבריא ויהיה בריא ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו ויחיה לאורך ימים ושנים. וכתבו בספה"ק, כי ע"י קריאת התורה נתקנים רמ"ח אבריו של האדם, שכן רמ"ח פעמים בשנה מוציאים ס"ת וקוראים בו.

ג. והנה בעלי ברית הכלה כל כחם בהבל לימודם וצריכים להתרחק מדיבור רע שאם ח"ו אינו צנוע בפיו לא די שלא תועיל תורתו ולימודו אלא אדרבא קלקל במקום שאמרו לתקן (מקדש מלך) לכן כדאי מאד לקבל עליו ללמוד בלילה הזה בתענית דיבור בחשק גדול.

ד. עי' להרב פת"ע על הסידור שכתב עד ר"ה. ומו"ר כף החיים כתב עד חג השבועות הבא. וכ"ז שלא ישן כלל ולא התבטל כלל ועיקר, כמ"ש רבנו האר"י בשעהכ"ו. וטעם לזה כתב במחברת הקודש כי בכל לילה שאדם לא ישן, מתקן כרת אחת. ובליל שבועות הוא

אמור צ"ז ע"ב

תָּא חַיִּי, כָּל בַּר נֶשׁ דְּלֵא מְנִי חוֹשְׁבָנָא דָּא בא וראה, כל אדם שלא
 סופר חשבון זה, **אֲנִינן שְׁבַע שָׁפְתוֹת תְּמִימוֹת** שהם שבע שבתות תמימות
 של ספירת העומר, **לְמִזְבֵּי לְדִכְיוּתָא דָּא** כדי לזכות לטהרה העליונה הזאת, מאחיזת
 החיצונים, **לָא אֶקְרִי טָהוֹר, וְלֹא בְּכֻלָּא דְּטָהוֹר הוּא** [ה] לא נקרא
 טהור ואיננו בכלל ישראל הטהורים, **וְלֹא הוּא כְּדָאי לְמַתְּוִי לִיה חוֹלָקָא**
בְּאוֹרֵייתָא ואין הוא כדאי שיהיה לו חלק בתורה כי חסרה לו הטהרה והקדושה שקונים
 בה את התורה כי לפני אותיות תורה יש אותיות קדושה. **וּמֵאן דְּמַטִּי טָהוֹר לְהֵא**
יִזְמָא ומי שמגיע טהור [ו] ביום חג השבועות ע"י שספר את העומר, **וְחוֹשְׁבָנָא לָא**
אֶתְאֲפִיד מְנִיה והחשבון לא נאבד ממנו, **כְּדָא מַטִּי לְהֵא לִילִיא** כאשר יגיע
 לזה הלילה, **לְבַעֵי לִיה לְמַלְעֵי בְּאוֹרֵייתָא** צריך הוא ללמוד ולעסוק בתורה,
וְלֶאֱתַחֲבָרָא בָּהּ, וְלִנְטָרָא דְּכִיו עֲלָאָה, דְּמַטִּי עָלֶיהָ בְּהֵוָּא
לִילִיא, וְאֶתְדַּבֵּי ולהתחבר בתורה ובשכינה ולשמור הטהרה העליונה שתגיע אליו באותו
 לילה ע"י הספירה שגמר לספור, וע"י הלימוד של הלילה הקדוש הזה יזכה לטהרה העליונה.

עיונים והארות

ו. וע"י כך יזכה לטהרה, פירוש כי כל מ"ט
 לילות אנחנו סופרים את העומר, וע"ז אנחנו
 נשמרים מן הטומאה. ובליל שבועות לא סופרים,
 והיחוד אינו בלילה אלא ביום בתפילה. ולכן צריך
 כל הלילה לא לישון אלא לעסוק בתורה ולקשט
 את הכלה להיות מבני היכלא דמלכא, וע"ז הוא
 נשמר, ואז ביום יש את היחוד הגדול והנורא.

ה. היות ויש בימי העומר ב' דברים: א' גידול
 שערות, שאסור להסתפר עד שבועות ואז
 המגדל שערותיו נקרא קדוש כמו הנזיר שנאמר
 בו "קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו". ב', ע"י
 הספירה מטהר כל יום ומוסיף טהרה ונקרא
 טהור, ואם חסר אפי' יום אחד מהספירה לא
 נקרא טהור.

וְאוֹלִיפְנָא, דְּאוֹרֵייתָא דְּבָעֵי לִיה לְמַלְעֵי בְּהַאי לִילְיָא ולמדנו, התורה שצריך האדם ללמוד בזה הלילה היא, **אוֹרֵייתָא דְּבָעֵל**

פָּה תורה שבעל פה שהם סודות התורה, חוץ מהמקרא והנ"ך ממה שלמד עד חצות לילה, **בְּגִין דִּיתְדַבּוּן** (ס"א דִּיתְדַבֵּק) **בְּחָדָא, מִפְּבוּעָא דִּנְחֻלָּא עֲמִיקָא** בשביל שיטהרו ויזדככו עם ישראל והשכינה כאחד בשלמות מהמבוע של הנחל העמוק, שהוא הבינה העליונה, כי אחר הלימוד באשמורת הבוקר הולכים ישראל והשכינה הקדושה יחד למקוה העליון, כי למקוה התחתון של המלכות מספיק לספור שבעה ימים, אבל למקוה העליון של הבינה צריך ז' שבועות. **לְבַתָּר בְּהַאי יוֹמָא, לִיתִי תוֹרָה שְׂכַכְתָּב, וִיתְחַבֵּר בְּוִי** ואח"כ בזה היום שהוא חג השבועות, יבא התורה שהוא פרצוף ז"א (ס"א בְּהוּ) עם הנוק' שהיא תורה שבע"פ, **וִישְׁתַּכְחוּן בְּחָדָא בְּזוּוּנָא חַד לְעִילָא**. וימצאו יחד ביחוד אחד למעלה. **בְּדִין מְכַרְיֵי עָלִיה וְאִמְרֵי** ואז מכריזים עליו, ואומרים על מי שהשתתף בלימוד בליל שבועות ותיקן וקישט את השכינה, (ישעיה נט כא) **וְאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אִתְּכֶם אֲמַר יי', רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרִי אֲשֶׁר שְׁמַתִּי בְּפִיךָ וְגו'** הקב"ה אומר זאת בריתי שהיא השכינה, וגם רוחי שהיא שפע מז"א הנקרא רוח ישרה וישכון עליך, "ודבריי" שהוא לימוד כ"ד ספרים שקשטת את השכינה אשר שמתי בפִּיךָ, שכל זה עשית ע"י הבל פִּיךָ שלמדת, עי"ז תזכה שלא ימושו מפִּיךָ וכו'.

וְעַל דָּא, חֲסִידֵי קַדְמָאֵי לֹא הָווּ נִיְיָמֵי בְּהַאי לִילְיָא ועל זה החסידים הראשונים לא היו ישנים בזה הלילה של ליל שבועות, **וְהָווּ לְעֶאֱנָן בְּאוֹרֵייתָא** והיו לומדים ועוסקים בתורה, **וְאִמְרֵי, נִיתִי לְאַחֲסֵנָא יְרוּתָא קַדִּישָׁא, לָן, וְלִבְנֵן, בְּתֵרִין עֲלָמִין** והיו אומרים, בואו לנחול את התורה שהיא ירושה קדושה לנו

ולבנינו בשני עולמות. וְהָהוּא לִילְיָא, בְּנִסְת יִשְׂרָאֵל אֲתַעֲמָדָא עֲלֵיהּוּ
 ובאותו לילה השכינה מתעטרת ונעשית כתר ואור על ראשם, וְאַתְיִיא לְאַזְדָּוְנָא
 בֵּיהּ בְּמִלְכָּא ובאה למחרת ביום להתייחד בו במלך ז"א, בתפילות שחרית ומוסף כנודע
 מדברי הרב, וְתַרְוֵיהּוּ מִתַּעֲמָדֵי עַל רִישֵׁיהּוּ, דְּאֲנֹן דְּזָבָאן לְהָבִי
 ושניהם, ז"ן, מתעטרים ומאירים מהיחוד העליון ומשפיעים שפע על ראשיהם של אותם שזכו
 לסייע ולגרום את היחוד הזה ע"י שעסקו בתורה בלילה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן הָבִי אָמַר רַשְׁבִּי כִךְ הִיָּא אֹמֵר, בְּשַׁעְתָּא דְּמִתְכַּנְשֵׁי
 חֲבֵרִיָּא בְּהָאִי לִילְיָא לְגַבִּיהּ בשעה שהיו מתקבצים החברים בזה הלילה
 אצלו, נִיתִי לְתַקְנָא תְּכַשִּׁיטִי כְּלָה נבוא לתקן את התכשיטים של הכלה שהיא
 השכינה הקדושה, בְּגִין דְּתַשְׁתַּבַּח לְמַחַר בְּתַכְשִׁיטָהָ, וְתַקְנָהָ כדי
 שתמצא למחר בשעת התפילה שאז הוא היחוד, מקושטת בתכשיטיה ותיקוניה שהם כ"ד צירופי
 אדנו"ת והשמות היוצאים מסוף הכ"ד ספרים, לְגַבִּי מִלְכָּא כְּדָקָא יָאוֹת וְכָאָה
 חוֹלְקִיהוֹן דְּחֲבֵרִיָּא להעלותה לצורך היחוד לפני המלך ז"א כמו שצריך. אשרי חלקם
 של החברים, כִּד יִתְבַּע מִלְכָּא לְמַטְרוֹנִיתָא, מֵאן תַּקִּין תְּכַשִּׁיטָהָ
 כאשר יבקש המלך לדעת מן המלכה שתספר לו, מי הוא שתקן את תכשיטיה שהם השמות שבסוף
 כ"ד ספרים, וְאַנְהִיר עֲמָרְהָא והאיר את עטרתיה שהם המוחין הגדולים שמקבלת ביום
 זה, וְשְׁוֵי תַקְנָהָ וסידר את תיקוניה שהם כ"ד צירופי אדנו"ת. וְלִית לָךְ כְּעָלְמָא
 מֵאן דִּידַע לְתַקְנָא תְּכַשִּׁיטִי כְּלָה, אֵלָא חֲבֵרִיָּא ואין לך בעולם מי שיוודע
 לתקן את תכשיטי הכלה אלא החברים שהם בעלי קבלה שיוודעים סודות התורה שנקראים בנים

היודעים שכל תיקוני השכינה תלויים בהם, וּבָאָה חוֹלְקִיהוֹן בְּעֶלְמָא דִּין
וּבְעֶלְמָא דְאִתִּי אשרי חלקם בעולם הזה והעולם הבא.

תָּא חַוִּי בא וראה, חֲבֵרֵיִיא מְתַקְנֵי בְּהַאי לִילְיָא תִּבְשִׁיטָהָא
לְבַלָּה, וּמַעֲטִירֵי לָהּ בְּעֶטְרָהָא החברים ע"י לימוד ליל שבועות, מתקנים

בזה הלילה את הנוק' שהיא השכינה הקדושה בכ"ד קישוטים ומעטרים אותה בעטרות ע"י

שממשיכים לה את המוחין, לְגַבֵּי מַלְכָּא כדי שתוכל לעלות למלך ז"א. וּמֵאֵן

מְתַקִּין לִיהָ לְמַלְכָּא בְּהַאי לִילְיָא ושואל, ומי מתקן את המלך שהוא ז"א בזה

הלילה, לְאַשְׁתַּבְּחָא בָּהּ בְּבַלָּה, לְאַזְדַּוּנָא בָּהּ בְּמִטְרוּנִיתָא להמצא

עם הכלה להתייחד עם השכינה, כלומר שז"א יהיה מתקן ומזומן עם המוחין להתייחד עם

השכינה, הגורם לזה הוא. נִהְרָא קַדִּישָׁא עֲמִיקָא דְכָל נִהְרִין, אִימָא

עֲלָאָה הנדר הקדוש העמוק מכל הנהרות שהיא אמא העליונה, שהיא נותנת לו את המוחין

ומתקנת לו את הכתר מהת"ת שלה כנודע. הִדָּא הוּא דְבִתְיָב, זהו שכתוב (שיר

השירים ג יא) צִאִינָה וְרֵאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּפֶלֶךְ שְׁלֹמֹה וְגו'. לְבַתָּר

דְּאַתְקִינַת לִיהָ לְמַלְכָּא, וְאַעֲטַרַת לִיהָ אחרי שהאמא העליונה תיקנה את

המלך ועיטרה אותו במוחין דכח"ב, אֲתִיִּית לְדַבָּאָה לָהּ לְמִטְרוּנִיתָא היא באה

לטהר את המלכה, וּלְאַנּוֹן דְּמִשְׁתַּבְּחֵי גַבָּהּ ולכל אותם שנמצאים אתה, כלומר בני

ישראל העוסקים בתורה.

לְמַלְכָּא דְּהוּא לִיהָ בַּר יַחֲדָאִי משל למלך שהיה לו בן יחיד, אָתָּא

לְזוּוּנָא לִיהָ בְּמִטְרוּנִיתָא עֲלָאָה בא להשיא לו את הכלה

העליונה והחשובה, מֵאִי עֲבַדַּת אֲמִיָּה כָּל הַהוּא לִילְיָא מה עשתה אימו

אותו ליל הנישואין, עֲאֵלֶת לְבִי גְּנִיזָהָּ נכנסה לבית האוצרות, אֶפִּיקֶת עֲטָרָא
עֲלָאָה בְּשַׁבְּעִין אֲבָנֵי יָקָר סַחֲרָנְהָא, וְאַעֲטַרְתָּ לִּיהּ והוציאה עטרה
עליונה וחשובה שקבועות בה שבעים אבנים יקרות סביבה, שהם כנגד שבעים אותיות של עסמ"ב
קס"א קמ"ג קנ"א (ע"ה) והעטירה לחתן בהם. אֶפִּיקֶת לְבוּשֵׁין דְּמִילֶת
וְאַלְבִּישֶׁת לִיהּ ועוד הוציאה מלבושי משי והלבישה אותו בסוד אור מקיף, וְאַתְקַנְתָּ
לִיהּ בְּתַקְנֵי דְּמַלְכִּין ותיקנה אותו במלבושי מלכים.

לְבִתָּר עֲאֵלֶת לְבִי כֻּלָּהּ ולאחר מכן נכנסה אמא עילאה לבית הכלה, חֲמַת
עוֹלִימָתָהּ, דִּקָּא מְתַקְנֵי עֲטָרָהּ וראתה את נערותיה שהם
הצדיקים שמתקנים את עטרותיה שהם המוחין שלה, וְלְבוּשָׁהּ, וְתַכְשִׁיטָהּ,
לְתַקְנָא לָהּ ואת לבושיה שהם אורות המקיפים שלה, ואת תכשיטיה שהם השמות שיוצאים
מכ"ד ספרים כדי לתקן ולקשט אותה. אָמְרָה לוֹן, הָא אֶתְקִינַת בִּי מְבִילָה,
אַתָּר דְּמִיין נְבָעִין אמרה להם אמא עילאה, הרי תיקנתי את בית הטבילה מקום של
מים נובעים כדי שתטהר מן החיצוניים שסובבים אותה, וְכָל רִיחִין וּבּוֹסְמִין
סוֹחֲרֵי אֲנּוּן מִיין, לְדַבָּאָה לְכַלְתִּי וכל ריחות ובשמים טובים סביב אותם
המים כדי לטהר את כלתי, לִיְתִי כֻּלְתִּי, מְטַרְוִינִיתָא דְּבָרֵי וְעוֹלִימָתָהּ,
וּא"כ תבוא כלתי המלכה של בני נערותיה, וְיִתְדַבּוּן בְּהוּא אַתָּר דְּאַתְקִינַת
בְּהוּא בִּי מְבִילָה ויטהרו באותו מקום שתיקנתי באותו בית הטבילה, דְּמִיין
נְבָעִין דְּעָמִי של מים נובעים שאצלי. לְבִתָּר תַּקִּינוּ לָהּ בְּתַכְשִׁיטָהּ
לאחר מכן תקשטו אותה בתכשיטיה, אֶלְבִּישׁוּ לָהּ לְבוּשָׁהּ ותלבישו אותה

בלבושיה, אַעטרו לָהּ בְּעַמְרָהּא ותעטרו אותה בעטרותיה [ז]. לְמַחַר בַּד
יְיְתִי בְּרִי לְאַזְדִּוּנָא בְּמַטְרוֹנִיתָא ולמחר כאשר יבא בני להתייחד עם המלכה,
יִתְקִין חֵיכְלָא לְבָלְהּ, וְיִשְׁתַּכַּח מְדוּרֶיהָ בְּכוּ בַּחְדָּא הוא יכין היכל
לכולם וימצא דירתו בכם יחד.

בַּךְ מַלְכָּא קַדִּישָׁא, וּמַטְרוֹנִיתָא, וְחַבְרִיָּא, בְּחַי גִּוּוֹנָא והנמשל,
כך המלך הקדוש ז"א והמלכה, והחברים הצדיקים העוסקים בתורה כעין זה. וְאִימָא
עֲלָאָה דְּמִתְקַנְתָּא בְּלָא ואמא העליונה שמתקנת את הכל. אֲשֶׁתִּכַּח דְּמַלְכָּא
עֲלָאָה, וּמַטְרוֹנִיתָא, וְחַבְרִיָּא נמצא שהמלך העליון והמלכה והחברים,
מְדוּרֶיהוֹן בַּחְדָּא, וְלֹא מִתְפָּרְשִׁין לְעֲלָמִין משכנם יחד ואינם נפרדים
לעולם. הָדָא הוּא דְּכַתִּיבָא זֶהוּ שְׁכָנוֹת (תהלים טו א-ב), יִי' מִי יְגוֹר בְּאַחֲלָדָה
וְגו', הוֹלֵךְ תָּמִיד וּפּוֹעֵל צָדֵק. מֵאֵן הוּא פּוֹעֵל צָדֵק מִי הוּא פּוֹעֵל
צָדֵק. אֵלָּא, אֵלֵּין אֲנּוֹן דְּמִתְקַנְי לְמַטְרוֹנִיתָא בְּתַכְשִׁיטָהּא,
בְּלַבּוּשָׁהּא, בְּעַמְרָהּא. וְכָל חַד, פּוֹעֵל צָדֵק אֲקָרִי הם אותם הצדיקים
שמתקנים את המלכות בתכשיטיה בלבושיה ובעטרותיה וכל אחד נקרא פועל צדק.

עיונים והארות

מלבישים אותה בהם עד לאחר הטבילה, אז
לובשת אותם. אמנם מפשט שער הכוונות
משמע שהולכת לטבילה עם התכשיטים שהם
האורות עיי"ש, והיע"א. ויש ליישב לענ"ד
שהתכשיטים הם לא כפשוטם אלא אורות
עליונים הנותנים לה ומאירים בה וע"כ באים
איתה בטבילה.

ז. וקשה, כי למעלה למדנו שע"י לימוד הכ"ד
ספרים מתקנים אותה ומקשטים אותה
בתכשיטים וכו' ואח"כ הולכת למקוה עם
האורות והתכשיטים שתקנו לה וקשטו אותה,
וכאן משמע שאחרי המקוה מלבישים אותה את
התכשיטים? ואפשר לומר שבלימוד מתקנים
ומכנינים את התכשיטים אבל לא ממש

אמר רבי חייא, אלמלא לא זכינא בְּעֵלְמָא, אָלָא לְמִשְׁמַע

מִלִּין אֵלִין דְּיִי אמר רבי חייא, אם לא הייתי זוכה בעולם אלא לשמוע מילים

אלו די לי. **וּפָאָה חוֹלְקִיהוֹן דְּאַנּוֹן דְּמִשְׁתַּדְּלִי בְּאוּרֵייתָא** אשרי חלקם

של אותם שעוסקים בתורה, **וַיִּדְעִין אוֹרְחוֹי דְּמִלְכָּא קְדִישָׁא** ויודעים את דרכיו

ומצותיו של המלך הקדוש, **דְּרַעוּתָא דְּלָהוֹן בְּאוּרֵייתָא** ושהרצון שלהם בתורה

ובמצות, **עֲלִייהוּ בְּתִיב** עליהם כתוב (תהלים צא יד) **כִּי בִי חֶשֶׁק וַאֲפֻלְטָהוּ.**

וּבְתִיב (תהלים צא טו) **אַחֲלָצְהוּ וַאֲכַבְדֵּהוּ.**

דרושים לשבועות

דרוש א' – יום החתונה הגדולה – יום הדין על התורה

זה היום עשה ה' נגילה ושמחה בו

ביום הזה הקב"ה מראה לנו את אהבתו הגדולה, אהבה שאינה תלויה בדבר, שבחר בנו מכל העמים, ונתן לנו את תורתו הקדושה, חמדה גנוזה תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם, והוציאנו מעבדות לחרות, והעלנו מבירא עמיקתא לגאולה ולישועה, והביא אותנו ליום הגדול, לחתונה הגדולה, בו ביום נגמר הזווג בין החתן המרומם ה' יתברך ויתעלה שמו, והכלה המהוללה בת זוגו כנסת ישראל, כמש"כ ביום חתונתו - זה מעמד הר סיני, וביום שמחת לבו - זה מתן תורה. לא אמר ביום חתונתו ושמחת ליבו, אלא ביום חתונתו וביום שמחת לבו.

שמחת הקדושין לבד היא הקרבה להר סיני, שאז פסקה זוהמתן וזה היה ע"י שליח, ע"י משה רבנו, כמש"כ וקדשתם היום ומחר. אבל מתן תורה, הוא החופה הוא היחוד שהיה ע"י הקב"ה, והוצרך הקב"ה בעצמו לירד על הר סיני ופה אל פה אדבר בו בדברות קדשו, כי אי אפשר חופה ויחוד ע"י שליח, ומאז נהג איתנו כדין חתן לכלה, כמש"כ אתי מלבנון כלה, לבבתיני אחותי כלה - וכמשוש חתן על כלה.

שמים וארץ הם בחי' אותיות ו"ה

והנה עיקר שמחת החתן והכלה שהם קובה"ו, היא התורה הקדושה, כמו שאמרו רבותינו יום הששי יוכלו השמים והארץ, בתיבת הששי יש תוספת אות ה"ה שהיא הכלה השכינה הקדושה, ותיבת "ששי" הא אות ו' שהוא החתן קוב"ה, הם הנקראים "שמים וארץ". ותנאי התנה הקב"ה עם מעשה בראשית אם מקבלים ישראל את התורה מוטב, ואם לאו יחזיר העולם לתהו ובהו.

ולכן עיקר שמחתנו לשמח החתן והכלה, הוא ע"י לימוד התורה וקיום המצוות, וצריך כל אחד ביום זה לדעת שדנים אותו כמה יזכה השנה הזאת להגות בתורה, ומה הוא מקבל עליו ללמוד, ולקבוע עתים לתורה, ולחנך בניו לתורה, ואז החיתון והזווג יעלה יפה יפה.

כי התורה מחנכת אותנו ומדריכה אותנו ששלוט על היצה"ר שלנו, ונכוף אותו לעבוד את השי"ת, ורק ע"י התורה אפשר לכפות את היצה"ר, כמש"כ אם פגע כך מנוול זה, מושכחו לבית המדרש.

וזה הטעם שקראו לחג השבועות בשם "עצרת", לרמוז שאין שום יכולת לעצור את היצרים של האדם, אלא רק התורה היא המעצור העולמי, בכח לימוד התורה, והיא העוצרת ע"י מאמר ה' וחומת הדת, והיא בסוד חקת עולם לדורותיכם. כמו דאיתא בגמ' (קידושין ל:): "בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין".

וזה שאמר רב יוסף אי לאו האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא, כי היום הזה גורם לעצור לחסום את היצירה"ר.

וחג השבועות כידוע הוא גמר חג הפסח על דרך סוד מרע ועשה טוב, והיא תכלית ועיקר יציאת מצרים. וזה ענין מילה וטבילה אצל הגר, ואם מל ולא טבל כאלו לא מל, כי הסרת הערלה היא הסרת הטומאה, והטבילה היא קבלת הטהרה, ולכן המילה קודמת לטבילה. וא"כ בפסח יצאנו מהטומאה הנוראה, ולאחר ההכנות בימי ספירת העומר, אז בחג השבועות אנו טובלים במקוה העליון, ומקבלים את התורה הקדושה ונכנסים ומקבלים טהרה גדולה.

וכאשר יצאנו ממצרים שעדיין לא קבלנו את התורה אז אכילתנו היא בבחינת שעורים - מאכל בהמה, ולכן מקריבים מנחת העומר משעורים, ובשבועות כאשר קבלנו את התורה אנו אוכלים ומקריבים שתי הלחם מחטים - מאכל אדם, כי כאשר יצאנו ממצרים השתחרר רק הגוף, אבל עתה בחג השבועות הנשמה מקבלת את התורה ואז האדם בן חורין אמיתי וכמש"כ פְּתוּתוֹת על הלוחות - פְּתוּתוֹת ע"י לימוד התורה.

והנה זה היום קוינו לו - לחתונה הגדולה - ההר בוער באש עד לב השמים. ולא די בזה, אלא יש קולות וברקים, שיצא קול, כי האשה מחזיקים אותה למקודשת ע"י הקול, שיצא קול פלונית מתקדשת היום.

ואח"כ הקב"ה האיר את העולם בברקים כדרך שמאירים לכלה בנרות.

והטעם לבשמים אומר הבן איש חי כי הגמרא (סנהדרין ע"א) אומרת חמרא וריחני פקחין, דהיינו שיש לריח כח להחכים את האדם, ולכן נתן הקב"ה ריח טוב, כדי שנוכל להבין סודות התורה.

ואמרו רבותינו כי רק כאשר כבר עמדנו על הר סיני פסקה הזוהמה, ולכן אומרים "אלו קרבנו לפני הר סיני דיינו", כי ע"י הקריבה להר סיני הגענו למדרגת אדה"ר לפני החטא, והיינו יכולים לידע את התורה כולה לבד, כמו האבות, כי האברים שלנו היו מלמדים אותנו, כמו שאיתא במדרש תנחומא (פרשת ויגש יא) על הפסוק עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר

משמרתי מצותי חקותי ותורתי, ומהיכן למד אברהם את התורה, רשב"י אומר נעשו שתי כליותיו כשני כדים של מים והיו נובעין תורה.

יום הדין על התורה

והנה ידוע כי בחג השבועות נידונים על פירות האילן, כמו ששינינו במשנה (ד"ה גזז): "בארבעה פרקים העולם נידון, בפסח על התבואה, בעצרת על פירות האילן, בראש השנה כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון... ובחג נידונים על המים". ומפרש בגמרא: "מפני מה אמרה תורה הביאו שתי הלחם בעצרת, מפני שעצרת זמן פירות האילן הוא, אמר הקב"ה הביאו לפני שתי הלחם בעצרת, כדי שיתברכו לכם פירות האילן".

והנה השל"ה הקדוש (מסכת שבועות פרק נר מצוה אות ט) הביא בשם המקובל האלקי בעל "תולעת יעקב" דבר נפלא ונורא, שראוי לכל אחד לחזור ולשנן בהכנה לקראת חג השבועות, כי חג השבועות הוא יום הדין של מתן תורה, שבו נידונים נשמות ישראל שהן בבחינת "פירות האילן", על שיצאו מאילן הנשמות של הקב"ה, אם עסקו בתורה וקיימו מעוות התורה כראוי.

והנה הם דברי השל"ה בלשון: "חייב אדם לשמוח בזה החג ביותר, כי הוא יום שזכינו בו לכתר תורה, ובפסחים פרק אלו דברים (סח:) הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם... מכל מקום גילו ברעדה כתיב, והשמחה אשר שמח תהיה שמחה רוחנית, והודות והלל להשם יתברך שנתן לנו התורה, מתעורר מאוד בלבו להתקדש ולתקן מעשיו, ולהיות מוכתר בכתר תורה לקיים והגית בו יומם ולילה, כי היום הקדוש הזה הוא יומא דדינא.

וזה לשון תולעת יעקב דף נ"ח: ודע כי כמו שבראש השנה רצה הקב"ה להשגיח ולדרוש מעשה בני אדם, כי הוא יום הבריאה הראשונה וחידוש העולם... כן רצה ביום מתן תורה שהוא מורה על חידוש העולם, להשגיח ולדרוש על מעשה העולם ולדון על פירות האילן... וכבר ביארנו כי הפירות ההם, הן הנשמות הפורחות מאילנו של הקב"ה, והעולם נידון ביום זה על התורה שניתנה בו שבטלו עצמם ממנה, והוא אמרם על פירות האילן, בלא השלימם בתורה ובמצוות כראוי" עד כאן.

ר' ברוך ממעז'בוז זי"ע, היה רגיל לומר שהוא מתיירא מחג השבועות יותר מראש השנה, כי בראש השנה עיקר המשפט והדין הוא על גשמיות, כלומר "יחלה יותר יחלה פחות", ואילו בחג השבועות הדין הוא על רוחניות, אם עסקנו בתורה וקיימנו את מצוותיה כראוי.

יומתק לבאר לפי זה מה שאמר הקב"ה: "הביאו לפני שתי הלחם בעצרת, כדי שיתברכו על פירות האילן". וצריך ביאור איך בהבאת שתי הלחם יתברכו "פירות האילן" - נשמות

ישראל על יום הדין של מתן תורה. ונראה לבאר הכוונה בזה על פי המבואר בזוהר הקדוש (חלק א רס.), כי שתי הלחם הן כנגד תורה שבכתב ותורה שבעל פה: "אורייתא דאקרי לחם דכתיב (משלי ט-ה) לכו לחמו בלחמי, ואנן מקרבין ביומא דחמשינ דאתייהיב ביה אורייתא, שתי הלחם תורה שבכתב ותורה שבעל פה".

יום חתונתו זה מתן תורה

והנה ביום זה היא החתונה כמו שכתוב ביום חתונתו וביום שמחת לבו, רבותינו (במסכת תענית דף כו:) דרשו ביום חתונתו - זה מתן תורה. וביום שמחת לבו - זה בנין ביהמ"ק שיבנה במהרה בימינו.

א"כ משמע שהם ב' ימים, שיום חתונתו אינו יום שמחת לבו. ואמר הגאון ר' משה סאלווייצ'יק כי משל לאדם שפתח עסק גדול, בודאי שהוא שמח מאד, אבל השמחה האמיתית והגדולה זה ביום שהוא רואה שהעסק מצליח, גם חתן וכלה יש להם שמחה ביום החתונה, אבל השמחה הגדולה היא ביום שהם רואים את הפירות. וכן עם ישראל.

נתבונן ונראה איזו התבטלות היתה לעם ישראל ביום קבלת התורה, הרי כל העולם דמם, עוף לא פרח, שור לא געה וכו', עם ישראל ראה את ההתבטלות לגבי התורה, הם למדו למשך כל ימיהם כי הכל בטל לגמרי לגבי התורה.

ביום זה אנחנו זוכים לעבור ממצב של אוכלי שעורים - בהמות, למצב של אוכלי חטים, להגיע למדרגת "אדם".

שני הלוחות כנגד חתן וכלה ועוה"ז ועוה"ב

ומדרש רבה כי תשא כתב - שני לוחות העדות, כנגד שמים וארץ - כנגד חתן וכלה - כנגד העוה"ז והעולם הבא. וענין חתן וכלה הוא בחי' משפיע ומקבל, כמו שמים וארץ שמים משפיעים בארץ, וכן עוה"ב משפיע לעוה"ז.

וע"כ בשבועות קב"ה וישראל ואורייתא חד הוא, שהחבור בין הקב"ה לכנסת ישראל ועם ישראל הם ע"י משפיע ומקבל, ואז יש שלימות והפסקת הזוהמה.

וזה הסוד שמשם רבנו הוסיף יום אחד מדעתו, והסכים עמו הקב"ה, כי יום ששי הוא בחי' חתן, ושבת קודש בחי' כלה, כי יום הששי משפיע על השבת, מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת.

וע"כ רצה משה רבנו שהתורה תנתן דוקא בשבת הנקראת כלה, כי בזה תושלם מדרגת כ"י שנקראת כלה, ויהיה תיקון שלם ופסיקת הזוהמה, וע"כ נקרא יום מתן תורה יום הארוסין והחתונה בין קב"ה וכנסת ישראל.

וזה שקבלו ישראל את התורה בהר סיני, תורה שבכתב ותורה שבע"פ, הוא כי סוד לימוד התורה בכח הוא תורה שבכתב, כי היא השורש של תורה שבע"פ, ולימוד התורה שבע"פ עיקרה להביא לידי מעשה של פסיקת ההלכה, כי רק עם התורה שבע"פ אנחנו יכולים לפסוק, וכמו שאמרז"ל "להורותם" זה גמרא, והיא כנגד המעשה "ולכן הקדימו ישראל נעשה לנשמע", שעיקר עסק התורה הוא להגיע למעשה ללמוד על מנת לעשות. ולכן באו המלאכים וקשרו כתרים לעם ישראל, כי עם ישראל הגיעו למדרגת המלאכים, מבחי' "עושי דברו", ולכן שני כתרי תורה אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע, תורה שבכתב ותורה שבע"פ מבחי' חתן וכלה, נעשה היא הכלה, ונשמע הוא החתן כנודע.

וכמו שהכלה עושה הכנות לקראת חתונה כן אנחנו צריכים להכין עצמינו ולטהר רעיונינו שנוכה לקבלת התורה בכל רמ"ח אברינו ושס"ה גידינו.

דרוש ב'

הארת מעמד הר סיני וקבלת התורה בכל שנה

חג השבועות נקרא גם בשם מתן תורה וגם בתפילת עמידה אומרים אנחנו "זמן מתן תורתנו", וכבר נודע מה שכתב רבנו האריז"ל שבכל מועד וחג מתחדשת אותה הארה ואותה נתינה בעולם.

ולפי זה בחג השבועות שהוא חג מתן תורה מתעוררת ההארה הגדולה והעצומה של מעמד הר סיני וקבלת התורה כאלו ממש אנחנו עומדים ברמ"ח אברינו ושס"ה גידינו על הר סיני ומקבלים את התורה.

ומסופר על גדולי הצדיקים שזכו להרגיש את מעמד הר סיני, וכלשון אחד מהראשונים "החזקוני" שכתב וז"ל: "ובחלומי שמעתי קול אלהים מדבר עשרת הדברות בנועם קול דממה לארץ ולדרים". והוא פלא איזה חשק היה להם לתורה, כי ידעו להכין עצמם ואז זכו לשמוע ולהרגיש, והכל ע"י העמל והיגיעה.

המהר"ל מפראג אומר שמתן תורה לא היה ארוע חד פעמי, אלא מדי שנה ושנה דנים את האדם ונותנים לו את חלקו בתורה. כל שנה ושנה בעצרת, האדם נדון על התורה שיזכה להשיג בשנה זו.

פעם אחת בשנה, בשבועות, ניתנת לנו הזדמנות חד שנתית להחליף דרגה. להכנס למסלול אחר. זהו המתן תורה המתחדש מדי שנה, וכל יהודי זוכה בו לפי כלי הקיבול שהכין.

גם בזה"ז חולים נתרפאו

וסיפר לנו הרב קולדצקי חתנו של הגאון ר' חיים קנייבסקי שליט"א שמעשה היה באברך ת"ח שחלה במחלה הקשה ל"ע ובא אותו אברך למרן הגאון ר' יוסף שלום אלישיב זצוק"ל והיה בוכה ומספר לרב את מה שגילו שהוא חולה מאוד ובקש מהרב שיברך אותו והיה זה מספר ימים לפני חג השבועות. ואמר לו הרב, תשמע הרי בעוד מספר ימים מגיע חג השבועות וקוראים בתורה את פרשת מתן תורה עשרת הדברות, וידוע מה שאמרו חז"ל (ילקוט"ש רע"ב) שבשעה שנתן הקב"ה את התורה לעם ישראל כל החולים נתרפאו.

ולכן תלך אתה לבית הכנסת ותשמע מהחזן שקורא בתורה מלה במלה ותחשוב ותכוין דעתך כאלו אתה עומד ממש בהר סיני, ובעזרת ה' תהיה בריא. שמע אותו אברך לעצת הרב זצוק"ל ועשה כן. לאחר מכן כשהלך לעשות בדיקות ראו שהמחלה נעלמה וכלא היתה.

נמצאנו למדים שממש בכל שנה מתחדשת קבלת התורה, וצריך האדם להרגיש ולראות כאלו ממש עומד ומקבל את התורה על הר סיני, וע"י זה יחיה לאורך ימים על התורה ועל העבודה.

כח הדיבור שיצא מפי הגבורה

"מן השמים השמיעך את קולו וכו' ודבריו שמעת מתוך האש", א"כ הפעם הראשונה שעם ישראל שומע את קול ה' יתברך בכבודו ובעצמו ומההבל של אותם הקולות מתמלא כל העולם אור וזו וכו'. וכל הבריאה כולה העצים והאבנים וכו' וכן בעליונים קבלו את אותו הדבור שיצא מפי הגבורה וקבלו חיות וזה מאיר בהם עד עצם היום הזה.

וכאשר שמעו ישראל את הדברות מפי הגבורה נתמלא כל העולם בשמים. וכיון שנתמלא בדבור ראשון, להיכן הגיע הריח של דבור שני, אלא הוציא הקב"ה רוח מאוצרותיו והעביר ריחו של דבור הראשון והביא ריחו של דבור השני, ונתמלא כל העולם כולו שוב ריח בשמים מין אחר חשוב מאד, וכן הלאה. ואומר הרי"ח הטוב הטעם לבשמים הוא ע"פ הגמרא (סנהדרין ע"א) שאומרת חמרא וריחני פקחין, שהריח הטוב מפקח את האדם ויכול להבין את התורה הקדושה.

וכן מכל דבור ודבור יצאה נשמתן של ישראל שנאמר "נפשי יצאה בדברו" והוריד הקב"ה טל של תחיה והחיה אותם ובודאי שזה הטל הוא אור של מוחין עצומים וגדולים שעם ישראל נתעלו וקבלו אור ומוחין חדשים כדי שיוכלו להבין התורה.

וכן מכל דבור ודבור חזרו ישראל לאחוריהם י"ב מיל והיו מלאכי השרת מדדין אותם שנאמר מלכי צבאות ידודון ידודון.

וכל שנה ושנה חוזרות הארות אלו להאיר ולכן עלינו לנצל הזמן לתורה ויר"ש.

קרבנו להר סיני

והנה בהגדה של פסח אנחנו אומרים אלו קרבנו להר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו.

וקשה איזו תועלת יש לנו אם קרבנו להר סיני ולא נתן לנו את התורה, הרי העיקר הגדול והמתנה הגדולה ביותר היא התורה בכל חלקיה, מתנה שאין כמותה בעולם, א"כ מה תועיל קרבה להר סיני בלבד?

אמנם דע לך אחי חביבי אם נתבונן רק במעמד הגדול והנורא של הר סיני נראה שכבר כשבאנו ועמדנו על הר סיני זכינו למעלות נשגבות וגדולות שאין כמותם בעולם. ולכן אם רק היינו באים להר סיני וזוכים למעלות המפורטות לקמן דיינו, והם:

א. אמרו רבותינו בשבת (דף קמ"ו) כאשר עם ישראל עמדו בהר סיני, פסקה זוהמתן, זוהמת הנחש שהטיל בחוה. הרי שמיד כשהגיעו להר סיני נטהרו מכל טומאה ומכל זוהמה ונתקדשו ונטהרו ונתרפאו מכל מום ומחלה כמו שכותב רש"י, והגיעו למעלת אדם הראשון לפני החטא, והאברים שלהם היו מלמדים אותם ומגידים להם כל התורה רמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת כמו שהיה אצל אבות העולם.

ב. זכו למדת השלום והאחדות כמש"כ ויחן שם ישראל נגד ההר כאיש אחד בלב אחד, וזכו לעשות תשובה שלמה כמאמר רבותינו ז"ל במכילתא שמקישים נסיעתן מרפידים לביאתן למדבר סיני, מה ביאתן בתשובה אף נסיעתם מרפידים בתשובה.

ג. זכו לזריזות גדולה ונפלאה שנאמר ויסעו מרפידים שנסעו ועזבו את הרפיון והעצלנות הגדולה וזכו למדרגת הזריזות והחשק הנורא והנפלא.

ד. זכו ליראת שמים גדולה כי כאשר עמדו על הר סיני נודעזעו ורעדו ואמרו נעשה ונשמע וניתן להם זיו השכינה הקדושה ונכנסה בלבם מדת ההכנעה והענוה להתבטל זה לזה כמש"כ רבותינו מי שיש לו בושת פנים בידוע שעמדו רגלי אבותיו על הר סיני. (הרי לפניך שהמעמד עצמו היה רם ונשא ונורא מאד מאד).

ועתה בודאי ובודאי שעל מעמד הר סיני בלבד עוד לפני מתן תורה אנחנו צריכים להודות לו יתברך עבור המדרגות הנפלאות הנ"ל.

ולכן אמרנו אלו קרבנו להר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו, וכ"ש עתה שגם זכינו למתנה הנפלאה שאין כמותה בעולם היא התורה הקדושה שכל אחד מאתנו יכול לטעום ממנה וללמוד בה ולזכות בה כי הרי היא מונחת בקרן זוית וכל הרוצה ליטול יבוא ויטול ויזכה.

ה. הר"ן בדרשותיו דרוש רביעי תירץ על זה, שהתורה ניתנה לעם ישראל שהם יפסקו בה לפי הבנתם והכרעתם, וזהו שאומרים אלו קרבנו להר סיני ולא נתן לנו את התורה שתהיה ההכרעה על ידינו שיפסקו למעלה כמו שפוסקים למטה אלא רק נתן לנו את התורה והקב"ה מחליט ומכריע איך ההלכה ולא חכמי ישראל, דיינו.

על אחת כמה וכמה שהקב"ה נתן לנו את התורה, ואנחנו פוסקים להלכה מה יהיה ואיך הפסק וכו' כמו בתנורו של עכנאי במסכת בבא מציעא, (נ"ט ע"ב).

וכמו שמסופר על רבה בר נחמני, (בבא מציעא פ"ו ע"א), שהיה מכנס י"ב אלף מעם ישראל לירחי כלה ללמוד כל חודש אלול וחודש אדר, ואינם מעלים מסים בחודשים אלה. בקשה המלכות להורגו. ברח וישב על גזע עץ סמוך לאגם ולמד. באותה שעה נחלקו במתיבתא דרקייעא בדין נגעים, אם צמח שער לבן בבהרת טמא, אך אם קדם השער לבן לבהרת טהור, מה הדין בספק כשלא יודעים מתי צמח השער לבן.

הקב"ה אמר טהור, וכל מתיבתא דלעילא אמרו טמא. אמרו מי יכריע, והשיבו יכריע רבה בר נחמני שהוא יחיד בנגעים ואהלות. בתוך כך נשבה רוח בין קני הסוף וחשב שבאים להורגו ופרחה נשמתו. בשעת יציאת נשמתו נשאל ממרומים וענה טהור. יצאה בת קול מן השמים: אשריך רבה בר נחמני שיצאה נשמתך בטהור. נפלה פתקה מן השמים רבה בר נחמני נתבקש לישיבה של מעלה. יצאו לחפשו, וכשהגיעו לאגם, ראו להקת ציפורים מצלת עליו, מצאוהו והספידוהו וקברוהו.

הרי ראינו שמן השמים אומרים שכאן אצלינו יפסקו ההלכה ויכריעו בדבר.

פסקה זוהמתן

עם ישראל זכו להגיע למדרגת אדה"ר קודם החטא ע"י שפסקה זוהמתן, והמדרגה הזאת כיון שחטאו ישראל נסתלקה מהם ולא נזכה לה אלא רק לעת"ל בגאולה השלמה בעזה"י.

והנה דוד המלך ע"ה שהוא בבחי' אדה"ר, כי אד"ם ר"ת אדם - דוד - משיח, וקבל מאדה"ר שבעים שנה, נולד בשבועות, והוא נקרא "מלכא משיחא", וממנו משתלשלת הגאולה העתידה בבחי' משיח בחי' אדה"ר קודם החטא, ולכן נולד דוד בשבועות כי אז פסקה זוהמתן בבחי' אדה"ר קודם החטא, ואז מתגלה משיח.

מתגלה אורו של משה

ואז גם מתגלה אורו של משה רבנו, שגם הוא בחי' משיח גואל ראשון הוא גואל אחרון. והוא נתגלה בו' סיון כי נולד בז' אדר ותצפנו ג' ירחים עד ו' סיון. ולא יכלה עוד הצפינו, כי ביום הזה גילוי שער החמשים בחי' יובל, וביובל באה הגאולה והחרות.

ותכלית היציאה ממצרים היא בשבועות, כי אז מגיעים לבחי' אדה"ר קודם החטא והוא תכלית הגאולה כנודע.

על ידי הענוה זוכים לחכמת התורה ועל זה אמרו יהיב חכמתא לחכימין

אמר רבי יוחנן, אין הקב"ה נותן חכמה אלא למי שיש בו חכמה, שנאמר (דניאל ב, כא) יהב חכמתא לחכימין ומנדעא ליודעי בינה. שמע רב תחליפא בד מערבא ואמרה קמיה דרבי אבהו, אמד ליה אתון מהתם מתניתו לה, אנן מהכא מתנינן לה דכתיב (שמות לא, ו) ובלב כל חכם לב נתתי חכמה.

נמצינו למדים מזה שאין הקב"ה משפיע חוכמת התורה רק למי שכבר הקדים להיות "חכם", ועל כך אומר הכתוב: "יהב חכמתא לחכימין". ומוזה נשכיל להבין שהעבודה הגדולה לקראת קבלת התורה היא, שיזכה האדם להיות בבחינת "חכם", כי בזכות זה ישפיע לו הקב"ה חכמת התורה בבחינת: "יהב חכמתא לחכימין". אלא שצריך לידע, מהי החכמה הראשונה שצריך אדם להשיג בכוחות עצמו, כדי שישפיע לו הקב"ה מחכמתו.

התשובה לזה היא שצריך לקנות מדת הענוה וזש"ה שאמרו יהיה חכמתא לחכימין למי שיש בו חכמה כי חכמה הם אותיות כח-מה שרומז על ענוה כמו שאמר משה רבנו "ונחנו מה" שיהיה לו חכמה מיוחד וכח מיוחד להיות בבחינת "מה" שהיא מידת הענוה ואז יזכה לתורה.

וכמו שכתב מו"ר מרן יוסף חיים בעל "בן איש חי" כתב בפירושו "בן יהודע" על אגדות הש"ס (שבת פט). "כי ידוע שהתורה נקראת חכמ"ה שהיא כח מ"ה, לרמוז מי שיש לו ענוה אמיתית שהיא במדרגת 'מה', זה ראוי שתקרא התורה על שמו". בפירושו "בניהו" (פסחים סו). הוא מפרש לפי זה דקדוק לשון הגמרא (שם): "כל המתיהר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו", כי היות שבבחינת חכמ"ה היא אותיות כח מ"ה, כי אין החכמה נקנית אלא למי שהוא עניו בבחינת מ"ה, לכן כל המתיהר שאין בו מ"ה שהיא ענוה "חכמתו" מסתלקת ממנו. וכן אמרו חז"ל (קידושין מט): סימן לגסות עניות התורה.

בגמרא (תענית ז.): "למה נמשלו דברי תורה למים, דכתיב (ישעיה נה, א) הוי כל צמא לכו למים, לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה". וכן בגמרא (סוטה ה.): "לעולם ילמד אדם מדעת קונו, שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני". ועוד בגמרא (פסחים סו.) "כל המתיהר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו".

והרב "ערוגת הבשם" מביא על כך מה שמבואר בספרים הקדושים, כי חכמ"ה היא אותיות כ"ח מ"ה שרומזו על מדת הענוה, כמו שאמר משה רבנו בגדול ענוותנותו (שמות טז, ז): "ונחנו מה".

וכמו שכתוב (איוב כח-יב): "והחכמה מאין תמצא". פירוש, כדי לזכות לחכמה צריך להיות תחילה עניו בבחינת "אין". וזהו הרמז: "חכם מה הוא אומר", החכם זוכה לומד דברי חכמה מפאת היות עניו בבחינת מ"ה. ולפי האמור הדי זה מתקשר עם חכמ"ה שהיא אותיות כח מ"ה.

להמחיש העניין נתבונן במעשה הבא שלפנינו. אדם שכר מחבירו משאית גדולה כדי לבצע העברה של רהיטים ומוצרי חשמל, הוא נסע עם המשאית בגביש איילון והתקרב לגשר, שעליו סומן הגובה המרבי למעבר כלי רכב - 5.5 מטרים. "אני בטוח עובר" אמר הבחור לעצמו. שיטת ה'סמוך. תוך כדי שריקה עליזה הוא נכנס מתחת לגשר, אבל אז נשמע קול מתכת מתפצחת, הקול הבלתי נעים הזה הגיע מאזור הגג של המשאית, הבחור קפץ מהמשאית וגילה לצערו הגדול, שהגג מעוך לתוך בסיס הגשר, הוא עלה שוב על המשאית וניסה לנסוע אחורנית, כדי להיחלץ, אבל המשאית לא זזה אפילו סנטימטר. רק קולות חיכוך עמומים משרי רעה הגיעו מכיוון הגג. הוא ניסה שוב, קדימה אחורה, שוב קדימה ושוב אחורה, אבל כלום לא עזר. המשאית נותרה תקועה, מקובעת היטב במקומה. היא הזמין גרר. הנהג של הגרר ניסה למשוך את המשאית, אך ללא כל הצלחה. מה עושים? מרחוק כבר נשמעו צפירות קולניות של קוצר רוח. הפקק הלך וגדל מרגע לרגע. בחור צעיר יצא מאחת המחוניות וניגש להציע את עזרתו. "אתה? אפילו הגרר לא הצליח פה ואיך אתה תוכל לעזור?!". הבחור לא התרגש מהזלזול ביכולותיו. הוא התקרב למשאית, ניגש לאחד הגלגלים והוציא ממנו את האוויר, וכך עשה גם בשאר הגלגלים. תוך זמן קצר המשאית נמשכה בנקל החוצה... אדם 'נפוח' מביט על כל בעיה בחיים בגישה של "למה עשו לי את זה?! איך העזו להגיד לי ככה?!". במקום להיות 'נפוח' ולהיתקע, מוטב לו לאדם להכניע עצמו, ל'הוריד את האף' ולצאת מכל הבעיות.

דרוש ג'

מעלת וחשיבות הלימוד בליל חג השבועות

בו ידבר בהרחבה גדולה במעלת הלילה הגדול הזה וסדר הלימוד

בליל חג שבועות נשארים ערים כל הלילה ועוסקים בתורה, והטעם כתוב בפרקי דרבי אליעזר לפי שכאשר קבלו עם ישראל את התורה היו ישנים כל הלילה עד שהוצרך הקדוש ברוך הוא להעיר אותם משנתם, משום כך כנגד זה עם ישראל נעורים בלילה הזה ועוסקים בתורה כדי לתקן את המעוות (מגן אברהם סימן תצ"ד כף החיים שם).

ונחגו ללמוד כפי הסדר שמובא בהקדמה לזוהר הקדוש (עיין כף החיים שם, ובבא"ח במדבר הלכה ד) בתורה חמשה חומשי תורה, אח"כ נביאים, אח"כ כתובים, אח"כ מדרשות, ואח"כ סתרי תורה, ומי שלמד בזוה"ק אם בהקדמת הזוהר דף ח' ואם בפרשת אמור יראה כמה זכות גדולה למי שלומד כסדר המפורט שם שזוכה לעטר את השכינה הקדושה ולקשט אותה בכ"ד קשוטי כלה, כמה סגולות וזכויות גדולות.

א. יהיו רשומים ונכתבים בספר הזכרונות, והקב"ה מברך אותם בשבעים ברכות ועיטורים של העולם העליון.

ב. פועל צדק עם השכינה הקדושה, ועם בניה היקרים עם ישראל הקדושים להוציאם מהגלות הקשה הזאת.

ג. לא ימות בשנה ההיא, ולא יארע לו שום נזק, וכלשון הזוה"ק "ויפיק שתא בשלם".

ד. זוכה לבנים ובני בנים עוסקים בתורה.

ויש נוהגים בלילה זה ללמוד כפי סדר לימודם של שאר ימות השנה, יש שלומדים גמרא ויש לומדים הלכות, ובמחילה מכבודם לא יפה עושים כי יש סוד בלימוד שתקן הרשב"י והאר"י כי ע"י לימוד זה מקשט את השכינה הקדושה בכ"ד קישוטים, ואפשר שאחר שלמדו סדר התנ"ך ומעט זוהר יעסקו בתרי"ג מצות ובהלכותיהן.

מסופר שפעם אחת נזדמן רבי יעקב המגיד מדובנא לפני חג השבועות לוילנא, הזמין אותו הגר"א לחוג את החג בביתו, והיו שניהם ערים כל אותו הלילה, הגר"א עסק ב"תיקון ליל שבועות", ואילו המגיד ניגש אל ארון הספרים הוציא משם מסכת אחת של תלמוד בבלי וישב ועסק בה כל הלילה.

ראה הגר"א מוילנא שאורחו החביב יושב ועוסק בתורה כבכל ימות השנה, ניגש אליו ושאל אותו: מה טעם אין אתם קוראים ב"תקון ליל שבועות" כפי המנהג.

השיב המגיד מדובנא כדרכו בקודש: אמשול משל לרבנו למה הדבר דומה, חתן אחד לאחר חתונתו היה יושב ובטל. שאל אותו חותנו, מדוע אינך עוסק במסחר? השיב החתן הצעיר: איני יודע איך לעסוק במסחר. אמר לו חותנו: לך נא לשוק והסתכל במעשי הסוחרים, וכאשר הם עושים תעשה. הלך וראה שהסוחרים תולים בחלון הראווה דוגמאות של הסחורות שלהם מינים ממינים שונים, כדי שעל פי הדוגמאות יוכלו הלקוחות לבחור את הסחורה הדרושה להם.

מה עשה, הלך ושכר לו חנות, וקנה קצת דוגמאות ותלה אותן בחלון הראווה, והחנות ריקה מכל סחורה. נכנסו אנשים ובקשו לקנות חפץ פלוני "כמו שבחלון" ולא היה לו. כשנודע לחותנו התחיל לצחוק עליו, ואמר: לכל הסוחרים יש סחורות רבות בכמות הנדרשת ללקוחות, והדוגמאות הם רק כדי לבחור את הסחורה שמוצאת חן בעיניהם, ואילו אתה שהחנות שלך ריקה מכל וכל, בשביל מה לך הדוגמאות.

והנמשל, המשיך המגיד, מורי ורבי הגאון מוילנא מלא ברכת ה' בתורה ובנביאים ובכתובים בתלמוד ובמדרשים, אוצר נחמד ושמן, ובלילה זה עוסק רק בקטעי הפסוקים והמאמרים הנכללים בתיקון של ליל חג השבועות, והם הדוגמאות של כל מין ומין אשר צבר ברוב שקידתו וחכמתו כיד ה' הטובה עליו, ואילו אדם כמוני שלא קרא ולא שנה ולא למד כמעט כלום בכל השנה, ובביתי אין לחם ושמלה, אם אקרא את התיקון ישימוני ללעג וקלס, הואיל והמחסן שלי ריק לגמרי מכל סחורה, ולרש אין כל, לפיכך אני יושב ולומד כאשר תשיג ידי יד כהה.

מעשה ממרן הקדוש

וראינו לנכון להביא המעשה הידוע שהיה עם מרן הקדוש, כפי שכתב המקובל כמוה"ר שלמה אלקבץ הלוי שהיה בבית מרן זיע"א איך שהשכינה הקדושה דברה מגרונו של מרן ה"בית יוסף" כשהיו לומדים בליל שבועות. וכל הקורא מעשה זה מתמלא חשק ושמחה לעשות התיקון של הלילה הקדוש הזה בלא שום דבור וגם ללמוד ביום עצמו דחג השבועות בחשק והתלהבות ולחדש ביום זה חידושים בתורה וזה תארו.

המעשה של מרן הקדוש בליל שבועות שנתגלה אליו המגיד כפי שמובא בספר השל"ה מסכת שבועות פרק נר מצוה.

ולהראות גדולת מעלת זאת הלילה, איך שחביב לפני הקדוש ברוך הוא לבלתי נדום רגע אחת מדבקות התורה. גם יש רשות להפסיק בין ענין לענין לדבר דברי התעוררות מוסר ופשפוש מעשים ולתקן תקנות ליראת ה'. אכתוב לכם מעשה שאירע קרוב לזמנינו והועתק מכתב המקובל הר"ר שלמה הלוי אלקבץ שהיה מתחבר בבית של רבנו בית יוסף והופיע עליו רוח הקודש.

וזה נוסח הכתוב, דעו לכם כי הסכמנו החסיד נר"ו ואני עבדו ועבדיכם מהחברים, לעמוד על נפשינו ליל שבועות ולנדד שינה מעינינו. ותודה לאל כן עלה בידינו כי לא הפסקנו רגע, רק אשר תשמעו ותחי נפשכם.

וזהו הסדר שתקנתי וסדרתי בלילה ההוא, ראשונה תורה קרינן מפרשת בראשית עד ויכולו בנעימה בקול גדול, אחר כך בחודש השלישי עד סוף סדרא, עוד מפרשת משפטים ואל משה אמר עד סוף סדרא, עוד מפרשת ואתחנן ויקרא משה אל כל ישראל עד סוף פרשת שמע ישראל, עוד מפרשת וזאת הברכה ויעל משה עד לעיני כל ישראל, עוד ההפטרה ויהי בשלשים שנה והפטרת תפלה לחבקוק הנביא, אחר כך מזמור השמים מספרים ומזמור יקום אלהים, אח"כ האלפא ביתא בלא השיירות, אח"כ כל מגילת שיר השירים וכל מגילת רות, ואחר כך פסוקים אחרונים של דברי הימים. וכל זה באימה ביראה בניגון ובטעם, לא יאומן כי יסופר. ואחר כך למדנו על דרך האמת. ובעת שהתחלנו ללמוד המשנה ולמדנו שתי מסכתות, זכנו בוראנו ונשמע את קול המדבר בפי החסיד נר"ו, קול גדול בחתוך אותיות, וכל השכנים היו שומעים ולא מבינים. והיה הנעימות רב, והקול הולך וחזק, ונפלנו על פנינו ולא היה רוח באיש לישא עיניו ופניו לראות מרוב המורא. והדבור ההוא מדבר עמנו והתחיל ואמר:

שמעו ידידי המהדרים מן המהדרים, ידידי אהובי שלום לכם, אשריכם ואשרי יולדתכם, אשריכם בעולם הזה אשריכם בעולם הבא, אשר שמתם על נפשכם לעטרני בלילה הזה, אשר זה כמה שנים נפלה עטרת ראשי ואין מנחם לי, ואני מושלכת בעפר חובקת אשפתות, ועתה החזרתם עטרה ליושנה.

התחזקו ידידי התאמצו אהובי שמחו ועלצו. ודעו כי אתם מבני עליה, וזכיתם להיות מהיכלא דמלכא, וקול תורתכם והבל פיכם עלה לפני הקב"ה ובקע כמה אוירים וכמה רקיעים עד שעלה, ומלאכים שתקו ושרפים דממו והחיות עמדו וכל צבא מעלה להקב"ה שומעים את קולכם. והנני המשנה הא' המייסרת את האדם באתי לדבר אליכם, ואם הייתם עשרה הייתם מתעלים יותר ויותר. אבל עם כל זה נתעליתם, ואשריכם ואשרי יולדתכם ידידי, אשר נדדתם

שינה מעיניכם, ועל ידיכם נתעלתי הלילה הזה, ועל ידי החברים אשר בעיר הגדולה עיר ואם בישראל. ואין אתם כאותם השוכבים על מטות שן שינה שהיא אחד מששים במיתה, וסרוחים על עריסותם, ואתם נדבקתם ביהו"ה והוא שמח בכם.

לכן בני התחזקו ואמצו ועלצו באהבתי בתורתי ביראתי. ואלו הייתם משערים אחד מאלף אלפי אלפים ורוב רבי רבבות מהצער אשר אני שרויה בו, לא היתה נכנסת שמחה בלבבכם ולא שחוק בפיכם, בזכריכם כי בסבתכם אני מושלכת בעפר, לכן חזקו ואמצו ועלצו בני ידידי המהדרים ואל תפסיקו הלימוד, כי חוט של חסד משוך עליכם ותורתכם ערבה לפני הקב"ה. לכן עמדו בני ידידי על רגליכם והעלוני, ואמרו בקול רם כיום הכפורים, ברוך שם כבוד כו'. ועמדנו על רגלינו וקטרי חרצינו משתרין ואמרנו בקול כאשר נצטוינו. וחזר ואמר, אשריכם בני, שובו אל למודכם ואל תפסיקו רגע, ועלו לארץ ישראל, כי לא כל העתים שוות, ואין מעצור להושיע ברב או במעט, ועיניכם אל תחוס על כליכם, כי טוב הארץ העליונה תאכלו, ואם תאבו ושמעתם טוב הארץ היא תאכלו. לכן מהרו ועלו, כי אני המפרנסת לכם ואני אפרנסכם, ואתם שלום ובתיכם שלום וכל אשר לכם שלום, ה' עוז לעמו יתן כו':

את כל הדברים האלה דבר אלינו ושמעה אזנינו, ורבבות כהנה וכהנה מענייני החכמה, כמה וכמה הבטחות גדולות, וכלנו געינו בבכיה מרוב השמחה. וגם בשמענו צרת השכינה בעונותינו וקולה כחולה המתחננת אלינו. ואז נתחזקנו עד אור הבוקר ולא פסק גירסא מפומנא בגילה ורעדה.

ויהי בבקר הלכנו וטבלנו כאשר עשינו שני ימים קודם. ושם מצאנו לשלשה החברים אשר לא נמצאו שמה בלילה ההוא, וגערנו בהם ונספר להם את כל הטובה אשר עשה ה' עמנו. וימס לבם בקרבם וסטרו פניהם וגעו בבכיה. וגם אנחנו התחזקנו כנגדם יען בסבתם לא זכינו עוד והפסדנו כאשר אמר למעלה. ויאמרו מי יתן והלילה הזאת השניה נתחבר ביחד ונהיה עשרה, והסכמנו לעשות כן. ועם שבילילה הראשון שינה בעינינו לא ראינו אפילו רגע כמימריה, וגם ביום לא הונח לישון, כי דרוש דרש החסיד נר"ו אחר המנחה וישבנו שם, ועם כל זה שנסנו בעז מתנינו ועשינו בלילה השניה כסדר הראשון.

ומרוב השמחה שהיינו עשרה לא המתינה עד עת קרוא המשנה, ולא עד חצות כמו בלילה הראשונה שהיה ממש בחצות הלילה, רק תכף שהיינו קוראים דברות של משנה תורה, בהגיענו אל פרשת שמע, קול דודינו דופק והתחיל, שמעו ידידים המהדרים מן המהדרים, הקיצו ורננו שוכני עפר בסוד עפר העליון שני הה"ן כו', ודברים רבים של חכמה אמר.

הנה אחר כך אמר, אשריכם ידידי, אשריכם המעלים אותי, כמה וכמה נתעליתם שאתם עשרה לכל דבר שבקדושה, אשריכם בע"ה אשריכם ואשרי יולדתכם, אל תראו חרפת אנוש ומגדופם אל תחתו כי אתם המעלים לכנסת ישראל. ודעו כי אתם מבני עליה כו' כדלעיל. ואתם מתדבקים ב', והכבוד חופף על ראשיכם, וחוט של חסד משוך עליכם. ואלמלא נתן רשות לעין, הייתם רואים האש הסובבת הבית הזאת. לכן חזקו ואמצו ואל תפסיקו הקשר, והעלוני בקול רם שמע ישראל וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד כיום הכפורים, ודברים אחרים כמו חצי שעה. וחזרנו לסוד (לסדר) הלימוד.

ואחר כך בחצות הלילה חזר הדבור פעם שנית, ודבר שיעור שעה ויותר, וחזר לשבח הענין הלימוד ההוא. ואמר, ראו השמע עם קול מדבר ככם, שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך, אם זה כמה מאות שנה שמעו או ראו כדבר הזה, ואתם זכיתם. ולכן מכאן והלאה תהיינה עיניכם פקוחות על דרכיכם, ואיש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, והחלש יאמר גבור אני, והחזיקו עצמיכם לגדולים, כי אתם מבני היכלא דמלכא, וזכיתם לפרוודור, השתדלו לכנס לטרקלין, ולא תצאו מהפרוודור, כי אשר יצא מפתח שער הפרוודור דמו בראשו. הקיצו בני וראו כי אני מסברת אתכם, הקיצו ידידי התאמצו והיו לבני חיל. ועתה אל תתלוצצו, חזקו ועלצו וחוט של חסד המשוך עליכם מדי יום ביומו זרו הלאה ומעכו אותה וראו כי אתם שכורים מחמדת העולם. הקיצו שכורים, כי הנה יום בא ויסיר האדם את אלילי כספו ומאודיו בהנאת העולם ואת אלילי זהבו חמדת הממון. ועלו לארץ ישראל, כי יש לאל ידכם, רק שאתם מוטבעים בטיט חמדת תבל והבליו. והיוצא מכם ונזור אחור דמו בראשו. וראו את אשר זכיתם אתם מה שלא זכו אחרים מכמה דורות, והאריך הרבה בענין הזה.

ועתה בנים שמעו לי הטו אזוניכם תנו לבבכם, מי פתי ישמע כדברים האלה ולא יקח ערמה, וחסר לב ולא יקנה. מי עוזר ועינים לא יראה זכות בזה, ולא יתן אל לבו לשוב אל ה' בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאדו. ומעיד אני שמים וארץ כי כל זה שדברתי פה ובקונטרס אינו חלק אחד ממאה ואחד, ואפילו בקונטרס ההוא [תראו] בין תיבה לתיבה סגולתא כזה לפעמים, והוא הוכחה כי שם היה דבר נעלם ולא הרשתי עצמי לכתוב אותו. אחי ועמי, שמעו ותחי נפשכם, כי החברים השלמים אשר ראו כל זה, רוח חדשה נתן בקרבם. וגם ביום השבת חזר הדבור אל החסיד והפלה לשבח את אשר עשינו בשני הלילות האלה, ואמר פעם ופעמיים ושלש, פקוד לחברים דיסתמרון מחובביהו, מאחר שנכנסו לפרוודור ישתדלו לכנס לטרקלין, כי אשר יצא החוצה דמו בראשו ואנחנו נקיים.

ואז עמד החסיד קודם אכילת הבוקר וקבצם כולם ביחד, ודבר הוא אליהם והתרה בהם כאשר צוה. ואחר כך אמר אני עבדכם, ויענו כולם ויאמרו נעשה ונשמע, ותקנו תקנות רבות. ואחד מהם, שיהיה יום רביעי כולו לזכר החרבן, ושלא נאכל בשר ולא נשתה יין לילו ויומו כל כ"ד שעות אם לא יהיה בסעודות מצוה או אכסניא או הולך בדרך וכאלה רבות. ואתם אחי הקיצו חזקו ואמצו עלצו בעבודת יוצרינו, וראו כי כפי המובן מדברי המגיד ליל ראשון של שבועות גם אתם או כלכם או מקצתכם כמו כן נועדתם לעבוד את ה' וכן נזכרתם, ובלילה השני לא נזכרתם, לכן עמדו על נפשכם ושימו כל הדברים האלה על לבבכם. ומי יתן והיה כפי המדבר אליכם אז תראו ותתמחו ופקחו עיניכם ממה שהובטח בקונטרס הזה במראה אחרונה, כי נדר החסיד ואני לשבת בארץ והחברים ויבא מלאכים כו'.

לכן כל אחד יתן אל לבו, ועיניכם אל תחוס על כליכם, ולא יעצם עיניכם חמדת העולם ומיעוט ההבטחה, פן תתנחמו ואין לאל ידיכם, כי כבר אמר עת הזמיר הגיע ולא כל העתים שוות, פקחו עיניכם, ואין לי פנאי להאריך בזה יותר, ולבי בוער בקרבי. ראו כמה סבות סבב האל עלי מה שאין לשכל האנושי מבואר כן, ואני בער ולא אדע, והיתה הכוונה מאתו יתברך להראות אלי הענין הגדול הזה.

ואתם גם אתם התאוששו והתקוששו והשיבו על לב, והחלש יאמר גבור אני, ואיש את רעהו יעזורו, ואני את נפשי הצלתי. חזקו אל תרפו ידיכם, ודעו כי גם קבלו החברים הנה כי בערב ט' באב לא יאכלו שום תבשיל ואפילו של עדשים, וזה כל היום. ובסעודה המפסקת פת חרבה וקיתון של מים וכאלה רבות עמהם. לכן חושו על כבוד יוצרכם ותנו אליו כבוד והזהרו פן תתנחמו חלילה, ואל שדי אתחנן יתן בלבבכם לחוס על עצמכם, ויזכני להתאחד עמכם אל אדמת הקודש לעבדו שכם אחד אמן. כה דברי לשוני אחיכם שלמה הלוי אלקוויץ. עד כאן לשון הכתב:

אשרי עין ראתה כל אלה. על כן כל אחד יקדש ויטהר עצמו בתוספת קדושה וטהרה. ושוב שיזהרו שלא ידברו באותה הלילה בשום לשון חול, רק הכל בלשון הקודש.

הלב של השנה הוא חג שבועות ולכן צריכים להיות ערים ועוסקים בתורה

דרש הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (תרע"ב) מה שנאמר (שה"ש ה ב) "אני ישנה ולבי ער", ישנה בגימטריא שס"ה, כנגד שס"ה ימות החמה שהאדם ישן בהם, אך 'וליבי ער' הוא כנגד חג השבועות, שהוא לב השנה.

ביאור ההפטר

ויהי בשלושים שנה

הקשר לפרשה ולשבועות

בהפטר מסופר על המרכבה שראה יחזקאל וכן את כבוד ה' וקולו יתברך, וזה מעין הפרשה ומעניינא דיומא שראו את כבוד ה' בהר סיני ושמעו את קולו יתברך בחג השבועות שבו נגלה ה' בהר סיני לעיני בני ישראל.

התוכן:

הנביא יחזקאל מתאר את המרכבה שראה בהיותו בתוך הגולה.

כמו כן ראה שבאה רוח סערה מצפון, וזה מסמל את מלך בבל שבא להלחם על ירושלים.

גם ראה את חשכת הצרות שיהיו לעם ישראל, כתוצאה מן הגלות והחורבן,

אך לבסוף ראה אור חזק ומזהיר, וזה סמל לגאולה שתבוא בימות המשיח.

בתיאור המרכבה הוא אומר שראה ארבע חיות שיש להן דמות גוף אדם. לכל חיה היו ארבעה פרצופים לכל צד, ובכל צד היו ארבעה פרצופין והן: אדם, אריה, שור ונשר, ואם כך היו סך הכל ששים וארבע פנים, ומאתים חמשים ושש כנפים, כי לכל אחת מהפנים היו ארבע כנפים.

רגלי החיות היו ישרות ולא נכפפים כי אין להם לא שכיבה ולא ישיבה, וכשהחיות הולכות, אינן צריכות להסתובב כי יש להן פנים לכל צד, ויכולות ללכת לצד הפנים שירצו.

בכנפים היו מכסות את פניהם וגופם, מראה החיות היה כגחלי אש ומראה לפידים, היו רצים במהירות ושבים למקומם מיד כמראה הברק. גם ראה שליד כל חיה היה אופן אחד, מראה האופנים היה כעץ אבן יקרה הנקראת תרשיש. האופנים היו הולכים לכל צד מבלי להסתובב כאלו ישנו אופן אחד תקוע ברוחבו של השני.

לחיות היה גב והיו גבוהים מאד, וכשראה אותם יחזקאל נפלה עליו יראה ואימה, וכשהחיות הולכות גם האופנים הולכים, וכשהחיות מתנשאות גם האופנים התנשאו, כי רצון החיות היה תקוע באופנים, ורצון ה' תוך החיות.

מעל לראשי החיות היה פרוש מראה מפחיד, כמראה הקרח שמפחיד בזהרו ולבנוניתו. הנביא שמע את קול הרעשת כנפיהם כקול מים רבים, וכקול ה' ברדתו על הר סיני, אך כאשר יוצא קול ה' לדבר אל הנביאים, הרי כנפיהם שקטות ולא משמיעות קול.

מעל לרקיע אשר על ראשם, ראה הנביא מראה זך הדומה לאבן ספיר וזה היה דמות הכסא, ומעל דמות הכסא ראה דמות אדם למעלה שממותניו ולמעלה היה כעין החשמל, וממותניו ולמטה היה כעין מראה אש והארה מרובה, (והכוונה לכבוד ה' שעוזב את מקדשו).

וכשראה דמות ה' נפל על פניו ואז שמע את קול ה'.

והנביא אומר שכל נחשוב שכאשר עזב ה' את מקדשו, הרי נחסר ח"ו מכבודו יתברך, אין הדבר כן אלא ה' הוא ברוך ומהולל תמיד, אבל אנו חסרים, שכבוד ה' עזב את בית מקדשו.

יחזקאל פרק א' - פרק ג' פסוק י"ב.

א. וַיְהִי | בַּשְּׁלֹשִׁים שָׁנָה בשנת השלושים ליובל שגלו בו [א] בַּרְבִּיעִי בחודש הרביעי

שהוא חודש תמוז [שבו החלה הפורענות בשנת החורבן] (רד"ק) בַּחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ [ה' תמוז] וַאֲנִי

אז אני הייתי בְּתוֹךְ אַנְשֵׁי הַגִּזְלָה (ת"י) דהיינו בחוץ לארץ עַל-נְהַר-כְּבָר נהר ששמו

"כבר" (רש"י) נִפְתָּחוּ הַשָּׁמַיִם מעצמם בלי שיכינו אותי וַאֲרָאָה מְרָאוֹת אֱלֹהִים

מראות השכינה (מ"ד): בַּחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ האמור הוא תמוז הִיא היתה בזמן (מ"ד) הַשָּׁנָה

הַחֲמִישִׁית לְגָלוּת הַמֶּלֶךְ יוֹיָכִן [ג]: הִנֵּה הִנֵּה דָבָר-יְהוָה

עיונים והארות

מכאן אנו למדים, ששלושים שנה שמנה לתחילת היובל מנה, כי היובל האחרון התחיל בתחילת שמונה עשרה ליאשיהו היא השנה

א. עיין בתרגום יונתן שפירש בענין אחר והרד"ק הקשה על דבריו ע"ש.

ב. היא השנה החמישית לגלות המלך יויכין -

אֶל-יְחִזְקָאל בֶּן-בוּזִי הַכֹּהֵן לָנָחַם אֶת הַגּוֹלִים, שִׁידְעוּ שֶׁהַשְׂכִּינָה עִמָּהֶם גַּם בַּהֲיֻתָּם
 בְּאַרְצֵן פְּשָׁדִים (מלבי"ם), וְהִמְרָאוֹת רָאָה כְּשֶׁעָמַד עַל-נְהַר-כְּבָר בְּמָקוֹם טְהוֹר עַל הַמִּים
 וַתְּהִי עָלָיו שָׁם יְרֵ-יְהוָה כַּח הַנְּבֹאָה מֵאֵת ה' (ע"פ מ"ד): דַּ וְאַרְא דַּאִיתִי (ת"י)
 וַהֲנֵה רוּחַ סְעָרָה וְחִזְקָה בָּאָה מִן-הַצָּפוֹן וְזֶה רְמֹז מַלְאָךְ בָּבֶל [שְׁחִיָּה בַצִּפּוֹן א"י]
 שִׁיבָא עַל יְרוּשָׁלַם עֲנֵן גָּדוֹל רְמֹז לַחֲשֹׁכֶת הַצְרוֹת וְאַשׁ מִתְּלַקְחָת אֲשֶׁר בּוֹעֶרֶת [בַּהֲתַלְבּוֹת
 (מ"צ)] וְזֶה רְמֹז שְׂבִיהֶמ"ק יַעֲלֶה בָּאֵשׁ (מ"ד), אֲמַנֵּם גַּם רָאָה וְנִנְהָ לוֹ סָבִיב שְׂרָאָה אֹרֶךְ זֹרֵחַ סָבִיב
 הָעֵנָן וְזֶה רְמֹז שְׁעֵתִידִין יִשְׂרָאֵל לְהִגָּאֵל מִשָּׁם (רש"י) וּמִתּוֹכָהּ כְּעֵין כְּגוֹן הַחֲשִׁמַּל שֶׁהוּא הוֹךְ
 אֲשֶׁר בָּאֵשׁ (מ"ד) מִתּוֹךְ הָאֵשׁ: הַמִּתּוֹכָהּ מִתּוֹךְ הַנוֹגָה רָאָה דְּמֹת אַרְבַּע
 חַיּוֹת וְזֶה תּוֹרָה מִרְאִיתָן דְּמֹת גּוֹף אֲדָם לְהִנָּה לֹאֲרַבַּע הַחַיּוֹת הֵיחָד לָהֶם גּוֹף
 דְּמֹת אָדָם (מ"ד) [נִיצֵב הַקּוֹמָה עַל ב' רַגְלִים וּב' יָדַיִם לְמֹז וְכֵן מִלֵּאִים חֲכָמָה וְתַבּוּנָה כְּאָדָם וְרַק בַּפְּנִים נִמְצָא פָּנִי
 חַיָּה לֹא בִבְנִין הַגּוֹף (מלבי"ם)]: וְאַרְבַּעַה פָּנִים לְאַחַת לֹכַל חַיָּה אַרְבַּעַה פְּרָצוּפִים מְכַל צַד,
 וְהֵם: אָדָם, אֲרִיָּה, שׁוֹר, נֶשֶׁר, וְאִיֶּכ לֹכַל חַיָּה הֵיחָד שֶׁשָּׁה עֶשֶׂר פְּרָצוּפִים, וְלֹכַל הַחַיּוֹת סֶךְ הַכֹּל שְׁשִׁים וְאַרְבַּע פְּרָצוּפִין
 וְאַרְבַּע כְּנָפִים לְאַחַת לָהֶם [ג] וְלֹכַל פְּרָצוּף הָיוּ אַרְבַּע כְּנָפִים, נִמְצָא סֶךְ הַכֹּל מֵאֵתִים

עיונים והארות

שנתן סימן למנין היובל שנאמר (יחזקאל מ, א):
 "בעשרים וחמש שנה לגלותנו בראש השנה
 בעשור לחודש" - אין פירושו שיהיה ראש השנה
 בעשור לחודש, אלא בשנת היובל, שאז ביום
 הכיפורים תוקעים בשופר והעבדים יוצאים
 לחרות.

ג. וארבעה פנים לאחת וארבע כנפים לאחת
 להם - כתוב אחד אומר (ישעיה ו, ב): "שש
 כנפים שש כנפים לאחד". וכתוב אחד אומר:

שמצא חלקיהו את הספר (מלכים"ב, כב, פסוק ג
 ופסוק ח), ואומר רש"י: וכן שנינו (למדנו) בסדר
 עולם, שהיא היתה תחילת היובל, יאשיהו מלך
 שלוששים ואחת שנה, צא מהם שבע עשרה
 שעברו כבר, נשארו ארבע עשרה שנה, יהויקים
 מלך אחת עשרה שנה - הרי עשרים וחמש
 ויכוניה בנו מלך רק שלושה חודשים וגלה, ואותה
 שנה שניבא יחזקאל היתה חמישית לגלותו, הרי
 שנת שלוששים ביובל, וכן מצינו בסוף נבואתו,

וחמישים ושש כנפים (ת"י): **וְרַגְלֵיהֶם רָגַל יִשְׂרָה** שווה מבלי פרקים לכפית השוקיים כי אין להם לא שכיבה ולא ישיבה (רש"י) **וְכַף תַּחְתִּית רַגְלֵיהֶם כְּכַף כְּדָמוֹת כַּף רָגַל עֶגְלָה** (מ"ד) **וְנִצְעֵימָם** הרגלים היו מזהירים וכאילו משליכים ניצוצות אש **כְּעֵין נְחֹשֶׁת קָלָל** מזוקק (רש"י): **וַיְדִי אָדָם** וידיהם כידי אדם, עשה להם **מִתַּחַת בְּנִפְיָהֶם** (ת"י) **עַל אַרְבַּעַת רַבְעֵיהֶם** וכן היה בכל ארבע צדדיהם **וּפְנֵיהֶם** הפנים **וְכַנְפֵיהֶם** והכנפיים שהיו להם היו שווים **לְאַרְבַּעַתָּם** לכל ארבעת החיות זה כזה (מ"ד): **ט כַּנְפֵיהֶם** היו **חֲבֵרָת** מחוברות ונוגעות **אִשָּׁה אֶל-אֲחֻתָּהּ בְּנִפְיָהֶם** דהיינו כנפיהם היו פרושות ונוגעות זה בזה ובכך היו מכסות פניהם (כי הכנפיים פרושות למעלה מן הפנים) לכסות בהם הפנים **לֹא-יִסְבּוּ בְּלִכְתָּן** אם רוצות

עיונים והארות

לו שתי רגלים ושתי ידיים ולא כחיה שיש לה ארבע רגלים ואין לה ידיים, והידיים היו תחת כנפיהם למעלה, ובעת שהכנפים שוכבות על הגוף - הידיים מכוסות (ע"י באורך במלבי"ם).

וידיו אדם - "וידיו" כתובה בוי"ו וקרי בוי"ד, והכתוב רוצה לומר, וידו אדם, כאילו אמר, וידיו ידי אדם, כמו (שיר השירים א, טו): "עיניך יונים", פרושו: עיניך כעיני יונים (רד"ק).

על ארבעת רבעיהם - כמו שהכנפים המעופפות היו קבועות בארבעת צדדי החיה אצל כל פנים שבצד ההוא לעוף בהן לכל צד, כך היו הידיים קבועות בכל ארבעת הצדדים.

ופניהם וכנפיהם לארבעתם - שהכנפים היו עם פניהם, שלכל פנים היו כנפים בפני עצמם, לבל נטעה שמה שאמר (פסוק ו): "וארבע כנפים לאחת להם", היינו לכל חיה, לכן מפרש, שכן היה לכל פנים (ע"י באורך בפירוש המלבי"ם).

"וארבעה פנים לאחת וארבע כנפים לאחת להם?" לא קשה, כאן בזמן שבית המקדש קיים. כאן בזמן שאין בית המקדש קיים כביכול נתמעטו כנפי החיות. איזה מהן התמעטו? - אמר רב חננאל אמר רב אותן שאומרות שירה בהן (חגיגה יג:).

הסבר הדברים הוא, שהנה בפסוק: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", יש בו שש תיבות, והיה כתוב על הכנפיים כסדר מלמעלה למטה על כל כנף תיבה אחת, נמצא שעל הכנפים האמצעיים היה כתוב "כבוד מלכותו", לכן אנו אומרים בתפילה: "גלה כבוד מלכותך עלינו מהרה", שהוא שני כנפים האמצעיים שנתמעטו, ותשלח לנו את אליהו הנביא (קול אליהו).

ד. וידיו אדם מתחת כנפיהם - באשר אמר שרגליהם הם כרגלי החיות שהכף עגולה לא כרגלי אדם, לכן אמר, שידיהם אינם כחיות רק כידי אדם, וגם שנדמו לאדם שיש

ללכת אין צריכות להסב פנים מצד אל צד כי יש להם פנים לכל צד **אִישׁ אֶל-עֵבֶר צַד פָּנָיו יִלְכוּ** כי ילכו לצד הפנים של אותו רוח שהם רוצים (רש"י): **וַיִּדְמֹות פְּנֵיהֶם** מראה פני החיות היה כדמות **פָּנֵי אָדָם וּפָנֵי אֲרִיָּה אֶל-הַיָּמִין** מצד ימין של פני אדם **לְאַרְבַּעַתָּם** לארבעת פני האדם **וּפָנֵי-שׁוֹר מִהַשְּׂמֹאל לְאַרְבַּעַתָּן** מצד שמאל של פני האדם בכל הארבע חיות **וּפָנֵי-נֶשֶׁר לְאַרְבַּעַתָּן** ומאחורי פני אדם שבכל הארבע חיות היה פני נשר (מ"ד): **וְאִפְּנֵיהֶם** של החיות היו כנז' אמנם **וְכַנְפֵיהֶם** היו **פְּרָדוֹת** פרושות **מִלְמַעְלָה** מעל פניהם **לְאִישׁ** לכל פנים היה **שְׁתֵּים** שתי כנפיים **חֲבָרוֹת** נוגעות **אִישׁ** אל אחיו לכסות בהם הפנים **וּשְׁתֵּים** ושתי כנפיים היו **מִכְסּוֹת אֵת גְּוִיתֵיהֶנָּה** את גופותיהן (רש"י): **יָבִי אִישׁ** כל חיה מהחיות **אֶל מוֹל עֵבֶר פָּנָיו יִלְכוּ** כי היה להם פנים בכל רוח וצד **אֶל** המקום **אֲשֶׁר יִהְיֶה-שָׁמָּה** הרצון של **הָרוֹחַ לָלֶכֶת יִלְכוּ** הלכו **וְלֹא יִסְבּוּ** מצד אל צד **בְּלִכְתָּן** (מ"ד): **וַיִּדְמֹות הַחַיּוֹת** צורת גוון החיות **מִרְאֵיהֶם כְּנֶחֱלִי-אֵשׁ בְּעֵרֹת דּוֹלְקוֹת** כְּמִרְאֵה הַלְפָּדִים והמראה הזה **הָיָא מִתְּהַלֶּכֶת בֵּין כָּל הַחַיּוֹת** שלכולן היה המראה ההוא **וְנִגְהַ** והארה יתירה ומרובה היה **לְאִישׁ וּמִן מִרְאֵה הָאֵשׁ** היה **יוֹצֵא כַּרְק** (מ"ד): **יָד וְהַחַיּוֹת** לא עמדו במקום אחד אלא היו **רָצוּא וְשׁוֹב** רצים ממקום למקום וחוזרים במהרה **כְּמִרְאֵה הַבְּזָק** [ה] הברק שמתגלה ומיד נעלם (מ"ד): **טו וְאֶתְרָא** הסתכלתי אל **הַחַיּוֹת** וראיתי **וְהִנֵּה**

עיונים והארות

הנה אמרו רבותינו בתלמוד: תנא: מיכאל באחת, גבריאל בשנים, אליהו בארבע, ומלאך המות בשמונה (ברכות ד:).

ה. והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק - אמר רבי אייבו: "רצות" לא כתוב כאן אלא "רצוא", רצין לעשות שליחות (בראשית רבה נ, א)

דמות (ט"ד) אופן [גלגל (ט"ז)] אחר בארץ ברצפת הרקיע (רש"י) אצל החיות
 לארבעת פניו ליד כל חיה היה אופן אחד ולא ליד כל פנים אופן (ט"ד): טז מראה
 האופנים ומעשיהם ופעולתם פועין תרשיש כמו אבן בעל גוון יפה כעין התכלת
 (רד"ק) והוא זך ובהיר עד שיראה בו מעבר לעבר ודמות אחר לארבעת האופנים
 ומראיהם תואר פניהם ומעשיהם ופעולתם היה באשר יהיה האופן
 בתוך האופן שהיו הולכים לכל צד שירצו בלי להסתובב כדרך שתוקעים גלגל לתוך רוחבו של חבירו
 שאז יוכל לילך לכל צד בלי להסתובב (ט"ד): יז ומכיון שהיו מתגלגלים לכל צד לכן על-ארבעת
 רבעיהן צדדיהם בלכתם ילכו בלי להסתובב לא יסבו לא חוזרים להסתובב
 בלכתן (ט"ד): יח וגביהן והחיות היה להם גב (רש"י) וגבה להם שווים בגובהם ויראה
 להם היה יראה ופחד ואיום לרואה אותם וגבות עיניהם מלאת עינים סביב

עיונים והארות

לרסן את עצמו לעצור ברוחו בארבע פריחות, יעשה כמה הפסקות, יירגע בינתיים, ולא יזדרז למלא אחר עצת היצר "בפריחה אחת", כאשר תקפו הבולמוס של המדה הרעה.

אולם למצוה ולדבר טוב להגשת עזרה לזולת "ירון בפריחה אחת", במהירות ובזריזות, אך צריך לזהר שלא להפוך את הסדר. זריזות ומעבר מיידי ממחשבה לעשייה, ראויים ורצויים רק בדבר טוב, ואילו בדבר עבירה יעצור את עצמו ויעמוד על נפשו "עד כמה פריחות" עם הפסק בין זה לזה, אולי אחרי שתחול דחיה בכעס או בתאוה יתחרט מהחטא לגמרי ושב ורפא לו (קול צופין ח"ב).

וכתב המהרש"א (ברכות שם): "עיניו שמיכאל מים מימין ממונה על הרחמים, וגבריאל אש משמאל ממונה על הדין. ולפי שרחמי שמים מרובים, ניתן כח למיכאל לעשות שליחותו בפריחה אחת, ולגבריאל לא ניתן כח למחר שליחותו עד שתי פריחות שירגיע בינתיים, אולי ישוב ונחם ה'. ומלאך המות הממונה על מיתת האדם, לא ניתן לו כח לקיום שליחותו עד שמונה פריחות, דהיינו שירגיע ביניהם שבע פעמים, אולי ישוב האדם בינתיים, והוא טעם שבע מעמדות שעושים למת ונגד שבעה הבלים", (עד כאן לשון המהרש"א).

למדנו מכאן שבשעה שהאדם נתקף בבולמוס של תאוה, של נקמה, של כעס, יתאמץ

לראות לכל רוח (רש"י) והגוונים שלהם היו מתחלפים **לְאַרְבַּעַתָּן** (מ"ד): **יֵט וּבְלָכַתְּ הַחַיּוֹת**
 וכשהחיות הולכות **יֵלְכוּ** גם **הָאוֹפָנִים** הגלגלים **אֲצֻלָּם וּבְהִנָּשָׂא הַחַיּוֹת** וכאשר
 החיות מתנשאות עצמן **יַמְעַל הָאָרֶץ** לעלות למעלה **יִנָּשְׂאוּ** גם **הָאוֹפָנִים** לעלות למעלה
 (מ"ד): **כַּעַל** אל המקום **אֲשֶׁר יִהְיֶה-שָׁם הָרוּחַ** הרצון של הקב"ה הרוכב בחיות (רש"י)
לְלָכַתְּ יֵלְכוּ החיות כי **שָׁמָּה** רצון הָרוּחַ של הי"ת בתוכם **לְלָכַתְּ וְהָאוֹפָנִים**
 כאשר **יִנָּשְׂאוּ** החיות למעלה **לְעִמָּתָם** גם האופנים ינשאו **כִּי רוּחַ רָצוֹן** של הַחַיָּה
 נמצאת **בָּאוֹפָנִים** (מ"ד) [ו]: **כֹּא בְלָכַתָּם** בעת ילכו החיות **יֵלְכוּ** גם האופנים (רש"י)
וּבְעִמָּתָם יַעֲמֻדוּ וּבְהִנָּשָׂא ובעת שיתרוממו החיות **יַמְעַל הָאָרֶץ יִנָּשְׂאוּ**
 יתרוממו **הָאוֹפָנִים לְעִמָּתָם כִּי רוּחַ רָצוֹן** של הַחַיָּה נמצאת **בָּאוֹפָנִים**
 ורוחו של הקב"ה תוך החיה (רש"י לעיל): **כַּב וּדְמוּת** השטוח ופרוש **עַל-רֹאשֵׁי הַחַיָּה**
רָקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרֶחַ הַנוֹרָא המטיל אימה על רואיו בגלל זכותו ולבנינותו היה **נָטוּי**
 פרוש ושטוח **עַל-רֹאשֵׁיהֶם מְלַמַּעֲלָה** (מ"ד): **כַּב וְתַחַת הָרָקִיעַ** הפרישה הנ"ל
בְּנִפְיָהֶם של החיות **יִשְׁרוּת** מכוונות (רש"י) **אִשָּׁה אֶל-אַחֻתָּהּ לְאִישׁ** לכל
 פנים ופנים **שְׁתֵּים מִכִּסּוֹת לְהִנָּה** כיסו אותו שתי כנפיים **וּלְאִישׁ שְׁתֵּים**
מִכִּסּוֹת לְהִנָּה להם **אֶת גְּוִיתֵיהֶם** את גופתן (מ"ד): **כַּד וְאֶשְׁמַע אֶת-קוֹל**

עיונים והארות

טוב וישר. ואין לנו להחליט מעצמנו שדבר מסויים יותר צריך לשמור, ועל חשבון דבר זה לדחות דבר אחר שאין בו כל כך חשיבות גדולה, כיון שהאדם צריך לדעת שבכל אופן מצווה הוא לעשות רצון ה', ואם כן למה לו לעבור על איזה מצווה מסויימת (דרש משה).

ו. כי רוח החיה באופנים - יש להסביר שלכן גם האופנים יש להם רוח החיה, להראות היפוך שיטת הרשעים, שלפעמים עושים רע כשלדעתם המטרה היא טובה. לכן גילה הנביא שדרך תורתנו היא שאף האופנים שהוא הדרך להגיע למטרה, צריך להיות בהם רוח החיה לומר שהוא

הרעשת **כְּנִפֵּיהֶם כְּקוֹל מַיִם רַבִּים** השוטפים ו**כְּקוֹל-שִׁדִּי** כקולו יתברך שהיה
 בהר סיני שהיה הולך וחזק, וקול זה שמעתי **בְּלִבְתָּם** וקול זה הוא גם **כְּקוֹל הַמְּלָאָה** שאון וצעקה
כְּקוֹל מַחְנֶה מהמון עם (מ"ד), אמנם **בְּעַמּוּדָם תִּרְפִּינָה כְּנִפֵּיהֶן** לא השמיעו קול
 ורעש בכנפיהם (רש"י ע"ש): **כֹּה וַיְהִי-קוֹל** כאשר היה יוצא קול **מֵעַל לָרְקִיעַ אֲשֶׁר**
עַל-רֹאשָׁם לדבר אל הנביאים שקטו החיות וז"ש **בְּעַמּוּדָם** או **תִּרְפִּינָה** שקטו ולא
 הרעישו **בְּכְנִפֵּיהֶן** מאימת הדיבור (ת"י, רש"י): **כֹּה וּמִמֶּעַל לָרְקִיעַ אֲשֶׁר**
עַל-רֹאשָׁם ראיתי דבר מזהיר **כְּמֵרָאָה אֲבֵן** יקרה הנקראת **סַפִּיר** והוא כדָמוֹת
כֶּסֶף וְעַל דָּמוֹת הַכֶּסֶף ראיתי **דָּמוֹת כְּמֵרָאָה אֲבֵן** והוא רמז להאל יתברך
 (מ"ד) **עָלָיו מְלַמְּעָה: כֹּה וַאֲרָא** | כאשר הסתכלתי לראות מראה האדם היושב על הכסא
 ראיתי **כְּעֵין חֲשֹׁמֶל** והוא זך ונקי **כְּמֵרָאָה-אֵשׁ** מן מראה האש שעין האדם לא
 תשובנו **בֵּית כְּעֵין בֵּית בְּמֵרָאָה אֵשׁ** לזה **סָבִיב** כן הוא **כְּמֵרָאָה מְתִנֵּיו וּלְמַעְלָה**
 היה מראה כעין חשמל **וּכְמֵרָאָה מְתִנֵּיו וּלְמַטָּה רְאִיתִי כְּמֵרָאָה-אֵשׁ**
וְנִגְהִי הארה וזריחה היה **לֹא סָבִיב** (מ"ד): **כֹּה כְּמֵרָאָה** הארה היתה כמראה **הַקֶּשֶׁת**
אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעֵזֶן בְּיוֹם הַנֶּשֶׁם בֵּן מֵרָאָה הַנִּגְהִי הזוהר **סָבִיב הוּא**
מֵרָאָה דָּמוֹת כְּבוֹד-יְהוָה נוסע מבית המקדש כדמות מלך לישב על המרכבה ונוסע
וַאֲרָאָה את כל זה ואז **וַאֲפֹל עַל-פָּנָי** להשתחוות מול ה' (מ"ד) [ז] **וַאֲשַׁמַּע קוֹל**
מִדְּבָר:

עיונים והארות

ז. ורד"ק פירש שהשתומם לבו על המראה ולכן נפל על פניו.

פרק ג: יב לאחר שגמר דבריו צוה אל הרוח לשאתו אל המקום אשר בני הגולה שם (רש"י) **וְהִשָּׁאֲנִי**
רוּחַ ואז הרוח נשא אותי ממקום עומד **וְאֶשְׁמַע אַחֲרַי** ממקום הנבואה שהייתי שם **קוֹל**
בְּרַעַשׁ גָּדוֹל שהיה אומר **בְּרוּךְ כְּבוֹד-יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ** כמו שהיה בהיותו במקומו
 בבית קודש הקודשים דאע"פ שסר ממקומו תמיד הוא ברוך (ט"ד):

מאמרי הזוה"ק

פרשת נשא

מבאר והולך בחזק ועוצם ברכת הכהנים והשפע הנשפע בעת הזאת ובסדר הנהגת
הכהנים בעת הברכה

תכלית הכהנים ליקרא חסידים ובכך הם ממשיכים חסדים למלכות וברכות לעם ישראל

נשא דף קמדה:

דִּבֶּר אֶל אֶהֱרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תִבָּרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.
אָמֹר לָהֶם: אָמַר רַבִּי יִצְחָק בא לפרש הטעם מדוע כהן שלא נשא אשה
אסור בעבודת ביהמ"ק, מִשּׁוּם דְּלִית שְׂכִינָתָא שְׂרִיא, בְּמֵאן דְּלֹא אֲנָסִיב
לפי שאין השכינה שורה במי שלא נשא אשה, וְכִהְיִי בַּעֲיִין יְתִיר מִכָּל שְׂאָר
עָמָא, לֹא־שְׂרִיא בָּהּ: שְׂכִינָתָא והכהנים צריכים יותר מכל שאר העם שתשרה
בהם השכינה. כי סתם ישראל, עבודתו ומצותיו עושות תקון הגם שלא נשא אשה, אבל כהן אסור
בעבודת המקדש אם לא נשא אשה, מפני שתכלית עבודתו היא לייחד קב"ה ושכינתיה, ואם לא
נשא אשה שאז אין השכינה שורה עמו, איך שייך לייחדה עם ז"א. וְכִיּוֹן דְּשֶׁרֶת בָּהּ
שְׂכִינָתָא, שְׂרִיא בָּהּ חֶסֶד, וְאַקְרוּן חֲסִידִים וכיון שהשכינה שורה בהם על
ידי שנשאו אשה, שורה בהם החסד שהוא עיקר מדתם שעל ידי החסד יוכלו לייחד למעלה,
ונקראים חסידים. וְכִּבְעִיין לְבָרְכָא עָמָא לכן הם צריכים לברך את העם, תָּדָא הוּא
דְּכֹתִיב זהו שכתוב, (תהלים קמה, י) וְחֲסִידֶיךָ יִבְרַכּוּכָה והיינו יברכו כ"ה שהם

ממשיכים ברכות למלכות הנקראת כ"ה וממנה נמשכות הברכות לישראל. **וּבְתִיב** וכתוב, (דברים לג, ח) **תִּמְיֹךְ וְאוֹרֶיךָ לְאִישׁ חֲסִידְךָ** הרי שהכהן נקרא ג"כ חסיד. **וּמִשּׁוֹם** **יְבָרְכֶנָּה אֶתְּרֵי חֲסִיד, בְּעֵי לְבָרְכָא** ולפי שהכהן נקרא חסיד, לכן הוא צריך לברך את העם. **וּבְגִין בְּךָ בְּתִיב** ולכן כתוב, **דְּבֵר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בְּנָיו לֵאמֹר** **כֹּה תְבָרְכוּ. מֵאֵי טַעְמָא** מהו הטעם שהכהנים יכולים להמשיך ברכות למלכות. **מִשּׁוֹם דְּאֶקְרוּן חֲסִידִים, וּבְתִיב וְחֲסִידְךָ יְבָרְכוּכָה** לפי שהם נקראים חסידים, וכתוב יברוככ"ה דהיינו יברכו כ"ה, ולכן הם המושכים את השפע מחסד אל המלכות [א].

כֹּה תְבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם ומפרש **כֹּה תְבָרְכוּ** היינו, **בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. כֹּה תְבָרְכוּ** היינו, **בִּירְאָה. כֹּה תְבָרְכוּ** היינו, **בַּעֲנוּה** כי המלכות הנקראת כה נקראת לשון הקדש, ויש בה יראה וענוה.

הכהנים צריכים להמשיך ולברך את ישראל מן המלכות הנקראת כה וזה שאמר "כה תברכו"

אָמַר רַבִּי אֲבָא מה שכתוב, **כֹּה תְבָרְכוּ, תֵּאנָא, הָאֵי צֶדֶק אֶתְקַרִּי** **כ"ה** למדנו, כי זה הצדק שהיא המלכות נקראת כ"ה, (כנגד כ"ה אותיות שבפסוק ישא

עיונים והארות

לכהנים, שהם מצד החסד, שיברכו לישראל וימשיכו הברכה מא"ס עד אין תכלית, כלומר אל המלכות, שהיא מידה עשירית הנקראת כ"ה תברכו וכאשר הכהנים פורשים ידיהם, שכינה שורה עליהם ומתמלאים משפע, וכולם מתברכים מהמקור ואז הוא שעת רצון מסטרא דא"א.

[א] וז"ל הר"ר שבתאי בסידורו: צריך לזהר מאד בברכת כהנים. ודע כי הברכה שורה בנשיאת כפים שיש בהם עשר אצבעות הרומז לעשר הספירות, וכל הברכות שבאו לעולם צריכות לבא קודם אל המידה האחרונה הנקראת כ"ה ומשם יורדת הברכה לעולמות. ורצה הקב"ה לזכות לעמו ישראל וציוה

ה', וכנגד שם כ"ב והג' פסוקים דברכת כהנים, כמבואר בשעה"כ בדרוש ה' דברכת כהנים דף מא ע"א), **דְּכַל דִּינִין מִתְעַרְיִן מִכ"ה** (נ"א מִנִּיה) שכל הדינים והעונשים על הרשעים מתעוררים ממנה, **וְהִינֵנוּ דְאָמַר** וזה שאמר **רַבִּי אֶלְעָזָר** לפרש את הנאמר בפסוק (במדבר יא, לג) ויך ה' בעם מכה רבה מאוד. ושואל, **מִחוּ מִכָּה** (ס"א דְּכָה) **רַבָּה** למה נקרא מכה רבה, ומשיב **כָּלוּמַר, מִכָּה מִן כָּה** מכ"ה הוא נוטריקון מן כ"ה. כלומר, שהמכה באה ממדת כ"ה שהיא המלכות. **וְכִתִּיב** (שמות ז, טז) **וְהִנֵּה לֹא שָׁמַעְתָּ עַד כ"ה, כָּמָה דְאֲנִיִּים מִשָּׁה** כמו שהפחיד משה את פרעה, והנה לא שמעת, עד שתקבל עוד מכה אחרת ממדת "כה". **וְכִתִּיב** (שם ז, יז) **כִּזְאת תִּדְרַע כִּי אֲנִי יְהוָה** כלומר על ידי מדת זאת שהיא המלכות, תדע שאני ה'. **וְכִלָּא חַד** וכל שני הכינויים הם אחד שהם במלכות, ומ"מ כל כנוי הוא בבחינה אחרת, **וְכִתִּיב** וכתוב, (שמות ז, כג) **וְלֹא** (דף קמו ע"א) **שֶׁתָּ לָבוּ גַם לְזֹאת, דְּזַמִּינָא לְחִרְבָּא אֲרַעִיהּ** היינו שפרעה לא שת אל לבו שזאת שהיא המלכות, היא מוכנה ומזומנת להחריב את ארצו.

הכהנים ממתקים את המלכות קודם לברכה

וַיִּמְהָא כ"ה מִתְעַרְיִן דִּינִין ומזו ה"כה" שהיא המלכות מתעוררים הדינים, היינו כל זמן שלא נמתקו דיניה. **וּמִדְאִתְחַבֵּר עִמָּה חֶסֶד, אֲתַפְסַמַת** אבל משנתחבר עמה החסד שהוא ז"א, היא מתבשמת ונמתקת מהדינים שבה. **וּבְגִין כֵּךְ, אֲתַמְסַר דָּא לְכַהֵן, דְּאֵתִי מִחֶסֶד, כְּגִין דִּתְתַּבְּרַךְ וְתַתְּפִס כ"ה** ולכך נמסרה ברכת כהנים לכהן שבא מצד החסד, כדי שתתברך ותתמתק זו הכ"ה שהיא המלכות, כלומר שתתברך אחר המיתוק, **הָדָא הוּא דְכִתִּיב** זהו שכתוב **כָּה תִבְרָכוּ,**

בְּלוֹמַר, אֵף עַל גַּב דְּהָאֵי כֹּה אֲשַׁתְּכַחַת בְּדִינִין, תְּבַסְמוּן לָהּ, וְתִבְרְכוּן לָהּ כְּלוֹמַר אֵף עַל פִּי שְׁוֹ הַכ"ה נִמְצָאָה בְּדִינִים, עִם כָּל זֶה תִּמְתִּיקוּ דִּינָהּ וְתִבְרְכוּ אוֹתָהּ, וְכִתִּיב שֶׁכְּתוּב כֹּה תִבְרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, פִּירוּשׁ תִּבְרְכוּ בְּהָאֵי חֶסֶד לִב"ה, וְתִבַּסְמוּן לָהּ לְקַבְּלֶיהָ דִּישְׂרָאֵל תִּבְרְכוּ בְּחֶסֶד הַזֶּה אֵת ה' כֹּה", כְּלוֹמַר שֶׁתִּמְשִׁיכּוּ לָהּ אֶת הַבְּרֻכּוֹת מִז"א הַנִּקְרָא חֶסֶד, כִּי הִכָּל נַעֲשֶׂה ע"י בְּרֵכַת כְּהָנִים, וְעִי"ז תִּמְתִּיקוּ אוֹתָהּ בְּשִׁבִּיל שֶׁתִּשְׁפִּיעַ בְּרֻכּוֹת לְיִשְׂרָאֵל, בְּגִין דְּלֹא יִשְׁתַּכַּחוּן כֹּה דִּינִין כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמְצְאוּ בַּהּ דִּינִים לְיִשְׂרָאֵל ח"ו. הֵדָּא הוּא דְּכִתִּיב זֶהוּ שֶׁכְּתוּב כֹּה תִבְרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁאֵת מִדַּת "כֹּה" תִּבְרְכוּ וְתִמְתִּיקוּ אוֹתָהּ בְּשִׁבִּיל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּדֵי שֶׁתִּשְׁפִּיעַ לָהֶם חֶסֶד וְרַחֲמִים.

מבאר מדוע נאמר אמור בלשון יחיד ולא אמרו בלשון רבים

אָמְרוּ לֹא כִּתִּיב וְהִנֵּה, כְּתוּב בַּפְּסוּק אָמֹר לָהֶם. וְשׁוֹאֵל, דְּלִכְאוּרָה צִרִּיךְ לֹמַר אָמְרוּ בְּלִשׁוֹן רַבִּים וְלֹא כְּתוּב כֹּךְ, אֵלָּא אָמֹר בְּלִשׁוֹן יְחִיד, וּבְלִשׁוֹן הוּוֹה, שְׁמוּרָה עַל הָאֻמִּירָה שְׁאִינָה יוֹצֵאת לְאַחֵרִים, אֵלָּא שְׁמַעְלִימִים הַדְּבָרִים בְּלִבָּם, לְאַפְקָא, מִשְׁרָבוּ הַפְּרִיזִים, דְּלֹא מִפְּרִסְמִין מְלָה וְזֶה בֹּא לְהוֹצִיא כִּי מִשְׁרָבוּ הַפְּרִיזִים אֵין מִפְּרִסְמִים אֵת הַשֵּׁם הַמְּפֹרֶשׁ, דְּהָא לֹא אֶתְפַּקְדוּ לְפִרְסָמָא שְׁמָא כִּי לֹא נִצְטוּוּ הַכְּהָנִים לְפָרְסָם אֵת הַשֵּׁם, מִשְׁמַע דְּכִתִּיב וְזֶה מִשְׁמַע מִמָּה שֶׁכְּתוּב אָמֹר לָהֶם. אָמֹר סָתָם הֵיינו אָמֹר סָתָם אָמֹר אֵת בְּרֵכַת הַכְּהָנִים בְּלִי לְהוֹזִיךְ אֵת הַשֵּׁם הַמְּפֹרֶשׁ.

דָּבָר אַחֵר פירוש אחר על מה שכתוב **אָמַר** להם, ושואל **כִּינֹן דְּכָתִיב כֹּה תִּבְרְכוּ** בלשון ציווי, **אֲמַאי לָא כְּתִיב תִּאמְרוּ** להם ג"כ בלשון ציווי, ומשיב **אַלֵּא תִּנִּי רַבִּי יְהוּדָה, אָמַר לָהֶם. זָכוּ, לָהֶם, לֹא זָכוּ, אָמַר סָתָם** אלא למד רבי יהודה כי מה שכתוב אמור להם בלשון הוה, ולא נצטוו לגלות את שם המפורש בכל פעם, אם זכו מגלים להם את השם המפורש, לא זכו, אמור סתם את ברכת כהנים המפורש בלי להזכיר את השם המפורש.

בשעת ברכת כהנים כל הספירות מתברכות מלמעלה ללמטה וממשיכים השפע לכלל העולמות

שם דף קמו.

תִּאנָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּשַׁעֲתָא דְּכִהְנָא דְּלִתְתָּא קָם וּפְרִים יְדִי' למדנו, אמר רבי יהודה בשעה שהכהן שלמטה קם ופורש את ידיו לברך את ישראל, אז, **כָּל כְּתִרִין קְדִישִׁין דְּלֵעִילָא מְתַעְרִין, וּמְתַתְּקִין לְאַתְּבָרָא** כל הספירות הקדושות שלמעלה, דהיינו של ז"א ונוקביה מתעוררות ונתקנות לקבל את הברכות, **וְנִתְרִין מְעוּמָקָא דְּבִירָא, דְּאַתְמִשָּׁךְ לְהוּ מִתְּהוּא עוּמָקָא דְּנַפֵּק תְּדִיר, וְלֹא פָסִיק בְּרָבָאן** ומאירות מעומק הבאר שהוא היסוד דאימא, שנמשך להם מעומק שהוא היסוד דאבא, שיוצא תמיד ולא נפסקות ממנו הברכות לעולם, כי שורש הברכות נמשכות להם מיסוד דאבא, **דְּנִבְעִין מִבּוּעִין לְכִלְהוּ עֲלִמִין** שהב' יסודות דאו"א נובעים מבועים לכל העולמות **וּמְתַבְּרָן וּמְתַשְׁקִין מְכִלְהוּ** ומתברכים ומושקים מכולם, כי כל העולמות מקבלים שפע הברכות והשקאתם של או"א על ידי

כל הספירות דזו"ן.

ברביו האור בברכת כהנים נעשה הייחוד העליון

וְתֹאנָא, בְּהֵוֹא זְמָנָא ולמדנו, כי בזמן ההוא של נשיאת כפים, **לְחִישׁוֹתָא** וְשִׁתִּיקוֹתָא הָיוּ בְּכָל עֲלָמִין שתיקה ושקט נמצאת בכל העולמות, כי על ידי רבוי האור של ברכת כהנים נעשה יחוד העליון שהוא בשתיקה. **לְמַלְךְ דְּבָעֵי לְאַדְוִוְנָא בְּמִטְרוֹנִיתָא** משל למלך שרוצה להתחבר עם המלכה, **וּבְעֵי לְמַעְאֵל לְהַ בְּלִחִישׁוֹ** ורצה לבא אליה בחשאי, **וְכָל שְׂמַשִּׁין מִתְעַרְיִין בְּהֵוֹא זְמָנָא וּמִתְלַחֲשִׁין, הָא מְלָכָא אֲתִי לְאַדְוִוְנָא בְּמִטְרוֹנִיתָא** אז כל המשמשים מתעוררים בזמן ההוא ומתלחשים ואומרים הרי המלך בא להתחבר עם המלכה. **מֵאַן מִטְרוֹנִיתָא, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל** ומפרש מי היא המלכה שעמה נעשה הייחוד העליון, ואמר זו היא כנסת ישראל שהיא השכינה. ומקשה עוד **מֵאַן כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל סֵתָם** על איזו שכינה נאמר, האם הכונה לרחל או ללאה, שהרי שתיהן נקראות כנסת ישראל, ומתרץ שנאמר על שתיהם.

בשעת הברכה צריכים הכהנים להרים יד ימין על שמאל להגביר החסדים

תֹּאנָא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּהֵן בָּעֵי לְזַקְפָּא יְמִינָא עַל שְׂמָאלָא אמר רבי יצחק, למדנו כי הכהן צריך לזקוף ולהגביה את יד ימינו למעלה מיד שמאלו, **דְּבִתִּיב, (ויקרא ט, כב) וַיִּשָּׂא אֶחָדָן אֶת יָדוֹ אֶל הָעָם וַיְבָרֲכֵם. יָדוֹ בְּתִיב, וְלֹא יָדָיו. מִשּׁוּם דְּשִׁבְחָא דִּימִינָא עַל שְׂמָאלָא** ידו כתוב חסר י', בלשון יחיד, ולא ידיו בלשון רבים, וטעם הדבר לפי שיש שבח ומעלה ליד הימין על יד השמאל

[ב]. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, רְזָא הוּא, מְשֻׁם דְּבַתִּיב, אַמַּר רַבִּי אֶלְעָזָר יֵשׁ סוּד
בְּדַבֵּר מַה שְּׁצָרִיךְ לְזָקוּף אֶת יַד הַיָּמִין עַל יַד הַשְּׂמָאל, לְפִי שְׁכָתוּב (בְּרַאשִׁית ג', טז) וְהוּא
יִמְשׁוּל בְּךָ שֶׁהֻזְכַּר שֶׁהוּא סוּד הַיָּמִין יִמְשׁוּל עַל הַנִּקְבָּה שֶׁהִיא סוּד הַשְּׂמָאל, כְּלוּמַר ז"א שֶׁהוּא
סוּד הַיָּמִין שֶׁנִּבְנָה מִהַחֲסָדִים, הוּא יִמְשׁוּל בְּמַלְכוּת שֶׁהִיא סוּד הַשְּׂמָאל שֶׁנִּבְנִית מִהַגְבוּרוֹת, לָכֵן צָרִיךְ
לְזָקוּף אֶת הַיָּמִין עַל הַשְּׂמָאל.

צָרִיךְ הַכֵּהן לִיטוֹל יָדָיו קוֹדֵם הַבְּרָכָה ע"י לוי בְּדוּקָא

תַּאנָּא, כִּהֵּן דְּבַעֵי לְפָרְסָא יְדוּי, בְּעֵי דִיתוּסָף קְדָשָׁה (דף קמו ע"ב)
עַל קְדָשָׁה דִּילִיָּה לְמַדְנָה, כִּי כֵהֵן הָרוּצָה לְפָרוּשׁ יָדָיו וּלְיֵשׂא אֶת כַּפָּיו, צָרִיךְ
שִׁיתוּסָף קְדוּשָׁה עַל קְדוּשָׁתוֹ, דְּהֵינּוּ, דְּבַעֵי לְקַדְשָׁא יְדוּי, עַל יָדָא דְּקַדְשָׁא
שְׁצָרִיךְ לְקַדֵּשׁ וּלִיטוֹל יָדָיו עַל יְדֵי מִי שֶׁהוּא קְדוּשׁ. מֵאַן יָדָא דְּקַדְשָׁא. דָּא לִיּוֹאֶה
וּמִי הוּא זֶה שִׁידו קְדוּשָׁה? זֶה הוּא הַלוי. דְּבַעֵי כִּהֵּנָא לִיטוֹל קְדָשָׁה דְּמִיָּא
מִיְדוּי שְׁצָרִיךְ הַכֵּהן לִיטוֹל קְדוּשָׁת הַמִּידוּי שֶׁל הַלוי, כְּדֵי שְׁבֹאוֹתָה הַנְּטִילָה תִּתּוּסָף קְדוּשָׁה
נוֹסַפֵּת עַל קְדוּשָׁתוֹ, אֲבָל אִם יִטוֹל עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל אֵין בּוֹ כַּח לְהוֹסִיף קְדוּשָׁה עַל קְדוּשָׁתוֹ, דְּבַתִּיב
וּכְמוֹ שְׁכָתוּב וְקַדְשֵׁת אֶת הַלְוִיִּם, הָא אֵינּוֹן קַדְשִׁין הָרִי שֶׁהוּא קְדוּשׁ קֶצֶת

עֵינִים וְהָאֲרוֹת

פֶּרֶשֶׁת נֶשָׂא ז"ל: כִּהְנָא דְּפָרִיס יְדוּי, בְּעֵי דְלֹא
יִתְחַבְרוּן אֲצַבְעֵן דָּא בְּדָא. וְעַל הַכֵּהן לְהַגְבִּיהַ
יָדָיו עַד כִּנְגַד רֹאשׁוֹ וּלְכוּיִן שֶׁהָאֲרוֹת הַיּוֹצֵאִים
מִבֵּין יָדָיו הַמוֹגְבָּהוֹת כִּנְגַד רֹאשׁוֹ, יֵהִיו בְּרֹאשׁ
הַז"א. וְיִשְׁלַשׁ הַטְּלִית עַל פָּנָיו וְאֲצַבְעוֹתָיו יֵהִיו
מְגוּלוֹת.

[ב] כּוּוּנּוֹת הַכֵּהֲנִים: הַכֵּהֲנִים יִגְבִּיהוּ יְדֵיהֶם
וְיִפְרְשׁוּ אֲצַבְעוֹתֵיהֶם. וְכָתַב הַגִּרָּא הַכֵּהֲנִים
יִפְרִידוּ כָל הָאֲצַבְעוֹת וְלֹא לַעֲשׂוֹת חֲמִשָּׁה
אוֹרִיִּים. (וְכֵן כָּתַב בְּמִגֵּן אֲבֵרָהּ בְּשׁו"ע או"ח
סִימָן קכ"ח סְעִיף י"ב ב"ס"ק י"ט בְּשֵׁם הַזֶּהר
שֶׁלֹּא לִיגַע שׁוֹם אֲצַבַּע בַּחֲבִירוֹ. וְכוּנּוֹתוֹ אֵל הַזֶּהר

בקדושת שבט לוי, לכן יש בו כח להוסיף קדושה על קדושת הכהן. וּבְתִיב בָּהוּ בְּלוֹיִם ועוד כתוב בלויים, (במדבר יח, ב) וְגַם אֶת אַחִיךָ מִטָּה לְוִי וְגו' שבט אביך הקרב אתך, וילוו עליך וישרתוך. היינו שיהיו משרתים את הכהנים במה שיצקו ויטלו מים על ידיהם, ושלא תאמר שמה שכתוב גם "את אחיך" הכוונה לאחיו הכהנים, וכמו שמצינו בכמה מקומות שהכהנים נקראים ג"כ לויים, לזה אמר. **שֵׁבֶט אֲבִיךָ, כָּלֵל** כי מאחר שאמר את אחיך מטה לוי, למזה כתב עוד שבט אביך, אלא ודאי לזה כתוב שבט אביך לכלול גם את הלויים. **מִכָּאן, דְּכָל בָּהֶן דְּפָרִים יְדוּי, בָּעֵי לְאַתְקַדְּשָׁא עַל יְדֵי דְקַדִּישָׁא** ומכאן שכל כהן שפורש את ידיו לברך את ישראל, צריך להתקדש על ידי מי שהוא קדוש, **לִיתוּסַף קַדִּישָׁה עַל קְדוּשְׁתִּיהָ** כדי שיתוסף קדושה על קדושתו. **וְעַל דָּא, לָא יְטוּל קַדִּישָׁה דְּמִיָּא מִפֶּר נֶשׂ אַחֲרָא, דְּלֹא הָיִי קַדִּישָׁא** ועל כן לא יטול קדושת המים מאדם אחר שאינו קדוש, ואם אין לוי, אז יטול ידיו בעצמו.

הלוי צריך ליטול ידיו קודם לכן

וּבְצִנְיָעוּתָא דְסַפְרָא תֵּאָנָא ולמדנו בספרא דצניעותא, **לְוִי, דְאַתְקַדֵּשׁ בְּהֵנָּא עַל יְדוּי, בָּעֵי הוּא לְאַתְקַדֵּשׁ בְּקַדְמִיתָא** הלוי אשר הכהן מתקדש על ידו, צריך הוא להתקדש וליטול ידיו תחילה. **וְאַמַּאי לְוִי, וַיִּתְקַדֵּשׁ עַל יְדָא דְכֹהֵנָא אַחֲרָא** ושואל ולמה יתקדש הכהן על ידי לוי, הרי יותר היה ראוי שיתקדש על ידי כהן אחר חבירו ולא על ידי לוי, ומשיב. **תֵּאָנָא, בְּהֵנָּא אַחֲרָא לָא בָּעֵי, דְהָא כֹהֵן דְּלֹא שְׁלִים** למדנו, כי אין ראוי שיטול על ידי כהן אחר, כי כהן שאינו שלם, אלא הוא בעל מום שאסור בעבודה, **לָא בָּעֵי הָאִי בְּהֵנָּא שְׁלִים,**

לְאַתְּפָנִים עַל יְדֵא דְפָנִימָא דְלֹא שְׁלִים אֵינוֹ רֵאוּי לַכֶּהֱן שֶׁהוּא שֶׁלֶם וּבְרִיא
 שִׁיפָגֵם עַל יְדֵי כֶהֱן בַּעַל מוֹם שֶׁאֵינוֹ שֶׁלֶם, וְכֶהֱן שֶׁלֶם וְתַמִּים כְּמוֹתוֹ פְּשִׁיטָא שֶׁאֵין רֵאוּי שִׁישְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ
 כִּי מִה רֵאִיתָ שֶׁכֶּהֱן זֶה עֲדִיף מִחֲבִירוֹ. אֲבָל לֹא דֵאִיהוּ שְׁלִים אֲבָל לֹא שֶׁהוּא שֶׁלֶם,
 וְאַתְחִי לְסִלְקָא בְּרוּכָנָא וְרֵאוּי לַעֲלוֹת לְדוּכָן לְשִׁיר בַּעַת הַקֶּרֶבֶת הַקֶּרֶבֶן,
 וְלִמְפַלַּח בְּמִשְׁכַּן וּמִנָּה וּלְעַבֹד בְּאֵהֶל מוֹעֵד, הֵא שְׁלִים הוּא, וְהֵא אֶקְרִי
 קְדוֹשׁ הֵרִי הוּא שֶׁלֶם וְנִקְרָא קְדוֹשׁ, דְּכֻתִּיב וְקִדְשְׁתָּ אֶת הַלְוִיִּם כְּזִכָּר לַעֲלִי.
 אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, אֵהָ אֶקְרִי מְחֹרָה גַם הַלּוּיִם נִקְרָאִים טְהוֹרִים, דְּכֻתִּיב,
 (בְּמִדְבָּר ח, ו) וְטַהַרְתָּ אוֹתָם. וּבִגִּין כִּךְ בָּעֵי לְאוֹסְפָא כְּהֵנָּה קְדוֹשָׁה
 עַל קְדוּשָׁתֶיהָ וְלִכְךָ צָרִיךְ הַכֶּהֱן לְהוֹסִיף קְדוּשָׁה עַל קְדוּשָׁתוֹ עַל יְדֵי הַלּוּיִם.

צריך הכהן בשעת הברכה להפריד האצבעות זו מזו ולא יחברם

תֵּאֲנָא, כְּהֵנָּה דְּפָרִים יְדוּי לְמַדְנָה, כִּי הַכֶּהֱן הַפּוֹרֵשׁ יְדִיו וְנוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו, בָּעֵי
 דְּלֹא יִתְחַבְּרוּן אֶצְבָּעָאן דָּא בְּדָא צָרִיךְ לְהִזְהֵר שֶׁלֹּא יִתְחַבְּרוּ
 אֶצְבָּעוֹתָיו זֶו בְּזוֹ, אֲלֵא כָל אֶצְבָּעוֹתָיו תְּהִינָה נִפְרָדוֹת זֶו מִזֶּו, בִּגִּין דִּיתְבָּרְכוּן בְּתַרִּין
 קְדִישִׁין, כָּל חֵד וְחֵד בְּלַחֲדוּי, בְּמָה דְאַתְחִי לִיהָ כְּדֵי שִׁיתְבָּרְכוּ כָל
 הַסְפִּירוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת הַנִּרְמְזוֹת בְּאֶצְבָּעוֹת, כָּל אַחַת וְאַחַת לְבִדָּה כְּמוֹ שֶׁרֵאוּי לָהּ, כִּי זֶו חֲסֵד וְזֶו גְּבוּרָה
 וְכַדּוּמָה. בִּגִּין דְּשִׁמָּא קְדִישָׁא בָּעֵי לְאַתְפָּרְשָׁא בְּאַתְוֹן רְשִׁימִין
 וּבִשְׁבִיל שֶׁאֵת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ הוּי"ה שֶׁבִּבְרַכַּת כְּהֵנִים, צָרִיךְ לְפָרֵשׁ וּלְבַטְאוֹת כָּל ד' אוֹתוֹתָיו מִפּוֹרֵשׁ
 כָּל אַחַת לְבִדָּה, כְּדֵי שֶׁהַעֲשֶׂר סְפִירוֹת הַנִּרְמְזוֹת בּוֹ תְּהִינָה רְמוּזוֹת כָּל אַחַת לְבִדָּה, כְּדֵי שֶׁכָּל אַחַת
 תִּקְבַּל הַשְּׁפָעָה לְעַצְמָהּ דְּלֹא לְאַעְרָבָא דָּא בְּדָא כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעַרְבוּ הַהִשְׁפָּעוֹת זֶה בְּזֶה.

וְלֹא יִתְבָּרֵן (נ"א וְלֹא תִפְּנוּנָא) **בְּאֵינוֹן מְלִין** וכיון כהן באלו הדברים כדי להשפיע לכל ספירה בפני עצמה כראוי לה, לכן גם האצבעות הרומזות לאלו הספירות צריכות שלא יתחברו, כדי שכל אחת תקבל השפע לעצמה, ולא יתערבו ההשפעות זו בזו.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּעֵי קֳדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּיתְבָּרְכוּן עֲלָאי, בְּגִין דִּיתְבָּרְכוּן תַּתָּאי רצה הקב"ה שיתברכו העליונים, כלומר שיקבלו יותר שפע על מה שראוי להם, כדי שיתברכו מהם התחתונים, דהיינו שמהשפע שיקבלו העליונים ישפיעו לתחתונים, **וְיִתְבָּרְכוּן עֲלָאי דְאֵינוֹן קְדִישִׁין בְּקֳדוּשָׁה עֲלָהּ, עַל יְדָא דַּתַּתָּאי, דְאֵינוֹן קְדִישִׁין בְּקֳדוּשָׁה עֲלָהּ** ועוד רצה הקב"ה שיתברכו העליונים שהם הספירות הקדושות בקדושה עליונה על ידי הכהנים התחתונים שהם גם כן קדושים בקדושה עליונה, **דְאֵינוֹן קְדִישִׁין מְכַל קְדִישִׁין דְּלַתַּתָּא** שהם קדושים מכל הקדושים שלמטה, דהיינו מן הלוים ומן הישראלים, כי ישראלים הם בתפארת, והלוים בגבורה, והכהנים בחסד, **דְּבַתִּיב, (תהלים קמה, י) וַחֲסִידֶיךָ יִבְרְכוּכָה** פירושו לפי שהם מחסד יברכו כ"ה, כלומר שימשיכו שפע מהחסד למלכות הנקראת כה.

כהן צריך לדעת את סוד הברכה וכוונותיה קודם שיברך

אָמַר רַבִּי יְהוֹדָה, כָּל כֹּהֵן דֹּלָא יָדַע רָזָא דָּא כל כהן שאינו יודע הסוד של ברכת כהנים, **וְלִמָּאן מְבָרַךְ** ואינו יודע למי הוא מברך, כלומר שאינו יודע שעל ידי ברכתו הוא ממשיך שפע ברכות גם לספירות העליונות, **וְיִמָּאן הִיא בְּרַכְתָּא דְּמְבָרַךְ** ומאיזה מקום הוא ממשיך את שפע הברכות שמברך, **לֹא בְּרַכְתָּא דִּילִיָּה**

בְּרַבְתָּא אין ברכתו פועלת המשכות הברכות למעלה, **וְהֵינּוּ דְכִתִּיב** וזהו שכתוב, **כִּי שְׁפַתִּי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת וְתוֹרָה יִבְקְשׁוּ מִפִּיהוּ. מֵאִי דַעַת** ושואל על איזו דעת נאמר, ומשיב. **דַּעַת סְתָם** שהוא התפארת הנקרא דעת (כי בגדלות עולה הת"ת ונעשה דעת), וזה שאמר "שפתי כהן" היינו הברכה שהכהן מוציא בשפתיו, "ישמרו דעת", היינו ישמרו את השמור שהיא המלכות לחברה עם הת"ת הנקרא דעת. ומש"כ **וְתוֹרָה יִבְקְשׁוּ מִפִּיהוּ, עֲלָאין, יִבְקְשׁוּ מִפִּיהוּ** היינו, העליונים יבקשו מפיו, ושואל. **וּמֵאִי יִבְקְשׁוּ מִפִּיהוּ** מה יבקשו מפיו, ואומר **תוֹרָה. תוֹרָה סְתָם,** **הֵיךְ אֲחִידָא תוֹרָה דְלְעִילָא דְאַקְרִי תוֹרָה סְתָם** תורה סתם, ור"ל יבקשו לדעת איך מתייחדת התורה שלמעלה שנקראת תורה סתם, דהיינו סוד יחוד זו"ן הנעשה על ידי שפתי כהן שמברך ברכת כהנים. **דְתַנִּינָא, תוֹרָה שְׁבַכְתָּב וְתוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה בְּאֵינוֹן כְּתָרִין עֲלָאין דְאַתְקֶרֶון הָכִי** שלמדנו בברייתא, כי יש תורה שבכתב שהיא בז"א, ותורה שבעל פה שהיא בנוקבא והם אחוזים באותם הספירות העליונות, שהן נקראות תורה שבכתב ותורה שבעל פה. **מֵאִי טַעְמָא** ומה הטעם שהעליונים יבקשו תורה מפיהו, ואמר **כִּי מֵלֶאךְ יְהוָה צְבָאוֹת הוּא** כי הכהן הוא אות בצבא של מעלה, וניכרת מעלתו בין המלאכים. **וְתַנִּינָא, דְבַעֲי כְהֵנָּא לְכוּנָא בְּאֵינוֹן מְלִין דְלְעִילָא** ולמדנו, שצריך הכהן לכוין בברכת כהנים באותם הסודות שלמעלה, **לִיְחִידָא שְׁמָא קְדִישָׁא בְּמָה דְאַצְטְרִיךְ** ולייחד את השם הקדוש כמו שצריך.

אסור להסתכל באצבעות הכהנים בשעה שמברכים לעם

שם דף קמז.

תאנא למדנו, **אמר רבי יוסי, בשעתא דבהנא פרים ידוי, אסיר**
ליה לעמא לאסתכלא ביה, משום דשכינתא שריא

בידוי בשעה שהכהן נושא את כפיו, אסור לעם להסתכל באצבעותיו לפי שהשכינה שורה על

ידיו, כי עשר האצבעות רומזות לעשר ספירות, והם כסא להשראה השכינה. **אמר רבי**

יצחק שאל רבי יצחק את רבי יוסי, **אי הכי, פיון דלא חמאן מה איכפת**

להו כיון שלא רואים את השכינה, אם כן מה פגם הוא לה אם מסתכלים על אצבעותיו של

הכהן, **דהא כתיב** שהרי כתוב (שמות לג, כ) **כי לא יראני האדם וחי** ודרשו

חז"ל, **בחייהו לא חמאן, אבל במיתתהו חמאן** בחייהם אינם רואים את

השכינה, ורק במיתתם רואים. וכאן, אף על פי שהשכינה שורה עליהם, מה איכפת לנו במה

שמסתכלים עליהם הלא אין רואים אותה. **אמר ליה** ענה לו רבי יוסי, **משום דשמא**

קדישא רמיזא באצבעו ידוי משום שהשם הקדוש רמוז באצבעות ידיו, דהיינו

עשר האצבעות הם כנגד עשר הספירות שהם השמות הקדושים כנ"ל, **ובעי בר נש**

לדחלא וצריך האדם לירא ממנו, **אף על גב דלא חמאן שכינתא, לא**

בעאן לאסתכלא בידיהו דבהני ואף על פי שלא רואים את השכינה, עם כל זה

אין להסתכל בידיהם של הכהנים, **בגין דלא ישתבחון עמא חציפאן לגבי**

שכינתא כדי שלא יהיו העם חצופים כלפי השכינה, כלומר שצריך לחשוב כאילו רואה את

השכינה בעיניו ולכן צריך לירא שלא יזלזל בכבוד השכינה.

בשעת הברכה צריך להיות באימה וביראה ולדעת שבאותו זמן עת רצון גדולה בכל העולמות

תֵּאֲנָה למדנו, **בְּהִיָּא שְׁעָתָא דְּבִהְיָא פְּרִים יְדוּי, צְרִיכִין עָמָא**
לְמִיתָב בְּדַחִילוֹ, בְּאִימָתָא בשעה שהכהן נושא את כפיו, צריכים העם
 לשבת באימה וביראה, **וְלִינְדַע דְּהִיָּא שְׁעָתָא, עֵידָן רְעוּתָא אֲשֶׁתִּבַּח**
בְּבִלְהוּ עֲלָמִין וצריכים לדעת שבשעה הזאת עת רצון בכל העולמות,
 ו**מִתְבָּרְכִין עֲלָאִין וְתַתָּאִין, וְלִית דִּינָא בְּבִלְהוּ** ומתברכים העליונים
 והחתונים, ואין דין שולט בכולם, לכן יזהר האדם שלא יפסיד את הברכות של שעת רצון על ידי
 הסתכלותו באצבעות הכהנים. **וְהוּא שְׁעָתָא, דְּאִתְגַּלִּי סְתִימָא עֲתִיקָא**
דְּעִתִּיקִין בְּזַעִיר אֲנָפִין וְאֲשֶׁתִּבַּח שְׁלָמָא בְּכֻלָּא והיא השעה שא"א שהוא
 סתום וזקן הפרצופים מתגלה ומאיר בו"א, ועל ידי זה נמצא שלום בכל העולמות, וזה שכתוב וישם
 לך שלום.

שלושה פסוקי ברכת כהנים באים להראות אמונה שלימה

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּהִיָּי תִּלְתָּ קֳרָאִי (דף קמ"ז ע"ב) **רִישִׁיהוֹן יו"ד יו"ד**
יו"ד, י"ב בְּרַבְּךָ י"א י"שָׁא באלו הג' פסוקים של ברכת כהנים בראשיהם יש
 י' י' י'. **בְּלָהוּ לְאַחֲזָא מְהִימְנוּתָא שְׁלִימָא** כולם באות להראות אמונה שלימה.
 (כלומר לכן יש ג' יודי"ן בראשי הג' פסוקים, להראות שורש הברכות שהם מג' הויו"ת של שם ע"ב
 יודידי"ן של החיורתי, או לשם ס"ג של האוירא, או לשם מ"ה של המוחא סתימאדה).
וְלֵאֲתַבְרָכָא מַעֲתִיקָא מֵאֵן דְּאֶצְטְרִיךְ ושיתברך מעתיקא קדישא מי שצריך
 להתברך, והיינו פרצופי או"א שגם הם צריכים לקבל השפע מלמעלה. ועוד, **יו"ד יו"ד יו"ד יו"ד**

הג' יודי"ן הם, **לְאֶתְּבָרָא וְעִיר אֲנָפִין מֵעֵתִיקָא דְכָלָא** כדי שיתברך ז"א ממני שהוא עתיק מכולם שהוא א"א. כי גם לז"א מגיעות הברכות משורש הברכות שבא"א ולא מאו"א. **וּבְגִין כֵּךְ יִבְרַכְךָ יְהוָה לְעִילָא** ולכן יברכך ה' הוא למעלה, דהיינו שהכהנים אומרים לז"א, יברכך ה' שהוא א"א, **וְיִשְׁמְרְךָ הוּא לְתַתָּא** וישמרך הוא כאן למטה, כי אחר שקבל ז"א השפע מא"א, ממנו נמשך השפע למטה לתחתונים, **וְכֵן בְּלָהוּ** וכן כל שאר הפסוקים כנזכר למעלה [ג].

עיונים והארות

לבוש לכ"ב מדות כענין שם מ"ב שפירש בתיקונים שהוא לבוש למ"ב אותיות פנימיות דהיינו חותמא דמלכא על שעוה. והכוונה להוריד השפע בעולם הבריאה ועולם היצירה ששם ההויות מתלבשות באותיות כאלו, וכיוצא בענין שם בן ארבע שיש לו ע"ב הויות ושם מ"ב גם כן ועל דרך זה לכל השמות. ובזה נתבארה שמועה זו בס"ד.

ואם תאמר מה בין שם זה לשם שהיה מזכיר כהן גדול ביום הכיפורים, שהרי ביום הכפורים היה הכהן מזכיר השם הקדוש ולא היו יודעין אותו אלא הצנועים ולא היה מזכירו אלא עשר פעמים ביום הכפורים, וכהן גדול בדווקא. ויש לומר שמתוך פרשת אחרי מות משמע שהיה מזכירו בנקודת יהו"ה (חולם סגול קמץ סגול) והיה מכון בו כוונה גדולה והיה מבליע בו צרופים ועניינים אחרים. אמנם בכל יום היה הכהן מזכירו בניקוד כזה: יהו"ה (שוא קמץ חולם) והיא כניקוד אדנ"י וניקוד צבאות. וענין זה מוכרח במקומות אחרים. מהרמ"ק זלה"ה.

[ג] **אז** ירצה כ"ב אותיות הנכללות בשם כ"ב וזהו אנקת"ם פסת"ם פספסי"ם דיונסי"ם. והוא שם קדוש יוצא מברכת כהנים נקרא שם בן כ"ב כחו גדול להשמעת תפלה ולתת לחם לאכול ובגד ללבוש ולהציל מכל צרה וצוקה. וארבע סגולות אלו נרמזות בו ממש: אנקת"ם לשון שמע אנקתם להשמעת תפלה. פסת"ם לשון יהי פסת בר בארץ לתת לחם לאכול. פספסי"ם לשון ועשה לו כתונת פסים לתת בגד ללבוש. דיונסי"ם לשון דין וניסים דין באויבים וניסים לעזרתם של ישראל. והיינו להציל מכל צרה וצוקה. וארבעה שמות אלו אינם שמות של מלאכים כלל אלא שמותיו של קוב"ה, בהם נרמזים כ"ב מדות של רחמים הנזכרים ובשתוף מקורם פועלים בחזקה. והוא ממש כשם ע"ב ושם מ"ב. ואפשר שעליו היה מכון גם כן הכהן. והנה נמצא שיש לברכת כהנים מדרגות ראשונה בשם יו"ד ה"י וי"ו ה"י, ומורידו לשם יו"ד ה"א ואו"י ה"א דהיינו הכתר בתוך החכמה, ואחר כך מוריד הכל לשם יהו"ה ושם כולל י"ג תיקוני אריך אנפין ותשע תיקוני זעיר, ואחר כך רומז בשם כ"ב אותיות מפני שהם

מי שיבקש רחמים בתפלתו מתוך צערו מתהפך לו הדין לרחמים

וְתֹאנִי תֵּנָא קָמִיהּ דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן ולמד התנא לפני רבי שמעון, **הֲאִי מֵאֵן דְּמַצְעַר בְּחֻלְמִיהּ** מי שמצטער מחלומו על ידי שראה חלום רע, **לִיתִי בְּשַׁעְתָּא דְּכַהֲנֵי פְּרָסִי יְדִיָּהּ, וְלִימָא** יבא בשעה שהכהנים פורשים את ידיהם, ויאמר תפלה זו **רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אֲנִי שְׁלָךְ וְחִלּוּמוֹתַי שְׁלָךְ וְכו'.** אֲמַאי ומדוע דוקא בשעת ברכת כהנים. **מִשּׁוּם דְּהָתִיא שַׁעְתָּא אֲשַׁתְּכַחוּ רַחֲמֵי בְּעָלְמִין כְּלָהוּ** משום שבשעה ההיא נמצאים רחמים בכל העולמות, **וּמֵאֵן דִּיבְעִי צְלוּתִיהּ בְּצַעְרֶיהּ, אֶתְהַפֵּךְ לִיהּ דִּינָא לְרַחֲמֵי** ומי שיבקש רחמים בתפלתו מתוך צערו, מתהפך לו הדין לרחמים, **כִּי עַל יְדֵי בִּרְכַּת כַּהֲנִים נִמְשָׁכִים רַחֲמִים כְּנ"ל.**

וְשָׁמוּ אֶת שְׁמִי. מַהוּ הפירוש **וְשָׁמוּ אֶת שְׁמִי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה,** **יִתְקְנוּ אֶת שְׁמִי. בְּמָה דְּבִתִּיב** כמו שכתוב, (במדבר ד, יט) **וְשָׁמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל עֲבוֹדָתוֹ וְאֵל מִשְׁאֹו** שפירשו שיתקנו ויסדרו כל איש ואיש על עבודתו, וכן כאן מש"כ ושמו את שמי, היינו. **לְאַתְקְנָא בְּבִרְכַּתְהוֹן בְּתַרִּין דִּימִינָא לְיִמִּינָא** שהכהנים יתקנו את שמי בברכותיהם, והיינו את הספירות של קו ימין יתקנו לימין, דהיינו בפסוק יברך ה' יכוונו להמשיך שפע לקו הימין לז"א, **וְבִתְרִין דִּשְׁמַאלָא לְשְׁמַאלָא, בְּדָקָא חַוִּי** ויתקנו בברכותיהם הספירות של קו שמאל לשמאל כראוי להיות, דהיינו בפסוק יאר ה' יכוונו להמשיך שפע לקו השמאל, ובפסוק ישא ה' יכוונו להמשיך השפע לקו האמצעי. **דְּבְעִיא דִּלָּא יִטְעוֹן בְּהוֹן** וצריכים הכהנים

להזהר שלא יטעו בהם, כי יש שמתברכים מקו ימין ויש מקו שמאל, ואם יטעו בכוונה אז לא יחולו הברכות, **לֹא־תִקְנָא כְּלָא, בְּגִין דִּיתְבָּרְכוּן עֲלֵאין וְתַתַּאין** ועל ידי כל הג' פסוקים יכוונו לתקן את כל הג' קוים של ז"א, כדי שמשם יתברכו העליונים והתחתונים.

וְאִי יַעֲבְדוּן הָבִי ואם יעשו כך להמשיך הברכות לעליונים ולתחתונים, **מַה בְּתִיב.**
וְאִנִּי אֲבָרְכֶם אז יקוים בהם מש"כ ואני אברכם. **לְמַאן** ושואל למי יברך הקב"ה, ואומר **לְאִינוּן בְּתִנִּי** לאותם הכהנים המברכים את ישראל, **דְּבְתִיב,** שכתוב בשעה שברך יצחק את יעקב (בראשית כז, כט) **וּמְבָרְכֶיךָ בָּרוּךְ, וּבְתִיב** וכשבירך הקב"ה לאברהם אבינו כתוב (בראשית יב, ג) **וְאֲבָרְכָה מְבָרְכֶיךָ. אִינוּן מְבָרְכִין לְעַמָּא** אלו הכהנים המברכים את העם, **וְאִנָּא אֲבָרְכֶךָ לְהוֹ** ואני אברך אותם. **וּלְפִיכֶךָ בְּתִיב וְשָׁמוֹ** שהוא לשון תיקון, **וְלֹא בְתִיב יֹאמְרוּ, אוּ יִזְכְּרוּ** ולא כתוב יאמרו או יזכרו.

צריך הכהן לברך מתוך שמחה ועין טובה ובאהבה גדולה

תֵּאֲנָא למדנו, **כָּל בְּהֵן דְּלֹא רַחֲמִין לִיה עָמָא, לָא יִפְרוּם יְדוּי** כל כהן שאין העם אוהבים אותו, ואין רצונם להתברך על ידו, לא ישא את כפיו. **וְעֵיבְרָא הָוָה בְּחַד בְּהֵן דְּקָם וּפְרִים יְדוּי, וְעַד דְּלֹא אֲשָׁלִים, אֲתַעְבִּיד תְּלָא דְגִנְרִי** ומעשה היה בכהן אחד שנשא את כפיו, ועד שלא השלים את ברכת כהנים נעשה גל של עצמות. **מֵאִי טַעְמָא** מהו הטעם שנענש, ואמר **מִשּׁוּם דְּלֹא בְרִיךְ בְּחִיבוּתָא** לפי שלא ברך באהבה ובחיבה. **וְקָם אַחֵר וּפְרִים יְדוּי**

וּבְרִיךְ, וְאַתָּה תִּקַּן הַחֹא אִיּוֹמָּ וּקַם כְּהֵן אַחַר וְנִשָּׂא אֶת כַּפִּי וּבִרְךְ בִּרְכַּת כַּהֲנִים, וְנִתְקַן וְנִתְבָּרַךְ הַיּוֹם הַזֶּה. כָּל בֵּית הַחֹא לֹא רָחִים לְעַמָּא, אוֹ עַמָּא לֹא רָחִמִין לֵיהּ, לֹא יִפְרוֹם יְדֵי לְבָרְכָא לְעַמָּא כָּל כְּהֵן שְׂאִינוֹ אוֹהֵב אֶת הָעָם, אוֹ שְׂאִין הָעָם אוֹהֲבִים אוֹתוֹ, לֹא יֵשֵׁא אֶת כַּפִּי לְבִרְךְ אֶת הָעָם, כִּי אִינוֹ יוֹכֵל לְבִרְךְ בִּלְבָב טוֹב וּבְעֵין טוֹבָה, דְּבִתִּיב, (מְשָׁלִי כֵב, ט) טוֹב עֵין הוּא יְבוֹרֵךְ וּדְרָשׁוּ חֲז"ל אֵל תִּקְרִי יְבוֹרֵךְ, אֵלֹא יְבוֹרֵךְ אֵל תִּקְרִי יְבוֹרֵךְ דִּהֵינּוּ מֵאַחֲרִים, אֵלֹא יְבִרְךְ, שְׂהוּא זֶה שְׂרָאוּי לְבִרְךְ אֶת הָאַחֲרִים הַיּוֹת וְיֵשׁ לוֹ עֵין טוֹבָה.

מאמרי הפרשה

"נָשָׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן גַּם הֵם לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם" (ד, כב).

מעלת השבת שלאחר חג השבועות

הִנֵּה יָדוּעַ הוּא שְׁבִדְרֵךְ כָּלֵל שְׁבַת פְּרִשְׁתִּי נִשָּׂא יוֹצֵאת אַחֲרֵי חַג מִתֵּן תּוֹרַתְנוּ הַקְדוּשָׁה, וְהַשְׁבַּת נִיתְנָה לָנוּ בְּמֵרָה, עוֹד לִפְנֵי מִתֵּן תּוֹרָה. וְהִנֵּה כָּתְבוּ הַתּוֹסֵפּוֹת (שְׁבַת פִּז: ד"ה אֶתְחוּמִין) כִּי הַשְׁבַּת עָלֶיהָ נִצְטוּוּיָנוּ בְּמֵרָה, לֹא הָיוּ בֵּה דִינִים וְהַלְכוֹת כְּמוֹ שְׁנִצְטוּוּיָנוּ לְאַחַר מִכֵּן בְּמַעֲמַד הָרַסִּינִי. וְנִחְלָקוּ רַבּוֹתֵינוּ בַּזֶּה, לְדַעַת ה'פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ', בְּמֵרָה עֲדִיין לֹא נִצְטוּוּיָנוּ עַל אִיסוּר הוֹצָאָה וְתַחּוּמִים, וְרַק בְּמִתֵּן תּוֹרָה נּוֹסְפוּ אִיסוּרִים אֵלּוּ. וְאִילוּ לְדַעַת בַּעַל ה'טַל אוֹרוֹת' הַקְדָּמוֹן, בְּמֵרָה הָיָה צִיוּי רַק עַל הַשְׁבִּיתָה בִּלְבַד, בְּלִי פְרָטִי הַמְּלֹאכּוֹת - אֲשֶׁר הֵם נִיתְנוּ לָנוּ מֵאַחֲרֵי יוֹתֵר בְּהָרַסִּינִי.

נִמְצָא, כִּי לְאַחַר מִתֵּן תּוֹרָה - זֶה הַשְׁבַּת הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁשִּׁמְרוּ עָלֶיהָ בְּכָל פְּרָטִיָּה וְדִקְדּוּקִיָּה. וְאִם כִּי בְּלִיל שְׁבַת כֹּאשֶׁר עֲדִיין לֹא נִיתְנָה תּוֹרָה - עֲדִיין קִימוּמָהּ כְּפִי שְׁנִצְטוּ בְּמֵרָה, אִמְנָם בְּבּוֹקֵר

יום השבת כבר ניתנה התורה, וקיימוה כמצוותה. ובפרט לדעת רבי אברהם אבן עזרא, הסובר שכבר ניתנה תורה בערב שבת, נמצא שקיימוה בדקדוקיה ופרטותיה כבר מליל שבת. ועל כן השבת שלאחר השבועות - היא השבת הראשונה אשר נשמרה כדת. (מפרשים).

היו נשאים בירושלים עד שבת לאחר השבועות

מהר"א מבעלזא זי"ע היה אומר, כי הטעם לכך שהחסידים קוראים לשבת זו "שבת נאך-שבועות" [השבת שלאחר שבועות], הוא ע"פ מה שכתב הרדב"ז (חלק ו', ב' אלפים קעח) לבאר ע"פ דברי הגמרא בסוף חגיגה (כו:): האומרת שכאשר עלו ישראל לרגל - היו מראים לישראל חיבתם לפני המקום, בכך שהיו רואים את לחם הפנים סמוך לסידורו כשהוא עדיין חם, "לחם חום כיום הלקחו" (שמואל א' כא, ז). והיו מוציאים את השלחן ומקרבים אותו עד לסוף ההיכל למקום שמותר להוליכו שם.

והקשה הריטב"א, האיך היו יכולים לראות שהלחם עדיין חם? ותירץ, כי ראו את ההבל היוצא מהלחם. אמנם הרידב"ז פירש, שאותם אלפי הכהנים שקבלו את חלקם מלחם הפנים, נתנו לעם לנגוע בו, ולהיווכח כי הוא עדיין חם.

אמנם העיר על כך הרדב"ז, כי בשלמא בפסח וסוכות בהם יש שבת חול המועד, היו יכולים לראות את החיבה הזאת. אך בשבועות בו אין שבת-חול המועד, הרי לא היו יכולים לראות חיבתם לפני המקום, שכן הכהנים לא קבלו אז את חלקם בלחם הפנים, אשר היה מתחלק מדי שבת בשבת?

אמר על כך מהר"א מבעלזא, כי התשובה היא, שמחמת כן, היו החסידים ואנשי מעשה נשאים בבית המקדש עד לשבת שלאחר שבועות בכדי לזכות ולראות את חיבתם לפני המקום, ובוזה היו מחנכים את בניהם ומראים להם כמה אנו חביבים אצל המקום. ולא עוד, אלא אפילו בזמן בית שני, כאשר כבר היה חושך גדול, והיו צדוקים וכדו', אעפ"כ ראו עין בעין כי השכינה שורה בישראל, בכך שהלחם נשאר חם לאחר כמה ימים על השולחן. נמצא לפי זה, כי החיבה היתה ניכרת במיוחד בשבת שלאחר שבועות. ולכן קישרו את השבת הקרובה לחג שקדם לה.

ובענין זה, אמר עוד הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורה זצ"ל, כי קדושת חג השבועות חופפת היא לקדושת השבת, שהרי עצרת יש לה תשלומין כל שבעה. נמצא, כי בזו השבת היו בני ישראל עדיין אוכלים שלמי חגיגה, והוא ממש כמו שבת חול המועד.

זו הסיבה איפוא, שרק השבת שלאחר שבועות כונתה כך, ולא השבתות שלאחר סוכות ופסח, כי דוקא בשבת זו ישנה שייכות עדיין לחג השבועות.

לאחר מתן תורה אנו מראים את השמחה בתורה

פרשת "נשא" נקראת בדרך כלל בשבת שלאחר חג מתן תורה. נִשָּׂא מבוטא את המעלה הנפלאה שלימוד התורה מקנה לאדם. **נשא** - מלשון התנשאות, התרוממות, התעלות. כי לאחר שזכינו לקבל את המתנה הגדולה שאין כמותה, והתרוממנו ונִשָּׂאנו למעלה למעלה לפסגות חדשות שאין כמותן, אנחנו צריכים להראות לבורא יתברך כמה אנחנו שמחים בתורה ועוסקים בה, ויודעים ומכירים שכל עיקר חיינו הוא בתורה הקדושה, כמו שאנו אומרים בתפילת ערבית: כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה.

ובספר "מעלות התורה" מביא על כך משל נפלא: ידמה בנפשו, אילו מלך גדול ונורא ראה אדם אחד מוטל באשפה, מוכה ומסובב בכל מיני ייסורים וחלאים רעים, וחסר בכל מיני חסרונות. ונשא האיש הלז חן בעיני המלך, וציווה לרחצו מכל הלכלוך שעליו, וריפא אותו מכל תחלואיו, עד שנעשה בריא ושלם בכל אבריו. והלביש אותו לבוש יקר, ועיטר אותו בכמה אבנים טובות ומרגליות, ומסר לו את כל גזיו. וציווה שתהיה כל הנהגת המלכות על ידו, ונתן לו את בתו לאשה, וגידלו על כל השרים ועבדי המלך, עד שציווה לכל גדולי המלכות לשמש לפניו בבגדי יקר ככל אשר יחפוץ.

והנה, בעוד שהוא מלוכש בבגדי מלכות ומעוטר באבנים טובות, וכל גדולי המלכות הולכים לפניו ומאירים לו בלפידים, באותה שעה - ראה תינוקות מטפחים באשפה ולוקטים אבנים ומשחקים, ואז נתקנא בהם ופרש מהתהלכה המלכותית, ישב עמם באשפה והצטרף למשחקם.

היש קץ לענשו, שביזה כבוד המלך ומשרתיו עושי רצונו?! כיצד לכלך הוא את בגדי היקר שעליו וזלזל במעמדו, ובעט במתנת המלך בהעדיפו משחקי זאטוטים באשפה!

עד כאן המשל. והנמשל:

נקדים ונאמר: זכות גדולה, אך גם אחריות גדולה, נתגלגלה לידינו, מסמיכות חג השבועות, חג מתן תורה - לשבת קודש. אמת, הכל חייבים בתלמוד תורה בכל ימות השנה, וחייבים לקבוע עיתים לתורה, אבל רבים טרודים על המחיה ועל הכלכלה, ורואים עצמם כאנוסים.

ששה ימים טרודים אנו במלאכתנו, ובשבת - מה? בשבת, עיפים אנחנו מעמל השבוע. תירוצן דחוק הוא, אך תירוצן. ברם עתה, כאשר חוגגים אנחנו את חג מתן תורתנו, ומודים אנחנו על היקרה שבמתנות, הנפלאה שבתשורות, בזאת נבחן האם פינו ולבנו שווים. האמנם שמחים אנחנו בתורה ובלב שלם מודים על נתנתה. השבת שאחרי שבועות, שבת שאחרי יום חג ומנוחה, איננו עיפים בה, איננו מותשים, ובה נבחן האם נקדיש אותה לתורה, או נפנה, חלילה, למשחקי הילדים, בטלה וקריאת עיתונים... (מעייין השבוע).

הפרשה וה'זוהר' הארוכים ביותר

מספר הפסוקים בפרשת נשא הם קע"ו, ריבוי הפסוקים שבפרשה, אומר בעל החידושי הרי"ם זצ"ל, בא להורות על החיבה היתירה אותה רוחשים ישראל לתורה, שמיד לאחר מתן תורה, מרבים הם בקריאה ובלמוד התורה הקדושה. וכן הזוהר הקדוש על פרשה זו הוא הארוך ביותר, יש בו את כל האדרא רבא אשר כולל בתוכו את כל סודות התורה, וממנו נתחבר כל ספר "עץ חיים" למורינו רבי חיים ויטאל זצ"ל.

והנה, בכח קע"ו פסוקים שבפרשה זו, מכניעים הקל"י דעשו ששמו אלוף 'צפ"ו' (כדאיתא בקב הישר פכ"ב בשם המקובלים), העולה בגימטריא קע"ו. (אוצרותיהם של צדיקים פרשת נשא, בשם הרה"ק דוד מסקווירא זצ"ל).

ולמרבה הפלא מצאנו עוד, כי מנין הפסוקים במזמור קי"ט בתהלים - שהוא הארוך ביותר, הוא גם קע"ו. וכן הוא מנין הדפים במסכת הגדולה ביותר בש"ס - בבא בתרא. גם ה'מדרש רבה' הארוך ביותר הוא בפרשת נשא, ויש בו קע"ז פיסקאות. וכן ההלכות הכי ארוכות בשולחן ערוך, הם הלכות שבת הכוללים גם הלכות עירובין ותחומין, ויש בהם יחד קע"ה סימנים. אשר עם הכולל עולים קע"ו. ניתן להוסיף, כי מספר קרוב לזה נמצא בחלק השולחן ערוך הקצר ביותר, שהוא חלק אבן העזר, ויש בו קע"ח סימנים. והוא פלאי.

מסירות נפש ללימוד התורה

הנה עתה אנחנו נכנסים אל תוך חדשי הקיץ, אשר בהם הלילות קצרים והחום גדול מאוד, ונופלת על האדם חולשה ועייפות, והיצר הרע מראה לאדם כי קשה לו ללמוד, וא"כ צריכים אנחנו להתחזק וללמוד בחשק ולא להתעצל.

וכבר אמרו חז"ל (אבות פ"ד משנה ט) "כל המקיים את התורה מעוני - סופו לקיימה מעושר". כלומר, המקיים את התורה מעוני, שיש לו עיניים ומניעות ובכל זאת לומד תורה, סופו לקיימה מעושר - בלי מניעות ובלי בעיות וייסורים.

זה עתה, בחג השבועות, ראינו כיצד משה רבנו עלה למרום, והתווכח עם המלאכים, וכה אמר להם: כתוב בתורה לא תרצח לא תנאף וכו', כלום יצר הרע יש בכם? הראנו לדעת, כי התורה לא ניתנה למלאכים הרוצים להשתעשע בה, אלא רק לבני האדם שיש להם מלחמה עם יצרם הרע, ועל כן אמר להם משה: אם לכם המלאכים אין יצר הרע - אות הוא כי לא ראוייה התורה להינתן לכם.

ויש ללמוד מכאן, שהאדם צריך ללמוד תורה גם כאשר היצר אומר לו שלא ילמד, וממציא לו כל מיני תירוצים ופיתויים בכדי לבטלו מן הלימוד, כי תפקידו הוא להתגבר על הכל וללמוד, כי זו היא מעלת האדם על המלאכים.

וכמו שאומר הזוהר הקדוש (ח"א הקדמה ד; יא, קו; ועוד): בעי בר נש לאשתדלא באורייתא יממא וליליא. אינו אומר 'ללמוד' [-למילף], אלא 'להשתדל', ופירושו הוא להיאבק עם היצר הרע. ולא ילמד רק כאשר יש לו חשק גדול לתורה, וכשהוא שמח בלימוד ומשתעשע בתורה, ואילו כאשר אין לו חשק, עוזב הוא את התורה ואינו לומד - אלא צריך להיאבק עם היצר הרע, ותמיד ללמוד עם כל המניעות. ומוסיף הזוהר הקדוש, כי מי שנוהר בזה, זוכה לחיים, עושר וכבוד בעולם הזה ובעולם הבא.

גם זוכה שהמלאך מט"ט מלווה אותו בלילה לעולמות העליונים, ומעלה את נשמתו לפני הקב"ה, ואומר לפניו: נשמה זו עסקה היום בתורה הקדושה! והמלאכים באותה שעה שותקים מלומר שירה, והקב"ה מברך את אותה הנשמה.

וידוע, כי בזמן קבלת התורה פרח נשמתן של ישראל, והקב"ה הוריד טל של תחיה והיה מחיה אותם. ויש להבין, מדוע לא נתן להם מתחילה את הכח לעמוד בזה, ומדוע היו צריכים למות ורק אח"כ להחיות אותם? אלא ללמדנו, כי האדם צריך לשקוד בתורה וללמוד, ולמסור עצמו לכך עד שיעור שתפרח נשמתו, וידע שאם מגיע לו חיים - הקב"ה יחיה אותו שוב.

וענין זה של מסירות נפש - ללמדנו מרות המואביה. שכן ערפה, אע"פ שרצתה להידבק בעם ישראל, מכל מקום לא מסרה את נפשה על כך, ולכן יצא ממנה גלית הרשע. ולעומתה רות אחותה, שעשתה מסירות נפש ועזבה את כל תענוגי בית אביה - מלך מואב, ודבקה בנעמי

ובעם ישראל, זכתה להביא לעולם את דוד המלך שממנו עתיד לצאת משיח צדקנו. א"כ גם אנחנו צריכים למסור את עצמנו על התורה בכל הכוח וגם כשיש קשיים, כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה.

אליהו הנביא והצייד

ומספר המדרש (ילקוט שמעוני נצבים רמז תתק"מ), כי אליהו הנביא פגש בצייד המבלה ימיו בטוויית חבלים מפשתן, באריגת רשתות, חפירת שוחות והטמנת מלכודות, ואת הלילה במארבים ובהמתנה לחיות. איש פשוט, תם וישר, הנהנה מיגיע כפיו. ופנה אליו בשאלה מפתיעה: מדוע אינך לומד תורה?

נשמע מוזר. כך חשב גם הצייד. הוא - ולימוד תורה?! התורה הרי ניתנה לרבנים, ואילו הוא אדם פשוט - מתפלל, מניח תפילין, שומר שבת, כשרות, טהרה. מה עוד רוצים ממנו?

אך אליהו הנביא אינו מרפה: מדוע אינך לומד תורה?

"בינה לא ניתנה לי מן השמים", משיב האיש. ללמוד תורה זה להתפלפל, להקשות, לתרץ. אין לי ראש לזה.

הוא לא צדק, כמובן. ללמוד תורה זה גם להשתתף בשיעורי תורה, לדעת עוד מדרש, עוד פסוק, עוד משנה. כל ידיעה היא אוצר, אבל כל זה בזמננו, כאשר יש שיעורי תורה לרוב, וספרים בכל רמה, וקבצי שמע. בזמנם, התורה שבעל פה נלמדה ממש בעל פה, שינונה והעמיקו בה. והוא - לא בנוי לזה. כישרון - אין לו, זיכרון - גם לא.

שאל אותו אליהו הנביא: ומי לימד אותך לטוות חוטים ולארוג רשתות? מי לימד אותך את אורחות חייהם של החיות, על פיהם אתה מכין את המארבים? מי לימד אותך לחפור שוחות ולהטמין מלכודות? מי לימד אותך להסוות אותן באומנות?

אה, זה... בינה ניתנה לי לכך מן השמים.

אמר לו אליהו הנביא: ישמעו אוניך מה שפיך מדבר! לעסוק בצרכי הפרנסה - ניתנה לך דעה, אבל לעסוק בעסקי הנשמה - לא ניתנה לך דעה?! להשיג את צרכי העולם הזה, הבלים ונפסדים, עזרו לך, ולהשיג את נצחיות חיי העולם הבא - לא יעזרו לך!?

הלומד תורה שכינה כנגדו

ובשעה שהאדם עוסק בתורה, צריך הוא ללמוד בחשק גדול ולשתף את הקב"ה בלימודו - ללמוד עם השכינה הקדושה, מתוך קדושה. כי כאשר יחשוב שהשכינה כנגדו, או אז יהיה לו כח להתגבר על העצלות והחולשה.

ובזה פירשו את מאמר המשנה (אבות פ"ג משנה ח): כל השוכח דבר אחד ממשנתו, מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו. פירוש, אם שוכח את ה"אחד" שהוא הקב"ה, ממשנתו - מלימודו, כלומר, אפילו שהוא עוסק בתורה אך אינו משים לבו שהשכינה כנגדו, הרי זה מתחייב בנפשו.

וכן אמרו (חגיגה ט): אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד. כי אפילו למד מאה פעמים, אין זה נחשב לכלום, אם אינו לומד עם הקב"ה הנקרא 'אחד'.

ולכן עתה בימים הללו, צריכים אנחנו כח גדול ללמוד בחשק ולהתגבר על המכשולים, ולא ללכת אחר המותרות. וכמו שאמרו רז"ל (הובא בתוספות כתובות קד. ד"ה לא נהנית): עד שאדם מתפלל שיכנסו דברי תורה בתוך מעיו, יתפלל שלא יכנסו בו תאוות ומותרות.

הרוצה לזכות לכתר תורה

כתב הרמב"ם (הל' ת"ת פ"ג ה"א) וזו לשונו: בשלשה כתרים נכתרו ישראל, כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות. כתר כהונה זכה בו אהרן שנאמר וכו', כתר מלכות זכה בו דוד שנאמר וכו', כתר תורה הרי מונח ועומד ומוכן לכל ישראל, שנאמר (דברים לג, ד): תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב, כל מי שירצה יבא ויטול. עכ"ל.

"כתר תורה" - הוא שלימות התורה. בהיותו שלם בתורה, ללא פגם וללא חלל כלשהו. ולשלימות זו עלינו לשאוף, וזו צריכה להיות השקפת חיינו, לזכות לשלימות התורה, להרגיש כי הם חיינו ואורך ימינו. ושלימות זו היא, הן בקנין כל התורה כולה, אשר לכך צריכה להיות שאיפתנו, והן במ"ח הדברים אשר התורה נקנית בהן.

יקרה היא מפנינים

וממשיך הרמב"ם (שם הלכה ב): אמרו חכמים ממזר תלמיד חכם - קודם לכהן גדול עם הארץ שנאמר (משלי ג, טו): יקרה היא מפנינים, מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים. כלומר, שהיושב ועוסק בתורה, יקר הוא יותר מעבודת הקודש המופלאה, הנעשית אחת בשנה בצום יום הכפורים, בבגדי לבן בקודש הקדשים. ואיזו חרדה תיפול על הלומד כשיתבונן בזה, כמה יקר הוא עתה בעיני ה', בעת עוסקו בתורה.

תלמוד תורה שקולה כנגד כל המצוות

ושם (הלכה ג), כתב עוד: אין לך מצוה בכל המצוות כולן שהיא שקולה כנגד תלמוד תורה אלא תלמוד תורה כנגד כל המצוות כולן שהתלמוד מביא לידי מעשה, לפיכך התלמוד קודם

למעשה בכל מקום. עכ"ל. ולכן, רק מצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים דוחה תלמוד תורה. **ושמא** תעלה מחשבת פיגול על לב האדם, ויאמר שאינו מתאוה לכתר התורה ולמעלה ולמצוה הגדולה והמופלאה שלה, אלא די לו שרק לא יחטא, ויהיה בן אדם פשוט וכו', לזה אומר הרמב"ם (שם הלכה ה): תחילת דינו של אדם אינו נידון אלא על התלמוד. כלומר, אי אתה בן חורין להיבטל ממנה, ועל כרחך חייב אתה לשאת עליך את עול התורה.

כעת, כאשר אתה נושא עליך את עול התורה - עשה זאת מאהבה, לא כמי שהכריחוהו לכך. כי הזכיה בשלימות כתר התורה, היא כפי האהבה לתורה. משל למלך המרבה במתנותיו למי שמחשיב אותו, מחבבן ומשתוקק להן, ולא למי שמראה שאינן כ"כ חשובות לו.

המפריע הגדול בעליה בתורה

עוד תנאי עיקרי קובע הרמב"ם (שם בהלכה ו), כי מי שנשאו לבו לקיים מצוה זו כראוי, ולהיות מוכתר בכתר תורה, לא יסיח דעתו לדברים אחרים. כי היסח הדעת הוא המפריע הגדול בלימוד ובעליה בתורה, שכן רק עם מחשבה מרוכזת אפשר להשכיל ולהבין, כולי האי ואולי. לא כן אם המחשבה מפוזרת, שאז הרהורי התורה בטלים ברוב הרהורים בטלים.

והנה, מדת היסח ה"דעת" - תלויה היא ב"דעת" האדם. כי אדם שיש לו מיעוט הדעת, כגון ילד - מסיח דעתו ע"י כל דבר הכי קטן. לא כן אדם ביוני, הצריך סיבה יותר חזקה להסיח דעתו מהלימוד. ואילו האדם השלם, לא יסיח אותו שום דבר מדעתו בתורה.

וכה כתב באגרות החזון איש (אגרת ג'): "ללמוד שעה אחת ולהפסיק שעה אחת הוא קיום התורה האפס וההעדר, הרי זה זורע ושולח עליהם מים לסחפן, עיקר הלימוד הוא התמידי הבלתי נפסק, בלימוד התמידי הוא סוד הקדושה, וזה שעושה תורתו קרעים קרעים אסף רוח" עכ"ל.

עוד כתב הרמב"ם שם (הלכה ו): כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל וכו'. ולכאורה הכוונה בכך, שאפילו אם אין לו אלא פת במלח - יסתפק בזה ואל יתבטל מהתורה. אבל לא כן הוא, אלא דווקא אם "פת במלח תאכל", אזי אפשר לקנות את התורה. ראשית, מפני שע"י זה דעתו מוסחת מהגשמיות ונוטה יותר לרוחניות, ושנית מפני שמיעוט הנאות הגוף, הוא מ-מ"ח הדברים שהתורה נקנית בהן.

אין מקום לרוחניות וגשמיות יחד

דבר זה ביארו המהר"ל (נצח ישראל פ"ז), שלבו של האדם אינו מחזיק רוחניות וגשמיות יחד. כי כשם שאי אפשר לכלי להחזיק בתוכו בבת אחת אש ומים, מפני שהם שני הפכים, כן

לב האדם שהוא משכן הבינה, אינו מחזיק שתיהן. אלא או שלבו מתאווה לתאוות הלב, או שלבו מלא אהבת תורה ויראת שמים.

ועל זה בא הפסוק ואומר (דברים ד, ט): "בשמים ממעל" - במה שנוגע לרוחניות שהם ענייני השמים - אל תסתפק במועט, אלא שיהיה לך 'קנאת סופרים' שהיא 'תרבה חכמה', ותסתכל על אלו שגדולים ממך ותשאף לגדול ולהיות כמותם. אבל "ועל הארץ מתחת" - בענייני הארץ והם הדברים הגשמיים תסתכל "מתחת" - על אלו שפחותים ממך ולא תרבה את תאוותך כל הזמן להוסיף עוד אלא להסתפק במה שיש לך.

עוד יסוד גדול כותב הרמב"ם (שם הלכה ט): דברי תורה נמשלו כמים שנאמר הוי כל צמא לכו למים, לומר לך מה מים אינם מתכנסין במקום מדרון אלא נזחלין מעליו ומתקבצים במקום אשבורן כך דברי תורה אינם נמצאים בגסי הרוח וכו'. ולכאורה צריך ביאור, מהי השייכות בין מידות לבין שלימות קנין התורה. בשלמא כשרונות ויגיעה בתורה נחוצות הן, אבל מה מועילות המידות? ועוד, מדוע בין מ"ח קניני התורה נמנים גם ענייני ענוה טהרה ומידות? ההסבר לזה הוא, כי המידות הטובות ובראשן הענוה, הן תנאי עיקרי לקנין התורה. מכיון שהתורה היא מתנת אלוקים, והרי היא ניתנת רק לראוי אליה.

והנה חוזר הרמב"ם (בהלכה יב) על תנאי מיעוט הנאות הגוף, וכה הוא כותב: אין דברי תורה מתקיימין במי שמרפה עצמו עליהן, ולא באלו שלומדין מתוך עידון ואכילה ושתייה, אלא במי שממית עצמו עליהן וכו'.

ונראה, שכונתו להשמיענו כאן, שאין דברי תורה נחקקים ו"מתקיימים" אצל האדם באופן שיזכה לזכרם לטווח ארוך, אלא באופן של פת במלח וכו'.

וגם אחרי שילמד וייעשה תלמיד חכם - לא ייגרר אחר תענוגי עולם הזה, כי חס ושלום התורה שלמד תפרח ממנו, כמו שמצינו (שבת קמז): ברבי אלעזר בן ערך, שהגיע למדינת 'פרוגיתא' [פירש"י: מדינה שיינה משובח] ונמשך אחר היין והרחיצה, ונעקר ממנו תלמודו, וכשחזר למקומו, העלוהו לקרוא בתורה, ובמקום 'החודש הזה לכם', קרא: 'החרש היה לבם'. ולא לחנם סיפרו זאת חז"ל, אלא להודיענו עד כמה גדול נזק תענוגי עולם הזה, עד שאפילו לגדולי עולם יכול להזיק מאד, רחמנא-ליצלן.

תורתו עיקר ומלאכתו טפל

משל למה הדבר דומה, לאדם שהוריש לשני בניו שטח אדמה, האחד היה חכם והשני היה טיפש. החכם היה עובד באיזה עסק, וכשהיה חוזר בלילה - היה עובד בשדה, משראה

שיש לו כדי מחיה ליום, עבד רק באדמתו, עד שבמשך כמה שנים נטע שדה גדול והתפרנס ממנו בריווח. ברם אחיו, כאשר ראה שהעבודה בשדה גוזלת את זמן עסקו - התחיל להזניח, עד שבמשך הזמן עלתה כולה קמשונים והתמלאה אבנים וקוצים, ולא הוציא ממנה כלום.

והנמשל הוא: האדם בעולם הזה צריך לחשב דרכיו ולנצל את הזמן לרוחניות, וגם יעבוד קצת כדי מחייתו, אבל העיקר יהיה אצלו לסגל לעצמו תורה ומצוות, ויעשה את התורה עיקר העיקרים ויקדיש לה את כל זמנו. לא כן הטיפש, כאשר רואה שאם ילמד לא יוכל להרוויח כסף, תיכף עוזב את התורה והולך לעבוד, ולבסוף כשנפטור מן העולם - יוצא בלא כלום רק עם שדה מלאה בקוצים ואבנים.

קבלת התורה כוללת שני דברים: גם ללמוד את התורה כדי שנדע איך לקיים את המצוות, וגם את מצות תלמוד תורה שהוא ענין בפני עצמו, ללמוד ולעסוק בתורה ולא להרפות ממנה. וכמו שכתב הרמב"ם (הלכות ת"ת פ"א ה"ח): כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה בין עני בין עשיר בין שלם בגופו בין בעל יסורין, בין בחרו בין שהיה זקן גדול שתשש כחו, אפילו היה עני המתפרנס מן הצדקה ומחזר על הפתחים, ואפילו בעל אשה ובנים חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה שנאמר (יהושע א, ח): "והגית בו יומם ולילה".

יגעתי ומצאתי תאמין

ונתבונן קצת בדברי חז"ל, מהי הדרך שאנחנו צריכים לעסוק בתורה:

ישנו מאמר בגמרא (מגילה דף ו:), אמר רבי יצחק: אם יאמר לך אדם יגעתי ולא מצאתי - אל תאמין, לא יגעתי ומצאתי - אל תאמין, יגעתי ומצאתי - תאמין. המדובר כאן על דברי תורה, שאם אדם אומר אני אבין בלי לטרוח - זה לא יתכן, ואם אדם יאמר לך עמלתי להבין את התורה אך לא הבנתי - אל תאמין לו. ומוסיפה הגמרא ואומרת: ולדברי תורה לא אמרן אלא לחדודי, אבל לאוקמי גירסא - סייעתא מן שמיא היא. כלומר, בכדי להבין סוגיא על בוריה עד להלכה, הדבר תלוי ביגיעה, אבל בשביל לזכור - צריך סייעתא דשמיא.

ברם, הגר"א מבאר שם, כי גם לחידוד וגם לזכרון צריך סייעתא דשמיא, ולא יכול האדם לומר: כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה. ועלייתו של האדם בחכמת התורה אינה באה ממילא, כמו אדם שהולך בדרך ומצא מציאה, שיש לו סייעתא דשמיא שהוא מצא ולא אחר. ומה שחילקה הגמרא בין חידוד לזכרון, הכוונה היא כך: כאשר אדם לומד - הוא צריך להתייגע, ואז יזכה שהקב"ה יתן לו סייעתא דשמיא להבין. משל למה הדבר דומה? למוצא מציאה, שאם

הוא מגביה את המציאה - יזכה בה, ואם לא - לא יוכל לזכות בה. לא כן הזכרון, שהוא כמו מתנה, היכולה להיקנות ע"י דעת אחרת המקנה אותה (ב"מ דף יא:), וכך כאן, ה'דעת האחרת' של הקב"ה, היא מזכה אותו שיוכור את הלימוד. אבל בלי סייעתא דשמיא - לעולם אי אפשר להגיע לכלום.

ישים עצמו כמדבר

עוד מצינו בגמ' (עירובין נד.) על ענין היגיעה בתורה: אמר רב מתנה, מאי דכתיב (במדבר כא, יח): "וממדבר מתנה"? אם משים אדם עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו - תלמודו מתקיים בידו, ואם לאו - אין תלמודו מתקיים בידו.

ועוד אומרת הגמרא על הפסוק (שם): "וממדבר מתנה וממתנה נחליאל ומנחליאל במות ומבמות הגיא", אם אדם משים עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו - תורה ניתנה לו במתנה. וכיון שניתנה לו במתנה - נחלו א-ל, שנאמר: "וממתנה נחליאל". וכיון שנחלו א-ל - עולה לגדולה שנאמר "ומנחליאל במות".

וכך מצינו אצל משה רבנו ע"ה, אשר בזמן שעלה לשמים והיה שם ארבעים יום וארבעים לילה, היה לומד ושוכח, עד שלבסוף נתן לו הקב"ה את התורה במתנה, ומכאן ואילך שוב לא שכחה (עיין נדרים לח.). נמצא, שכאשר ישים האדם את עצמו כמדבר, בכך שכל שאיפותיו יהיו לתורה בלבד, יזכה לה במתנה. וכיצד יכול לבוא לידי כך? ע"י שיבטל ממנו את עניני העולם הזה, וגם יתנהג בענווה ובשפלות.

קבלת עול תורה כחמור

הפסוק אומר (בראשית מט, יד): "יששכר חמור גרם רובץ בין המשפתיים". ופירש רש"י שם, כי הפסוק מדבר על התורה, לומר שיששכר היה כמו חמור, שמטעינים אותו משא כבד, וכך גם יששכר נשא על עצמו עול תורה.

ובגמרא (עבודה זרה דף ה:) אמרו: תנא דבי אליהו, לעולם ישים אדם עצמו על דברי תורה כשור לעול וכחמור למשאוי. וביאר ה"חפץ חיים" (שם עולם פ"י) מדוע המשילו דווקא כשור לעול וכחמור למשא, אלא, כי השור חורשים על ידו את השדה, וגם החמור יש לו תפקיד, כאשר מעמיסים עליו תבואה, וכל כמה ששישמו עליו - הוא מקבל, כי זהו טבעו לקבל. וכך צריך להיות גם בדברי תורה: החרושה - הוא העיון, לומר שצריך להעמיק בגמרא, ו'לחרוש'

את הגמרא עם המפרשים, ולא ילמד את התורה "על מי מנוחות ינהלני". ולאחר שחרש, אז צריך להיות כחמור הנושא עליו משא גדול, וזאת יעשה ע"י החזרה על הלימוד, כי אם לא יחזור - ישכח ויפסיד את הכל, ולא יהיה לו את המשא הגדול של התורה.

וזו היא המידה של יששכר, ללמוד תורה ע"י יגיעה, ובסוף הוא אכן זכה לכך, וכמו שכתוב (בראשית מט, טו): "ויהי למס עובד", ואומר המדרש (בראשית רבה פרשה צח, סי"ב) אלו מאתים ראשי סנהדראות שהיו משבטו של יששכר, והיו מורי הוראה לישראל. ומכאן נלמד, שכל אחד לפי שכלו, עליו לעשות עצמו כשור לעול וכחמור למשא.

התורה שייכת לכולם

והמשיל "חפץ חיים" זאת לסוחר, שאם יבזבז את כל כספו להנאות העולם הזה, לא יוכל לעשות סחורה. ולכן אוסף כל פרוטה בשביל לקנות סחורה. כך האדם צריך לבטל את כל תענוגי העולם הזה בשביל התורה וכך יזכה ללמוד.

ולא יאמר האדם, שהתורה ניתנה לאנשים למדנים, לא כן אני שאיני למדן - איני ראוי לתורה. שכן הדבר אינו נכון כלל וכלל, כי התורה ניתנה לכולם בשווה. והכתוב אומר (בראשית ב, ט): "ועץ החיים בתוך הגן", והוא רומז לתורה אשר היא עץ החיים, הנמצא ממש באמצע הגן, וכך נמצא שקרוב הוא לכל העומדים סביבו, וכל היכן שיהיה האדם - יוכל להגיע לתורה הקדושה.

עוד יש לרמוז במה שכתוב (במדבר ב, ז): "ונסע אהל מועד מחנה הלויים בתוך המחנות". והנה נחלקו (ירושלמי עירובין פ"ה ה"א) האם המחנות היו מסודרים כמו קורה או כמו תיבה, אמנם לפי כל הדעות - המשכן הרומז לתורה - היה באמצע, כי התורה היא של כולם, וכל אחד ואחד יכול ללמוד אותה.

עוד יש לרמוז, מכך שאצל הארון כתוב (שמות כה, י): "ועשו ארון עצי שיטים" ואילו אצל כל הכלים כתוב: "ועשית", ומדוע שינתה התורה כך? אלא, באה התורה לומר, שלא יאמר אדם: אני נתתי את הארון ונמצא שהוא רק שלי, כמו בשאר הכלים, אלא כתוב לשון רבים, כי הארון מכיל את התורה, ועל כן כולם השתתפו בו בשווה. וכן לא יאמר אדם: אני לא נתתי לארון, ולכן איני צריך להשתתף ח"ו בתורה, אלא הארון שייך לכולם, וכולם צריכים לבוא וליטול בו חלק.

להרגיש תענוג בלימוד

הגאון רבי אליהו לאפיאן זצ"ל בעל 'לב אליהו' כותב על הפסוק (בראשית לא, ט): "הלוא נכריות נחשבנו לו כי מכרנו", כי לכאורה מדוע נשות יעקב הצדקניות, תולות את הענין שהולכות אחר יעקב מחמת שלבן החשיבן כנכריות, וכי אם לבן כן היה מייטיב עמהן - היו מסרבות ללכת עם יעקב אבינו?! והלא הוא ציווי מאת ה' שעליהן ללכת משם!

אלא, ידוע הוא, כי האדם צריך לעסוק בתורה עד שירגיש תענוג בלימוד. וכפי שאומר ה'חפץ חיים' על הפסוק (משלי ח, כא): "להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא". משל למלך שנתן מדליה לאדם שעשה לו טובה, כמה האדם הזה מאושר מהמדליה שקיבל, וזהו רק דבר גשמי, ואילו הקב"ה נותן לכל אחד 'מדליה' של ש"י עולמות, ולכל אחד יש לו מדליה אחרת, ועל כל אחד לשאוף להגיע למדרגה הזאת, ולהרגיש את התענוג בלימוד התורה.

וזהו מה שאמרו בגמרא (פסחים נ:): לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אע"פ שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה. ולכאורה קשה: למה אמרו 'לעולם יעסוק'? היה להם לומר 'לעולם ילמד!' אלא, אומר החפץ חיים ליישב ע"פ משל, כשם שאדם שיש לו עסק של חנות, אינו מסתפק לעבוד שם רק חצי שעה ביום, אלא כל היום חושב מה לעשות וכיצד להרוויח יותר, ומשתדל לעבוד ולנצל ככל היותר את הזמן - כי זה העסק שלו. כך האדם צריך להרגיש את התורה כ'עסק' שלו, ויחשוב בכל עת כיצד להגדיל ולהגביר חילים בתורה.

לכן, לא אומרים "לעולם ילמד אדם", אלא "לעולם יעסוק אדם" - כי לא מספיק שילמד, אלא צריך שירגיש כי התורה היא העסק שלו. וזהו גם מה שאומר שלמה המלך (קהלת א, ב): "הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל" - לומר, שכל העולם הזה הינו הבל, ולכן אל תדחה את לימוד התורה ועבודת ה' לאחר מכן, היות ואתה עסוק כעת. כי העסק האמיתי שלך צריך להיות בתורה, וכל שאר הדברים הם דברי הבל בעלמא.

זה מה שאמרו רחל ולאחא ליעקב: אתה חושב שנשב פה עוד רגע אחד? והרי מה שנותן לנו לבן זה הבל וריק ולא שווה כלום! ולכן, לא רק שאנחנו מסכימות ללכת, אלא אנחנו רוצות כבר מיד ללכת ולא להתעכב כאן עוד רגע אחד. ובכך הם הרגישו כי יש להם שמחה בדבר, ולא קיימו את דבר ה' מתוך הכרח, אלא כאילו זה העסק שלהם. ויהי רצון שה' יזכנו ללמוד וללמד ולהתייגע, ולעמול בתורה ולזכות להבין ולחדש בתורה, אמן כן יהי רצון.

"יקרה היא מפנינים וכל חפצִיך לא ישוו בה"

שואל ה"חפץ חיים" זצ"ל (על התורה, בראשית בהגהות 'מעשי למלך') על הפסוק המדבר בשבח התורה (משלי ג, טו): "יקרה היא מפנינים וכל חפצִיך לא ישוו בה", וכי מה הדמיון לפנינים? והרי התורה הרבה יותר יקרה מפנינים! אלא, עונה על כך החפץ חיים, כי כל דבר בעולם, אם הוא יקר המציאות - אזי הוא שווה יותר, ואילו אם הוא מצוי לכל, ערכו יורד. כמו העפר שמצוי בכל מקום, ולכן מחירו מועט, לעומתו הברזל, היות והוא מצוי פחות ערכו עולה, וכן הזהב שהוא נדיר יותר, יקר יותר. וכך הפנינים, שבכדי להשיגם יש לשלוח צוללנים למעמקי הים לדלותם, ולכן שוויים הוא עשרת מונים.

ולכן, כאשר תרצה לעמוד על חשיבותה של התורה, עליך ללמוד מהפנינים, שכשם שהם יקרים בגלל שהם לא מצויים וקשה להשיגם, כך גם התורה בעולם הבא היכן שכבר אי אפשר להשיג אותה, היא תהיה יקרה שבעתיים. ולכן, בעודך כאן בעולם הזה, תדע להעריך את התורה ולנצל את הזמן במשך החיים לעסק התורה, ולא לאבד אפילו רגע אחד.

ועוד, הנה לפי השכל, היה צריך להיות שכפי שאבן טובה אשר משקלה עשרה גרם שווה מאה לירות, כך אם משקלה יהיה עשרים גרם - תהיה שווה מאתיים לירות. אך המציאות אינה כך, אלא שכאשר הוכפל משקלה של האבן, אזי שווייה מוכפל עשרת מונים, שכן אינה דומה אבן שמשקלה עשרה גרם לאבן שמשקלה עשרים גרם שהיא נדירה הרבה יותר. וסמך לזה מהכתוב (ויקרא כו, ח): "ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ירדפו". שכן לכאורה, לפי היחס היה צריך להיות שמאה מכם ירדפו אלפיים, אלא, כאשר יש רבים, העוצמה מוכפלת בכפל כפליים (עיין רש"י שם). כן הוא הדבר באבן יקרה, שהאבן השוקלת כפול, ערכה מוכפל הרבה יותר.

הוא הדין בתורה הקדושה. אדם שלמד מסכת אחת צריך לכבדו, ומי שלמד שתי מסכתות - לכאורה מגיע לו כבוד כפול, אבל אין זה כך, אלא זה שלמד שתי מסכתות צריך לכבדו פי כמה וכמה, כי הערך והחשיבות שלו לפני הקב"ה שווה הרבה יותר. ולכן לא יאמר: אם פלוני יודע שתי מסכתות ואני אחת, נמצא שאני שווה חצי ממנו, לא כן הדבר, אלא הוא חשוב הרבה יותר אצל הקב"ה, כי לפניו לא מודדים לפי משקל, כי המדידה היא כמו בעסק ה'פנינים'.

ברכת 'אשר יצר' שהצילה

ומספרים על גאון אחד שנסע ברכבת, ובאמצע הנסיעה רצה לברך אשר יצר, וקיבץ את כל השוטרים ואמר להם: תשמעו ברכה, ובירך בכוונה. והשוטרים שהיו רחוקים

מהתורה, ע"י ששמעו את הברכה, הדבר השפיע עליהם לחזור בתשובה, וקיבלו עליהם לשוב ליהדות, וברגע אחד הם התהפכו לגמרי. כי התורה זה העולם, ומציאות החיים היא התורה. וכשאדם לומד תורה, הרי זה מחולל בו פלאות.

לאחר מכן, לפתע פתאום נעצרה הרכבת, וכשירדו השוטרים ראו, כי היתה מונחת פצצה בתוך הרכבת, שאילו היא הייתה מתפוצצת היו ח"ו מאות הרוגים. מיד הבינו, כי ברכת אשר יצר של הגאון הזה, היא זו שהצילה אותם.

וכן מספרים על הגאון רבי ישראל אבוחצירא זיע"א ה'בבא סאלי', שנסע באוטובוס, ובדרך ביקש מהנהג לעצור בכדי שיוכל להתפלל מנחה, אך הנהג לא שמע לו, ולפתע שבק האוטובוס חיים, ולא יכלו לנסוע, עד שהנהג נאלץ לעצור בצד, והרב ירד להתפלל. כשסיים להתפלל וחזר לאוטובוס, אמר לו הרב: עכשיו תתניע, התפלא הנהג, אך הבין כי איש אלוקים קדוש הוא ועשה כמצוותו, ואכן האוטובוס התניע כאילו דבר לא קרה. צא וראה מהי כוחה של תורה ולומדיה.

וצריך לדעת, כי התורה היא חיי עולם, וכל העולם מונהג ע"פ התורה. וזהו מה שאמר רבי יוחנן בן זכאי לאספסינוס (גיטין נו.) כי כיון שלפי התורה אתה צריך להיות מלך, א"כ אני קורא לך מעכשיו מלך, כי התורה היא נצחית ואמיתית. אשרי אדם הדבק ומשתדל בתורה, כי התורה היא החיים ומבלעדיה אין חיים.

ולכן, בשבוע זה של מתן תורה, צריכים לקבל עלינו לעשות גדרים לתורה בכדי שנוכל לעלות הרבה בתורה, ואדם שמקבל עליו את התורה והיום לומד ועושה כך, ולמחרת עושה כפול מזה - השכר שלו לא יהיה רק כפול אלא הרבה יותר מזה, וזה ע"י קבלה שיקבל עליו, וכך יזכה להיות מגדולי העולם שהקב"ה משתבח בו. ויהי רצון שהקב"ה יעזרנו על דבר כבוד שמו, ונזכה לעלות במעלות גבוהות בתורה ויראת שמים אמן כן יהי רצון.

"כָּל הָאֶבֶד לַעֲבֹד עֲבָדָה" (ד, מז).

ארבעת אלפים לויים משוררים יחד

כתב רש"י: הוא השיר במצלותים וכנורות, שהיא עבודה לעבודה אחרת (ערכין יא.).

ובספר "שלטי הגיבורים" (פרק י"ג, לרבי אברהם ב"ר דוד הרופא) כתב: דעו, כי הד' אלפים לויים משוררים (דברי הימים א' כג, ה) והחצוצרות וכל כלי הניגון אשר אמר הכתוב, נתנו קול

נעים גם יחד, ולא נעשה כן בכל מלכי הגויים מבריאית העולם ועד חינוך הבית, וגם אחרי כן לא תהיה אצל העמים זימרה כמוה בלי ספק וכו', עיי"ש.

ובזמן הבית, היו מפליגים בחכמת השיר יותר מכל האומות. שהרי בגלות בבל קצצו בהונות ידיהם ורגליהם, כי רצו השבאים לכופ אותם שישתמשו בשיר שלהם לפניהם, באמרם (תהלים קלז, ג): שירו לנו משיר ציון, ולא רצו, כי אמרו (שם, ד): איך נשיר את שיר ה' על אדמת נכר וכו'.

ובענין ניגון הלויים, יעויין מה שאמרה הגמרא על כך במסכת ערכין (דף י:), ושם (יא.) אמר רבא בר שילא אמר רב מתנה אמר שמואל, מגריפה היתה במקדש, עשרה נקבים היו בה, כל אחד ואחד מוציא עשרה מיני זמר, נמצאת כולה מוציאה מאה מיני זמר [כי בכל נקב היה קנה אחד, ובכל קנה וקנה היו בו עשרה נקבים, ובכל נקב של קנה היה מוציא מין זמר - רש"י]. במתניתא תנא, היא אמה וגובהה אמה, וקתא יוצא הימנה, ועשרה נקבים היו בה. כל אחד מוציא מאה מיני זמר, נמצאת כולה מוציאה אלף מיני זמר, [אמנם בגמרא שם, יש אומרים שהוא גוזמא בעלמא].

ועוד איתא במסכת תמיד (ל:), שכל כך חזק היה קולו של המגריפה, עד שמהעיר יריחו היו שומעים את קולו.

הניגון שהביא לתשובה

וכתב בעל ה"מאור ושמש" (פרשת קרח) בשם ספר "ברית מנוחה", כי בשעה שהיו מביאים קרבן לבית המקדש, היה מסתכל הכהן העובד על בעל הקרבן, והיה מבין במחשבתו, ואם הבין שעדיין לא עשה תשובה כראוי, רמז הכהן העובד ללויים שיזמרו ניגון לעורר את בעל הקרבן להרהר בתשובה, ואז הביאו הלויים בשירים ובזמרים את בעל הקרבן שיהרהר בתשובה וכו', עיי"ש באורך.

כח השירה

והגר"א זצ"ל אמר (הובא בהקדמה לספר "פאת השלחן") על חכמת המוסיקה, כי רוב טעמי התורה וסודות שירת הלויים וסודות תיקוני הזוהר אי אפשר לידע בלעדיה, ועל ידה יכולים

בני אדם למות בכלות נפשם מנעימותיה, ויכולים לחיות המתים בסודותיה הגנוזים בתורה. והיה אומר כמה ניגונים וכמה מדות הביא משה רבנו ע"ה מהר סיני, וכו'.

ובספר "מנות הלוי" על מגילת אסתר (א, ח), מבאר הטעם שהילדים הקטנים אינם ישנים אם לא ישמעו את קול הרינה, שזה בא, מפני שקול השירה של המלאכים עדיין נקבעת בנפשם למיעוט זמן היפרדם ממנו וכו'. וכן יקרה לחולים שיישנו בקלות ע"י זמר, וגם זה הוא משום שהוחלשו כוחות הגוף, ומתגברים כוחות הנפש שהם משתוקקים לשיר, ועכ"פ בוודאי גם אדם בריא כשישמע את השיר - יתבטלו תאוותיו הגופניות, ולא יאכל ולא ישתה, עיי"ש.

עוד כתב ה"חוזה מלובלין" זצ"ל (דברי אמת פרשת תרומה) לפרש את המשנה במסכת שבת (פ"ה משנה א) על דרך הרמז לענין מעלת השירה, וכך איתא שם: "כל בעלי השיר יוצאין בשיר ונמשכין בשיר, ומזין עליהן וטובלין במקומן". ויש לבאר, כי בעלי השיר והזמר, 'יוצאים' על ידו מכל רע ח"ו, ו'נמשכין' לבורא יתברך על ידי שירה, ו'מזין עליהם' - לשון מזונות, כי כשהגבורות נמתקים, באה פרנסה לעולם. 'וטובלין במקומן' - כי ע"י ההתלהבות דקדושה הבאה מהשירה, זוכים למעלה כמו טבילה במקווה. עיי"ש.

ובעין זה, הביא ב'ספרן של צדיקים' בשם המגיד מטריסק זצ"ל, לבאר כי 'כל בעלי השיר נמשכין בשיר' - היינו שיכול למשוך עצמו להקב"ה ע"י שירות וניגונים, 'ומזין עליהן וטובלין במקומן' - היינו שמי שמזיז בשיר, נחשב כאילו היה לו טבילה במקומו.

"וַיִּשְׁלְחוּ מִן הַמִּחְנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב וְכָל טָמֵא לִנְפֶשׁ" (ה, ב).

להרחיק הטומאות ממחנות שבגופו

כתב השל"ה (דרך חיים תוכחות מוסר, נשא אות טז) לרמזו, כי יש באדם שלש מחנות, המחנה האחת - הראש של האדם שבו המוח, שהוא שורש המחשבה, ומשלח משם אפילו טומאה קלה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (יומא כט). קשים הרהורי עבירה מהעבירה. אחר כך מחנה שניה - הלב שהוא חיות הגוף, והלב הוא שני למוח, וצריך להיות לו לב טהור ולב טוב. אחר כך מחנה שלישי - הוא הבטן וכליו, שהוא מקום המאכל ומקום מוצאו, והוא דבר מכוער מצד מה שהאדם הוא חומרי, ואי אפשר לו להתקיים בלי זה, מכל מקום ישלח משם טומאה חמורה, דהיינו שיתקדש במאכליו כל מה שאפשר, גם בבית הכסא הזהירו (ברכות סב). שיהיה צנוע, והכל כדי לשלח הטומאה חמורה. עכ"ל.

"לְמַעַל מֵעַל בֵּה" (ה, ו).

להעלות הנשמה למדרגת כלי שרת

הנשמה הקדושה והטהורה הטבועה בכל יהודי, צריך להעלות אותה לדרגה של כלי שרת. ואם יחטא - הוא כמועל בה', היינו בנשמה הקדושה שהיא חלק אלוה ממעל. וביותר, נאמר: כי יעשו מכל חטאות האדם, משמע שאפילו חטאים שנעשים בשגגה, הם כמעילה ופוגמים בנשמה.

והגר"א זצ"ל ביאר (משלי יג), שהקב"ה מגלגל לאדם חטא בשוגג, בכדי לגלות לו שנשמתו כבר פגומה מעוון אחר שעשה. והוא שמסיים הפסוק: ואשמה הנפש ההיא, דהיינו שהמכשלה המביאה אותו לחטוא בשגגה, היא מכח נפשו הפגומה מהחטא הקודם. (טעם ודעת).

"וְהִתְיַדוּ אֶת חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ" (ה, ז).

יסוד למצות התשובה

הרמב"ם מפרש, שכאן הוא יסוד למצות עשה של תשובה על כל עבירות שבתורה. ותמוה הוא, למה קבעה תורה את מצות התשובה דוקא בדין של השבת גזל? ונראה ליישב, שבאה התורה ללמדנו מהחטא של גזל - גדר תשובה לכל החטאים, שלא די בתשובה שבפה, אלא תשובה אמיתית וכנה, עד שמעשיו מוכיחים שלא ישוב לחטאו. (מוסר חכמים).

"וְכָל תְּרוּמָה לְכָל קֹדֶשִׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לִכְהֵן לֹא יִהְיֶה" "וְאִישׁ אֶת קֹדֶשׁוֹ לֹא יִהְיֶה אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לִכְהֵן לֹא יִהְיֶה" (ה, ט-י).

הכהן - הוא הקב"ה

ידוע מה שאמרו ז"ל (סנהדרין לט). שהקב"ה הוא כהן, דכתיב (שמות כה, ב): ויקחו לי תרומה. וזהו שאמר: קדשי בני ישראל אשר יקריבו לכהן, כלומר תורה ומצוות הנעשים לכהן כביכול, הוא הקב"ה - לו יהיה, צריך שיהיה העבודה מיוחדת אליו יתברך, שלא על מנת לקבל פרס. ובהיות שהקב"ה אינו מקפח שכר בריה ופורע במושלם על מצוותיו, לכן איש את קדשיו לו יהיו, בפדיון פדיון ישראל כיד המלך. (מוסר חכמים).

הצדקה נשמרת לאדם

כתב בספר 'מעיינה של תורה' בשם ספר 'בינה לעיתים', שהנה יש אנשים הסבורים כי הכספים שיש באוצרותיהם - שלהם הוא. ומה שהם נותנים כספים לכל מיני עניינים שבקדושה ולמצוות - כבר איננו שלהם.

אמנם נהפוך הוא, כי אותם הכספים שנותנים לענייני קדושה - זהו הכסף האמיתי השייך להם, כי רק הוא נשאר להם ומגן עליהם. ואילו שאר הכספים - אינם נחשבים שלהם, שהרי האדם משאיר אחריו את כל רכושו בעולם הזה.

וזהו שאמר הכתוב: "ואיש את קדשיו" - אדם שנותן את כספו למטרות קדושות, וכן: "איש אשר יתן לכהן" - אדם שנותן מכספו לכהנים, לתלמידי חכמים, "לו יהיה" - דווקא הכספים הללו נזקפים לזכותו, ואלו יהיו שלו גם לעתיד לבוא.

לו יהיו - לתיקון נשמתו

נמצא, שאדם העושה מצוה וכל דבר שבקדושה בעבודת השם יתברך, ידע שהכל הוא עושה 'לו', בשבילו, והיא טובה לעצמו, לזכות נפשו, רוחו, ונשמתו, לעולם הבא. וזהו: לו יהיו, לתיקון נשמתו. ולא יחשוב שהקב"ה צריך את האדם שיתפלל אליו, שהרי אלפי אלפים ורבי רבבות מלאכים, משרתים ומקדשים שמו בכל שעות היום והלילה, ובכל זאת בחר בנו קרוצי חומר לשבחו ולהתפלל לטובתנו, ובזה עושים לו נחת רוח שקיימנו מצוותיו.

וכן אמר שלמה המלך ע"ה (משלי ט, יב): אם חכמת חכמת לך, וכן אם עושה צדקה כאילו נתן להשם יתברך, כמו שכתוב (משלי יט, יז): מלוה ה' חונן דל, כלומר מי שחונן דל, כאילו הוא מלוה לה' ויקבל שכרו בעולם הבא. וכן אמר דוד המלך ע"ה (דברי הימים א' כט, יד): כי ממך הכל ומידך נתנו לך.

וזהו שאמר: איש אשר יתן לכהן לו יהיה, כהן - הוא השם יתברך, ומה שנותן את הצדקה והמעשר שהם חלק ה' לעני, לו יהיה, הכל יהיה שמור לו לאחר אריכות ימים ושנים, ליהנות ולהתענג עם הצדיקים (ילקוט המוסר ואבני השפה).

המרחם על העניים - מרחמים עליו מן השמים

עוד פירוש: ואיש את קדשיו לו יהיו - מי שמרחם על העניים מרחמים עליו מן השמים, והעניות - גלגל הוא שחוזר בעולם, ולבסוף הוא או זרעו יבואו ח"ו למדה זו. לכן, כמו שהוא נוהג עם העניים, כן ינהגו עמו הבריות כשיצטרך להם במדה כנגד מדה, וזהו שאמר: ואיש את קדשיו לו יהיו.

מרגלא בפומיה של הגאון בעל "חפץ חיים" זצ"ל, שבפסוק זה נרמז, כי רק מה שהאדם מקדיש לדברים שבקדושה, זה מה שנשאר לו, ואת זה בלבד הוא לוקח איתו לעולם הנצח. וזה מה שנאמר (משלי ג, יח): "עץ חיים היא למחזיקים בה". "למחזיקים אותה" לא נאמר, אלא

"למחזיקים בה", שכן אינה עץ חיים ל'תומכים' בה, אלא רק למחזיקים בה ומתנהלים לאורה.

וכך הוא כותב בספרו "אהבת חסד" (ח"ג פ"ד): "מי לנו גדול מהלל שבדורות הראשונים שבניו היו בוודאי קדושי עליון, ואעפ"כ היה אומר (אבות פ"א משנה יד) אם אין אני לי מי לי, אם כן מה נאמר אנחנו אזובי הקיר, שאנו רואין בעוונותינו הרבים שהדורות הולכין ומתדלדלין, הלא יעץ אותנו שלמה המלך ע"ה (קהלת ט, י): "כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה". היינו, שיראה להשלים הכל בעצמו בעוד כוחותיו בו.

לעשות הצדקה בעצמו

וכתב בספר 'פנינים משלחן גבוה': יש אשר נמנע אדם מנתנת צדקה כל ימי חייו, ומדמה לעצמו כי אך לעת ערב, סמוך לפטירתו, יקיים חובתו לצדקה, בצוואה לבניו שיתנו מממונו לתורה ולצדקה. אולם היה ה'חפץ חיים' מתריע כנגד הלך מחשבה זה, כי הרי מי יודע מתי יום מותו? ומי ינבא את מצבו הבריאותי והנפשי טרם מותו? גם מי יערוב לו כי בניו יעמדו בניסיון ויפרישו הממון כרצונו? וכבר יעץ שלמה המלך (קהלת ט, י): "כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה", שיראה האדם לבצע את כל משימותיו בכוחו ובעצמו.

ומקרא מלא מצינו על כך: איש אשר יתן לכהן לו יהיה, כלומר מכל הוצאותיו ונתנותיו בחייו לא יישאר לו מאומה, רק את אשר יתן לכהן, היינו לדברים שבקדושה ולענייני צדקה, לו יהיה לעד ולנצח נצחים, כי רק אלו הדברים הם באמת שלו.

ואיש את קדשיו, אך אם הבעלים אינם נותנים את המתנות כראוי להם, אזי גם הכהן שותף הוא בחטא, בכך שלא השפיע עליהם. ומכאן לימוד לקח לכל המתרים לדבר מצוה, שמחוייב הוא להשתדל שהנדיב יתן כראוי לו.

"וְאִישׁ אֶת קִדְשָׁיו לֹא יִהְיוּ אִישׁ אֶשֶׁר יִתֵּן לַכֹּהֵן לֹא יִהְיֶה" (ה, י).

נתינה מולידה שפע

כתב רש"י, כי מי שמעכב את מעשרותיו ואינו נותן לכהן - סופו שהמעשרות יהיו בשבילו. ומסתבר לומר על פי פירוש רש"י, כי ישארו לו אחד מעשרה. והביאור הוא, שישנם שני צדדים בצדקה, אחד - "הנותן", והשני - "המקבל". כלומר, תשעים אחוז שייך ל"נותן", אך עשרה אחוז ל"מקבל". אבל אם הנותן לוקח את העשרה אחוז של המקבל, ואינו מתנהג כמו ש"נותן" צריך להתנהג, עושה אותו הקדוש ברוך הוא "מקבל". ובסופו של דבר - הוא מקבל בעצמו את מה שהיה אמור לתת.

וזהו שאמרו במדרש רבה (שמות פל"א ס"ז), מעשה באיש אחד שהיה מוציא מעשרותיו כראוי, והיתה לו שדה שהיה זורעה ומוציא ממנה אלף כור לשנה, והיה נותן ממנה מאה כור בשנה למעשר, ומן המותר היה מתפרנס הוא ובני ביתו. בשעת פטירתו ציוה את בנו ואמר לו: היתה לתת מעשר כמו שאני נותן בכל שנה, כי בזכות זה זכיתי להתעשר!

כשמת האב, זרע הבן את השדה. שנה ראשונה הוציא ממנה מאה למעשר כציווי אביו, שנה שניה נכנסה בו עין רעה ופחת עשרה, ובאותה שנה גם השדה פחתה מאה. שנה לאחר מכן, כאשר ראה כי השדה פחתה מאה, פחת אף הוא למעשרות עשרה, ושוב שנה לאחר מכן השדה הוסיפה לפחות אף היא עוד מאה. וכאשר הוא ראה את המצב, פחת אף הוא למעשרות עשרה, וכן הלאה, עד שהגיע למצב בו השדה הוציאה תבואה באותה כמות שהוא הוציא למעשרות בתחילה!

כיוון שראו קרוביו כך, עמדו ולבשו לבנים ונתעטפו לבנים ונכנסו אצלו. אמר להם: שמחים אתה לאידי, בראותכם שהשדה היתה מוציאה אלף ועכשיו מוציאה מאה?! אמרו לו: חס ושלום, לא באנו אלא לשמוח עמך. לשעבר היית בעל הבית, והקדוש ברוך הוא כהן, ועכשיו נעשית אתה כהן, והקדוש ברוך הוא בעל הבית. שמע האיש כך וחזר בתשובה, וחזר להפריש מעשר כתיקנו, ואז חזרה השדה לתת את תבואתה כמו שהיתה.

וזהו שאמר הכתוב: "ואיש את קדשיו לו יהיו, ואיש אשר יתן לכהן לו יהיה". היינו, אותו חלק שהוא היה אמור לתת לכהן - לו יהיה.

מה שתיתן - תקבל!

"שלח לחמך על פני המים, כי ברוב הימים תמצאנו" כך אמר שלמה המלך (קהלת יא, א). כעין חוק רוחני הוא, שכל הטוב והחסד שעושה אדם לרעהו, מובטח לו שלא יפסיד מכך. להיפך, הוא רק יהנה מכך בעתיד.

מעשה מדהים שאירע בזמננו, ימחיש לנו דברים אלו היטב. מעשה זה מעמיד אותנו על חומרת הדבר, ועד כמה יש להקפיד על נתינת מעשרות לשבט הכהונה, ולדעת בבירור כי בזה מונח כל השפע הגשמי של האדם. כך פועלת השיטה - כל זמן שהוא נותן הוא גם יקבל, אך כאשר חדל מלתת, הוא עוצר ומנתק את צינורות השפע, משמים מאותתים לו בפעולה זו שיבין עד כמה טעה בהנהגתו, מעמידים אותו במצב בו הוא מוצא כי מצבו הכלכלי עומד על אותו סכום שהיה צריך בעצם לתת לכהן, אותה הכמות שהיה לו לתת לכהנים - "לו יהיה" - זה מה שלבסוף יהיה לו. זהו מבחן אמיתי באמונה.

המעשה הבא שלפנינו יבהיר לנו דברים אלו היטב: מעשה בעשיר אחד קמץן שחלם חלום. בחלומו הוא רואה את עצמו בתוך אולם גדול עם שולחנות ערוכים כל טוב, ועם אנשים המסובים לאותם שולחנות. והנה, בעומדו בפתח, ניגש אליו אחד המלצרים וביקש ממנו להתלוות אליו. אותו מלצר הושיבו בשולחן מסויים, ונתן לו צלחת עם חתיכת עוף בודדת ומלוכלכת בעפר. לתמיהתו של אותו עשיר, ענה לו המלצר כי כאן כל אחד מקבל את מה שהוא נתן.

העשיר התעורר שטוף זיעה כאשר מראה החלום מהדהד לו בזיכרונו. מיד ניגש לרב כדי שיפתור לו את החלום. שאלו הרב: "האם נתת צדקה מימך?" הנהן העשיר לשלילה, והודה כי מימיו לא נתן מאומה. אמר לו הרב: "תשתדל להיזכר בכל זאת". ואכן, לפתע נזכר העשיר, כי כאשר חיתן את בנו, הופיע עני אחד בפתח וביקש מנה לאכול. העשיר סירב בתחילה, אולם לאחר הפצרותיו של אותו עני, ראה והנה מושלכת בעפר חתיכת עוף שנפלה כנראה מצלחתו של אחד החוגגים. הוא הרימה והושיטה לעני. "זוהי הצדקה היחידה שנתתי" השיב העשיר בכבושה לרב. "זהו אם כן הפתרון לחלומך, הסעודה הזאת שראית בחלומך זהו שכרך לעולם הבא. הנה ראית, שנתנו לך בדיוק מה שנתתי..." נכלם העשיר וקיבל על עצמו מאז לפזר ממונו ביד רחבה.

גומל נפשו איש חסד

על האדם לדעת כי כאשר הוא גומל חסד עם זולתו, הוא לעולם לא יפסיד מכך. גם אם לשעה קלה יהא נדמה לו שעשייתו למען הזולת באה על חשבונו וגורמת לו להפסד מסוים, אין זו אלא טעות הנובעת מקוצר ראות. בסופו של דבר, במוקדם או במאוחר, יבוא גומל החסד על שכרו בכפל כפליים, והכל ייווכחו לדעת כי בהיטיבו לאחרים היטיב גם לעצמו.

ואפשר, שעל כך אמר שלמה מלכנו במשלי (יא, יז): "גומל נפשו איש חסד". איש החסד, המיטיב לזולתו, אינו אלא גומל טוב לנפשו שלו. הסיפור הבא שלפנינו, ימחיש לנו דברים אלו היטב.

יהודי ירא שמים נסע לו ברכבו באחד מכבישי הארץ, כאשר גשם שוטף היכה בחזקה על רכבו. והנה, במהלך הנסיעה, הוא מבחין שבמרחק קצר, בצדו של הכביש, נעמדה לה מכונית והפעילה איתותים. מיועדנו שראה רכב חונה בצידו של הכביש בגשם שוטף, התלבט בליבו: "אולי זה אדם שנתקע וזקוק הוא לעזרה, ועל פי ההלכה חייב אני לעזור לו! אך מאידך, אולי זה סתם אדם שעצר לו למנוחה או לשיחת טלפון קצרה?".

יראת השמים שבקרבם לא נתנה לו מנוח והוא ירד מהכביש ועצר ליד המכונית. הוא יצא מרכבו בגשם זלעפות, ניגש אל חלון הנהג, והנה הוא מבחין באישה מבוגרת, היושבת וממתינה לעזרה. הוא דופק לה על החלון ושואל אותה: "סליחה, הכל בסדר? האם את זקוקה אולי לעזרה?", האישה שהייתה המומה מהצעתו של הנהג, אמרה בשמחה: "כן, בוודאי. אירע לי תקר באחד הגלגלים ברכב, והנסיעה עמו מאוד מסוכנת, אודה לך מקרב לב, אם תעזור לי להחליף אותו" - היא ביקשה. השיב לה הנהג ואמר: "שבי בתוך הרכב ואני אחליף לך כבר את הגלגל". חזר הנהג מהר לרכבו, הוציא כלי עבודה שהיו בתא המטען, והחל לפרק את הגלגל, והרכיב במקומו גלגל רזרבי, כשכולו רטוב עד לשד עצמותיו. הוא ידע, כי על דבר כזה משלמים בשמים הרבה, כמאמר רבותינו (אבות פ"ה משנה כג) "לפום צערא - אגרא" [כפי צער האדם בעשיית המצווה - כך יגדל שכרו].

לאחר דקות ארוכות, הסתיימה המשימה, והרכב היה מוכן לנסיעה. האישה המבוגרת שהתפעלה מנדיבות ליבו וממאמציו הרבים שעשה למענה, הודתה לו וברכה אותו בכל ליבה, ובתוך כך הוציאה מכיסה סכום של אלפיים דולר!!! ואמרה: "זה בשבילך, על כל המאמץ האדיר למעני". היהודי היקר, שיראת שמים פיעמה בקרבו, לא התבלבל לרגע, והשיב לה על אתר: "אני לא לוקח ממך אפילו שקל, כיוון שעשיתי מצווה לשם שמים. את שכרי כבר אקבל בעולם הבא, ואיני חפץ לקבל ממך שום תמורה על כך. אם תרצי לשמוע לי, תני סכום זה לאדם הנזקק הראשון שתפגשי בדרכך!" סיים בגבורה.

האישה נדהמה כפליים מתגובתו, וניסתה לשכנעו בכל זאת, אך הוא חזר למכוניתו והמשיך בנסיעה. חזרה האישה גם היא לרכבה והמשיכה בדרכה. לאחר זמן מה, עצרה האישה במסעדה מקומית בכדי לשתות דבר מה, ולפתע היא שומעת צעקות. היתה זו בעלת המסעדה שהחלה לצעוק על אחת העובדות במסעדה לעיני כל: "את מפוטרת! אני לא רוצה לראות אותך יותר פה. תסתלקי!". העובדת המסכנה החלה להתחנן לפני בעלת הבית "אנא! תביני אותי! אני זקוקה לכסף, אחרת, אני אקרוס מבחינה כלכלית, המשיכי להעסיק אותי", אך בעלת הבית אטמה את אוזניה וגירשה אותה, העובדת האומללה לקחה את חפציה ויצאה בדמעות ובבכי.

ריחמה האישה המבוגרת על אותה העובדת, ונוכרה בבקשתו של הנהג שסייע לה "תני את הכסף לנזקק הראשון שתראי בדרכך". ומיד הוציאה מכיסה את האלפיים דולר, והגישה לה באומרה: "זו מתנה בשבילך, אך היא לא ממני, היא מיהודי שביקש ממני להעביר זאת לאדם הראשון שאראה שנזקק לכך". העובדת נדהמה מחבילות הדולרים, עצרה את הבכי, והודתה לה ללא סוף.

עצובה ונרגשת, עשתה העובדת את דרכה לביתה כדי לספר לבעלה על פיטוריה, ועל ה'פיצויים' שקיבלה. היא הגיעה לבית, וחיכתה לשובו של בעלה. והנה, נשמעה דפיקה בדלת, ובעלה נכנס כשכולו רטוב מכף רגל עד ראש. אשתו נבהלה ממראהו, אך הוא סיפר לה כיצד עזר לאישה מבוגרת שרצתה להביא לו בתמורה אלפיים דולר. אשתו התרגשה כל כך, וסיפרה לו כי בדיוק אותה אישה הגישה לה אלפיים דולר בגללו...

כך הקדוש ברוך הוא צופה ורואה במעשים הטובים שלנו, ושומר לנו את השכר ליום בו נהיה זקוקים לכך. מי שעוזר ומסייע לשני, הקדוש ברוך הוא ישלם את שכרו, כפי שמבקש דוד המלך ע"ה (תהלים קכה, ד): "היטיבה ה' לטובים ולישרים בלבותם" - תעשה טוב ותמצא טוב!

מה שאדם עושה - לעצמו עושה

מעשה באשה ענייה מרודה, שהתגוררה בבית מט לנפול בקצה העיר בסמוך ליער. אותה אשה היתה מחזרת על הפתחים בכדי לקבל מעות, שבהן כלכלה את נפשה. ומנהג היה לה: כאשר נתן לה מאן דהו נדבה, לא היתה מודה לו ומברכת אותו, כמקובל, אלא תדיר היתה אומרת לכל מי שנתן לה צדקה: "כל מה שאדם פועל - לא למען אחרים הוא פועל אלא למען עצמו". כך הייתה אומרת, והבריות - הגם שתמהו לשמע הדברים - התרגלו כבר לשומעם.

באחד הימים, נודמנה אותה אשה ענייה אל פתח ארמונה של המלכה. כדרכה, ביקשה האשה נדבה גם מאת המלכה, ולאחר שנתנה לה המלכה מתנה הגונה, אמרה לה הענייה את המילים השגורות על פיה: "כל מה שאדם פועל - לא למען אחרים הוא פועל אלא למען עצמו".

לא פעם אחת בלבד נהנתה הענייה ממתת ידה של המלכה; פעמים אחדות חזרה ובאה על פתח הארמון, וכל אימת שקבלה נדבת כסף מאת המלכה - גמלה לה הענייה בפתגם השגור על פיה. תחילה שמעה המלכה את הדברים ברוח טובה, אך כששמעה זאת פעם אחר פעם, עורר הדבר את כעסה של המלכה: 'שאשה ענייה תעז לומר לי, למלכה, מילים כאלה, וכלל לא תודה לי על הנדבה שהנני מעניקה לה? - היה לא תהיה!'

ואכן, גמרה המלכה אומר להעניש את הענייה שכה העזה פנים נגדה. היא צייתה על טבחיה לאפות בעבור אותה אשה ענייה חלת סולת ולהחדיר אל תוך החלה רעל!

הטבחים מילאו את הפקודה, הכינו את החלה, החדירו לתוכה סם המוות, ואף דאגו שאותה חלה תגיע ליעדה - הם מסרוה לידי האשה הענייה בעת שזו באה לבקש נדבה בפתח הארמון.

למראה החלה הנאה והריחנית, אורו עיניה של הענייה, וגם הפעם גמלה למיטיבה בפתגם השגור על פיה: "כל מה שאדם פועל - לא למען אחרים הוא פועל, אלא למען עצמו". ובמלים אלו עזבה את המקום, נושאת בזהירות את החלה. הניחוח שהדיפה החלה היה ערב, ואולם אותה אשה ענייה התגברה על הדחף לאכול ממנה. היא שבה אל ביתה הרעוע, והחליטה כי בטרם תבצע את החלה ותאכל ממנה - תהנה ממראה הנאה ומריחה הטוב ימים מספר. עוד תגיע העת לאכול את המאפה הטעים...

באותם ימים, יצא בן המלכה לציד ביער, בלוויית עבדיו ומשרתיו. הציד היה מיגע ומתיש, ובשובו ממסע הציד שמח בן המלכה לראות בקתה בפאתי היער. "הבה נכנס אל הבקתה וננוח קמעה", אמר לנלווים אליו.

אותה בקתה, שאליה נכנס בן המלכה, היתה הבקתה העלובה של אותה אשה ענייה. ברגע בו נפתחה הדלת, ועל הסף ניצב בן המלכה - הכירה בעלת הבקתה מי הוא הנכנס אל מעוונה הדל, וגל של שמחה הציף אותה על הכבוד אשר נפל בחלקה.

"**לכבוד** רב הוא לי לארח את הנסיך במעוני", אמרה לאורח רם המעלה, ומבלי להתמהמה הגישה לו תקרובת - את החלה הטרייה והריחנית, שקבלה מאת טבחי הארמון.

הנסיך רעב היה, ובתאבון רב נגס מן החלה. והנה, אך טעם מעט מן המאפה - צנח ארצה ומת. סם המוות שהוחדר אל תוך החלה הגיע לפיו, וגרם למותו המייד!

בראותה את אשר אירע, נתחלחלה האשה הענייה. ועבדי הנסיך ומשרתיו - יצאה נפשם מפחד! ואולם, בעלת הבקתה לא איבדה את עשתונותיה. חיש אצה רצה אל הארמון, לספר למלכה דברים כהווייתם.

כאשר שבה אליה רוחה, פנתה המלכה אל אותה ענייה ואמרה לה: "עכשיו, בדרך המרה והקשה ביותר, למדתי כי צדקת באומרך 'כל מה שהאדם פועל - אינו פועל למען אחרים, כי אם למען עצמו'.

"אִישׁ אִישׁ כִּי תִשָּׁטֵה אִשְׁתּוֹ וּמַעַלָּהּ בּוֹ מַעַל" (ה, יב).

דרוש על מעלת הצניעות

על כל אחד להדריך את האשה, הילדים והבנות להתנהג בצניעות, ובפרט עתה כאשר מגיע הקיץ והחום גדול, וסכנה גדולה להסתובב בחוץ.

וכפי שראינו אודות המסופר על רות המואביה, כיצד הייתה צנועה ביותר, ואיך הייתה יושבת ומלקטת בעומרים. וכן כאשר אמרה לה חמותה (רות ג, ג): ורחצת וסכת ושמת שמלותיך עליך, ואילו היא לא עשתה כן, אלא ירדה והתלבשה בגורן מחמת צניעות. וכאשר ראה בועז שהיה חכם גדול, את צניעותה ומעשיה הטובים, הבין כי עומדת לפניו אשה חשובה, הראויה שיצאו ממנה מלכים.

ואמרו חכמים (רש"י להלן ו, ב): מפני מה נסמכה פרשה סוטה לפרשת נזיר? לומר לך, הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין.

והכוונה במה שאמרו 'יזיר עצמו מן היין', הוא שיתנהג בצניעות ויסתפק במה שיש לו, ושלא תהייה עיניו משוטטות אנה ואנה. ואמרו במסכת נדרים (דף ט:): אמר שמעון הצדיק: מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא אלא אחד; פעם אחת בא אדם אחד נזיר מן הדרום, וראיתו שהוא יפה עיניים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים, אמרתי לו: בני, מה ראית להשחית את שערך זה הנאה? אמר לי: רועה הייתי לאבא בעירי, הלכתי למלאות מים מן המעיין, ונסתכלתי בבבואה שלי, ופחז עלי יצרי ובקש לטרדני מן העולם. אמרתי לו: רשע! למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך, במי שהוא עתיד להיות רימה ותולעה?! העבודה, שאגלחך לשמים! מיד עמדתי ונשקתיו על ראשו. אמרתי לו: בני, כמוך ירבו נזירים בישראל, עליך הכתוב אומר (במדבר ו, ב): "איש כי יפליא לנדר נזיר להזיר לה".

סגולה לבנים צדיקים

וידוע, כי מדת הצניעות היא אחת המידות הטובות והיקרות, אשר כל בית יהודי נשען עליהם. **הנביא** מיכה (ו, ח) אומר: "ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלהיך". 'הצנע לכת' - הוא דבר הכולל כל הדברים, צניעות, הסתפקות במועט, ויראת שמים.

וזהו שאמר הנביא, אם אדם רוצה לדעת מה ה' דורש ממנו, ידע שהדרישה ממנו היא מידת הצניעות, כמו שראינו אצל שרה אמנו, שאמר עליה הכתוב (בראשית יח, ט): "איה שרה אשתך ויאמר הנה באוהל", ופירש רש"י, מלמד שצנועה הייתה. וא"כ אנחנו צריכים ללמוד משרה אמנו את מידת הצניעות, וע"י זה נזכה לבנים צדיקים. כדברי המדרש רבה (במדבר ח, ט) שכאשר האשה צנועה, זוכה ויוצאים ממנה בנים צדיקים, כמו שכתוב (תהלים קכח, ג): "אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך בניך כשתילי זיתים סביב לשולחנך", ולכן זכתה שרה לבנים, מפני שצנועה הייתה.

וכן אמרו בגמרא יומא (דף מז.) על קמחית, שבזכות הצניעות שהייתה בה, זכתה ויצאו ממנה בנים צדיקים, עד שראתה את כולם משמשים בכהונה גדולה.

והנה נתבונן מעט כמה מגונה היא חוסר הצניעות, שהרי אם יופיע זמר גדול אשר כולם מצפים לשמוע את קולו, ונבקש ממנו שיעמוד באמצע השוק ויזמר, הלוא יהיה ללעג וקלס! כך היא האשה המראה את יפיה באמצע השוק, שאינה יודעת ומרגישה איזו בושה גדולה היא זו, ומלבד זה, היא גורמת לעצמה ולבני ביתה ולאחרים מחלות ואסונות וכו', רחמנא ליצלן.

והצניעות של ההורים, משפיעה רבות על נפשו של הילד. וככל שהם יתנהגו בצניעות, כך גוברים הסיכויים לראות את בניהם הולכים בדרך התורה והמצוות.

החפץ חיים בספרו גדר עולם (פרק ז) כותב בזו הלשון: גם צריכה האשה להתבונן תמיד לפי מה שידוע, דכשהאשה הולכת בדרכי הצניעות אז היא זוכה להוליד בנים צדיקים, בנים תלמידי חכמים המאירים לעולם בתורתם ובצדקתם. וכדאיתא בתלמוד ירושלמי (תהלים מה, יד): כל כבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה, אשה צנועה ראויה לצאת ממנה כהנים גדולים המלובשים משבצות זהב.

ואמרו במגילה (יג): בשכר צניעות שהיתה בה ברחל - זכתה שיצא ממנה שאול, ובשכר צניעות שהיתה בשאול - זכה ויצאה ממנו אסתר, עיין שם. ועל ידי זה ייטב לה בעולם הזה, וגם באחריתה תזכה לישב בעולם העליון בהיכל ה' ברוב הוד והדר. וכדאיתא בזהר הקדוש (בחקותי דף קטו): זכאין אינון צדיקא דזכאן לבנין קדישין לגזעין קדישין, עלייהו איתקרי (ישעיה סא, ט): כל רואיהם יכירום כי הם זרע ברך ה', עכ"ל.

ולחיפך חס ושלום, אם היא הולכת בדרכי פריצות אז תלד בנים אשר לא טובים, ויהיה לה ע"י זה לבסוף קלון וכלימה בעולם הזה, וכמה דכתיב (משלי י, א): וכן כסיל תוגת אמו. וגם בעולם הבא הוא בזיון גדול לאביו ואמו, כשיוצא מהם בן מכעים להקב"ה. וכמו שכתב הגר"א באגרתו הקדושה 'עלים לתרופה', שאף אם ידריך תמיד בנו במוסר ולא יקבל, אוי לאותה בושה והצער והבזיון בעולם הבא. על כן צריכה האשה להרגיל עצמה במדת הצניעות, וייטב לה על ידי זה בזה ובבא. עכ"ל.

פעם אחת, פגש מו"ר מופה"ד רבנו עובדיה יוסף זצ"ל את האדמו"ר מערלוי זצ"ל, ושאל אותו האדמו"ר במה זכה לזיכרון כה מופלא? ענה לו מרן, כי בכל ימי נעוריו ובחרותו נשמר מאוד בענייני קדושת ושמירת העיניים. וכן סיפרה אלמנתו של רבי אלעזר אבוחצירא זצוק"ל

לבנותיו של מרן רבי עובדיה בימי השבעה, כי בעלה שאל אותו פעם במה זכה שכל בניו תלמידי חכמים? והשיבו, שהקפיד כל ימיו לא להביט במראה לא צנוע, ואף כשישב בבית דין כשעמדו מולו נשים שלא היו לבושות בצניעות - לא היה מביט אליהן, וכדי שלא תיפגענה היה עושה עצמו ככותב את דבריהן, ובאמת היה מצייר לעצמו ציורים בעלמא. ובנותיו אמרו, כי כעת נודע להן מה פשרם של הציורים שהיה מביא להן לעיתים מבית הדין...

שכר צניעותו המופלגת של אבא אומנא

ומצינו בגמרא מסכת תענית (כא:): באבא אומנא שהיה מקיז דם, ובכל יום בת קול משמים היתה אומרת לו: "שלום עליך", ולאביי שהיה באותו דור - היתה ברכת שלום כזו מגיעה רק בכל ערב שבת, ואילו לרבא היתה מגיעה ברכה זו בכל ערב יום הכיפורים. חלשה דעתו של אביי מחמת אבא אומנא, ורצה לדעת מדוע אין הוא זוכה כמותו לברכת שלום בכל יום. אמרו לאביי מן השמים, אינך יכול לעשות כמעשיו.

ומה היו מעשיו המיוחדים של אבא אומנא? שכאשר היה עושה את עבודתו להקיז דם, היה מושיב אנשים בנפרד ונשים בנפרד, משום צניעות. והיה לו בגד מיוחד להקזת דם, שהיה בו נקב במקום שצריך להקיז דם, ושם הייתה קרן (מין קנה שעל ידו שואבים את הדם) מחוברת בו. כאשר באה אליו אשה שיקיז לה דם, היה מלביש לה את הבגד כדי שלא יצטרך להסתכל בגופה, והיה מכניס דרך הנקב את האיזמל, וחותר בו את הוריד, ואז היה מצמיד לחתך את הכלי המחובר לבגד, ומקבל בו את הדם. נמצא שלא גילה כלל את גופה של האשה.

וכן היה מניח קופה מחוץ למקום שבו הקיז דם, ובו היו זורקים האנשים את המטבעות שהוא לקח כתשלום. למי שהיה לו כסף לשלם, היה מכניס באותו מקום את התשלום, ואילו מי שלא היה לו כסף לשלם, לא היה מתבייש, כיון שאבא אומנא לא היה רואה מי משלם ומי לא משלם. וכאשר הזדמן לו אחד מתלמידי הישיבה שביקש שיקיז לו דם, לא היה נוטל ממנו שכר, ולאחר שקם ללכת, היה אבא אומנא נותן לו כמה מטבעות, ואומר לו, לך תרכוש לך דבר מאכל ותבריא את עצמך.

יום אחד, שלח אביי זוג תלמידי חכמים לבדוק אותו ולתהות על קנקנו. כאשר באו, קיבל אותם בסבר פנים יפות, האכיל והשקה אותם, ולאחר מכן קיפל להם מצעות של צמר לישן עליהם בלילה. עם שחר, השכימו התלמידים שישנו בביתו של אבא אומנא, קיפלו את המצעים שהביא להם, ונטלו אותם עימם, וכך יצאו לשוק. לאחר זמן, ראו הם את אבא אומנא מהלך בשוק. ניגשו אליו ואמרו לו: האם כבודו יוכל להעריך כמה שווים המצעות הללו? [היה זה משום שרצו

לנסות אותו אם יקפיד על הגניבה]. אמר להם אבא אומנא: אכן, כך וכך הם שווים, ואולי הם אף שווים יותר. אמרו לו: שלך הם, ואנחנו לקחנו ממך אותם.

אמרו לו: בבקשה ממך, אמור לנו במה חשדת אותנו כאשר הבנת שלקחנו ממך את המצעות מביתך? אמר להם: אמרתי לעצמי, ודאי ענין של פדיון שבויים נזדמן להם לחכמים, והיו זקוקים לכסף לצורך פדיון, אבל התביישו לומר לי דבר זה בפירוש ולבקש שאתן לצורך זה. ולכן עשיתם מעשה זה לגרום שאתן לכם כסף בשווי מצעות אלו. אמרו לו: עכשיו תיקח אותם, כי עשינו זאת רק כדי לנסות אותך. אמר להם: באותה שעה שלקחתם אותם ממני, הסחתי דעתי מהם, והחלטתי שכבר לא אשתמש בהם, ולכן ילכו לצדקה.

מיהו בן עולם הבא?

וכן מסופר (שם, ע"ב) על רבי ברוקא מבי מחווא שיהיה רגיל ללכת לשוק של מקום ששמו "בי לפט", והיה רגיל אליהו הנביא להיות אצלו. ופעם אחת אמר רבי ברוקא לאליהו: האם יש בשוק זה מי שעתיד לזכות לעולם הבא? אמר לו אליהו: אין כאן מי שעתיד לזכות לכך.

בתוך כך, בזמן שדיבר עם אליהו, ראה אדם אחד שהיה נועל מנעלים שחורים [שלא כמנהג ישראל באותו זמן] ולא היה לו חוט של תכלת [כלומר, לא הטיל בו ציצית] והיה נראה כגוי. אמר אליהו לרבי ברוקא: אדם זה הוא בן העולם הבא! רץ אחריו רבי ברוקא, והשיג אותו.

אמר לו: מה מעשיך? אמר לו: לך עכשיו ובוא מחר, כי עתה אין לי זמן לענות לך. למחר, בא רבי ברוקא ושאלו לפשר מעשיו, אמר לו: שומר של בית האסורים אני, ואני אוסר את האנשים במקום נפרד ואת הנשים במקום נפרד, ואני שם מטתי בין האנשים לנשים כדי שלא יבואו לדבר עבירה. וכאשר אני רואה בין האסירים בת ישראל שהנכרים נותנים את עיניהם עליה, אני מסכן את חיי להציל אותה.

יום אחד, שמו נכרים עיניהם על בת ישראל וחשבו לאנסה, לקחתי שמרים אדומים של יין, ושמתי על שולי בגדה, ואמרתי להם שדרך נשים לה, וכך נצלה. שאלו רבי ברוקא: למה אין לך ציצית? אמר לו: כיון שרק כך אני יכול להיכנס בין הגויים כאחד מהם ולשמוע את מזימותיהם, וכל גזירה שאני שומע מהם - אני מודיע על כך לחכמים, והם מתפללים ומבקשים רחמים משמים, ובכוח תפילתם מבטלים את הגזירה.

וידוע, כי המהרי"ל דיסקין זצ"ל היה שולח לבקש ברכות מסנדלר אחד בירושלים שלא קיבל נשים, אלא היה מייצר להם נעליים רק ע"פ הנעליים הישנות שלהם. ולפעמים היה צריך

לתקן מחמת כן כמה פעמים. ואמר המהרי"ל עליו, שכזה אדם ראוי שיעשו על ידו נפלאות. והגאון מווילנא כתב באגרתו המפורסמת לבני ביתו, כי כשם שהתורה תבלין נגד היצר הרע לגברים, כך היא הצניעות לנשים.

לאלא סוליקה

יהודי מרוקו מזכירים בסילודין את שמה של 'לאלא סוליקה' - סוליקה הקדושה, אשר רבים נושעים על קברה שבמרוקו. ומעשה שהיה כך היה:

הנערה סוליקה היתה נאה מאוד, ואביה שהיה יהודי שהלך בדרכי ה' באופן מופלא ביותר, היה תמיד שומר אותה בביתו לבל יראו אותה המוסלמים המקומיים, ויחמדו אותה אליהם. ביום מן הימים, אחד משכניה המוסלמים ראה אותה באקראי, וחמד אותה בלב. הוא החליט לעשות הכל בשביל להינשא לה, אך כמובן שהדבר לא עלה בידו כלל, למרות האיומים כי רע ומר יהיה גורל המשפחה כולה. לימים, הוא העליל עליה בפני המושל, שהיא התאסלמה ולאחר מכן חזרה ליהדותה, מה שהיה נחשב כעוון חמור מאוד לפי חוקי האיסלאם ששלטו במרוקו, ולמרות המאמצים להחביאה, היא נמצאה והובאה למשפט, שם חרצו את דינה למוות.

לפני מיתתה, ראה אותה הנסיך בנו של המלך ומאוד חפץ בה, הוא התחיל לדבר על ליבה שתינשא לו והיא תהיה המלכה, אך היא בשלה: יהודיה הייתי ויהודיה אמות. כעס הנסיך מאוד, והחליט להמיתה בעינויים קשים, לקשור את שערותיה לזנב סוס, וכך הסוסים יגררוה ברחובות העיר עד שתצא נשמתה.

לפני קיום גזר הדין שאלו אותה, מה היא מבקשת לפני המוות? והיא ענתה, שהיא רוצה סיכות בכדי להדק את בגדיה לגופה שלא יתגלה בשרה בעת שתיגרר ברחובות, וכך תוכל למות בקדושה ובטהרה. באמצע הדרך, כאשר נגררה באכזריות ע"י הסוס, צעקה לפתע לפרש לעצור, משעצר הפרש לרגע, החלה הנערה מיד לסדר את הסיכות ולתחוב אותם שוב לגופה, אחרי שהתרופפו מעט, וכך יצאה נשמתה בקדושה ובטהרה, מתוך צניעות מופלגת שתילמד לדורות. מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. (אוצר הסיפורים).

"אִישׁ אִישׁ כִּי תִשָּׁטֵה אִשְׁתּוֹ וּמָעַלָהּ בּוֹ מַעַל" (ה, יב).

המעשים מוכיחים

"איש איש" - למה נאמר שתי פעמים? לומר לך, אשה שהיא מועלת באישה שלמטה בעולם הזה, כך היא מורדת באישה שלמעלה. (רש"י על פי מדרש הגדול).

"וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנָהּ עָלֶיהָ עֲשִׂירֵת הָאִיפָה קֶמַח שְׁעִירִים" (ה, טו).

רמז למעשה העגל

חכמינו ביארו זאת במעשה העגל: "והביא האיש" - זה הקב"ה. "את אשתו" - אלו ישראל. "אל הכהן" - זה משה, שהיה כהן כל שבעת ימי המילואים. שהביא את דינם אל משה כשאמר לו (שמות לב, ז): "לך רד כי שחת עמך". "והביא את קרבנה" - שנתן למשה אותה שעה שני לוחות העדות. "עשירית האיפה" - שהיו כתובים עליהם עשרת הדברים. "קמח שעורים" - שבעוון עבודה זרה נעשו ישראל כקמח, והסעירים הקב"ה בין האומות.

"וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן" (ה, טו).

מעשה בשתי אחיות

"והביא האיש את אשתו" סופי תיבות: אשת"ו. וכתב הרב חיד"א (נחל קדומים) לבאר ע"פ מה שאמרו במדרש (במדבר רבה פרשה ט, ס"ט) מעשה בשתי אחיות שהיו דומות זו לזו, ואחת סטתה ונתחייבה לשתות מי סוטה. מה עשתה? הלכה אצל אחותה, ואמרה לה שתלך לשתות במקומה. ואכן, אחותה הלכה ושתתה ולא ארע לה נזק. אלא שלאחר מכן, כאשר חזרה מבית המקדש, הלכה אצל אחותה לספר לה ולשמוח עמה על 'נס ההצלה'. וכשנפגשו יחד, חבקו ונשקו זו את זו, וכאשר נשקה אותה - נכנס באחותה ריח המים ששתתה, ומיד החלו להופיע עליה סימני המים המאירים עד שמתה.

ולזה רומז הפסוק, שאם הביא "את אשתו" - כלומר, את הטפלה לאשתו שזו אחותה, בכל אופן בסוף תבוא הפורענות על אשתו, וזהו הרמז בסופי תיבות של 'אשתו' - שע"י השתייה של הטפלה לאשתו, בסוף תבוא הפורענות על אשתו.

"וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיָּמִים קִדְשִׁים בְּכָלִי חֶרֶשׁ וּמִן הָעֶפֶר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקִרְקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל הַמֵּיִם" (ה, יז).

קרקע המשכן נסעה עמהם

בשו"ת "משנה הלכות" (חלק יד סימן רפא) כתב דבר חידוש ופלא, וזה לשונו: "בנסוע המשכן, קרקע המשכן נמי נעתקה ונסעה עמהם, ועל דרך שאמרו (מגילה כט). עתידין בתי

כנסיות שבבבל לעלות לארץ ישראל. והכי נמי היה עם קרקע המשכן, וקל-וחומר הוא. ולא קדשו כל פעם קרקע חדשה להעמיד שם המשכן." עכ"ל.

"וּבָאוּ הַמִּים הַמֵּאֲרָרִים הָאֵלֶּה" (ה, יח).

כשם שהמים בודקין אותה כך בודקין את הבעל

מי סוטה דומים לאורים ותומים, כשם שהאורים ותומים הוא דבר רחוק מן השכל לומר שהאותיות שהיו רחוקות היו מזדווגות, כן מי סוטה, חידוש הוא לומר שהשם המיוחד שהוא רק טוב - יעשה נזק. (ציוני).

"וּבָאוּ הַמִּים הַמֵּאֲרָרִים הָאֵלֶּה" - מים המארי"ם נגד אבריו של שני בני אדם רמ"ח רמ"ח. ללמדך, (סוטה כז:) כשם שהמים בודקין אותה כך היו בודקין את הבעל, שלא יהיה חוטא נשכר. (פסיקתא).

"וְאָמְרָה הָאֵשֶׁה אִמֶּן אִמֶּן" (ה, כב).

המדפים שפגע בכבוד האור החיים הקדוש

"אמן אמן", כתב רש"י בשם חז"ל: אמן אם מאיש זה, אמן אם מאיש אחר.

בספר "דבר יום ביומו" (קנולר, י' אלול) מביא מעשה פלא, אודות הרב הקדוש רבי פנחס מקוריץ זצ"ל אשר חשקה נפשו שידפיסו את החומשים עם פירוש אור החיים. לאחר שהושלמה המלאכה, הביא לו המדפים את הספר שהוציא לאור, חומש עם אור החיים. כשפתח הצדיק את הספרים, הבחין כי בפרשת ראה על הפסוק "כי יהיה בך אביון" (דברים טו, ז), השמיט המדפים בסיום הפירוש את התיבות: "משיח ה' שמו חיים". ומששאל את המדפים לפשר הדברים, ענה לו, כי הוא הבין שהאור החיים כיוון על עצמו, ולכן השמיט זאת.

על אתר, פתח הרב מקוריץ את החומש בפסוק שלפנינו, וקרא באור החיים כאן, ונתגלה כי המדפים כתב בטעות "בין מאיש זה בין מאשר", במקום: "בין מאחר". והנה, אותו המדפים היה שמו אשר. אמר לו הרב הקדוש מקוריץ: ראה חותמך!

אמנם, יצאו מערערים על מעשה זה, כי המהדורה הנ"ל נדירה ביותר ולא מצויה כלל, אלא שלאחר זמן, בקובץ שפתי צדיקים, הביאו צילום של עמודי החומש הנ"ל שנדפס בשקלאוו שנת תקמ"א, ונמצא בבירור כי דברי אמת הם.

"וּבָאוּ בֵּהּ הַיָּמִים הַמְּאָרְרִים לְמִרְיָם, וַצַּבְתָּהּ בַּטֶּנָּה וַנִּפְלָה יָרְכָה וַהֲיִתָּה הָאִשָּׁה לְאֵלָה בְּקֶרֶב עַמָּהּ" (ה', כז).

מעשה פלא עם הרב חיד"א

לעת זקנותו של גאון עוזנו מרן החיד"א זיע"א, איווה למושב לו את העיר ליוורנו שבאיטליה, שם הורה משפטי ה' ליעקב ותורתו לישראל, ושם נפטר לחיי עולם. ומשם העלוהו לא מכבר לארץ הקודש - זכותו תגן על כל יושביה מעתה ועד עולם.

פעם ישב מרן החיד"א בראש בית הדין בליוורנו, ובא לפניו אחד מחשובי העדה והוא כהן, ובפיו קובלנא: אשתו אינה נוהגת באורחות הצניעות כיאה לבת ישראל כשרה, והוא קינא לה ונסתרה. הודיעו מרן החיד"א, כי על פי דין תורה עליו לגרש את האשה.

דא עקא, האישה היתה ממשפחה נכבדה, וכמה מהדיינים מיהרו לתבוע את כבודה, ואמרו לרבנו החיד"א: והרי אדם זה קינא לאשתו בלא עדים, ואין הלכה כרבי יוסי ברבי יהודה שאינו מצריך עדים לקינוי. ואם כן, אינה נאסרת על בעלה בסתירתה?! ואף אם עברה עבירה חמורה בכך שהתייחדה עם איש זר - הנה יש לקרוא לה ולהתרות בה, ולהזהירה באזהרה חמורה. אבל מדוע חייב רבנו את בעלה לגרשה?!

נענה מרן החיד"א ואמר: הצדק עמכם. אך לא על הקינוי והסתירה אני דן, אלא חייב הוא לגרשה שכן ללא ספק היא בגדה בו, ונטמאה בסתירתה.

אמרו הדיינים: ומנין שאכן כך הוא? והרי אין לכך עדים, ואין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות. אין אנו מפקפקים, חלילה, ברוח קדשו של רבנו. אבל תורה לא בשמים היא, והנסתרות לה' אלהינו. אין אלו אלא דברי נביאות, ולא על פיהם נדון.

לא השיב להם רבנו מאומה, אלא פנה בשנית לבעל האשה ואמר: שמע לקולי וגרש את האישה. **ראו** הדיינים כי לא ענה להם רבנו דבר, הלכו לקרובי האשה שהיו מנכבדי העיר, וסחו להם כל הענין, וילינו על רבנו את כל העדה.

שמע רבנו את דברי הריבות, וישלח לקרוא את האשה אל בית דירתו. הלכה אל בית הרב, ואמרו לה שיושב הוא ולומד בחדרו שבעליית הבית. עלתה האשה לעליית הגג אשר שם חדר לימודו ובית תפילתו.

נשא רבנו את עיניו הטהורות, וראה את האשה ניצבת בפתח חדרו. חרד ואמר: תני כבוד לה' אלהיך, והודי על פשעך ומעלליך. קבלי מבעלך גט פיטורין, ושובי בתשובה על חטאיך.

העזה האישה פנים וכפרה בכל. בעלה טופל עליה עלילות שווא, ולא תקבל גט מידו.

קם רבנו מכסאו, וניגש אל ארון הקודש שבחדרו. הוציא מתוכו את ספר התורה, והחל לקרוא בפניה את פרשת הסוטה בטעמי הנגינות, כקריאת התורה: איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל... והביא האיש את אשתו אל הכהן... והעמיד הכהן את האשה לפני ה'... והשביע הכהן את האשה בשבועת האלה, ואמר הכהן לאשה: 'יתן ה' אותך לאלה ולשבועה בתוך עמך.

שמעה החצופה, והפנתה את גבה ללכת בגאון. ורבנו החיד"א קרא אחריה בקול רם: אם לא שטית, הנקי, ואת כי שטית תחת אישך, וכי נטמאת.

שמה רגלה על המדרגה הראשונה, לא הספיקה לרדת - ופניה הפכו לירקון, עיניה בלטו, וכל הכתוב בפרשת סוטה התקיים בה, עד שמתה בו במקום.

לקול זעקתה, מיהרו הדיינים והרבה מאנשי העיר לראות במחזה הנורא, ואמרו: "עתה ידענו כי איש אלהים קדוש הוא רבנו, ודבר ה' בפיהו אמת", וייראו מגשת אליו. (לב אבות עמ' ריז, אור דוד פרשת נשא).

"וְנִקְתָּהּ וְנִזְרְעָה זֶרַע" (ה, כח).

תפילתה של חנה

בשם רבי מאיר מפרמישלאן מובא (אוצר דרשות ומאמרים ח"ג עמ' קכ):

כתוב אצל חנה (שמואל א' א, י): "ותתפלל על ה'". ולכאורה הוא תמוה, היה יותר מתאים לומר ותתפלל 'אל' ה' ומדוע נכתב 'על' ה'?

אלא, אמרו בגמרא (ברכות לא:), שחנה אמרה בתפילתה (שם פסוק יא): "אם ראה תראה". אמר רבי אלעזר, אמרה חנה לפני הקב"ה: ריבונו של עולם, אם ראה מוטב, ואם לאו - תראה. אלך ואסתתר בפני אלקנה בעלי, וכיוון שאסתתר, ישקו אותי מי סוטה, ואי אתה עושה תורתך פלסתר, שנאמר: ונקתה ונזרעה זרע.

ואמרו שם בשם רבי ישמעאל, שפסוק זה בא לומר, כי אם התברר ע"י ההשקאה שאינה סוטה, אזי היא זוכה לברכה, שאם היתה עקרה נפקדת.

ופירש הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זיע"א, כי זו היתה תפילתה של חנה, שחם ושלוש לא תזדקק לעצה זו של פרשת סוטה. שכן כידוע, בבדיקת הסוטה יש למחוק את שם ה', ולא רצתה צדיקה זו שבעבורה ימחק ח"ו שם ה'. לכן "ותתפלל על ה'" דווקא, דהיינו למען שם ה' שלא ימחק ח"ו, ותזכה לבנים שלא על פי דרך זו, אלא שמשמים יפקדו אותה.

"ונקה האיש מעון" (ה, לא).

החפץ חיים והקצב

בספרו של הרב ישר זצ"ל (החפץ חיים חייו ופעלו ח"ג עמ' תתשעה) מובא סיפור מתולדותיו של ה"חפץ חיים":

הרב אהרן הכהן, חתנו של החפץ חיים, בהיותו אברך סמוך על שלחן חותנו, נחל אכזבה בהשתדלותו להשיג משרת רבנות בעיר מסוימת.

השיח רבי אהרן את צערו בפני חותנו, והחפץ חיים דיבר על לבו והצביע בפניו על כובד העול וגודל האחריות המוטלת על רב בישראל, עד שאין זה כדאי להצטער ולהתמרמר בשל אי קבלת המשרה.

ברם, דעתו של רבי אהרן טרם נחה, והחפץ חיים שהכיר בכך אמר לו, כי כדי לסייע לו בהבנת הדברים, הוא רוצה לספר לו סיפור, אבל בתנאי שיקבל על עצמו ויבטיחו נאמנה לבל יספר זאת לאיש כל עוד שהוא [ה'חפץ חיים'] בחיים.

רבי אהרן הבטיח, והחפץ חיים סיפר לו את המאורע שאירע בתקופה הקצרה שבה כיהן כרב בעיירה ראדין, שהיווה את אחד הגורמים לעזיבתו את הרבנות.

אירע פעם, ואחד הקצבים נתפס במכירת בשר טרפה, וכמובן שהועבר מיד מחזקתו. בא הקצב לפניי, סיפר החפץ חיים, והביע חרטה גמורה על מעשיו, הבטיח בכל ההבטחות שבעולם לבל ישוב לכסלה, והתחנן בדמעות שאחזיר לו את תעודת הכשרות. מאחר שנוכחתי שהלה מתכוון ברצינות להבטחותיו, וניכרים דברי אמת. ומאידך, היה האיש בעל משפחה גדולה, ומצוקתו הכלכלית היתה עצומה, שיתפתי את מדת הרחמים במידת הדין, והחזרתיו לכשרותו.

ועל החטא עצמו - קנסתי אותו בסכום כסף גדול שינתן כתרומה לבית הכנסת המרכזי שבעיירה. הקצב לא האריך ימים לאחר אותו מעשה, וכעבור זמן קצר הלך לעולמו.

באחד הימים, המשיך החפץ חיים לספר, בעוד אני לומד כדרכי בעזרת הנשים שליד בית הכנסת, נפלה עלי תרדמה. ובחלומי והנה מופיעים לפני שלשה אנשי צורה, הגדול שביניהם פונה אלי בשאלה: ר' ישראל מאיר, הלא תזכור את המאורע עם אותו קצב שקנסת אותו בתרומה לבית הכנסת. אמור נא אפוא, מה היתה כוונתך בקנס זה, האם רק למען יזהר להבא וישמור את עצמו לבל יכשיל עוד את בני העיר, וכן לטובת הציבור למען ישמעו וייראו. או שכוונתך היתה גם למען תהיה לנענש כפרה על עונו?

בשמעי את הדברים, רתת וחלחלה אחזוני, ולא יכולתי להוציא הגה מפיו. אבל ראש המדברים הרגיעני, ואמר שימתינו לי עד שתתישב דעתי.

כשנרגעתי, הרהרתי בלבי מה היתה אכן כוונתי. והשבתי, כי עד כמה שאני זוכר, הטלתי עליו את הקנס לשם עונש, ולא לשם כפרה. האורחים הודו לי על תשובתי, ופנו לדרכם. כשהתעוררתי מתרדמתי, היה ראשי כבד עלי, לא יכולתי למצוא מרגוע לנפשי, חזרתי לתלמודי, והנה שוב נופלת עלי תרדמה. הפעם הופיע הקצב בעצמו, כשהוא כולו רצוף ושביר, והחל לטעון כנגדי בקול בוכים: אוי רבי, ראה נא מה עוללת לי בתשובתך לבית דין של מעלה. כשעמדתי בדיון, והקטגור תבע לדון אותי לחיוב בעוון האכלת טרפות, טענתי שכבר התכפרתי בקנס שהטלת עלי.

הקטגור טען כנגדי ואמר, שהקנס לא היה לשם כפרה, אלא לשם אזהרה להבא בלבד. ובית הדין החליט לשאול את פיו על כוונתך. ומאחר שתשובתך היתה שלא התכוונת לכפרה, יהיה עלי עתה לעבור ייסורי גהינום קשים ונוראים כדי להזדכך מאותו עוון... סיים את דבריו והלך לו.

פנה החפץ חיים לחתנו, ואמר: כיון שעול הרבנות בכללו היה למורת רוחי, הרי לאחר מעשה זה, גמלה בקרבי ההחלטה להסתלק מן הרבנות לגמרי. אף אתה, ר' אהרן חתני, ראה נא גם ראה מה גדולה ונוראה היא האחריות הכרוכה ברבנות, ולכן אל תצטער שלא קבלת את המשרה!

"אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִפְלֹא לְנֹדֶר נָדָר נָזִיר לְהִזִּיר לָהּ" (ו, ב).

קיבל נזירות משום כבוד אב

ידוע ומפורסם המעשה המובא בגמרא (נדרים ט:): "אמר שמעון הצדיק: מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא אלא אחד. פעם אחת בא אדם אחד נזיר מן הדרום, וראיתו שהוא יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים, אמרתי לו: בני, מה ראית להשחית את שערך זה הנאה? אמר לי: רועה הייתי לאבא בעירי, הלכתי למלאות מים מן המעיין, ונסתכלתי בכבואה שלי, ופחז עלי יצרי ובקש לטורדני מן העולם. אמרתי לו: רשע! למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך, במי שהוא עתיד להיות רמה ותולעה?! העבודה, שאגלחך לשמים! מיד עמדתי ונשקתיו על ראשו, אמרתי לו: בני, כמוך ירבו נזירי בישראל, עליך הכתוב אומר: איש... כי יפליא לנדור נדר נזיר נזיר לה'.

ובהמשך הסוגיא מבואר, כי הטעם ששמעון הצדיק הקפיד שלא לאכול אשם נזיר טמא, אינה משום שגנאי הוא לאדם חשוב לאכול דבר שבא על חטא, שהרי לא נמנע מלאכול קרבנות אשם וחטאת אחרים. אלא, הקפדתו באשם נזיר טמא היתה, משום שהנזירים נזירות עושים זאת לאחר שהם תוהים ומתחרטים על מעשיהם הרעים, וכוונתם מתחילה היא רק לשלושים ימי נזירות בלבד, וכאשר לאחר מכן הם נטמאים וימי הנזירות מתרבים עקב כך, הרי הם מתחרטים על עצם קבלת הנזירות עליהם, ונמצאו מביאים חולין לעזרה. שמתוך שאין כוונתם רצויה - אף קרבנותיהם אינם רצויים. עד כאן תורף דברי הגמרא.

ותמה על כך המהרש"א, מדוע הוצרכו חכמים להזכיר שהלה בא מן הדרום? ועוד, למה הוזכר שהיה הוא רועה לאביו בעירו? ועוד, מהו הביטוי "לטורדני מן העולם"?

אלא, ביאר המהרש"א, הרי אמרו חז"ל (בבא בתרא כה:): "הרועה להחכים - ידרים". וזו כוונת חכמים שהדגישו כי הוא "בא מן הדרום", לומר שאותו נזיר היה חכם, ואף שהיה חכם - היה רועה לאביו במצות כיבוד אב. והיכן היה רועה? בעירו, שם מכירים בו ובחכמתו.

וכאשר הסתכל על עצמו בבבואה וראה כי הוא יפה עיניים, פחז עליו יצרו להתגאות. וכך טען לעומתו היצר: וכי איש חכם ויפה עיניים כמותך יהיה רועה? בכך, ביקש היצר לטורדו מן העולם, שהרי שכרה של מצות כיבוד אב היא (שמות כ, יב): "למען יאריכון ימך".

על נזיר כזה, שקיבל על עצמו נזירות לשם שמים, בכדי להתאמץ במצות כיבוד אב - העיד שמעון הצדיק, שעליו אמר הכתוב: "איש כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה'".

העיקר - איך לנהוג אחרי הצום

אומר היה הרב הקדוש רבנו שמחה בונם מפשיסחא זצ"ל, כי מי שברצונו להתעלות טפח מעל העולם הזה, עליו לדאוג לכך שלאחר התענית לא יחזור לאותה מדרגה שהיה שרוי בה לפני התענית. כי אם בהגיע צאת הכוכבים בעת שישבור את תעניתו, יאכל אכילה יתירה, וישתה שתיה שאינה צריכה, אם כן, מה הועיל בתעניתו? והעיקר הוא, שגם לאחר התענית ידע לאכול במתינות ובישוב הדעת, ושיאכל רק דברים הצריכים לשבירת רעבונו ותו לא.

כללו של דבר, יהודי חייב לאכול ולשתות, ולא יצום ויסתגף. אך לא ימלא את כריסו במאכלים יתרים, אלא רק את הצריך לבריאותו. וישתדל גם להפסיק באמצע הסעודה, בעוד יצר האכילה תקף. וביתרת הזמן, וגם בעת האכילה עצמה, יהיו כל גופו ומחשבתו קודש הלולים לה', ובכך יהפוך להיות איש קדוש כדוגמת הנזיר.

ובזה יונעם לנו מאמרו של הרבי מקוצק זצ"ל על הכתוב בפרשת משפטים (שמות כב, ל): "ואנשי קודש תהיון לי", יש להקב"ה די מלאכים בשמים, שעובדים אותו בדחילו ורחימו ברתת וזיע, אותם מלאכים אינם אוכלים ושותים, אין להם יצרים גשמיים, ואין כל חידוש שהם עושים את רצון ה', עיקר רצון השם יתברך הוא שתהיו לו אנשי קודש, לא מלאכים קדושים אלא אנשים קדושים, יצורים מבשר ודם הנמצאים בתוך העולם המלא בתאוות בשרים ותענוגות מלכים, מאותם אנשים רוצה הקב"ה שיתקדשו ויטהרו, ויהפכו את גופם לחלק אלוה ממעל. וזהו: ואנשי קודש תהיון לי, 'אנשי' דווקא.

שם אמו של שמשון מסוגל לבטל רוח רעה

בגמרא (בבא בתרא צא.) מוזכר, כי אמו של שמשון היה שמה צללפונית. ומעשה באחד שמתו בניו בלא סיבה, ואמרו שיש בביתו רוח רעה, ובא לפני אחד מהצדיקים ובקש ברכתו, והורה לו, שכאשר יולד הילד - יקרא לו שם מפרשת השבוע, ונולדה לו בת בפרשת נשא, וכאשר חפשו בפרשה לא מצאו שם של בת. אמר אחד הנוכחים, שיחפשו בהפטרה, אך גם שם לא נמצא. עד שאמר חכם אחד, שהרי מוזכר שמשון בהפטרה וגם אמו מוזכרת שם, אם כן הבה נחפש את שמה של אימו של שמשון, ומצאו כי שמה 'צללפונית', וכך אכן קראו לבת. וכתב המהרש"ל שם, כי שם זה טוב מפני רוח רעה.

ומן הראוי להביא סיפור פלא המסופר על הגאון רבי יוסף ראז'ין זצ"ל 'הרוגאוצו'בר'. אשר בילדותו לקחו אביו רבי פישל ראז'ין לראות את פני הגאון הקדוש מלובביץ' בעל ה'צמח

צדק'. הרבי ברכו בלמדנות, ואף הורה לו ללמוד מסכת נזיר. משיצאו האב ובנו מחדרו של הרבי, שאל הילד, שהיה בן חמש, את אביו: מה הקשר בין הברכה להיות 'למדן', להוראה על לימוד מסכת נזיר? והרי 'למדנות' פירושה - לדעת את כל חלקי התורה, וא"כ למה דוקא מסכת נזיר?

האב לא ידע מה להשיב, אך לאחר דקות ספורות של מחשבה קרא הילד: הרבי בוודאי רוצה שאהיה נזיר, ובכדי להיות נזיר צריך ללמוד מסכת זו, וכך תקוים בי ברכתו בלמדנות. ואילו ח"ו לא אציית - לא אהיה למדן.

ואכן, כידוע לא נתן הגאון הרוגאצ'ובר זצ"ל שיספרו את שערות ראשו כל ימי חייו. (מוסר חכמים).

"דְּבַר אֵל אֶהְרֶן וְאֵל בְּנָיו לֵאמֹר כֹּה תִּבְרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם" (ו, כג).

הכהנים הם הצינור להעביר השפע לישראל

בפרשתנו מופיע הציווי לכהנים לברך את עם ישראל, כמו שכתוב: "דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל" וכו', והיא מעט המחזיק את המרובה, והרבה סודות יש בברכה זו. ואנחנו צריכים לתקן את מעשינו, ולהכין את עצמינו להיות כלים ראויים שתחול עלינו הברכה. כי בכח הַכָּשֶׁר מעשינו, תחול עלינו הברכה. כי הקב"ה - ידו פתוחה לברך כל שואל, אלא שצריך להכין הכלי כדי שיוכל השפע לשרות בתוכו. ואם לא יכין הכלי, היכן ישרו השפע והברכה? והכהנים הם הצינור להעביר השפע והברכה לישראל, כי הם ממצעים בינינו לבין אבינו שבשמים.

"כֹּה תִּבְרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם" (ו, כג).

ישראל יברך ביד אחת

עייין בספר "מעשה רב" החדש (אות י'), שכתב בשם רבנו סעדיה תלמיד מובהק להגר"א זצ"ל, כי דעת הגאון לא היתה נוחה מן המנהג לברך את חברו בברכת כהנים, ונראה טעמו שהברכה נקבעה לכהנים לאמרה, והקב"ה מברך את ישראל בברכתם, ואין תועלת לישראל המברך בנוסח זה.

אמנם הגאון רבי ברוך אפשטיין זצ"ל מביא בשם הגאון רבי יחזקאל לנדא (אב"ד בוויילנא), כי הגר"א זצ"ל ברך אותו ביום חופתו בברכת כהנים. והוסיף, כי הבחין בהגר"א זצ"ל

שדקדק לברך דוקא ביד אחת, שלא יהיה כמו הכהנים, שרק הם דוקא נצטוו לברך את ישראל בשתי ידיים. (טעם ודעת).

ומכך נלמד, כי מנהגם היה כאשר נוהגים הספרדים כיום, לברך בהנחת היד על הראש. ושורש מנהג זה בקודש יסודתו.

בעת הדרשה מתברכים השומעים ועוונותיהם נמחים

"כה תברכו את בני ישראל". אמרו חז"ל במסכת סוטה (לג): כה תברכו בלשון הקודש אמור להם. ואע"פ שאין מקרא יוצא מידי פשוטו, מכל מקום רמוז בו כי הכהנים הם מורי התורה, כדכתיב (דברים כד, ח): ככל אשר יורו אתכם הכהנים הלויים, שהחכם יושב ודורש והעם שומעים ומתברכים בכל הברכות שבעולם, עד שאפילו עוונותיהם נמחים כידוע (מדרש שוחר טוב, משלי י).

והדורש צריך שיהיה אהוב לעם ושלוש בינו ובינם. אמנם אם דורש לשם ה', ה' ייתן חנו ושלומו, ויהיו דבריו יוצאים מן הלב ונכנסים ללבות השומעים ויתברכו כולם. ועל כן אמר לאהרן ולבניו שהם מורי התורה: כה תברכו את בני ישראל - בכל הברכות שבעולם, אמור להם - דברי תוכחה ולהורות לעם ה' את דרכיו. ואף מבטיח לכהן הדורש: יברכך ה', ויתן לך חן ונשיאת פנים ושלום, והכל מוסב על הכהן הדורש, שהקב"ה יתן חנו בעיני השומעים. וע"י זה: ושמנו את שמי - היינו תורת, על בני ישראל, והמה ישמעו ויאזינו, ואני אברכם לישראל בכל הברכות שבעולם.

ועל כן הקדים לומר 'כה תברכו' בלשון הקודש, שאם ידרוש הדורש בלשון עם זה, וילביש דברי התורה במלבוש שק ואפר, אפילו יהיו דברים טובים ונאמרים לשם שמים, מכל מקום התורה שהיא חגורה שק, אינה נכנסת בלב השומעים. והיינו דכתיב (מלאכי ב, ז): כי תורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא, שאינם מכירים בלשון ארמי, ואז תורה יבקשו מפיהו. והיינו 'כה תברכו' בלשון הקודש דוקא, וקאי אחכם הדורש כנ"ל. (חתם סופר).

"יְבָרְכְּךָ ה' וְיִשְׁמְרְךָ יְאֵר ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיַחַנֵּךְ יִשְׂאֵל ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיִשֶּׁם לְךָ שְׁלוֹם וְשָׁמוֹ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם" (ו, כד-כו).

רמזי ברכת כהנים

בשלשה פסוקים אלו של ברכת כהנים, ישנם חמש עשרה תיבות, כמנין "יד" עם הכף. ויש בה ששים אותיות, כנגד הפסוק (שיר השירים ג, ז): "הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים

סביב לה", שהם רמז לששים המלאכים המקיפים את השכינה לשמרה, וכנגד ששים ריבוא נשמות ישראל. ואותיות אלו מקיפות את ישראל ושומרות אותם. ועוד, חמש עשרה תיבות יחד עם הששים אותיות עולים בגימטריא: כהן.

שלום הוא סוד יחוד קוב"ה ושכינתיה

הנה, אם נכפיל "הויה" באדנות יעלה: 'שלום'. וכך הוא החשבון:

תכפיל י' דהוי"ה ב-א' של אדנות, עולה: 10. נכפיל ה' דהוי"ה ב-ד' של אדנות, עולה: 20. תכפיל ו' דהוי"ה ב-נ' של אדנות, עולה 300. נכפיל ה' דהוי"ה ב-י' של אדנות, עולה 50. סה"כ 380. וכן **שלום** עולה בגימטריא: 376, ועם ארבע אותיותיו, עולה: 380.

הרי לנו, כיצד השלום מורכב מיחוד הוי"ה אדנות, כי ע"י השלום - יהא השלום והברכה בין איש לאשתו, בין אדם לחברו. וע"י זה מייחדים את העולמות העליונים ויש שפע בעולם. (ובחרת בחיים).

בברכת כהנים יש ג' ברכות: בני, חיי, מזוני

הברכה הראשונה: יברכך ה' - בממון, מזונות ופרנסה טובה. **וישמרך** - מן המזיקים הגנבים והלסטים.

הברכה השנייה: יאר ה' פניו אליך ויחנך - כנגד הבנים, כמו שכתוב (ויקרא כו, ט): "ופנית אליכם והפרתי אתכם והרבתי אתכם".

הברכה השלישית: ישא ה' פניו אליך - כנגד חיים ארוכים. ועל הכל צריך השלום, שיהיו חיים טובים בלי יסורים, הרי - **וישם לך שלום**.

הפסוק הראשון מקור הברכה והשפע לאדם

והנה, הפסוק הראשון: **יברכך יהוה וישמרך**, הוא ר"ת: יי"ו, העולים גימטריא: כ"ו, שהוא שם הוי"ה ברוך הוא. וסופי תיבות: כה"ך, העולה גימטריא: מ"ה, כמספר: אד"ם. וזה סוד (דברים י, יב): מ"ה יהוה אלהיך שואל מעמך, כי הקב"ה חפץ שיתברכו בניו, אבל צריך שאנחנו נתקן את מעשינו ונכין את הכלים לקבל הברכה.

וחס ושלום ע"י העוונות, יכולים להפוך את הצירופים הנ"ל לדינים, ואז מדת הדין תנהיג את העולם שהוא בחינת שם "אלהים". כי אם תמלא את שם מ"ה הנ"ל כך: מ"ם ה"א הרי

זה בגימטריא: פ"ו, העולה כשם "אלהים". וכן אם תמלא את אותיות כ"ו כך: כ"ף ו"ו - אותיות המילוי לבדם עולים פ"ו גימטריא "אלהים" שהוא מידת הדין.

ולכן צריכים להיות ראויים לכך שהברכה והשפע משם הוי"ה ב"ה ירד עלינו, ולכן הפסוק הראשון, ראשי התיבות שלו הם כאמור בגימטריא כ"ו הרומז לשם הוי"ה ב"ה, שהוא מקור השפע והברכה, וממנו יורד שפע ברכה והצלחה ופרנסה על האדם הרמוז בסופי התיבות כמספר אד"ם כמבואר.

הפסוק השני רומז לבנים

ובפסוק השני יש חמש תיבות, כנגד חמשה חומשי תורה. ויש בו עשרים אותיות, ועם חמש תיבות הוא כמנין כ"ה, שהיא השכינה הקדושה. וכן התיבה העשרים וחמש בתורה מתחילת בראשית - היא "אור". וכן, ישא ה' פניו אליך - שתזכה בבנים, כמו שכתוב (ויקרא כו, ט): ופניתי אליכם והפרתי אתכם והרבתי אתכם, בבחינת (בראשית טו, ה): כ"ה יהיה זרעך, דהיינו זרע קודש בנים מאירים בתורה, שזה נרמז במלה העשרים וחמש בתורה - "אור", ויזכה לזרע שיאור באור פני מלך חיים של תורה ויראת שמים.

בפסוק השלישי רמז ללב

ובפסוק השלישי שבע תיבות כנגד שבעה רקיעים, שבעת ימי השבוע, ועשרים וחמש אותיות. ושבע עם כ"ה אותיות עולה ל"ב, הרומז ל-ל"ב נתיבות חכמה. וכמו של"ב האדם מתפשט בכל הגוף, כן תתפשט הברכה בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו של האדם.

וכתב בעל ה"בית ישראל" - האדמו"ר הקדוש רבי ישראל אלתר מגור, כי ברכת כהנים נאמרת בכל יום אחר ברכות התורה, לרמוז כי אחר קבלת התורה צריכים אנו לברכה. ויש מ"ח דברים שהתורה נקנית בהם (אבות פ"ו משנה ה), ודרכה של תורה היא בפת במלח (שם משנה ד), נמצא, כי עיקר הברכה היא שהעניינים הגשמיים לא יפריעו ללימוד התורה, ולזה נצרך ברכה מיוחדת.

"ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם" - שהכהנים יכונו לשום שמו הוי"ה אדנ"י "על בני ישראל", כי 'בני ישראל' עם ח' אותיות של הוי"ה אדנ"י - גימטריא תורה. "ואני אברכם" כי ראויים הללו לברכה. (מוסר חכמים).

סוד פסוקים אלו של ברכת כהנים

כתב בספר הקדוש 'מעם לועז', בענין ברכת כהנים:

ותראו שבפסוק הראשון יש שלש תיבות, כנגד אברהם יצחק ויעקב. ללמדנו, שהקב"ה מברך בזכותם. ובפסוק שני יש חמש תיבות, בזכות חמשה חומשי תורה. ובפסוק השלישי יש שבע תיבות, כנגד שבעה רקיעים.

ושלש התיבות שבפסוק ראשון, הם כנגד שלשת העולים שעולים לתורה בשני וחמישי. והחמש שבפסוק השני, כנגד חמשה קרואים ביום טוב לתורה. והשבע שבפסוק השלישי, כנגד שבעה קרואים בשבתות.

ומפני שנאמר בברכת כהנים 'וישם לך שלום', לכן בכדי שלא יבואו בני לוי והישראלים לידי ריב בעליה לתורה, תיקנו חכמים מספר שווה של קרואים, וכך יוצא שהישראלים יעלו שמונה עליות במשך השבוע, חמשה בשבת, אחד במנחה, ושנים בימים שני וחמישי. וכן הכהנים והלוויים קרואים שמונה פעמים במשך השבוע, בימי שני וחמישי ובשבת בשחרית ובמנחה.

וכן תראו, שבפסוק הראשון יש ט"ו אותיות כנגד שם י"ה, ובפסוק השני יש כ' אותיות, וזה כנגד הי"ה, ובפסוק השלישי יש כ"ה אותיות כנגד יהי. לרמוז שהקב"ה היה הוה ויהיה, הוא היה לפני שנברא עולם, והוא הוה והוא יהיה, ברוך הוא וברוך שמו.

יברכך - ואף על פי שארבעה כתובים האלו ענין אחד הם, נחלקו הם לארבע פרשיות, ללמדנו שכלולים בהם ארבעה עניינים. ואל יהיו הדברים האלה קלים בעיניך, כי בהם כלולות כל הטובות שבעולם, בעולם הזה ובעולם הבא.

בתיבת יברכך כלולות כל הברכות הכתובות בתורה, והתיבה וישמרך - פירושה שהקב"ה ישמור אותך, שייסייע לך לקיים מצות השם יתברך, וזוהי הברכה הגדולה ביותר. שעל ידי כך תזכה לכל הטובות של העולם הבא. וכן זה שנאמר 'יברכך' - שיברכך בנכסים. 'וישמרך' - שישמור נפשך, שלא תתקנא בך המלכות בגלל נכסיך. לכן יברכך ה' שהנכסים יהיו ברשותך. וכן הפירוש, שיברכך בנכסים מרובים.

וישמרך - שישמור נפשך מן היצר הרע, שלא ישיאך יצרך בגלל הנכסים שתחטא, וכן ישמרך מן המזיקים, וכן ישמור לך את הברית וההבטחה שהבטיח השם יתברך לאבות העולם. כמו שנאמר (דברים ז, יב): ושמר ה' אלהיך לך את הברית והחסד אשר נשבע לאבותיך.

וכן וישמרך, שישמור נפשך בשעה שיוצאת מן הגוף. כמו שאומר הכתוב (שמואל א' כה, כט): והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים. וכן, וישמרך מן הגהינם, כמו שאומר הכתוב (שמואל א' ב, ט): רגלי חסידי ישמור. וכן, ישמרך לעולם הבא.

יאר ה' פניו אליך - רוצה לומר, שאתן לך זכות שיצאו ממך בנים תלמידי חכמים שיאירו באור התורה. וכן אזכה אותך שיצאו ממך כהנים המאירים את המזובת. וכן אתן לך אור השכינה, וכן אור התורה.

ויחנך - פירוש, שישכין שכינתו עליך.

'ויחנך' הוא גם לשון חנייה, וכן הוא לשון חן, שאתן חנך בעיני כולם. וכן פירשו שאתן לך רחמים שתרחמו זה על זה, כמו שנאמר (דברים יג, יח): ונתן לך רחמים. וכן פירשו, שאתן לך חן של דעת וחכמה. וכן יתן לך חן בתלמוד תורה, שתהיה לך חיבת התורה.

ישא ה' פניו אליך - שאם תיגזר עליך איזו גזירה קשה ותחזור בתשובה, ישא ה' פניו לתפלתך ויבטל גזר הדין נגדך. ועוד רוצה לומר, שיעבור כעסו נגדך, ויפנה כלפיך את פניו. ומכאן רואים שכל הברכות כלולות בברכה יקרה זו. ע"כ.

מעלת ברכת כהנים

"בזמן ברכת כהנים נפתחים שערי רחמים וחסד בעולם כולו, ומי שיתפלל על צערו, יתהפך לו הדין לרחמים". (זוהר הקדוש, נשא קמז:).

"בברכת כהנים יחול השפע על המתברכים כפי הכנת כל אחד מהם". (ספר העיקרים, מאמר רביעי פרק י"ט).

"כל הברכות שבעולם עד כסא הכבוד, כלולות במילות קצרות שבברכת כהנים" (הנצי"ב, ספרי נשא).

"בזמן ברכת כהנים, מראה הקב"ה אהבה יתרה לעם ישראל. ולכן טוב וצריך לחזק את אהבתו לקב"ה, ואז כמים הפנים אל הפנים - הקב"ה יראה לו אהבה יתירה, ויכוון לקיים מצות עשה של אהבת ה'". (אילת השחר, פרשת נשא, ממרן הגר"א"ל שטיינמן זצוק"ל).

"כשיבקש בקשותיו, יכוין לבקש מאוצר מתנת חינוך לעבודתו יתברך ולכבוד שמו, ולא יתלה במעשיו הטובים, והיא סגולה נפלאה לקבלת התפלה" (ספר חסידים סי' קלא).

"כה תברכו את בני ישראל" - על הכהן לכוין לקיים מצות עשה לברך את ישראל, ועל ישראל לכוון לקיים מצוה להתברך. (מ"ב סי' קכח ס"א, בשם ספר חרדים).

אמירתה כתיקונה

כתב רבינו אליעזר פאפו ז"ל בספרו 'חסד לאלפים' (סי' תק"ח אות ט'): יכוין לברך את ישראל בשבעה מיני טובות שיש בעולם המובאים בספר יצירה (פ"ד משנה א-ב), והם: חיים, שלום, חכמה, אושר, חן, זרע, ממשלה.

וכתב רבינו אברהם אזולאי ז"ל בספרו "חסד לאברהם" (מעייין ב' נר ס"ג), כי אלו השבעה רמוזים בברכת כהנים, ולכן הכהן צריך לכוין באלו השבעה להשפיע לכל ישראל. וגם השליח ציבור ירשום בספרו כך להיות לו לזכרון. וגם צריכים הכהנים שיהיו בקיאים בדינים אלו, כדי שיעשו עבודה זו שנשארה להם בזמן הזה כתיקונה בכל דקדוקיה. וילמדו פשט פירוש ברכת הכהנים, ויברכו בחיבה ברעותא דליבא, אולי יש תקוה שיעשו פרי למעלה ומטה. ע"כ.

והמשנה ברורה (סי' קכח ס"ק קמו) כתב, כי ברכת כהנים היא ברכה מהקב"ה. והביא את לשון הרמב"ם (פ"ט מהלכות נשיאת כפים ה"ז), וזו לשונו: ואל תתמה ותאמר, ומה תועיל ברכת הדיוט זה? שאין קבול הברכה תלוי בכהנים אלא בהקב"ה, שנאמר: ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם. הכהנים עושין מצותן שנצטוו בה, והקב"ה ברחמיו מברך את ישראל כחפצו. עכ"ל.

סגולתה לבטל דין רוגז וקטרוג מהעולם

שנינו (סוטה מח.): מיום שחרב בית המקדש, אין יום שאין בו קללה. ומובא בירושלמי (סוטה פ"ט הלכה י"ד) על הפסוק (תהלים ז, יב): ואל זועם בכל יום. מי מבטל [את הזעם]? רבי אבין בשם רבי אחא - ברכת כהנים מבטלת. הכהנים בברכתן מבטלין הקללות הבאים בעולם. (קרבן העדה שם).

וכתב בספר 'חסד לאלפים' (להרב אליהו פנחס הכהן מריינא ז"ל, תשובה ג) כי מבואר מדברי חז"ל אלו, שעם ישראל הנמצאים בגלות - נתונים במדת הדין. אבל הקב"ה אב הרחמן, נתן להם את ברכת הכהנים לשמירה ממידת הדין והזעם שבכל יום, וגם צוה שהכהנים מחוייבים הם לברך את בניו. ולכן מתאוה הקב"ה לברכת כהנים, כדי לבטל את הזעם והרעה מעל בניו, כי רחמיו על כל מעשיו.

ועל זה גילה לנו הירושלמי, כי יש ששים גיבורים סביב לעם ישראל השומרים ומגינים עליהם, והם ששים אותיות שיש בברכת כהנים שמבטלים את הזעם ואת מדת הדין שבכל יום,

המעכבת את השפע היורד משמים, וגורמת לעצירת הפרנסה והמזונות, וכן לייסורים בגוף ובנפש ובכל מיני סבל שונים על כל איש ואשה. וכן גורמת להעדר רוחניות שמעכב את הקדושה.

ועל כן אמרו חז"ל ברוח קדשם, כי מי שנגע בו ח"ו הזעם באיזו מכה, אזי יבוא לנשיאת כפים וינצל ממנה, ולא תשלוט עליו עוד הרעה. ולא עוד, אלא שיתהפך לו על ידי הברכות - כל הרעה לטובה, לחיים ושלוש ועושר ופרנסה. וכן עשה השל"ה הקדוש זצ"ל שהיה לוי, ובעת הדוכן היה מכוון להמשיך הברכות על כל משפחתו שהיו בחו"ל, וכפי שהעיד על עצמו באגרת ששלח לבני משפחתו (אגרות ארץ ישראל, סימן לה).

השכינה מסכימה לברכות

והזהר הקדוש בפרשת נשא (דף קמז.), כתב ביקר ערך הברכה: למדנו, שבשעה שהכהן נושא כפיו, צריכים העם להיות באימה וביראה, וצריכים לדעת שבשעה ההיא נמצאת עת רצון בכל העולמות, ומתברכים עליונים ותחתונים, ואין דין שולט בכל העולמות.

לכן יזהר האדם שלא יפסיד את הברכות של שעת הרצון ההיא, שבה נמצא שלום בכל העולמות. וזה מה שכתב: 'וישם לך שלום'.

ועוד כתב (בדף קמה.): כשהכהן פורש את ידיו לברך את העם, השכינה שורה על עשר אצבעותיו, כי הקב"ה שהוא השכינה מסכים עם הכהן באלו הברכות. כי על ידי שהיא שורה על אצבעות הכהנים, זה מורה שהיא מסכמת אתם. ובשעה שברכה זו יוצאת מפיו של הכהן, אז אותם הששים אותיות שיש בשלשה פסוקים של 'ברוך', 'יאר', 'ישא' - יוצאות מפיו ופורחות למעלה לרקיע.

ויש ששים שרים ממונים על הששים אותיות, על כל אות ואות יש שר מיוחד, וכולם מודים ומסכימים על כל אלו הברכות, ועל זה נאמר: 'וישמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם', כלומר ששימו את השם הקדוש המצטרף מששים אותיות על ישראל. ואז הקב"ה מברך את ישראל (ע"פ רמ"ק והגר"א).

עוד כתב בזוהר הקדוש (שם, דף קמו.) כי שם הקדוש היוצא מברכת כהנים, עולה למעלה עד כסא שלמעלה שהוא הבינה, והשכינה מסכימה עמהם. ובשעה שהכהנים פורשים ידיהם, מתעורר החסד שלמעלה המאיר בפנים מאירות לישראל, ועל ידי זה סרים ומתבטלים מהם

הדינים. וזהו שכתוב: 'כה תברכו את בני ישראל', דוקא בני ישראל, כי היא נחלתם ולא לשאר העמים, שאין להם חלק בקדושה. עכ"ד.

הפסוקים שיש לבוין

בשעת ברכת כהנים, ישנם פסוקים שיש לבוין בהם, והוא טוב לשמירה ולכל הדברים, ובפרט כשיאמרו ברכת כהנים (ספר 'צור המור' פ' נשא). ויחשוב אלו הפסוקים, ולא יוציא השמות מפיו.

וכתב הזוהר הקדוש (שם, דף קמו): אמר רבי שמעון, למדנו, כשהכהנים מברכים - יורד שפע של רחמים מצירופים של כ"ב אותיות, והוא שם קדוש שיוצא מכ"ב אותיות של ברכת כהנים: אנקת"ם, פסת"ם, פספסי"ם, דיונסי"ם. והאומרו דרך תפלה - טוב מאד בזה הדרך: 'א-ל-נא קרב תשועת מצפיק, פחדך סר תוציאם ממאסר, פדה סועים פתח סומים ישעך מצפים. דלה יוקשים וקבץ נפוצים סמוך י-ה מפלתנו (בשם השל"ה הקדוש פרשת בהעלותך - תוכחת מוסר. והביאם המג"א בסי' קכ"ז סק"ג). וכן כתב בספר חסד לאלפים, שכל כוונה שמכוון בכל תיבה ותיבה בשעה שיוצא - טסה לרקייע, ופועלת פעולתה כאשר כיון הכהן, כי היא עת רצון לאותם שהם בכלל הברכות, וקל מאד להשיג פעולתו מה שחפץ.

שמירה ממזיקים

ולא עוד אלא, ששלמה המלך ע"ה חקק את אלו השלשה פסוקים סביב מיטתו לשמירה מן המזיקים ומכל מיני פורעניות. ועל הפסוקים האלה, כוונת הפסוק (שיר השירים ג, ז): הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל. 'ששים גבורים' הכוונה לששים אותיות בכוונת השמות היוצאים מאותם פסוקים, ובשעה שיוצאים מפי הכהנים כתובים אלו, פורחים ששים אותיות אלו למרומים. ובאותה שעה, מתייצבים ששים מלאכים שכל אחד ממונה על אות אחת מששים אותיות, והם כנגד ששים רבוא מישראל. ואותם הממונים לוקחים האותיות, והם מסכימים לכל הברכות היוצאות מפי הכהנים. והם מביאים את האותיות האלו לפני כסא הכבוד, ואף הקב"ה מסכים לברכות, וזהו שנאמר: ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם.

ומכאן ילמדו הכהנים לקח, כי עליהם להרגיש אימה וחרדה בשעה שעומדים לברך את ישראל, וידע הכהן מי הוא העומד מעליו, הלוא היא השכינה הקדושה, ולהיכן עומדים לילך אותם ששים אותיות שהוא מוציא מפיו, וישתדל לאמרם בכוונה עצומה כאילו מונה מעות, שכל אות ואות שבברכה זו - דומה היא למרגלית יקרה.

סימן להצלחת הברכה

ויש סימן גדול בנשיאות כפים, שאם מרגיש הכהן עייפות בידיו בשעה שמגביה אותן, סימן שיש עוונות בדור ההוא או בכהן עצמו, ואם קלות הן, סימן הוא לחסד של הקב"ה שהוא שמח באותן הברכות שמברכים הכהנים. (ילקוט ראובני פרשת בשלח).

הברכה שורה רק באחדות

והטעם שבברכות הכהנים נאמרים בלשון יחיד, שהרי מן הדין היה לאמרם בלשון רבים, שהרי הברכה מכוונת לכל ישראל, לומר לך, כי הברכה היא בתנאי שיהיו מאוחדים, ולא תפריד המחלוקת ביניהם.

עוד מרמזי הברכה

מה שאמר בברכת כהנים 'אמור להם' - אמור'ר בגימטריא עם הכולל רמ"ח. ו'אמור' לבדו, הוא גימטריא רמ"ז, נגד רמ"ח אברים חסר אחד, משום שכל האיברים כלולים כאחד.

'אמור להם' - ולכאורה, היה לו לומר 'כה תאמרו', ודי בזה. ולמה כתב 'כה תברכו' - 'אמור להם'? אלא, תני רבי יהודה: אמור להם, זכו - להם, לא זכו - אמור סתמא.

ומה הטעם שהכהנים נושאים את כפיהם? משום שיש בידי האדם עשר אצבעות, הרומזים לעשר ספירות שנבראו בהם שמים וארץ. (מוסר חכמים).

כה תברכו את בני ישראל. 'את' - לרבות מלאכי השרת, שגם הם מתברכים בנשיאת כפים. (רבינו בחיי).

הכהנים פותחים שערי הרחמים

כתב ב'ילקוט הראובני': ברוב רחמי השם יתברך על ישראל, ציווה לכהנים המקודשים לברכם. ולפי שיתכן שלא יהיו ישראל הגונים לקבל אותה ברכה, שמא יהיו מלוכלכים בכל מיני חטא ועון, וחס ושלום יקטרגו עליהם בעלי הדין הקשים ויאמרו שאין ישראל ראויים לאותה ברכה, מאחר שיש בהם חטא ועון המעכבים את הברכה, מה עשה הקב"ה? מסר ביד הכהנים המקודשים את מפתחות עולם הרחמים, ואמר להם: כל זמן שאתם באים לברך את ישראל, פתחו שערי רצון והכתר, כדי שיתעוררו רחמים העליונים, ויפתחו שערי החסד והרצון והרחמים הגדולים, ויהיו כל העולמות בשעה שאתם מברכים את ישראל, כולם בחפץ וברצון ובחסד וברחמים, ולא יהיה שום מעכב ומקטרג על הברכה.

שהרי, כאשר שערי רחמים נפתחים ופנים עליונים מאירים בפני התחתונים, באותה שעה אין כח במקטרג ולא בבעלי הדין למעלה לעורר הדין ולא עונש ולא לקטרג, שהרי כל העולמות אחוזים, וכלם בברכה ובשלמות, והלכו פנים של זעם, ואז כל הפנים מאירים. וזה סוד שם צוה בברכת כהנים ואמר: כ"ה תברכו את בני ישראל, כ"ה בשם המפורש הפותח שערי עליונים, ואז כל הפנים מאירים.

ומה אתם אומרים? **יברכך ה'** וישמרך, ולקיום הברכה: יאר ה' פניו אליך ויחנך. מהו יאר ה' פניו אליך ויחנך? לומר, כי בשעה שישפיעו רחמים גדולים מהכתר העליון שהם הפנים המאירים לכל הספירות, באותה שעה יגמור רצונך וימלא חפצך מכל צד. ואם הוא אינו מן הדין, שאין אתה ראוי לרחמים, יתן לך מתנת חנם, ואף על פי שאינך ראוי. כי זוהי דרך רחמים עליונים, והפנים המאירים לתת להם מתנת חנם לנבראים, כמו שנאמר (שמות לג, יט): וחנותי את אשר אחון. וזהו סוד: יאר ה' פניו. (שערי אורה).

דע, כי המידה הזאת הנקראת 'שערי צדק' שירש אותה יעקב, מסר כל המפתחות שלה ביד בניו. והשער הזה יש לו שלשה מפתחות, י"ב לי"ב חדשים, י"ב לי"ב חדרים, וי"ב מפתחות לי"ב שבטים, ומפתח הפנימי מסר ללוי. וזהו סוד ברכת כהנים שמשם הברכות מתפשטות ויוצאות לי"ב חדרים של י"ב מפתחות, וזה סוד (בראשית מט, כח): כל אלה שבטי ישראל שנים עשר וזאת אשר דבר להם אביהם איש כברכתו אשר ברך אותם. וכשבא משה רבנו, הודיע שהמפתח הפנימי ביד לוי, כמו שכתוב (דברים לג, ח): וללוי אמר תומיך ואוריך, סוד אורים ותומים הוא סוד כל השערים. (שערי צדק דף ב' ע"ב).

לא יוסיפו ברכה משלהם

כתב בספר 'פה קדוש' להגאון מרן רבי יצחק מוולוז'ין זצ"ל: "כה תברכו את בני ישראל אמור להם", הקשו כל המפרשים, דלכאורה יתירות הן תיבות אלו - 'אמור להם', וכך היה לו לכתוב: כה תברכו את בני ישראל - יברכך?

ויש לפרש על דרך משל, לאיש שהיו מוליכים אותו לבית האסורים, ופגע בו אוהבו, והוא איש שאינו נכבד בערכאות של עכו"ם. ואמר לו אותו האיש: אני איני יכול לעזרך, לבד זאת אעשה עמך, לברכך שה' יהיה בעזרך להוציאך חפשי. הודה לו השבוי על כך. אחר כך פגע בו איש אחר שאוהבו מאד, והוא תקיף ונכבד בערכאות של עכו"ם, ואמר לו גם כן: ה' יעזורך. וענה

לו האיש האסור: מה הטובה אשר אתה עושה לי בזה הברכה? הנה אתה תקיף ונכבד בערכאותיהם, ותוכל לעשות בעדי להוציאני לחפשי!

כך גם כאן, הייתי יכול לומר: מה הטובה בברכה אשר הכהנים יברכו את ישראל 'ברוך ה', ולא ברכה משלהם? יען כי הכהנים מקורבים ומקודשים לה', יותר מישראל המברך את חברו בברכה שה' יעזרהו. על כן אמר הכתוב: דבר אל אהרן - אמור להם. פירוש, דוקא בזה האופן תברכו את ישראל - 'ברוך ה', ולא תוסיפו שום ברכה משלהם.

יאר כנגד יצחק ישא כנגד יעקב

"יאר ה' פניו אליך ויחנך" יאר, כנגד יצחק שראה בעקידה ומת, והאיר הקב"ה את עיניו והחייהו, כדאיתא בפרקי רבי אליעזר (פ"ל).

"יאר" - בהיפוך אותיות 'ראי', שהיה עולת ראייה. ויש בפסוק זה ה' תיבות וכו' אותיות, כמו יצחק שהיה אחר כ' דורות (אבות פ"ה משנה ב') ושמר חמשה חומשי תורה.

"ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום" ישא, כנגד יעקב. דכתיב (בראשית כט, א): וישא יעקב רגליו. וכתיב ביה (שם כח, כא): ושכתי בשלום. ויש בו שבע תיבות, כנגד השבטים אשר נולדו בשבע שנים, וכו"ה אותיות, כנגד (שמות יט, ג): כה תאמר לבית יעקב.

רבנו הקדוש עשה שיהיה שלום בעולם

כתב בספר 'בית יצחק' לרבי יצחק רייטבורד מוילנא בשם רבי משה צבי גרינבערג: וישם לך שלום. ושמעתי, כי רבי היה נצרך מאד לשלום, משום שרבי סידר המשניות, וראה שרבו מחלוקות בתורה, ונעשית ח"ו כשתי תורות. שלח וקבץ כל חכמי ארץ ישראל, ונתנו לב לברר טעמי המחלוקות ודברי מי ראויים לקיים. וסידר משניות, וסתם במשנה כדברי יחידים שראה רבי את דבריהם, ושנאן סתם כדי לקבוע הלכה כמותן.

לזאת היה נדרש לו מאד השלום, משום שכאשר יש שלום, אמת ואהבה בין החברים, מקבל כל אחד דברי חברו בנחת, ולא יעמוד על דעתו דוקא. ואם אין ביניהם שלום ואמת - אז כל אחד מחזיק בדעתו, כטבע המחלוקת. וכאשר עזרו השם לרבי וגמר לסדר המשניות, ורבי היה עניו גדול, כמו שאמרו בגמרא סוטה (מט:): משמת רבי בטלה ענוה, לזאת לא תלה הדבר בזכות עצמו, רק בזכות התורה. ואמר שזכות התורה סייעתו שהיה שלום גדול בין החכמים, ויצא הדבר לפעלו ולתכליתו ונגמר בכי טוב.

והנה, מקור ברכת השלום בא על ידי ברכת כהנים, שהם הצינור להוריד על ידם שפע טל הברכה מהשלום, על ידי אמרם וישם לך שלום. כדאיתא במדרש: מציץ מן החרכים (שיר השירים ב, ט) - מבין אצבעותיהם של כהנים. כי כן הוא מסודר על פי חכמה העליונה מהשם יתעלה. לכן דרש רבי (במדבר רבה, נשא פ"א ס"ז) על וישם לך שלום - זה שלום, תורה, כדכתיב (תהלים קיט, קסה): שלום רב לאוהבי תורתך. ואילו רבי נתן אומר: זה שלום מלכות בית דוד. רוצה לומר, שחוץ מזכות התורה שהיא עושה שלום, היה לרבי גם כח בעצמו להוריד השלום, משום דרבי בא ממלכות בית דוד, לזאת היה לו גם כח עצמי לזה, כדכתיב במלכי בית דוד (ישעיה ט, ו): למרבה המשרה ולשלום אין קץ. עכ"ד.

הצדיק שזכה ל-כ"ה תברכו

בספר "טעמי המנהגים" (אות קיז, בהערה) מסופר על הגאון רבי עקיבא כהן, מגולי ק"ק אובין שהגיע לפראג, ובנה שם בית גדול בנוי לתלפיות, הרבין שם תורה, ונפטר בשנת רנ"ו לפ"ק.

אדם גדול זה, הוליד מאשתו י"ב בנים זכרים וי"ב בנות, וכל חתניו היו כהנים (אחד מחתניו היה ר' שעפטיל, בנו של השל"ה הקדוש). זכה רבי עקיבא כהן, שכאשר היה עולה לדוכן עם י"ב בניו וי"ב חתניו - סך הכל כ"ה נפשות, יכול היה לקרוא על עצמו את הפסוק שלפנינו, ולהתפאר שקיים מצוות "כ"ה תברכו את בני ישראל"...

רמז לשלשה שלומים

"וישם לך שלום" אמרו במדרש (רבה, נשא פ"א ס"ז) שלום בכניסתך, שלום ביציאתך, שלום עם כל אדם. נראה לי לפרש, שהנה אמרו ז"ל בש"ס ברכות (נו:): שלוש שלומים יש, הרואה קדירה בחלום יצפה לשלום, הרואה נהר יצפה לשלום, הרואה ציפור יצפה לשלום. ונראה לי, שה-ג' מיני שלומים הם: שלום בית, כדכתיב (משלי יז, א): טוב פת חריבה ושלוח בה מבית מלא זבחי ריב. שלום עם בני העיר אשר הוא שוכן בתוכם, ושלום עם כל בני אדם בכל העולם. ולזה רמזו לנו: הרואה קדירה - הוא סימן לשלום בית, שאוכלים מקדירה וקערה אחת. נהר - הוא מתפשט והולך, אבל אינו סובב בכל העולם. וזהו השלום היותר גדול משלום בית, ומראה של שלום עם שאר בני אדם חוץ מביתו. אבל ציפור - נודד ממקומו הולך ועף בכל העולם באין מעצור בעדו, כן יהיה שלומו בכל העולם באין שונא ואויב, כולם אוהבים אותו, "ברצות ה' דרכי איש" (משלי טז, ו).

וזו כונת המדרש: וישם לך שלום, שלום בכניסתך - זהו שלום הבית, שלום ביציאתך - היינו עם שאר בני אדם הדרים במקומו, שלום עם כל אדם - עם כל יושבי תבל בכל העולם כולו בכלל. (כתב סופר).

"יִבְרַכְךָ ה' וְיִשְׁמְרְךָ" (ו, כד).

להינצל מניסיון העושר

איתא במדרש רבה (נשא, פ"א ס"ה) **"יברכך ה'" - בממון, "וישמרך" - מן המזיקין.**

ביאור על דברי חז"ל אלו, כתב בספר "טיול בפרדס" (על אגרת הטיול, חלק הרמזו אות ע-עשיר):

המלאך של הסטרא אחרא נקרא ס"מ, שהוא בגימטריא מאה, ושם אשתו ("לילית") - בגימטריא ארבע מאות שמונים. וצרוף שני השמות, עולה למנין חמש מאות ושמונים, כמנין "עשיר".

לבן אמרו חז"ל (אלשיך ויקרא פכ"ה) שניסיון העושר גדול יותר מניסיון העוני, כי עד כמה שניסיון העוני מעביר את האדם על דעתו ועל דעת קונו - העושר מביא על האדם ניסיונות קשים יותר, עד כדי כך, שהס"מ ואשתו רמוזים בו.

וזהו שאומר הפסוק: **"יברכך ה'" - בממון. "וישמרך" - מן המזיקין, היינו הס"מ ונוקבא דיליה.**

העשיר ניצל מן המזיקין

ובספר 'ילקוט חמישאי' פירש בשם ספר 'דברי שלום' עוד את דברי המדרש, שהקשר בין הדברים הוא, כי הנה בגמרא מסכת פסחים (קיא:) מסופר אודות אב"י שהיה הולך בדרך, ורב פפא הלך לצד ימינו, ורב הונא בריה דרבי יהושע היה הולך לשמאלו. והנה בדרך ראה אב"י שד, שקוראים לו "קטב מריר", שהיה הולך בצד שמאל לכיוון רב הונא. מיד אמר אב"י לרב פפא שיעבור לצד שמאל, ואילו רב הונא ילך בצד ימינו בכדי שהשד לא יפגע בו. שאל רב פפא את אב"י: ומדוע אינך חושש עלי שהשד יזיק אותי, ודואג אתה רק על רב הונא? אמר לו אב"י: אתה רב פפא עשיר הינך, והעשיר מזלו טוב, ולכן אין חשש שתניזק, לא כן רב הונא שאינו עשיר, עליו חושש אני שמא המזיק יזיק אותו, ע"כ.

ולפי זה, מבוארים דברי המדרש כמין חומר: **"יברכך ה'" - בממון, וא"כ ודאי שיעלה מזלך שהרי תהיה עשיר. וממילא, וישמרך - מן המזיקין.**

שלא תהיה קמצן

עוד הביא בספר 'מאורה של תורה' בשם ספר 'זכרון אהרן' פירוש נפלא לדברי חז"ל אלו.

שכן ישנה רוח רעה הנקראת "רעה חולה", והיא גורמת לאדם עשיר שיהא קמצן, ולא יוציא ממון לדברים שבקדושה. ועל כך אמר הפסוק: 'ברוך ה' - בממון, שתהיה עשיר. אך מאידך, וישמרך - מן המזיקין, העושים את האדם קמצן. וכך תזכה לפזר מממוןך לדברים שבקדושה.

שתשרה הברכה אף בדבר המדוד

עוד ראיתי בספר 'פנינים יקרים' שפירש באופן אחר. והוא ע"פ מה שאמרו בגמרא בבא מציעא (מב.), שאין הברכה שורה בדבר המנוי. אמנם, זה רק אם האדם הוא המברך, אבל אם הקב"ה בכבודו ובעצמו מברך, אזי הברכה שורה אפילו בדבר המנוי והמדוד.

וידוע עוד, כי אין שליטה למזיקים אלא בדברים שאינם מנויים ומדודים, אבל בדברים המנויים ומדודים - אין להם רשות לשלוט ולהזיק. ולפי זה יבוארו היטב דברי המדרש: "ברוך ה'" - בממון, וא"כ כאשר הקב"ה בעצמו מברך אותך, אז הברכה תהיה שורה אפילו בדבר המנוי והמדוד, וא"כ ממילא - "וישמרך" מן מהמזיקין, שהרי כעת אין להם שליטה, ואפילו כאשר ממון מנוי ומדוד.

ישועת ה' כהרף עין

הקב"ה כל יכול, וברגע אחד יכול להפוך את האדם מעני מרוד לעשיר מופלג, ועל אף שבדרך הטבע אין הדבר נראה כאפשרי, אולם הרבה דרכים למקום כיצד להושיע, וכבר שמענו על מקרים כאלו...

מורינו ורבינו מופת הדור מרן הגאון רבי עובדיה יוסף זיע"א, בספרו "ענף עץ אבות" (עמ' רטו) הביא סיפור נפלא, בו רואים אנו כיצד התקיימה הברכה "ברוך בממון", לא רק בעצם הזכייה בממון - אלא גם בשמירה על הממון לאורך ימים ושנים...

מעשה שהיה בימי רבי יואל סרקיש ז"ל אב בית דין של קראקא [בעל ה'בית חדש'], אשר בזמנו היה האפיפיור שולט על מלכים ושרים ברוב העולם, ומלכותו בכל משלה, על פיו יחנו ועל פיו יסעו.

ויהי לימים, אחר שישב האפיפיור על כסאו, ומלכים ושרים משחרים לפתחו, גבה לבבו וחשב לבנות לעצמו ארמון מפואר שיתקבלו בו המלכים והשרים הבאים אליו. אלא שלא היה בידו את הכסף הדרוש כדי לבנות ארמון כזה. ויקרא לשניים מראשי הכמורה החוסים בצילו, ויצווה עליהם שישעו ממדינה למדינה ומעיר לעיר כדי לגייס את הכספים הדרושים לבניית הארמון המפואר, ונתן לידם המלצה בכתיבת וחתירת ידו, ובכל מקום בואם ילכו אל הקרדינאל [ראש הכמרים] שילווח אליהם להתייצב לפני המלך והשרים, ויראו להם את ההמלצה של האפיפיור, והם יתרמו כנדבת ליבם. וציוה עליהם כי את הכסף המתוכנן ימירו אותו בשטרות כסף, כדי שיהיו קלים לשאתם בבגדיהם.

וגם ציוה אותם, שבלכתם בדרך ילבשו בגדים בלואים טלאי על גבי טלאי, כדי שלא ישלטו בהם עין הגנבים והשודדים, ויתפרו את השטרות מבפנים לבגדיהם, ורק כבואם לפני הקרדינאל ולפני המלך והשרים, ילבשו את בגדי השרד שלהם, כדי שיופיעו במלוא הכבוד לפניהם, וכן עשו. וילכו מגוי אל גוי וממדינה למדינה, והם תרמו להם ממון רב והצליחו בדרכם מאוד.

והנה, הגיעו לעיר קראקא בחצות הלילה עייפים מן הדרך, וכל בני העיר נמו שנתם, אך ראו אור בוקע מבית אחד, וילכו לשם.

ושם היתה גרה אלמנה צעירה מלאת חן, וברשותה תנור אפיה ומסעדה פתוחה לכל עובר ושב, ומזה היתה פרנסתה. וישאלו אותה אם יש בביתה מקום לסעוד וללון לינת לילה. ותאמר להם, הן, בתי יש בו כמה חדרים, עם מיטות ושולחנות כראוי, ובתוך כשעה מוכנה היא להכין את סעודתם ואת מיטות משכבם. ויאמרו לה, הרי לא רחוק מכאן יש נהר אחד, אנו נלך בינתיים להתרחץ שם, ובעוד כשעה נחזור לכאן, ואת תכיני לנו את הסעודה וכלי המיטה. ותאמר להם, כדברכם אעשה.

הלכו אל הנהר, והניחו בגדיהם על שפת הנהר וירדו להתרחץ במי הנהר. ולפתע נוצרה שם מערבולת שלא יכלו להימלט ממנה ולצאת אל החוף, המה כרעו ונפלו, וטבעו במצולות הנהר כמו אבן במים עזים.

האשה הכינה את הארוחה והמתינה כשעתיים תמימות, ובראותה שלא חזרו, הלכה בעצמה אל שפת הנהר, ותראה את בגדיהם עזובים שם, ואין קול ואין עונה ואין קשב, והבינה שקרה להם אסון, לקחה את הבגדים וחזרה לביתה.

אחר כמה ימים עלה בדעתה לבדוק את בגדיהם, ונוכחה לדעת כי הבגדים הבלואים כבדים מנשוא, לקחה מספריים וגזרה את חוטי התפירה התפורים בפנים, וראתה כי הם מלאים שטרי כסף בסכומים עצומים, ומני אז נהפכה לעשירה גדולה. חפרה האשה בקרקע ביתה, וגנוזה שם את כל שטרות הכסף, וכסתה אותם ברצפה לכל יודע הדבר.

ויחי בימים ההם, היה איש סוחר ועשיר גדול מתלמידי הגאון רבי יואל סירקיש ז"ל ה"ב"ח", אשר מתה עליו אשתו בקיצור ימים ושנים, ולאחר מלאת שנה מפטירתה, בא אליו שדכן אחד בשליחותה של האלמנה הצעירה דן אל העשיר אם ירצה לשאתה לאשה, ואחר שנפגש עמה ומצאה חן בעיניו, הסכים לישא אותה, ונשאה כדת וכדין.

וכאשר ראה את עושרה העצום, לא האמין למראה עיניו, וביקש ממנה לדעת מנין בא לה כל העושר הזה. בתחילה, סירבה להגיד לו את סוד עושרה, אבל אחר שהפציר בה מאוד, גילתה לו לבסוף את כל הסוד שלה.

בשמעו את דבריה, אמר מיד כי לא יתן אותו מצפוננו ליהנות מן הכסף הזה, עד שישאל את רבו מה הדין להלכה ולמעשה. האשה נבהלה מדבריו ואמרה, והרי הסוד הזה, אם יתגלה לרבים, אפשר שנבוא לידי סכנה גדולה, ויביאו אותנו בפלילים. אבל הוא דחה את דבריה, באומרו לה שאין לה ממה לחשוש כלל וכלל, שהרי אין אדם נאמן לשמור סוד, כמו רבו הגדול אב בית הדין רבינו יואל ז"ל.

בלית ברירה, הסכימה האשה ללכת אל בית מדרשו של הרב. כשמוע הרב שהשאלה היא בדבר סודי מאוד, ביקש מתלמידיו שיצאו לחדר אחר, וכן עשו. אך נשאר שם תלמיד אחד, שהרב העיד עליו כי הוא איש ישר ונאמן, והוא עליו שניחון בשכל גאוני, ואין להם מה לפחד ולספר לפניו כל ענין השאלה שלהם.

האשה נענתה, וסיפרה לרב את כל המעשה, איך בא לידה כל הממון הזה. ולאחר שהרהר בדבר, אמר להם הרב שיפרישו מהכסף מעשר לצדקה לעניים, ויבנו בזה בתי כנסת ומקוואות טהרה לצרכי הקהל, ויכופר להם.

הדברים נכנסו כארס של נחש בליבו של התלמיד הצעיר ההוא, ויתנם אל ליבו לזכרון לעת מצוא. לאחר שנים רבות, יצא התלמיד הזה לתרבות רעה ונסע לרומא, ושם המיר את דתו ונכנס למנזר של הנוצרים ללמוד את דתם. ובהיות שהיה לו שכל חריף, תפס במהרה את כל אשר למד מהם ו"נתעלה" במעלות חכמת דתם יותר מכולם.

כשמת האפיפיור הזקן, נתנו חבריו עיניהם בו, ומינוהו לאפיפיור, והחל לנהוג נשיאותו ברמה, וכשזכר מן המעשה הנ"ל, ובחפצו להתנשא על הכל, הוציא כרוז לפרסם שנגלה לו סוד מן השמים דברים מעניינים, ולכן הוא קורא לכל המלכים והשרים מוקירי דתו, שיבואו למקום מסויים, ושם יגלה להם את הסוד שאין איש בעולם שידע ממנו. וכך שלח הזמנות לכל המלכים והשרים, ובכללם גם לרבה היהודי של קראקא, ולבני הזוג הנ"ל.

בבוא היום שנקבע, ראה כי לא באו לכנסיה שלו אלא מתי מספר מן המזומנים, ויחר אפו מאוד, ומיד החליט לדחות את האסיפה ליום מסויים אחר, ושלח הזמנות חדשות בהתראה חמורה, כי מי שלא יבוא, יטילו עליו חרם וכו', ואז באו כמעט כולם ביום המיועד שניתן להם.

משנכנס רבינו יואל עם הבעל והאשה, ראתה האשה את האפיפיור, והכירה מיד כי הוא הוא התלמיד שנשאר בבית המדרש ושמע את כל סיפורה על ענין העושר, ותתחלחל האשה מאוד, ותאמר לבעלה: הן אבדנו כולנו במה שגיליתי את הסוד של עושרי, ובודאי שלשם כך כינס אותנו האפיפיור הזה, לפרסם את מה שעשינו.

רבינו יואל עודד את האשה וחיזקה בדברים שלא יאונה להם כל אוון, בזכות הצדקות והמעשים טובים שנעשו על ידיהם. ואז עלה האפיפיור על הבימה וקרא בקול רם: האם רבם של היהודים בקראקא נמצא כאן? אמרו לו: הן. ודרש שיעלה על הבימה. אחר כך קרא לבעל ולאשה שגם כן יתייצבו מולו למעלה על הבימה. וכך היה. התקרב הרב אל מול האפיפיור, וכיוון בשמות הקדושים, ואז צעק מול האפיפיור: אמור, אמור! מה אתה רוצה לומר? הדבר יצא מפי הגאון, ושר של שכחה השתלט על האפיפיור, וישכח מכל הנעשה, ואין קול ואין עונה ואין קשב.

התחיל האפיפיור לקמט בידיו את מצחו אולי יזכור דבר מה, אך ללא הצלחה. ואחר שעה ארוכה באין מענה, נהפך כבודו לביזיון וקצף בעיני כל המלכים והשרים. עד שעמד מלך אמיץ אחד, ואמר: שמעו נא רבותי! האם האפיפיור הזה קרא אותנו לכאן לצחק בנו, לעזוב את כל עסקינו ולבוא ולשמוע סוד כמוס, ואין כאן אלא שוד ושבר?! חרפה היא לנו שזה ישמש כאפיפיור, אני מציע שתסכימו עמי להדיחו ממשרתו, ולא יוסיף להתל ולצחוק על מלכים ושרים מכובדים, ואת מלכותו ניתן לרעהו הטוב ממנו.

ויענו כל העם: טוב הדבר. וכך היה, שהדיחו אותו בביזיון ובחרפה, ואחר כך נרצח בידי קנאים על אשר נהג מנהג זלזול במלכים. והגאון הב"ח, הבעל והאשה, חזרו לביתם שמחים וטובי

לב על התשועה שעשה להם ה' יתברך, והמשיכו בצדקותיהם ובמעשיהם הטובים, ושלוש על ישראל.

אתה הראת לדעת, כי אין להסתמך באמונת אומן על יושרו של האדם, כי לא תדע מה ילד יום, אם ישאר נאמן בצדקותו ויושרו עד יום מותו, או שמא חס ושלוש לא יעמוד טעמו בו, כמו שנאמר (איוב טו, טז): "הן בקדושו לא יאמין", והברירה בידו אל כל אשר יחפוץ יטנו.

"וַשְׁמֹוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם" (ו, כז).

ואברכה מברך

כתב בספר ילקוט המוסר ואבני השוהם, ושם"ו ראשי תיבות: זכהן שמברך מתברך ומתגדל, וצריך שיברך בשמחת הלב. והטעם שסמך ברכת כהנים לנזיר, ללמד כי הכהנים צריכים להיות בקדושה ובפרישות ובנקיות ובשמחה, יותר משאר הקהל. כמו שמבואר בזהר הקדוש (ויקרא דף ח.).

"וַיְהִי בַּיּוֹם כָּלֹת מֹשֶׁה לְהַקִּים אֶת הַמִּשְׁכָּן" (ז, א).

המשכן כנגד לאה

כתב רבנו אפרים על התורה: להקים את המשכן, סופי תיבות מתן. חביב היה יום הקמת המשכן כיום מתן תורה.

וכן להקים את המשכן ראשי תיבות לאה. ולאה אותיות אהל. ו'אהל לאה' גימטריא: חסד. שבו נבנה העולם, שנאמר (תהלים פט, ג): "אמרתי עולם חסד יבנה". כלומר בזכותה שכן הקב"ה שכינתו באהל, כי לאה היתה עיקרו של בית יעקב, וילדה ששה שבטים כנגד כל האמהות. וזכות הרבים עדיפה.

ועוד, שכנגד בניה הוקם המשכן בששה ימים. כמו שייסד הפייטן (בחזרת מוסף יו"ט ראשון של שבועות) "אהל מועד לנשותו בחסד", כלומר בחסד"ד שעות. כי בששה ימים חוץ מהלילות - יש ע"ב שעות. כי הקמת המשכן לא היתה כי אם ביום, שנאמר (לקמן ט, טז): "וביום הקים את המשכן". ועוד, לכך רמז ללאה כאן בחנוכת המשכן, משום כבוד יהודה בנה שהיה ראשון לנשיאים.

ככלה הנכנסת לחופה

"כלות" - כף בפתח ולא בשוא. כי ביום הקמת המשכן היו ישראל ככלה הנכנסת לחופה. פירוש, אמנם ביום זה השלים משה רבנו את המשכן, אולם אצל עם ישראל אין סיום

והשלמה, כי דוקא עכשיו היא ההתחלה של חיים חדשים. זהו המשל לכלה הנכנסת לחופה, אשר החופה לגביה יותר מאשר היא סיום חיי הנעורים, הרי היא בעיקר ראשית ופתיחה של חיים חדשים. וזה כלל גדול בתורה, לעולם אין גמר, הכל הוא פרודור לעליה נוספת ובתלי פוסקת מעלה מעלה. (חומש "עטרת רש"י", בשם הגר"מ שך זצ"ל).

"וַיִּקְרִיבוּ נְשֵׂאֵי יִשְׂרָאֵל" (ז, ב).

הקרבתן הוא קירוב הכוחות

וחזר שנית ואמר (לקמן פסוק י'): ויקריבו הנשאים, והנה הראשון ביו"ד באחרונה - שהוא לשון רבוי, והשני "הנשאים" חסר יו"ד באחרונה - שהוא לשון יחוד, כי הקרבן הוא קרוב הכחות, והוא היחוד השלם שהקב"ה מתייחד בו בעליונים ובשפלים. (רבינו בחי').

"הם נְשֵׂאֵי הַמִּטָּה הם הַעֲמֻדִים עַל הַפְּקָדִים" (ז, ב).

הם היו שוטרים עליהם במצרים

לסבול צרתם של ישראל, זו היא הנשיאות אשר נשאו נשיאי ישראל. ומובא בספרי (נשא, פסקא מה) שהם היו שוטרים עליהם במצרים, והיו מוכים עליהם שנאמר (שמות ה, יד): ויוכו שוטרי בני ישראל.

"וַיְבִיאוּ אֶת קֶרְבָּנָם לִפְנֵי ה' שֵׁשׁ עֶגְלוֹת צֶבַע וְשְׁנֵי עֶשְׂרֵי בָקָר עֶגְלֹה עַל שְׁנֵי הַנְּשִׂאִים וְשׁוֹר לְאֶחָד וַיִּקְרִיבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן" (ז, ג).

האחדות מביאה להשראת השכינה

הנה, בפרשתנו מסופר אודות מתנות נשיאי השבטים ביום חנוכת המזבח. וכל אחד הביא את קרבנו - קערת כסף, מזרק כסף, כף זהב מלאה קטורת. קרבנות לעולה, לחטאת ולשלמים.

אך בתחילת הענין נאמר: "ויביאו את קרבנם לפני ה', שש עגלות צב [-עגלות מחופות], ושני עשר בקר - עגלה על שני הנשיאים, ושור לאחד". עגלות אלו ניתנו ללוויים, לשאת בהם את משא המשכן.

ולמדים אנו לימוד מאלף: הקרבן, עבודת ה' שלהם, פרטי היה, כל אחד וקרבנותיו. אבל "העגלה", הנשיאה בעול, משותפת הייתה: "עגלה על שני הנשיאים" משותפת - מתוך ייחודיות: "ושור - לאחד", כל נשיא הביא שור, וכל שני שוורים נשאו עגלה משותפת.

ומה בא הדבר ללמדנו? שכל שבט וייחודו, כל שבט ומסורתו ועבודתו, אבל עם זאת - "יחד שבטי ישראל". הנשיאים נועדים יחדיו, נושאים בעול בתחושת אחריות לכלל כולו, בשיתוף ובאחוה. שהרי לכולם כיוון אחד, ולכולם מטרה אחת: כולם הולכים באור ה', בעקבות עמוד הענן ההולך לפני המחנה.

ובשיתוף זה, שורה בהם השכינה. וכדברי רבנו הספורנו ז"ל: "עגלה על שני הנשיאים", לאות אחווה ביניהם, אשר על ידה יהיו ראויים שתשרה שכינה ביניהם. כאמרו (דברים לג, ה): "ויהי בישורון מלך (הוא השראת השכינה) - בהתאסף ראשי עם" ובהיפוכו (הושע י, ב): "חלק לבם - עתה יאשמו".

נכון הדבר במישור הכללי, ונכון שבעתיים במישור המשפחתי. כל אחד מבני הזוג וייחודו - אבל יחד מושכים הם בעול, יחד נושאים הם את כלי המשכן, ואז - השכינה ביניהם. (מעין השבוע).

שנים במידה, בשיעור, במשקל ובמנין

קרבות הנשיאים שווים היו במידה, בשיעור, במשקל ובמניין. ואע"פ כן, האריכה התורה בלשונה, וחזרה וכפלה וכתבה את עניין הקרבן שנים עשר פעם. הסיבה לכך, כי הנשיאים החליטו בדעתם שהאחד לא יביא יותר מכפי שחברו הביא, וזאת בכדי למנוע אפשרות של הופעת רגשות קנאה ותחרות ביניהם. מחשבה טובה זו של איחוד לבבות וקירוב השורות - עלתה לרצון לפני רבונו של עולם אשר הנציח את קורת רוחו ושביעות רצונו בכך שכל קרבן נכתב בצורה מפורטת ומלאה כאילו נתחדש על קודמו, למרות היותו זהה לו.

וכאן רמזה לנו התורה, שכלי העזר החשוב ביותר לצורך חנוכת המשכן - הוא סמל האחדות והשלום.

השלום מכיל בתוכו ארבעה יסודות המהווים את ראשי התיבות של המילה "שלום", ומורים כיצד להגיע אליו וליישמו:

"ש" של שלום - זו השכחה. לשכוח כל העת את משקעי העבר ולהתחיל דף חדש, התחלה חדשה.

"ל" של שלום - זה הלב הטוב. הרצון להיטיב, להעניק, לתת מעצמך כמה שיותר כלפי השני.

"ו" - זה הויתור ההדדי. מאוויו ורצונותיי בטלים וטפלים לרצונותיו של האחר. בטל רצונך מפני רצוני, והוא יבטל רצונו מפני רצונך.

"מ" - זו המחילה והסליחה האחד לשני, הכנעת היצר ושבירת המידות.

"וַיָּבִיאוּ אֶת קַרְבָּנָם לִפְנֵי ה' שֵׁשׁ עֶגְלֹת צֶבַע" (ז, ג).

עד עכשיו הן קיימות

כתב רבנו בחיי על התורה: שש עגלות צב, על דרך הפשט הוא מין ממיני השוורים המושכים את העגלות, וכן (ישעיה סו, כ): בצבים ובפרדים. או יאמר, צב - מלאות, מלשון (במדבר ה, כא): ואת בטנך צבה.

ועל דרך המדרש, שש עגלות צב, כנגד ששה רקיעים. ולאו שבעה הם? אמר רבי אבין, ההוא דמלכא שרי. אמר משה לפני הקב"ה: רבונו של עולם! שמא תמות אחת מן הפרות וישבר אחד מן הגלגלים, ונמצא עבודת המשכן בטלה. מיד - ויאמר ה' אל משה לאמר, קח מאתם והיו, נתן להם הויה שיהיו חיות וקיימות לעולמי עולמים.

ועד היכן היו קיימות? רבנן אמרין: בבית עולמים הקריבום, שנאמר (דברי הימים ב' ז, ה): ויזבח המלך שלמה את זבח הבקר עשרים ושנים אלף. 'זבח בקר' לא נאמר, אלא 'זבח הבקר', איזה הוא בקר? הוי אומר: את שתי העגלות ואת ארבעת הבקר, וכתוב ואת ארבעת העגלות ואת שמונת הבקר. רבי מאיר אומר: עד עכשיו הן קיימות, לא הוממו ולא הזקינו ולא הטריפו, אלא הן חיות וקיימות. והרי הדברים קל וחומר, ומה אם הפרות על ידי שנדבקו במלאכת המשכן - נתן להם הויה והן חיות וקיימות לעולם, ישראל שהם דבקים בחי העולמים - על אחת כמה וכמה. שנאמר (דברים ד, ד): ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום. עד כאן המדרש. וכן הוא במדרש שיר השירים רבה על הפסוק (שיר השירים ו, ד): יפה את רעיתי כתרצה.

ומה שאמרו בבית עולמים הקריבום, ולומר שעמדו בחיים עד זמן שלמה, נראה לי בזה שמצאו גם כן סמך ורמז מן הכתוב (מלכים א' ח, סג): ויזבח שלמה את זבח השלמים אשר זבח לה' בקר עשרים ושנים אלף. שהסמך מלת 'בקר' לה' יתעלה, כי היה הכתוב ראוי לומר: עשרים ושנים אלף בקר. ועל כן ראוי לתת להם חיים ארוכים, או שהיה זה קבלה אצלם, ובא רבי מאיר

והוסיף ונתן להם קיום נצחי על שנדבקו במלאכת המשכן, ומהם נקח קל וחומר לישראל הדבקים בהשם יתברך, והיו בין העגלות והבקר ח"י במספרן. עכ"ל.

"שש עגלת צב" (ז, ג).

רמזי העגלות

פרשו במדרש רבה (נשא, פ"ב ס"ז): שש כנגד ששת ימי בראשית, שש כנגד ששה סדרי משנה, שש כנגד אמהות, אלו הן: שרה ורבקה רחל ולאה בלהה זלפה.

שש - אמר רב הונא: כנגד שש מצוות שהמלך מצווה עליהם בכל יום, אלו הן (דברים יז): לא ירבה לו נשים, רק לא ירבה לו סוסים, וכסף וזהב לא ירבה לו מאד, לא תטה משפט, ולא תכיר פנים, ולא תקח שוחד.

שש - כנגד שש מעלות לכסא, ושש מעלות לכסא באי זה צד? בצד שהיה עולה ויושב. עלה לישב על מעלה הראשונה, הכרוז יוצא ואומר לו: לא ירבה לו נשים. עלה לישב על מעלה שניה, הכרוז יוצא ואומר לו: לא ירבה לו סוסים. עלה לישב על מעלה שלישית, הכרוז יוצא ואומר: וכסף וזהב לא ירבה לו מאד. עלה לישב על מעלה רביעית, הכרוז יוצא ואומר: לא תטה משפט. עלה לישב על מעלה חמישית, הכרוז יוצא ואומר: לא תכיר פנים. עלה לישב על מעלה ששית, הכרוז יוצא ואומר: לא תקח שוחד.

"וּלְבָנֵי קָהָת לֹא נָתַן כִּי עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵהֶם בַּבֵּתָף יִשְׂאוּ" (ז, ט).

אין כבוד לארון שישאוהו בהמות

בשם גדול אחד שמעתי, כי בשביל כך לא נתן משה רבנו שוורים לשבט קהת לשאת את הארון, כי הלא הארון היה נושא את נושאו, ואין זה דרך כבוד לארון שישאוהו בהמות. (מוסר חכמים).

"כִּי עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵהֶם בַּבֵּתָף יִשְׂאוּ" (ז, ט).

לימוד התורה מכניע החיצונים

אפשר לרמוז, שע"י לימוד התורה שניתנה בכ"ב אותיות, מסלקים את הסטרא-אחרא הנקראת לילית ועולה בגימטריא: ת"ף.

וזהו שאמר: בכ-תף ישאו. 'בכ' - רמז לכ"ב אותיות. 'תף' גימטריא לילית, לומר שע"י כ"ב אותיות לימוד התורה, אזי ישאו את הלילית, יסלקו ויכניעו אותה. וכבר אמרו (עיין כרוב

ממשח מערכת ת-תורה אות קסז, בשם פאת שלחן) כי תלמוד גימטריא ת"ף להכניעה. (פני דוד).

קרבת הנשיאים הכניעו לישמעאל

ע"י הקרבת הנשיאים י"ב יום לחנוכת המזבח, בזה הכניעו לי"ב נשיאי ישמעאל. שאם לא כן, לא היה העולם יכול לעמוד מפני י"ב נשיאי ישמעאל. כמו שכתוב בזוהר הקדוש (נשא דף קמח: וז"ל: אמר רבי שמעון, אלמלא לא אקריבו אלן תריסר נשיאין, לא יכול עלמא למיקם קמי תריסר נשיאי ישמעאל, דכתיב (בראשית כה, טז): שנים עשר נשיאים לאמותם. כד אקריבו אנון דישראל, נסיבו שולטנותא דכלהו. בגין כך: נשיא אחד ליום. וכל מה דאקריבו כגוונא דלעילא אקריבו, בגין דיתברכו כולהון.

חייב ללמוד תורה עד שישאו אותו על הכתף

ביאר החיד"א בספרו "חדרי בטן" (נשא אות כג): שבט קהת שייכים לשבט לוי. ושבט לוי מסמלים את לומדי התורה. ועד אימתי חיוב לימוד התורה!? עד שימות.

וזה הרמז בפסוק: כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו, היינו שעבודת הקודש תהיה עליו עד שימות ובכתף ישאו אותו לקבר.

"וַיְהִי הַמִּקְרִיב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן אֶת קָרְבָּנוֹ נְחֹשֶׁן בֶּן עֲמִינָדָב לְמִטֵּה יְהוּדָה" (ז, יב).

שכרו של נחשון

קרי ביה: בים הראשון. כלומר, לפי שהיה ראשון שקפץ לים - זכה והיה ראשון להקרבת הנשיאים. נחשון - נח נחשול של ים בעבורם, כי היה נחשול עולה ומתרברב, ומיד כשקפץ יהודה לים - נח, שנאמר (תהלים קיד, ב): היתה יהודה לקדשו. כלומר שקידש השם וקפץ תחילה, ומיד הים ראה וינס. בן עמינדב - בן שבשילו עמי התנדב לרדת לים, כי כשראו שקפץ לים - רגמו אחריו אבנים, שנאמר (שם מח, כח): שרי יהודה רגמתם, וכשראו שנח הים, התנדבו כולם וירדו אחריו. (מוסר חכמים).

"וַיְהִי הַמִּקְרִיב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן" (ז, יב).

לכל נשיא כוונות משלו

כתב מרן הבית יוסף זצ"ל בדרשותיו (אור צדיקים דרשות מהריק"א פרשת נשא), כי לפיכך פרטה התורה את קרבת כל נשיא ונשיא למרות שהיו שווים בקרבתיהם, ואפשר היה לכללם בפרשה אחת. משום שלמרות שהביאו אותו קרבן ממש, היו לכל אחד מהם כוונות אחרות,

נשגבות ועילאיות, כל אחד כפי מהות שבטו ושערו במרום. ומכאן נלמד, כי אע"פ שישראל חלוקים בדרגותיהם ובכוונותיהם - הרי המעשה אחד הוא, כולם מקיימים אותן מצוות, כל אחד ככוונתו, והכל עולה לרצון לפני אדון כל.

"וְקָרַבְנוּ קַעֲרַת כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ" (ז, יג).

רמז למשה

בליקוטי תורה למהרח"ו כתב: קערת כסף שלשים ומאה משקלה, אמרו חז"ל (במדבר רבה פי"ג ס"ב) היא יוכבד שילדה לק"ל שנים. ואפשר שזה רמז בלשון משקלה, שהוא אותיות משה קל, שמשה נולד לק"ל שנה. וטעם הדבר, שהוא היה גלגול שת, שגם הוא נולד אחרי ק"ל שנה, שהיה אדם פרוש מאשתו.

"בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי הִקְרִיב נִתְנָאֵל בֶּן צִוְּעָר נָשִׂיא יִשָּׁשְׁכָר" (ז, יח).

להיזהר בכבוד חברנו

התורה האריכה בפרשת קרבנות הנשיאים בכדי שנלמד להיזהר בכבוד הזולת, כך כתב רבי יחזקאל לוינשטיין בספרו "אור יחזקאל": וכתב הרמב"ן, והנכון בטעם הכתוב, כי הקב"ה חולק כבוד ליראיו, כמו שאמר (שמואל א' ב, ל): "כי מכבדי אכבד". והנה הנשיאים כולם הביאו ביום אחד הקרבן הזה שהסכימו עליו יחד, ואי אפשר שלא יהיה אחד קודם לחברו. אבל רצה להזכירם בשמם ובפרטי קורבנותיהם, ולהזכיר יומו של כל אחד. לא שיזכיר ויכבד הראשון זה קרבן נחשון בן עמינדב, ויאמר וכן הקריבו הנשיאים איש איש ביומו, כי זה יהיה קיצור בכבוד אחרים. עכ"ל.

נוראים הדברים למתבונן, לאיזה עומק מגיעים רגשותיה של תורתנו הקדושה, ועד כמה חסה היא וחשה לכבודו של האדם.

מעתה פשוט ומוכן, שחייב אדם להפליג בכבוד חברו עד כדי מסירות נפש ממש, ולא רק בדברים הגלויים לעין כל, מוטלת על האדם חובה לתור אחרי עצות ותחבולות, כיצד יוכל להגביר את כבוד חברו.

יסוד זה של הזהירות בכבוד הזולת, אנו מוצאים בענין (שמות כ, כג): "ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו". ואמרו חז"ל (רש"י שם, ע"פ מכילתא דרבי ישמעאל) שעל ידי המעלות אתה צריך להרחיב פסיעותך, ואף על פי שאינו גילוי ערוה ממש, שהרי כתוב

(שמות כח, מב): "ועשה להם מכנסי בד", מכל מקום הרחבת הפסיעות - קרוב לגילוי ערוה, ואתה נוהג בהם מנהג בזיון.

למדים אנו מכאן, שלא רק בכבוד בני אדם יש להיזהר, אלא כל דבר שהוא ממעשי ה' יתברך חייבים להיזהר בכבודו. הזהירות בכבוד צריכה להיות ללא סייג, גם ביחס לדומם, שהרי כאן אין שום כוונה לבזות את האבן, רק לעלות על המזבח, ובכל זאת מונח במעשה זה איזה הרגש קל של בזיון, וכדי למנוע זאת - דורשת מאיתנו התורה החלפת המעלות בכבש.

ועל זה הוסיפו חז"ל (שם) ואמרו: והרי דברים קל וחומר, ומה אבנים הללו שאין בהם דעת להקפיד על בזיון, אמרה תורה הואיל ויש בהם צורך לא תנהג בהם מנהג בזיון, חברך שהוא בדמות יוצרך ומקפיד על בזיונו, על אחת כמה וכמה.

כל יהודי ראוי לכבוד מלכים

מעשה ששהו תלמידים בבית הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, הציץ אחד התלמידים מהחלון, ונדמה לו כי מרן הרב מבריסק עולה במדרגות, הזדרז התלמיד והכריז כי הגרי"ז זצ"ל עולה במדרגות, מיד נחפז הגרא"ז מלצר ולבש לכבוד האורח את מעיל השבת שלו, ויצא במרוצה אל המדרגות כדי להקביל פניו, עד מהרה הוברר כי טעות נפלה והאורח היה אדם פשוט שדמה לרב מבריסק.

אולם התלהבותו של הגרא"ז לא פגה, והוא המשיך לכבד אותו מאד, וירד ללוותו את כל המדרגות כאילו הוא הרב מבריסק. כשחזר, שאלו אותו תלמידיו: וכל כך למה? השיבם הגרא"ז: באמת מצות הכנסת אורחים - מצוה גדולה היא, מצות כבוד אדם מישראל יקר וחשובה עד מאד, עד שמן הצדק היה להתנהג עם כל אדם מישראל יהיה מי שיהיה כמו עם תלמיד חכם מופלג כדרך שכיבד אברהם אבינו את אורחיו המלאכים בעת שחשבו לערבים. אלא מאי? בעוונותינו נעשו המצוות מזולזלות בעינינו, ומתוך כך באים להפלות בין אדם לאדם, ומאחר שהתכוננתי לקבל פני גאון ישראל ולו אף בטעות, האם עלי לחדול מן הכוונה הטהורה לקיים מצות הכנסת אורחים בכל ההידורים!?

וכתב בספר "בדרך עץ החיים" (תולדות מרן הגרא"ז מלצר זצ"ל): מעשה ורבנו ישב בשעת לילה מאוחרת ועסק בתורה עם תלמיד חכם אחד, לפתע הקיש מאן דהוא בדלת ונכנס. וביקש מרבנו שרוצה לדבר עמו ביחידות, בני הבית התפלאו על השעה המאוחרת בה הופיע השואל.

רבנו, כדרכו, משיב לכל אחד במאור פנים, קם מכסאו ונכנס אתו לחדר פנימי. כעבור דקות אחדות יצא רבנו מהחדר נסער ונרגש, ודיבר אל עצמו בהתרגשות: כיצד יתכן כדבר הזה? איך אפשר להקל בדבר הזה? ורבנו אינו שם לב לבני הבית, הוא עובר על פניהם, נכנס לחדר ואינו יוצא זמן רב, ואחר כך שוב יוצא ונכנס.

הרבנית שדאגה לבריאותו של הרב, בקשה מתלמידו שיכנס ויראה מה פשר הדבר. נכנס התלמיד ושאל את הרב, אך הרב ענהו בקצרה שלא כדרכו: בבקשה ממך הניחני. כעבור זמן קצר, נשמע קולו של הרב מעבר הדלת בקול רם ותקיף, דופק על השלחן ואומר: לא יתכן כדבר הזה, לא יתכן לשפוך דמה של בת ישראל! בשום אופן לא!

לאחר מכן יצא מן החדר, ולאחריו השואל כשהוא ממלמל: נו, אם הרב סובר כך - כן יהיה בוודאי. מפסיקו ראש הישיבה: אין שום ספק בדבר! מול טוב! ובעזרת השם בשנה הבאה תזמיני לברית.

השואל יצא מן הבית, וכעת גילה רבנו את פרטי הדברים. יהודי זה התארס עם פלונית בת ישראל כשרה, וכעת נודע לו שספק אם הינה בת בנים, ובא לשאול האם מותר לשאתה לאשה, שהרי ספק אם תוכל ללדת. השבתי לו, שספק בת בנים - אין לשאתה לאשה, שהרי זה ספק דאורייתא, אבל ברצוני לשקול הדבר. נכנסתי לחדר סמוך, ולאחר שהרהרתי בדבר, החלטתי שאין לבטל השידוך, והטעם לכך, שאם חלילה יבוטל השידוך, יגרמו לבחורה המאורסת עלבון נורא ועגמת נפש מרובה. והלבנת פנים הינה כידוע כשפיכת דמים. העלבון הזה, אם חלילה יבוטל השידוך הינו ודאי, ושפיכת דמים של עלבון - הרי זה ודאי איסור דאורייתא. קשתה עלי ההכרעה, ובסופו של דבר, איסור הלבנת פנים הוא שהכריע. לכן אמרתי לו שלא יבטל את השידוך, ובעזרת השם בעוד שנה יזמיני לברית.

קיים השואל את פסק ההלכה ולא ביטל את השידוך. ואכן, בשנה שלאחר מכן הזמין אותו יהודי את רבנו לברית וכבדו בסנדקאות. בעת לכתו אל הברית, נלוה אליו אותו תלמיד שהיה עמו בעת שנשאלה השאלה, ובדרכם, אמר התלמיד לרבו ראש הישיבה מתוך התרגשות רבה והכרת ערך ברכתו: והלוא דבר זה הינו ממש נפלא, מופת אמיתי.

בבקשה ממך, אמר רבנו, אל תדבר דברים יתרים! וכאשר סיפרו את פרטי המעשה למרן בעל ה'חזון איש', ענה ואמר: דבר זה הינו מן הדברים הקטנים אצל רבי איסר זלמן. (מוסר חכמים).

"ביום השני הקריב נתנאל בן צוער" (ז, יח).

כל מעשה של יחיד הוא עולם ומלואו

המפרשים (עי' רמב"ן) שואלים, למה האריכה התורה בקרבנות הנשיאים? ומבארים בשם הסבא מקלם, כי התורה רצתה ללמדנו בזה כיצד מתייחסים אל היחיד כאשר הוא בתוך הכלל. פרשת הנשיאים מלמדת, כי בשמים אין מתייחסים אל הרבים כאל כלל, אלא שמחים עם כל יחיד ויחיד כאילו היה יחידי בעולם. אין אהבת הקב"ה לישראל מתמעטת בגלל שיש עוד רבים שעשו המצוה כמותו. לכן, באותה המדה ששמח ה' בקרבנו של נחשון שהקריב ביום הראשון, שמח גם בקרבנותיהם של שאר הנשיאים. לפיכך חזרה התורה בפירוט אצל כל אחד ואחד מהנשיאים, להראות על אהבה לכל יחיד. (דרכי מוסר).

"ביום השלישי נשיא לבני זבולן אליאב בן חלון" (ז, כד).

הקריבו כנגד החודשים

בספר "ליקוטי אמרי יוסף" הביא מהכתוב בספרים הקדושים (אגרא דכלה פרשת פקודי, ד"ה ביום החודש) כי י"ב ימים אשר מראש חודש ניסן ועד ערב פסח שהיו מקריבים הנשיאים הנ"ל, הם נגד י"ב חודשי השנה. ולכן, יששכר שהיה לומד תורה - היה מקריב ביום השני שהוא נגד חודש אייר, שבו היה יורד המן לישראל, להורות שהיה לו חלק בממונו של זבולון. וכן זבולון שהיה מתומכי אורייתא, הקריב קרבנו ביום השלישי, שהוא נגד סיון שבו ניתנה התורה, להורות כי זבולון גם כן יש לו חלק בתורתו של יששכר.

להחזקת התורה חובה להפריש יותר מחומש

למה זכה זבולון להקריב שלישי לנשיאים? לפי שחבב את התורה. ולפיכך זכה להיות שותף לתורה, והיה חברו של יששכר, שניהם היו נוטלין תורה ביחד ושניהם היו מתפרנסים ביחד, שכשם שהיה לזבולון חלק בשכר תורתו - כך היה ליששכר חלק בממונו של זבולון. (מדרש רבה פ"ג ס"ז).

וכתב השיטה מקובצת (כתובות ג.) כי להחזקת התורה מותר וגם מחוייבים להפריש יותר מחומש, ולא שייך בזה כלל תקנת אושא שאמרו (שם) המבזבז אל יבזבז יותר מחומש. והדין נותן, כי להחזקת התורה אין הניתנה בתורת צדקה, אלא בתורת שותפות, שהוא רוכש על ידי כן חלק בתורה הנלמדת.

על כן המשכיל ביראת ה', יתבונן בטיבה של שותפות זו, וילמד כיצד עליו להתנהג כאשר ילמד תורה. אמנם מצויים בקרבנו כאלו אשר אף שהם תורמים להחזקת התורה, הרי הם עושים זאת בדרך בזיון, אולם עליהם לדעת כי יוצא שכרם בהפסדם. (החפץ חיים חייו ופעלו ח"ג עמ' תתסג).

"זאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ" (ז, פד).

צו"ם קו"ל ממו"ן

זאת - בגימטריא ארבע מאות ושמונה, כמנין צו"ם, קו"ל, ממו"ן. ללמד, כי בבוא איש ישראל לחנוך את המזבח או המקדש וכדומה, עליו לעשות זאת עם תשובה, תפילה וצדקה. (מוסר חכמים).

ביאור ההפטרה

הקשר בין ההפטרה לפרשה

בהפטרה מסופר על ציווי המלאך לאשת מנוח שתנהג דיני נזירות בזמן הריון בכנם - שמשון, וזה מעין הפרשה שמסופר בה על דיני הנזיר.

תוכן ההפטרה

מנוח היה משבט דן וגר בצרעה ואשתו היתה עקרה. בהיותה בשדה לבדה, נגלה אליה מלאך ה' ואמר לה, שתזכה להריון, יולד לה בן שיהא נזיר מבטן אמו והוא יחל להציל את ישראל מיד פלשתים. ומוהיר אותה שלא תאכל מדברים האסורים לנזיר.

הלכה האשה וסיפרה לבעלה את הדברים. מנוח התפלל לה' שישלח אליו שוב את המלאך שיסביר לו את משפט הילד שיוולד. ה' שמע בקולו, וכשהאשה היתה בשדה, שוב נגלה אליה המלאך. האשה הזעיקה את בעלה ששאל את המלאך מה לעשות לנער שיוולד.

המלאך אמר לו שהאשה תשמור על דיני נזירות. מנוח ביקש מהמלאך שיכנס לביתו, ויעשו לפניו גדי עזים. המלאך ענהו שהוא לא אוכל, ואם מתכוין לעשות עולה, אז הוא בעצמו יכול לעשות לה' ואין צורך לעכב את המלאך. כי מנוח לא ידע שמלאך עומד לפניו, אלא חשב שהאיש הוא נביא.

מנוח לקח את הגדי והעלה אותו לעולה לה', המלאך עשה פלא לעיני מנוח ואשתו שהוציא אש מהצור, וכאשר השלהבת עלתה גם המלאך עלה בלהב אש לשמים. אז מנוח ואשתו ידעו שראו מלאך ה'. מנוח אמר לאשתו עתה נמות, כי ראינו מלאך ה'. אך אשתו הרגיעה אותו ואמרה לו: אם ה' רוצה להמיתנו לא היה מקבל ברצון את העולה, גם לא היה מבשרנו את הבשורה הטובה, כי אם נמות כיצד יולד הילד.

ואכן דברי המלאך התקיימו במלואם ונולד להם בן שקראו את שמו "שמשון", שרוח וגבורה מאת ה' ירדו עליו מפעם לפעם, והיה עושה גבורות ונפלאות בין צרעה ואשתאול שבנחלת דן.

שופטים פרק י"ג פסוק ב' - סוף הפרק.

וַיְהִי אִישׁ אֶחָד [א] מִצָּרְעָה [שם מקום] מִמִּשְׁפַּחַת הַדְּנִי (משבט דן (תי'))

עיונים והארות

אותי לסעודתם, וכולם מתו בחייו רחמנא ליצלן. **נשאלת** השאלה, איש חסיד מפורסם כבועז, יאמר על מנוח "פרדה עקרה"? מתרץ המהרש"א ז"ל (בבא בתרא צא): הצדיקים לא היו נהנים משל חבריהם, אולם בסעודת חתנים היו נהנים בדרך שושבינות (מתנות שהקורבים והידידים שולחים לחתן או לכלה ליום כלולותם) שהוא כעין הלואה (עיי' בבא בתרא קמה. "שושבינות נגבית בבית דין"), ואם היה בועז מזמין את מנוח, ודאי לא היה נהנה, אלא אם היה נותן לבועז מתנה בדרך שושבינות, והיות ומנוח לא היה לו זרע, לא היתה ההזדמנות והאפשרות לבועז לשלם לו, לכך לא רצה בועז להזמין, כדי שלא יהנה ממנו בחינם, וזהו שאמר: הרי אין לו

א. כל מקום שנאמר איש זה לשון חשיבות, דאף על פי שאמרו (עירובין יח): "מנוח עם הארץ היה" בעל מעשים טובים היה, הראיה נאמר (בבא בתרא צא): אמר רב: אֶבְרָחָן זה בועז מאה ועשרים משתאות (סעודות חגיגיות לנישואין) עשה בועז לבניו, שנאמר (שופטים יב, ח-ט): "וישפוט אחריו (אחרי יפתח) את ישראל, אבצן מבית לחם. ויהי לו שלושים בנים, ושלושים בנות שילח החוצה (השיאן לאחרים) ושלושים בנות הביא לבניו מן החוץ..." ולכל אחד ואחד עשה שני משתאות אחד בבית אביו ואחד בבית חמיו, ובכל המשתאות לא הזמין את מנוח. אמר: "פרדה עקרה" (הכוונה על מנוח) הרי אין לו בנים שהוא יכול להזמין

וּשְׁמוֹ מִנּוּחַ וְאִשְׁתּוֹ עֶקְרָה וְלֹא יִלְדָּה גַם לִפְנֵי שְׁנַעֲשִׁית עֶקְרָה (מלבי"ם) ושמה היה
 צללפונית (ב"ב צא): ^ג וַיֵּרָא מִלֵּאד־יְהוָה אֶל-הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ
 הֲנִה-נָא אֶת-עֶקְרָה וְלֹא יִלְדָּתָּ [ב] וְהָרִית [מ] וְיִלְדָּתָּ בֶן:
 וְעַתָּה מַעֲשִׂיו הַשְּׂמִירִי נָא הִיזְהָרִי בַּבִּקְשָׁה וְאַל-תִּשְׁתִּי יַיִן ^ד חֲדָשׁ וְשִׁכָּר יֵין יִשָּׁן
 (ת"י) וְאַל-תֹּאכְלִי כָל-טָמֵא דְּבָרִים שְׂאֵסוּרִים לְנִזְיֹר (רש"י): ^ה הֲכִי הִנָּךְ הֲנִה אֶת (ת"י) תִּכַּף
 הָרָה תִּכְנָסִי לְהָרִיוֹן (מלבי"ם ע"ש) וְיִלְדָּתָּ בֶן [ג] וּמִזֶּרֶה תַּעֲרֹךְ לֹא-יַעֲלֶה עַל-רֹאשׁוֹ
 שֶׁלֹּא יִסְתַּפֵּר כִּי-נִזְיֹר אֱלֹהִים יְהִי הַנֶּעֱר מִן-הַבֶּטֶן ^ז מַעַת הָהָרִיוֹן (מ"ד) וְהוּא
 יַחֲלֶה יִתְחַלֵּל (מ"צ) לְהוֹשִׁיעַ אֶת-יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים אֲךָ לֹא יִגְמֹר לְהוֹשִׁיעֵם
 תְּשׁוּעָה שְׁלִימָה (רד"ק): ^ו וַתֵּבֵא הָאִשָּׁה וַתֹּאמֶר לְאִישָׁהּ לְבַעֲלָהּ (מ"צ) לֵאמֹר אִישׁ
 הָאֱלֹהִים בָּא אֵלַי חֲשֵׁבָה שְׂנֵיבָא הִיָּה וּמִרְאֵהוּ כְּמִרְאֵה מִלֵּאד הָאֱלֹהִים

עיונים והארות

לשון בדוי בנביאים בשביל להטיל שלום בין איש
 לאשתו, דכתיב הנה נא את עקרה ולא ילדת, אבל
 למנוח לא אמר כן, אלא מכל אשר אמרתי אל
 האשה תשמר, מכל מקום סממנים היא צריכה
 (ויקרא רבה ט').

ג. בספר בן פורת יוסף חדש על ההפטרות
 פירש 'הנך', שהיתה מעוברת כבר מנקבה. וזה
 שאמרו פרק ה' דבתרא (צא, א), אמיה דמשון
 צללפונית ואחתיה נשיין, 'וילדת בן', שתהר עוד
 ותלד בן, עכ"ד. ועמו סליחה, שדבריו היפך פשט
 הכתוב, והיפך דברי רז"ל במדרש. ומה שאמרו
 בש"ס ואחתיה נשיין, אגב נקטה, כמו שפירש
 רש"י ז"ל (חומת אנך).

בנים, כדי שיכול להזמין אותי, ואי אפשר
 שאתחייב לו על ידי שושבינות שאחזיר לו, כיון
 שאין לו זרע.

בספר נחלת אבות (א, עמוד מב) הביא הלצה
 יפה משם הגאון מווילנא ז"ל, על הפסוק
 (רות ג, א): "בתי הלא אבקש לך מנוח אשר ייטב
 לך" - דהיינו, נעמי אמרה לרות שתנשא לבועז,
 כדי להוליד ממנו בנים, ורות השיבה: הלא בועז
 משכל בנים רחמנא ליצלן. נעמי השיבה, זה קרה
 לו מפני שלא הזמין את מנוח, אבל אני אבקש
 לך "מנוח" להזמינו, ואז ייטב לך ויתקיימו
 בניך.

ב. בר קפרא אומר גדול השלום שדבר הכתוב

נֹרָא מִבְּהִיל וּמִטִּיל אִימָה מֵאֵד וְלֹא שְׁאַלְתִּיהוּ אִי-מִנּוּחַ מֵאִיזָה מִקּוֹם הוּא הוּאִיל
 וְאֶת-שְׁמוֹ לֹא-הִגִּיד לִי כִּאֲשֶׁר שְׁאַלְתִּיו (ט"ד): ז' וַיֹּאמֶר לִי הִנֵּה הִנּה אֶת (ט"ז)
 הָרָה וַיִּלְדֶּת בֶּן וְעֵתָה אֶל-תְּשֻׁתִי | יֵינן וְשָׁכַר וְאֶל-הַתֹּאכְלִי
 כָּל-טִמְאָה כִּי-נִזְיֵר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנֶּעַר מִן-הַבֶּטֶן עַד-יוֹם
 מוֹתוֹ וְהַמֵּלֶאךָ לֹא אָמַר לָהּ עַד יוֹם מוֹתוֹ כִּי יָדַע שִׁיחַלֵּל נִזְרוֹ (מלבי"ם): ח' וַיַּעֲתֶר הָרַבָּה בַּתפִּילָה מִנּוּחַ
 אֶל-יְהוָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדוֹנָי אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר שָׁלַחַת
 יָבֹא-נָא עוֹד אֵלַינוּ וַיּוֹרְנוּ וַיִּלְמַד אֹתָנוּ (ט"ז) מֶה-נַּעֲשֶׂה לַנֶּעַר הַיּוֹלֵד
 אֲשֶׁר יוֹלֵד (רש"י): ט' וַיִּשְׁמַע הָאֱלֹהִים בְּקוֹל מִנּוּחַ לְמַלְאוֹת אֶת שְׁאֲלָתוֹ (ט"ד) וַיָּבֹא
 מִלְּאֲךָ הָאֱלֹהִים עוֹד אֶל-הָאִשָּׁה כִּי הִיא תְּכִיד שׁוּחַ אֹתוֹ הָאִישׁ (אלשיך): וְהִיא
 יוֹשֶׁבֶת בַּשָּׂדֶה וּמִנּוּחַ אִשָּׁה בַעֲלָה אֵין עֲמָה: וְתִמְהַר הָאִשָּׁה
 וְתִרְץ וְתִגִּיד לְאִשָּׁהּ לְבַעֲלָהּ וְתֹאמַר אֵלָיו הִנֵּה נִרְאָה אֵלַי הָאִישׁ
 אֲשֶׁר-בָּא בַּיּוֹם בֹּזֵה הַיּוֹם (רד"ק) הִידוּעַ (ט"ד) אֵלָּא: י' וַיֵּקֶם וַיִּלְךָ מִנּוּחַ אַחֲרֵי
 אֲשֶׁתּוֹ [ד] אַחֲרַ עֲצָתָהּ (רש"י), וַיֵּמַ כִּי הִיא לְבַדָּה יָדְעָה הַמִּקּוֹם אֲשֶׁר נִרְאָה בּוֹ (ט"ד) וַיָּבֹא
 אֶל-הָאִישׁ וַיֹּאמֶר לוֹ הֲאֵתָה הָאִישׁ אֲשֶׁר-דִּבַּרְתָּ אֶל-הָאִשָּׁה

עיונים והארות

דבריה ואחר עצתה, הכא נמי אחר דבריה
 ואחר עצתה. ולמאי דאמר רב נחמן מנוח עם
 הארץ היה, אפילו פסוקי דבי רב לא קרא,
 דכתיב "ותקם רבקה ונעירותיה ותרַכְּבֶנָּה על
 הגמלים ותלכנה אחרי האיש", ולא לפני
 האיש (ברכות ס"א).

ד. אמר רב נחמן מנוח עם הארץ היה,
 שנאמר וילך מנוח אחרי אשתו. אלא
 מעתה וילך אלקנה הרמתה על ביתו הכי
 נמי? והא כתיב ויהי איש אחד מן הרמתים
 צופים מהר אפרים, איש אחד שבא ממאתים
 צופים שנתנבאו להם לישראל. אלא אחר

וַיֹּאמֶר אָנֹכִי: יב וַיֹּאמֶר מִנּוּחַ עֲתָה עד עתה הייתי מסתפק ועתה הואיל ובאת שנית על ידי תפילתי, בודאי יבא יתקיימו דבריך לזאת אשאלך, ותודיעני מה-יְהִיָּה מִשְׁפָּט-הַנֶּעַר איך צריך להתנהג עמו וּמַעֲשָׂהוּ ומה המעשה אשר אעשה לו (ט"ד): יג וַיֹּאמֶר מִלֵּאדֹךְ יְהוָה אֶל-מִנּוּחַ אין מה להוסיף על הנער אילו אזהרות יותר, אלא מִכָּל אֲשֶׁר-אָמַרְתִּי אֶל-הָאִשָּׁה תִּשְׁמָר גם אמו של הנער (ט"ד): יד מִכָּל אֲשֶׁר-יֵצֵא מִגִּפְּנֵי הַיַּיִן לֹא תֹאכַל וַיֵּין וְשִׁכָּר אֶל-תִּשְׁתֵּי וְכָל-טְמֵאָה אֶל-תֹּאכַל [ה] ואין לעשות ולהוסיף עוד דברים אלא רק (ט"ד) כָּל אֲשֶׁר-צִוִּיתִיָּה תִּשְׁמָר: טו וַיֹּאמֶר מִנּוּחַ אֶל-מִלֵּאדֹךְ יְהוָה נַעֲצָרָה-נָּא אוֹתָךְ נעכב אותך (ט"ז) ונאסוף אותך לבית (רש"י) וְנַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ גְּדֵי עֵזִים: טז וַיֹּאמֶר מִלֵּאדֹךְ יְהוָה אֶל-מִנּוּחַ אִם-תַּעֲצֹרְנִי תַעֲכַבְנִי לַעֲוֹדָה לֹא-אֲכַל בְּלֶחְמְךָ וְאִם-תַּעֲשֶׂה עֲלָה הֲרִי לִיהוָה תַּעֲלֶנָּה אֵתָּה בַּעֲצֶמְךָ וְאִין צוּרָה לַעֲכַבְנִי (ט"ד) כִּי לֹא-יִדְּעַ מִנּוּחַ לֹא הִיָּה בְּרֹר

עיונים והארות

שעה, ובהוראת שעה נוכל לעקור דבר מן התורה על ידי נביא, כמו אליהו בהר הכרמל (כידוע אליהו הנביא הרג את נביאי הבעל בחרב, אף על פי שדין נביא השקר בחנק הוראת שעה היתה (עיין במלכים א, פרק יח, מ)), ומי שאומר הריני נזיר שמשון הוא נדר ובכלל "איש כי ידור נדר לה" הוא, ואינו בכלל נזירות כלל, ואם גילח או שתה יין לוקה משום "לא יחל דברו" בלבד, אבל כל לאוי נזירות אינם כלל בו (עיין באורך בספר "משמחי לב" הנ"ל).

ה. מובא בספר "משמחי לב" רבי רפאל ברדוגו זיע"א: קבלה בידי רבותינו זכרונם לברכה, שנזיר שמשון מטמא למתים. ונשאלת השאלה הרי כתוב (ויקרא כז, לד): "אלה המצות אשר ציוה ה' את משה בהר סיני" ונאמר (שבת קד): "מכאן שאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה" (עיין תורה תמימה ויקרא כז, פסוק לד, אות רטז), ומשה רבנו עליו השלום ציוה בתורה, שהנזיר אינו נטמא למתים, איך יוכל שום נביא לעקור דבר מן התורה? ואפשר שנזירות שמשון היתה הוראת

לו (מלבי"ם) **כִּי-מִלֶּאֱלֹהִי יְהוָה הוּא [ו]: וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל-מִלְאָךְ יְהוָה**

מִי שְׁמֶךָ [ז] מַה שְׁמֶךָ כִּי-יָבֵא לָנוּ דְּבָרְךָ [ח] וּבְכַבְּדֶנִּיךָ כאשר יתקיימו דבריך ויוולד

הבן, נכבד אותך ונעשה לך כבוד גדול (מ"ד): **וַיֹּאמֶר לוֹ מִלְאָךְ יְהוָה** אין רצוני בכבוד (מ"ד),

ואם כן **לָמָּה זֶה תִּשְׁאַל לְשְׁמִי [ט] וְעוֹד יְהוָה-פְּלִאי [י] מְכֻסָּה (רש"י) וְנִעְלָם שְׁלֹא**

תוכל לדעתו (רד"ק): **יֵט וַיִּקַּח מְנוּחַ אֶת-גְּדֵי הָעֵזִים וְאֶת-הַמִּנְחָה וַיַּעַל** הכל

עַל-הַצֹּר הַלְּהוֹת עוֹלָה (מ"ד) לַיהוָה וּמִפְּלֶא לַעֲשׂוֹת המלאך עשה פלאים להוציא אש

עיונים והארות

ששמו פלאי על שם הפעולה, ועל שם השליחות בעניין הנזירות, ובנזירות כתוב (ויקרא כז, ב): "איש כי יפליא נדר..." (עיין מלבי"ם).

ח. ורש"י כ' אם יבא לנו שליחות דבר מאתך, משנדע ונכיר את שמך.

ט. **אומר** המלאך למנוח, איני מבקש כבוד ותפארת מן האדם, כי מלאך אני, וגם שמי פלאי. ועוד הרי שם המלאך נקבע בהתאם לשליחותו, והוא נשלח כעת לעשות פלאות כמו שכתוב (בפסוק הבא) "ומפליא לעשות", ועתה שמו פלאי. ואומרים בשם האר"י הקדוש ז"ל, כי המלאך הפוקד עקרות שמו פלא, וזה רמוז בפסוק (בראשי תיבות): "פתחי לי אחותי".

י. **ויאמר** מלאך - אמר לו המלאך איני יודע בדמות מי אני עשוי, בכל שעה הוא מחליפני, למה זה תשאל לשמי והוא פלאי פלאי פלאים הוא עושה בי, פעמים שאני רוח, שנאמר עושה מלאכיו רוחות, פעמים שאני אש, שנאמר משרתיו אש לוהט, וכן אתה מוצא באברהם נדמו לו כאנשים, וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים, ובסודם נראו מלאכים, ויבואו שני המלאכים סדומה (ילמדנו, ילק"ש).

ו. יש מפרשים דברי המלאך כך, "אם תעצרני לא אוכל בלחמך", המלאך הדגיש לו "לחמך", אמר לו: אף שתעשה הגדי בכשרות לפני, הרי הלחם הבא עם הגדי, אינו ראוי לי, שאם אני חבר ודאי אוכל חולין בטהרה, ואם אתה מתכוין בגדי רק לשם עולה, אמר לו: "אם עולה, לה' תעלנה" ולא לי, וכל זה נבע מהספק שהיה למנוח, ככתוב: "כי לא ידע מנוח כי מלאך אֱלֹהִים הוא", ולכן העמיד המלאך פנים כאילו הוא אדם, ומוכל מקום לא נמנע מנוח מלהעלות העולה, כדי שימצא במחיצתו של איש האֱלֹהִים זמן ממושך יותר (מעם לועז).

ז. **היה לו לומר**; מה שמך? ואפשר לומר, כי מנוח היה לו ספק, אם הוא מדבר עם מלאך או עם איש קדוש, ואם היה שואל אותו "מה שמו", והיה עונה לו למשל: רפאל או גבריאל, עדיין הספק נשאר במקומו, כי לא ידע אם רפאל המלאך או איש ששמו רפאל, לכן התחכם מנוח לשאול אותו מי שמך? כלומר, היות ובדרך כלל, קוראים שם הנוול על שם אדם גדול שנפטר והלך לבית עולמו, לכן שאל אותו בלשון שאלה, מי האיש הנפטר שנקרא בשמך, והמלאך ענהו,

מן הצדור לאכול הגדי והמנחה (רד"ק), וכן הוריד אש מן השמים וּמְנוֹחַ וְאִשְׁתּוֹ רָאִים זה בעיניהם (מלבי"ם): כִּי וַיְהִי בַעֲלֹת הַלֵּהב כאשר השלהבת עלתה מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ הַשְּׁמִימָה לצד השמים וַיַּעַל נסתלק מעליהם (ת"י) מִלְאָךְ-יְהוָה בַּלֵּהב הַמִּזְבֵּחַ [יא] וּמְנוֹחַ וְאִשְׁתּוֹ רָאִים כשעלה המלאך בלהב (מלבי"ם) וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם אֶרְצָה: כֹּא וְלֹא-יִסֹּף ולא הוסיף (ת"י) עוֹד מִלְאָךְ יְהוָה לְהִרְאֶה אֶל-מְנוֹחַ וְאֶל-אִשְׁתּוֹ אִזְּ כשראה כל זאת יָרַע הבין (ט"ד) מְנוֹחַ כִּי-מִלְאָךְ יְהוָה הוּא: כִּב וַיֹּאמֶר מְנוֹחַ אֶל-אִשְׁתּוֹ מוֹת נָמוּת שתי מיתות, מיתה גופנית בעוה"ז ומיתה רוחנית בעוה"ב (אהבת יונתן) כִּי מִלְאָךְ (ט"ד) אֱלֹהִים רָאִינוּ וי"מ כי ראינו מראה השכינה בלהב שבא מן השמים (אלשיך): כִּב וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ לוֹ חֲפִץ אַם רוצה (ת"י) יְהוָה לְהַמִּיתֵנוּ לֹא-לָקַח מִיָּדֵנוּ עֲלָה וּמִנְחָה לֹא הִיּה מִקְבֹּלָם בִּרְצוֹן שֶׁאֵשׁ מִן הַשָּׁמַיִם תֹּאכֵלם וְלֹא הִרְאֵנוּ אֶת-כָּל-אֱלֹהִים הַנִּפְלְאוֹת שֶׁעָשָׂה הַמִּלְאָךְ וְכִבֵּית לֹא הִשְׁמִיעֵנוּ כְּזֹאת בְּשׂוּרָה זוֹ, כִּי אִם נָמוּת אִיךָ יוֹלֵד בֶּן (ט"ד): כִּד וַתֵּלֶךְ הָאִשָּׁה בֵּן וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ שְׁמִשׁוֹן [מגזירת שמש, ולא קראתו שמש כי אש שמשון להיותו קטן כענין אישון (אלשיך ע"פ סוטה ט)] וַיִּגְדֵּל הַנַּעַר וַיִּבְרָכֵהוּ יְהוָה: כִּה וַתַּחֲלֵ' רֵיחַ יְהוָה [יב] רוח גבורה מאת ה' התחילה

עיונים והארות

יהיה לך כן", כי בעת לקיחתו מן הגשם לא יראהו אלישע אם לא בהיות פי שנים ברוחו... (מלבי"ם)

יב. וברד"ק כ' כי רוח ה' היא נבואתו של יעקב אבינו שאמר "יהי דן נחש עלי דרך".

יא. הם את זה ראו בעיניהם, ומבואר כי ראיית המלאך בעת הסתלקותו הוא ענין יותר גדול ממה שיראו אותו בעודו מלוּבש בלבוש גשמי, כי בעת יפשט הלבוש אשר התגלם בו וישבו אל ענינו הרוחני אי אפשר שיראהו עין בשר, וכמו שאמר (אליהו לאלישע) "אם תראה אותי לוקח מאתך

לַפַּעַמוֹ [יג] [מלשון פעמון (ע"פ סוטה ט)] שהיתה רוח נבואה מקשקשת לפניו כזוג (רד"ק) לבא אליו מפעם לפעם,

ואותה הרוח הלכה **בְּמַחְנֵה-דָן** להראות גבורות ונפלאות (מ"ד), ומחנה זה היה עומד (רד"ק) **בֵּין**

צָרָעָה וּבֵין אֲשֶׁתָּאֵל:

עיונים והארות

כאחד. ואמר ר' יוחנן שמשון על שמו של הקב"ה נקרא, שנאמר שמש ומגן ה' אלקים. אלא מעתה לא ימחק, אלא מעין שמו של הקב"ה, מה הקב"ה מגין על כל העולם, אף שמשון הגין בכחו על כל ישראל. וא"ר יוחנן בלעם חגר ברגלו אחת, שמשון בשתי רגליו, בלעם חגר ברגלו אחת, דכתיב וילך שפי, שמשון בשתי רגליו דכתיב שפיפון עלי אורח (סוטה ט').

יג. ותחל רוח ה' לפעמו - א"ר חמא בר חנינא חלה ברכתו של יעקב, דכתיב יהי דן נחש עלי דרך, לפעמו במחנה דן. א"ר יצחק דבי רב אמי מלמד שהיתה שכינה מקשקשת לפניו כזוג, כתיב הכא לפעמו, וכתיב התם פעמון ורימון. בין צרעה ובין אשתאול א"ר אשי צרעה ואשתאול שני הרים גדולים היו ועקרן שמשון וטחנם זה בזה. א"ר יוחנן שמשון דן את ישראל כאביהם שבשמים, שנאמר דן ידין עמו

📖 חדש!!! 📖

ניתן לרכוש את החוברת כל שבוע
בחנות הישיבה

"הידור מצוה"

רחוב אורט ישראל 4 בת ים

בעלות 10 ₪ בלבד

לבירורים ניתן ליצור קשר

בטלפון: 03-505-1111

